

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ
(Στα πλαίσια του Ε.Γ.Λ.Σ., της Εμπορικής και
Φορολογικής Νομοθεσίας)

Εισηγητής: Σίμος Οδυσσέας

Παρουσίαση:
Γαραντζιώτης Ιωάννης
Γιουβανέλλη Ζαχαρούλα
Μάστορα Ελένη

ΠΑΤΡΑ 1996

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2169

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΕΛ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ Α' ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- 1.1. Έννοια των αποθεματικών
- 1.2. Υποχρεώσεις που εσφαλμένα ονομάζονται αποθεματικά
- 1.3. Διαφορές αποθεματικών αποσβέσεων
- 1.4. Διάκριση των αποθεματικών
 - 1.4.1. Διάκριση των αποθεματικών με κριτήριο την εμφάνισή τους στον Ισολογισμό
 - 1.4.2. Διάκριση ανάλογα με το αίτιο που προκάλεσε τον σχηματισμό τους
 - 1.4.3. Διάκριση των αποθεματικών με κριτήριο το χρόνο σχηματισμού τους
 - 1.4.4. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το σκοπό τους
 - 1.4.5. Αποθεματικά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους
- 1.5. Αφανή Αποθεματικά
 - 1.5.1. Γενικά
 - 1.5.2. Σκοποί αφανών αποθεματικών
 - 1.5.3. Κριτική των αφανών αποθεματικών
- 1.6. Επένδυση και διάλυση των αποθεματικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ 41

"ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ - ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ - ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ"

- 2.1. Τακτικό αποθεματικό (Λ. 41.02)
 - 2.1.1. Γενικά
 - 2.1.2. Προορισμός τακτικού αποθεματικού
 - 2.1.3. Φορολογία του τακτικού αποθεματικού

- 2.2. Αποθεματικά καταστατικού (Λ. 41.03)
- 2.3. Ειδικά αποθεματικά (Λ. 41.04)
- 2.4. Έκτακτα αποθεματικά (Λ. 41.05)
- 2.5. Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων, νόμων (Λ. 41.08)
- 2.6. Αποθεματικό για ίδιες μετοχές (Λ. 41.09)
- 2.7. Ανάλυση των λοιπών υπολ/σμών του λογ/σμού 41 "Αποθεματικά"
- 2.7.1. Οι λογ/σμοί 41.00, 41.01, 41.06 και 41.07
- 2.7.2. Επιχορηγήσεις παγίων επενδύσεων (Λ. 41.10)
- 2.8. Μερικές περιπτώσεις δημιουργίας αποθεματικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΝΟΜΗ - ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- 3.1. Κεφαλαιοποίηση αποθεματικών που έχουν φορολογηθεί
 - 3.1.1. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη ιδιωτικοοικονομική
 - 3.1.2. Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών από άποψη νομική
 - 3.1.3. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη φορολογική
 - 3.1.3.1. Γενικά
 - 3.1.3.2. Ποιες τροποποιήσεις έφερε ο Ν. 2214/94 στη διάθεση και κεφαλαιοποίηση αποθεματικών (φορολογημένων και μη)
 - 3.1.3.3. Η φορολογία των διανεμόμενων και κεφαλαιοποιουμένων αποθεματικών με βάση το Ν. 2065/1992
- 3.2. Διάθεση αποθεματικών για την κάλυψη ζημιών
- 3.3. Διανομή αποθεματικών για μερίσματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- 4.1. Η λογιστική αντιμετώπιση των αποθεματικών
- 4.2. Εμφάνιση του λογαριασμού 41 στον Ισολογισμό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

- 5.1. Γενικά περί αφορολόγητων αποθεματικών
- 5.2. Αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων
N. 1892/90 (Λ. 41.08)
- 5.3. Αφορολόγητες εκπτώσεις (άρθρο 12 N. 1892/90)
 - 5.3.1. Ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων
 - 5.3.2. Πώς υπολογίζεται η αφορολόγητη έκπτωση
του N. 1892/90
 - 5.3.3. Πότε υπολογίζεται η έκπτωση των αφορολόγητων
εκπτώσεων επί της αξίας των νέων παραγωγικών
επενδύσεων
 - 5.3.4. Η ενημέρωση των βιβλίων για τις επενδύσεις
του N. 1892/90 - Δικαιολογητικά της επένδυσης
 - 5.3.5. Πότε φορολογείται η αφορολόγητη έκπτωση
του N. 1892/90
 - 5.3.6. Σε ποιες περιπτώσεις οι αφορολόγητες εκπτώσεις
φορολογούνται στο όνομα των εταίρων
(άρθρο 14 παρ. 2 N. 1892/90)
 - 5.3.7. Αφορολόγητες εκπτώσεις για χρηματοδοτική μίσθωση
εξοπλισμού του N. 1665/86 (leasing)
- 5.4. Ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων
άρθρου 20 N. 1892/90
 - 5.4.1. Σχηματισμός αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων
(άρθρο 20 N. 1892/90 και άρθρο 22 N. 1828/89)
 - 5.4.2. Υπολογισμός του αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων
 - 5.4.3. Αφορολόγητο αποθεματικό 25% πάνω στα κέρδη των
εμπορικών επιχειρήσεων για επενδύσεις (άρθρο 11
N. 1882/90, άρθρο 21 N. 1892/90, Απ. Υπ. Οικ. και
Εθν. Οικ. 1055503/89) (αφορά μέχρι και χρήση 1993)
- 5.5. Διαφορές ειδικά αφορολόγητου αποθεματικού και
αφορολόγητων εκπτώσεων - Η σειρά σχηματισμού τους
- 5.6. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό από κέρδη
πωλήσεως χρεογράφων
- 5.7. Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας
έσοδα και από κέρδη φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο

- 5.8. Αφορολόγητα αποθεματικά εταιρειών παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου και εταιρειών αμοιβαίων εγγυήσεων
- 5.9. Αφορολόγητα αποθεματικά επί συγχωνεύσεως και μετασχηματισμού των επιχειρήσεων
- 5.9.1. Αφορολόγητο αποθεματικό συγχωνεύσεως βιοτεχνικών, βιομηχανικών, μεταλλευτικών η λατομικών επιχειρήσεων (Ν. 1882/90, άρθρο 9 παρ. 1)
- 5.9.2. Αφορολόγητο αποθεματικό από συγχώνευση μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Ν. 2386/96 άρθρο 7)
- 5.9.3. Αφορολόγητα αποθεματικά από υπεραξία συγχώνευσης ή μετατροπής εταιρειών και από διαφορά μηχανολογικού εξοπλισμού ως εισφορά για την συμμετοχή σε εταιρεία
- 5.10. Κεφαλαιοποίηση - διανομή - διάθεση αφορολόγητων αποθεματικών
- 5.10.1. Κεφαλαιοποίηση - διανομή αφορολόγητων αποθεματικών διάφορων αναπτυξιακών νόμων (άρθρο 101 Ν. 1892/90)
- 5.10.2. Κεφαλαιοποίηση - διανομή των ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών επενδύσεων (άρθρο 22 Ν. 1828/89, άρθρα 20 και 21 Ν. 1892/90 και άρθρο 11 Ν. 1882/90).
- 5.10.3. Κεφαλαιοποίηση - διανομή αφορολόγητων αποθεματικών σχηματισμένα από απαλλασσόμενα έσοδα ή από κέρδη φορολογούμενα κατ' ειδικό τρόπο (άρθρο 106 Ν. 2238/94)
- 5.10.4. Κεφαλαιοποίηση - διανομή λοιπών αφορολόγητων αποθεματικών
- 5.11. Διάθεση αφορολόγητων αποθεματικών για την κάλυψη ζημιών και απόσβεσης κεφαλαίων
- 5.12. Η λογιστική των αφορολόγητων αποθεματικών

ΜΕΡΟΣ Β' ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

- 1.1. Έννοια των προβλέψεων
- 1.2. Προϋποθέσεις σχηματισμού προβλέψεων
- 1.3. Αιτίες δημιουργίας προβλέψεων
- 1.4. Διάκριση των προβλέψεων κατά το Ε.Γ.Λ.Σ.
- 1.5. Οι προβλέψεις από φορολογική άποψη
- 1.6. Λειτουργία και λογιστικός χειρισμός των προβλέψεων εκμεταλλεύσεως
- 1.7. Επανεκτίμηση των προβλέψεων στο τέλος κάθε χρήσεως
- 1.8. Σχηματισμός και λειτουργία των λογαριασμών προβλέψεων για κινδύνους, έκτακτα έξοδα και έξοδα προηγούμενων χρήσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΚΑΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ

- 2.1. Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (Λ. 44.00)
 - 2.1.1. Γενικά
 - 2.1.2. Υποχρέωση σχηματισμού της προβλέψεως
 - 2.1.3. Ποιες προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα φορολογητέα έσοδα
 - 2.1.4. Ο φόρος επί των προβλέψεων δεν πρέπει να βαρύνει τα κέρδη της χρήσεως στην οποία σχηματίζονται οι προβλέψεις
 - 2.1.5. Παραδείγματα λογιστικής αντιμετώπισης των προβλέψεων αποζημιώσεων προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία
- 2.2. Προβλέψεις για απαξιώσεις και υποτιμήσεις παγίων στοιχείων (Λ. 44.10)
- 2.3. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις (Λ. 44.11)
 - 2.3.1. Γενικά
 - 2.3.2. Απόσβεση επισφαλών πελατών (άρθρο 35 παρ. 1 περίπτ. θ, ν.δ. 3323/1955)
 - 2.3.3. Απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων τραπεζών
 - 2.3.4. Μέθοδοι εκτιμήσεως των προβλέψεων για απώλειες από επισφαλείς πελάτες
 - 2.3.5. Λογιστικός χειρισμός των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις

- 2.3.6. Ειδικές περιπτώσεις προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις
- 2.3.7. Σχόλια και κριτική των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις
- 2.4. Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα (Λ. 44.12), προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων (Λ. 44.13) και λοιπές έκτακτες προβλέψεις (Λ. 44.98)
- 2.5. Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση απαιτήσεων και λοιπών υποχρεώσεων (Λ. 44.14)
- 2.6. Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις παγίων στοιχείων (Λ. 44.15)
- 2.7. Κριτική της λογιστικής αντιμετώπισης των συναλλαγματικών διαφορών δανείων για κτήσεις παγίων στοιχείων
- 2.8. Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

- 3.1. Πρόβλεψη για την υποτίμηση αποθεμάτων
- 3.2. Προβλέψεις που έχουν χαρακτήρα αποθεματικού
- 3.3. Προβλέψεις ασφαλιστικών επιχειρήσεων
 - 3.3.1. Μαθηματική πρόβλεψη ή απόθεμα
 - 3.3.2. Προβλέψεις η απόθεμα για κινδύνους σε ισχύ
 - 3.3.3. Πρόβλεψη ή απόθεμα εκκρεμών ζημιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΟΝ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ - ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- 4.1. Εμφάνιση των λογαριασμών προβλέψεων στον Ισολογισμό
- 4.2. Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων (Λ. 84)
- 4.3. Μερικά συμπεράσματα για τις προβλέψεις
- 4.4. Διαφορές και συσχετισμός προβλέψεων - αποθεματικών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα αποθεματικά και οι προβλέψεις, αν και διαφέρουν σε πολλά σημεία μεταξύ τους, ωστόσο έχουν ως κοινό σημείο αναφοράς, την αποστολή τους. Η αποστολή τους είναι η εξασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχειρήσεως, την οποία οι σύγχρονες αντιλήψεις την θεωρούν κύτταρο της κοινωνικής οικονομίας που εκπληρώνει κοινωνικοοικονομικό σκοπό, γιατί παράγει προϊόντα και υπηρεσίες και προσφέρει εργασία, συμβάλλοντας έτσι αποφασιστικά στην ανάπτυξη της οικονομίας κάθε χώρας.

Για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της επιχειρήσεως, πρέπει να αποτραπεί η εμφάνιση ανύπαρκτων και αβέβαιων κερδών, με την διανομή των οποίων ουσιαστικά διανέμονται τα κεφάλαια της επιχειρήσεως. Αυτό ακριβώς αποφεύγεται με την δημιουργία των προβλέψεων, που επιβαρύνει με τα ποσά, για τους κινδύνους και τα έξοδα τα αποτελέσματα των χρήσεων, τα οποία προβλέπονται ότι θα υπάρξουν. Απ' την άλλη, με την δημιουργία των αποθεματικών από τα κέρδη των επιχειρήσεων εξασφαλίζεται η ομαλή και καλύτερη δράση της, αφού θα είναι ικανή να αντιμετωπίσει πιθανές ζημιές ή έξοδα καθώς και σταθερότητα στη διανομή μερισμάτων, πράγμα πολύ σημαντικό για την καλή "εικόνα" μιας επιχειρήσεως.

Τα αποθεματικά και οι προβλέψεις λειτουργούν στους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ. 41 και 44 αντίστοιχα. Το Ε.Γ.Λ.Σ. καταρτίστηκε με το Π.Δ. 1123 / 1980 και τροποποιήθηκε με τα Π.Δ. 502 / 1984 και 186 / 1986 όπου τέθηκε σε προαιρετική εφαρμογή το 1982 και με το άρθρο 7 του Ν. 1882 / 1990 από τις χρήσεις 1991 - 92 κατέστη σε υποχρεωτική εφαρμογή για τις επιχειρήσεις που υπάγονται στον έλεγχο του Σ.Ο.Λ. Με το άρθρο 7 του Κ.Β.Σ. (Π.Δ. 186 / 92) επεκτάθηκε η υποχρεωτική εφαρμογή του από την χρήση 1993 σε όλες τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας.

Στην εργασία μας αυτή αναλύσαμε όλα τα ζητήματα που αφορούν τα αποθεματικά και τις προβλέψεις, τα οποία είναι εναρμονισμένα μέσα στα πλαίσια του Ε.Γ.Λ.Σ., καθώς και της εμπορικής και φορολογικής νομοθεσίας. Η εμπορική νομοθεσία καθορίζεται με τους νόμους 2190 / 1920 "περί Α.Ε." και 3190 / 1955 "περί Ε.Π.Ε." και η οποία έχει εναρμονιστεί με την 4η οδηγία της Ε.Ο.Κ. (78 / 660 / Ε.Ο.Κ.) με το Π.Δ. 409 / 1986. Προσαρμόσαμε την εργασία μας αυτή σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ. Π.Δ. 134 / 1996, καθώς επίσης και με την φορολογία εισοδήματος : Ν.Δ. 3323 / 55 φυσικών προσώπων, Ν.Δ. 3843 / 58 νομικών προσώπων και Ν. 2065 / 92, Ν. 2214 / 94 όπως κωδικοποιήθηκαν με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος Ν. 2238 / 1994. Τέλος, διεκπεραιώσαμε την εργασία αυτή σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικών Κινήτρων, που αφορά τα αφορολόγητα αποθεματικά (αναπτυξιακοί νόμοι 1892 / 90, 2234 / 94 κ.ά.).

ΜΕΡΟΣ Α΄**ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο*****ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ***

1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- Τα αποθεματικά από άποψη ιδιωτικονομική

Από ιδιωτικονομική άποψη τα αποθεματικά είναι καθαρά κέρδη τα οποία έχουν συσσωρευθεί και δεν έχουν διανεμηθεί ούτε έχουν ενσωματωθεί στο κεφάλαιο, με τα οποία επέρχεται αύξηση της εταιρικής περιουσίας.

Σχηματίζονται από διανεμηθέντα καθαρά κέρδη που η επιχείρηση "αποθέτει παρ' εαυτής". Μπορεί επίσης να προέρχονται από εισφορές των μετόχων ή εταίρων (διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο).

Τα κέρδη από τα οποία προέρχονται τα αποθεματικά πρέπει να είναι "πραγματικά κέρδη". Τα λογιστικά κέρδη προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική του ιστορικού κόστους, και δεν είναι πραγματικά κέρδη της εταιρίας, γιατί ένα τμήμα τους είναι δυνατό να αφορά πλασματικά - εικονικά κέρδη, που προέρχονται από τη μείωση της αγοραστικής αξίας του νομίματος και τις ειδικές μεταβολές των τιμών των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας. Συνεπώς τα αποθεματικά που προέρχονται από πλασματικά κέρδη δεν είναι την πραγματικότητα αποθεματικά αλλά ποσά διορθωτικά της αγοραστικής αξίας του κεφαλαίου, το οποίο μολονότι παραμένει αριθμητικά αμετάβλητο, στην ουσία μειώνεται, λόγω των ειδικών και γενικών τιμών των περιουσιακών στοιχείων.

Η υπεραξία που προκύπτει από την αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, με βάση τον ειδικό κάθε φορά νόμο, κατατάσσεται στην κατηγορία των αποθεματικών. Στην πραγματικότητα όμως η υπεραξία αυτή δεν συνιστά αποθεματικό αλλά απλή αριθμητική διόρθωση κεφαλαίου και αυτό γιατί κυρίως προέρχεται από υποτιμήσεις του νομίματος.

Η σημασία των αποθεματικών έγινε πρόδηλη εφόσον εξαπλώθηκε ο θεσμός της ανώνυμης εταιρείας, στην οποία το μετοχικό της κεφάλαιο, συνιστά την μόνη εγγύηση για τους δανειστές της. Ενώ αντίθετα στις ατομικές επιχειρήσεις ή σε ορισμένες κατηγορίες εταιρειών, ο επιχειρηματίας ευθύνεται απέναντι στους τρίτους με ολόκληρη την ατομική του περιουσία και η δημιουργία αποθεματικών δεν έχει ιδιαίτερη σημασία.

- Τα αποθεματικά από άποψη νομική

Ο ν. 2190 / 1920 δίνει ρητά την έννοια του αποθεματικού. Από την διάταξη όμως του άρθρου 45 που δίνει την έννοια του τακτικού αποθεματικού και ορίζει ότι "ετησίως αφαιρείται το εικοστό τουλάχιστον των καθαρών κερδών προς σχηματισμό τακτικού

αποθεματικού..." προκύπτει ότι η έννοια του αποθεματικού από νομική άποψη δεν αφίσταται της έννοιας που εκτέθηκε στην προηγούμενη παράγραφο.

Η ανώνυμη εταιρεία αφαιρεί ένα τμήμα από τα κέρδη της κατ' επιταγή του νόμου, του καταστατικού, ή κατόπιν αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως των μετόχων, το οποίο "αποθέτει παρ' εαυτή", δηλ. κρατεί στην διάθεσή της για διάφορους σκοπούς, τα οποία ονομάζονται αποθεματικά. Επειδή στις ανώνυμες εταιρείες ισχύει η αρχή της σταθερότητας του κεφαλαίου, τα αποθεματικά αυτά εγγράφονται στο σκέλος του παθητικού και το προσαυξάνουν και συνεπώς μειώνουν το ποσοστό των κερδών που η εταιρεία δικαιούται να διαθέσει.

Μείωση του διανεμητέου κέρδους επιφέρει, όχι μόνο η πιο πάνω αύξηση του παθητικού με τα αποθεματικά που προέρχονται από τα κέρδη που εγγράφονται στο παθητικό του ισολογισμού, αλλά και η υποτίμηση του ενεργητικού (με υπερβολικές αποσβέσεις) ή η υπερτίμηση του παθητικού της εταιρείας. Άρα τα αποθεματικά δεν σχηματίζονται απαραίτητα μόνο από τα κέρδη αλλά και με την εμφάνιση μειωμένου ενεργητικού ή αυξημένου παθητικού ώστε να εμποδίζεται η διανομή κέρδους κατά το ποσοστό της πλασματικής μειώσεως του ενεργητικού ή της αυξήσεως του παθητικού.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι από νομική άποψη αποθεματικά είναι εκείνα που προέρχονται από τα λογιστικά κέρδη, όπως αυτά προσδιορίζονται με βάση την λογιστική του ιστορικού κόστους και τους κανόνες αποτιμήσεως και τις λοιπές λογιστικές αρχές που καθιερώνει η νομοθεσία περί ανώνυμων εταιρειών.

Συμπίπτει λοιπόν η νομική με την λογιστική έννοια των αποθεματικών.

- Στα προβλεπόμενα από τον νόμο, τα οποία είναι : το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.
- Στα προβλεπόμενα από το καταστατικό που λέγονται καταστατικά αποθεματικά και
- Στα δημιουργούμενα με απόφαση της γενικής συνελεύσεως που λέγονται προαιρετικά ή ελεύθερα αποθεματικά.

- Τα αποθεματικά από άποψη φορολογική

Από άποψη φορολογική, η έννοια των αποθεματικών συμπίπτει με την νομική άποψη. Τα αποθεματικά από φορολογική άποψη προέρχονται από κέρδη ή νέες εισφορές των μετόχων, το ίδιο ισχύει και από νομική άποψη. Διαφέρει όμως η έκταση των αποθεματικών από νομική και φορολογική άποψη και αυτό συμβαίνει γιατί διαφέρει η έκταση των κερδών από την οποία αντλούνται τα αποθεματικά αυτά.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τα αποθεματικά (SIC) από "λογιστικές διαφορές" που δηλώνει η εταιρεία, ή που προσδιορίζει ο φορολογικός ελεγκτής, τις οποίες ορισμένοι αναπτυξιακοί νόμοι απαλλάσσουν από την φορολογία, υπό την προϋπόθεση της δημιουργίας αφορολόγητων αποθεματικών, τονίζεται εδώ ότι δεν πρόκειται για πραγματικά αποθετικά, αφού δεν προέρχονται από πραγματικά κέρδη, αλλά πρόκειται για αφορολόγητες "εκπτώσεις" που έχουν βαρύτητα μόνο για τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος της εταιρείας.

Σημασία ιδιαίτερη από φορολογική άποψη έχει η διάκριση των αποθετικών σε φορολογημένα, που προέρχονται από φορολογημένα κέρδη, και αφορολόγητα, που προέρχονται από αφορολόγητα κέρδη.

1.2. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΣΦΑΛΜΕΝΑ ΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

Στην λογιστική ορολογία πολλές φορές ο όρος αποθεματικό χρησιμοποιείται για την τιτλοφόρηση λογαριασμών που δεν συνιστούν αποθεματικά. Έτσι εσφαλμένα χρησιμοποιείται στις εξής περιπτώσεις :

α. Στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις τα "μαθηματικά αποθεματικά" του κλάδου ζωής απεικονίζουν πραγματική υποχρέωση της εταιρείας προς τους ασφαλισμένους.

β. Τα "αποθέματα κινδύνων εν ισχύει" και τα "αποθέματα εκκρεμών ζημιών" των ασφαλιστικών εταιρειών τιτλοφορούνται πολλές φορές "αποθεματικά" ενώ πρόκειται για έσοδα επομένων χρήσεων τα πρώτα και προβλέψεις εξόδων τα δεύτερα. Δεν πρόκειται λοιπόν για αποθεματικά και εσφαλμένα τιτλοφορούνται έτσι.

γ. Το "αποθεματικό για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων" σχηματίζεται από τα ετήσια κέρδη και προορίζεται να διατεθεί για να εξαγοράσει η εταιρεία τους ιδρυτικούς τίτλους. Όμως αυτά τα παρακρατούμενα ποσά κερδών συνιστούν πραγματικά αποθεματικά όταν η εξαγορά των τίτλων είναι προαιρετική. Όταν όμως η εξαγορά επιτάσσεται από το καταστατικό πρόκειται μάλλον για παρακράτηση κερδών για την εξόφληση υποχρεώσεως της εταιρείας προς τους κομιστές ιδρυτικών τίτλων και θα γίνει ληξιπρόθεσμη μόλις εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από το καταστατικό.

δ. Η φορολογική νομοθεσία αρκετές φορές χρησιμοποιεί τον όρο αποθεματικό και σε περιπτώσεις που δεν συνιστούν αποθεματικά. Π.χ. :

- Τα "αποθεματικά για την αποκατάσταση Ενεργητικού" που θα περιέλθει με την πάροδο του χρόνου στο Δημόσιο. Στην πραγματικότητα είναι αποσβέσεις παγίων στοιχείων που θα περιέλθουν στο Δημόσιο ή σε τρίτους.

- Τα αποθεματικά επί των "λογιστικών διαφορών" δεν είναι στην πραγματικότητα αποθεματικά γιατί οι "λογιστικές διαφορές" δεν συνιστούν κέρδη.

- Δεν είναι πάντα αποθεματικό το "αφορολόγητο αποθεματικό από την λήξη μετοχών χωρίς αντάλλαγμα" και το "ειδικό αποθεματικό από κέρδη που προέκυψαν από την πώληση χρεογράφων"

1.3. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ - ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ

Οι διαφορές είναι ουσιαστικές και είναι οι εξής :

α. Τα αποθεματικά είναι πρόσθετο ίδιο κεφάλαιο. Τα αποθεματικά αποτελούν προέκταση του κεφαλαίου της επιχείρησης, που αυξάνει την επιχειρηματική περιουσία και η οποία λογιστικά δεν ενσωματώνεται στο εταιρικό κεφάλαιο. Αντίθετα, η απόσβεση δεν αυξάνει το κεφάλαιο αλλά απεικονίζει μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και αποβλέπει ώστε να διατηρήσει ανέπαφο το κεφάλαιο αυτό από την επελθούσα φθορά των στοιχείων αυτών.

β. Η απόσβεση είναι έξοδο που εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως και γίνεται ανεξάρτητα εάν υπάρχουν ή όχι κέρδη. Ενώ αντίθετα τα αποθεματικά για να σχηματισθούν, πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχουν κέρδη, εκτός εάν προέρχονται από εισφορές μετόχων.

γ. Η διενέργεια των αποσβέσεων είναι υποχρεωτική, αντίθετα ο σχηματισμός αποθεματικών είναι προαιρετικός με εξαίρεση το τακτικό αποθεματικό.

δ. Ενώ οι αποσβέσεις δεν είναι αντικείμενο διανομής, τα αποθεματικά εκτός από το τακτικό αποθεματικό και το "αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο" μπορούν να διανεμηθούν.

1.4. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

1.4.1. Διάκριση των αποθεματικών με κριτήριο την εμφάνισή τους στον ισολογισμό

Με κριτήριο την εμφάνισή τους ή μη στον ισολογισμό, τα αποθεματικά διακρίνονται σε **εμφανή** και σε **αφανή** ή **λανθάνοντα**.

Εμφανή είναι εκείνα που εμφανίζονται στον ισολογισμό σε ιδιαίτερο λογαριασμό του παθητικού.

Αφανή είναι εκείνα που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό ή αναγράφονται σ' αυτόν αλλά με τίτλο διαφορετικό του αποθεματικού.

Τα αφανή αποθεματικά σχηματίζονται με την εμφάνιση της καθαρής θέσεως της επιχειρήσεως μικρότερης από την πραγματική, επειδή :

- στοιχεία του ενεργητικού δεν γράφτηκαν στον ισολογισμό ή γράφτηκαν με αξία μικρότερη της πραγματικής.
- στοιχεία του παθητικού εξογκώθηκαν με την αναγραφή στον ισολογισμό ανύπαρκτων υποχρεώσεων ή γιατί στοιχεία του παθητικού υπερέκτιμήθηκαν.
- Συνέτρεξαν και οι δύο παραπάνω λόγοι.

Τα αφανή αποθεματικά διακρίνονται σε *λανθάνοντα* και *κεκρυμένα, πρωτογενή* και *υστερογενή, τιμής αποκτήσεως, τιμής ημέρας, αυθαίρετα* κ.λ.π.

1.4.2. Διάκριση ανάλογα με το αίτιο που προκάλεσε τον σχηματισμό τους

α. Υποχρεωτικά : σχηματίζονται κατ' επιταγή του νόμου, ή του καταστατικού ή από συμβατική υποχρέωση της εταιρείας.

β. Τα κατ' επιταγή της διατάξεως του καταστατικού αποθεματικά που λέγονται αποθεματικά καταστατικού, τα οποία δεν προβλέπονται από τον νόμο αλλά προβλέπονται από το καταστατικό.

γ. Προαιρετικά ή ελεύθερα είναι τα αποθεματικά τα οποία δημιουργούνται με ελεύθερη απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων.

δ. Αφανή είναι αυτά που δημιουργήθηκαν "έμμεσα ή αυτόματα".

1.4.3. Διάκριση των αποθεματικών με κριτήριο το χρόνο σχηματισμού τους

α. Τακτικά : σχηματίζονται με περιοδικές κρατήσεις.

β. Έκτακτα : σχηματίζονται με μία κράτηση ή με πολλές, αλλά όχι περιοδικές κρατήσεις για την αντιμετώπιση ορισμένου εξόδου ή ορισμένης ζημιάς.

Κατά την Ελληνική Νομοθεσία το τακτικό αποθεματικό προβλέπεται από την διάταξη του άρθρου 44 του ν. 2190/1920 και είναι νόμιμο. Τα τακτικά αποθεματικά χαρακτηρίζονται από το στοιχείο της περιοδικότητας των κρατήσεων από τα κέρδη ενώ

τα έκτακτα δεν χαρακτηρίζονται από το στοιχείο αυτό και επιπλέον το μέγεθος αυτών δεν καθορίζεται από κανένα νόμο.

Τα έκτακτα αποθεματικά σχηματίζονται ή από τα καθαρά κέρδη ή επειδή έτσι ορίζει το καταστατικό, αλλά και από νομοθετική επιταγή δημιουργείται έμμεσα το έκτακτο "αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο".

Οι συνηθισμένες λογιστικές κατηγορίες έκτακτων αποθεματικών είναι :

- Το απθεματικό για ενίσχυση ή διατήρηση σταθερού του διανεμητέου μερίσματος.

- Το αποθεματικό για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων.

- Το αποθεματικό για την απόσβεση δανείων.

- Το αποθεματικό για την ανανέωση εγκαταστάσεων.

- Το αποθεματικό για την αντιμετώπιση υποτιμήσεως εμπορευμάτων, χρεογράφων κ.λ.π.

1.4.4. Διάκριση των αποθεματικών ανάλογα με το σκοπό τους

α. Αποθεματικά που αποσκοπούν στην επαύξηση των μέσων δράσεως της εταιρείας.

Προορισμός τους δηλαδή είναι η επέκταση του ενεργητικού ή η αύξηση του κεφαλαίου κίνησης της επιχείρησης. Με αυτό τον τρόπο, (σχηματισμός αποθεματικών) ενισχύεται η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης, αυξάνεται η οικονομική ισχύς και αποτρέπεται ο ξένος δανεισμός.

Στην κατηγορία αυτή των αποθεματικών εντάσσονται :

i. Τα αφορολόγητα αποθεματικά που δημιουργούνται με βάση αναπτυξιακούς νόμους για επέκταση των επιχειρήσεων.

ii. Αποθεματικά για αγορά συγκεκριμένων ακινήτων, μηχανημάτων ή εκτέλεση νέων έργων.

iii. Τα χωρίς ειδικό προορισμό που αποβλέπουν στην αύξηση των μέσων δράσεως της επιχείρησης.

iv. Αποθεματικό για απόσβεση δανείου.

β. Αποθεματικά που σε περιόδους πληθωρισμού αποσκοπούν στην διατήρηση της αξίας της επιχείρησης.

Ο σχηματισμός αποθεματικών αυτού του είδους επιβάλλεται και σε περιόδους νομισματικής σταθερότητας, όταν η επιχείρηση αντικαθιστά ορισμένα περιουσιακά στοιχεία και θα διαθέσει περισσότερα από όσα διέθεσε για την αρχική τους απόκτηση. Το ίδιο συμβαίνει και σε περιόδους πληθωρισμού όπου οι διενεργούμενες αποσβέσεις επί της αξίας κτήσεως των παγίων δεν επαρκούν για την αντικατάσταση των στοιχείων που αποσβένονται.

Αλλά ο σχηματισμός τέτοιων αποθεματικών επιβάλλεται και όταν η επιχείρηση διαθέτει μηχανολογικό εξοπλισμό με κίνδυνο οικονομικής απαξίωσης.

γ. Αποθεματικά με σκοπό την κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή έκτακτων εξόδων.

Σκοπός τους είναι η διαφύλαξη της ακεραιότητας του εταιρικού κεφαλαίου. Επιτυγχάνεται επίσης η ομαλή και σταθερή εξυπηρέτηση του εταιρικού κεφαλαίου γιατί μπορούν έτσι να αποσβεστούν έκτακτες ζημίες προηγούμενων χρήσεων από κέρδη προγενέστερης χρήσεως από α οποία έχουν δημιουργηθεί αποθεματικά.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν :

- Το τακτικό αποθεματικό
- Το αφορολόγητο αποθεματικό του ν. 2176/1952
- Τα χωρίς ειδικό προορισμό αποθεματικά που χρησιμοποιούνται για την απόσβεση κάθε ενδεχόμενης ζημίας
- Το αποθεματικό για ενδεχόμενη απόσβεση ακινητοποιήσεων
- Το αποθεματικό για ενδεχόμενη απόσβεση απαιτήσεων (μέτρο πρόνοιας)
- Τα αποθεματικά προς κάλυψη ενδεχόμενων κινδύνων από πυρκαγιά, εργατικά ατυχήματα κ.λ.π.

1.4.5. Αποθεματικά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους

Χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση του μερίσματος στις χρήσεις που δεν προέκυψαν κέρδη ή προέκυψαν, αλλά είναι ανεπαρκή.

Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται :

- Τα αποθεματικά μερισμάτων ή εξισώσεως μερισμάτων, και αποσκοπούν στην αύξηση του μερίσματος όταν τα κέρδη δεν επαρκούν. Έτσι εξασφαλίζεται η σταθεροποίηση των ετήσιων μερισμάτων ώστε να μην κλονίζεται η εμπιστοσύνη των τρίτων απέναντι στην επιχείρηση.

- Το υπόλοιπο κερδών εις νέο, το οποίο είναι αποθεματικό με την διαφορά ότι σχηματίζεται για μία μόνο χρήση αφού υποχρεωτικά προστίθεται στο αποτέλεσμα της επόμενης και διατίθεται οπως και αυτό.

- Τα προς απόσβεση του μετοχικού κεφαλαίου αποθεματικά τα οποία σχηματίζονται σε επιχειρήσεις που προβαίνουν σε απόσβεση του κεφαλαίου τους, το οποίο λογικά πρέπει να μείνει άθικτο σε όλη την ζωή της εταιρείας.

Συνεπώς αν η εταιρεία προτού διαλυθεί, προβεί σε επιστροφή αξίας της μετοχής, αυτό είναι κατ' αρχήν αδύνατο, εκτός αν γίνει από τα ετήσια κέρδη ή από αποθεματικό που σχηματίσθηκε από προγενέστερα κέρδη.

1.5. Αφανή αποθεματικά

1.5.1. Γενικά

Αφανή αποθεματικά είναι αυτά που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό της επιχείρησης ή εμφανίζονται με τίτλο άλλον και όχι αυτόν του αποθεματικού.

Στον ισολογισμό της εταιρείας πρέπει να απεικονίζεται η αληθινή οικονομική κατάσταση γι' αυτό πρέπει να περιλαμβάνονται σ' αυτόν όλες οι υποχρεώσεις και τα περιουσιακά της στοιχεία στην πραγματική τους αξία, σύμφωνα με τους κανόνες αποτιμήσεως.

Είναι όμως και δυνατό να εμφανιστεί η καθαρή θέση της επιχείρησης μικρότερη από την κανονική είτε γιατί στοιχεία του ενεργητικού δεν γράφτηκαν στον ισολογισμό, ή γράφτηκαν με αξία μικρότερη της κανονικής, ή γιατί στοιχεία του παθητικού εξογκώθηκαν, ή και τα δύο μαζί.

Όταν η καθαρή θέση της εταιρείας εμφανίζεται μικρότερη από την κανονική, τότε λέμε πως υπάρχουν αποθεματικά που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό και είναι "αφανή".

Τα αφανή αποθεματικά διακρίνονται σε :

A.

- "εξακριβώσιμα" ή "λανθάνοντα" : είναι τα αποθεματικά τα οποία με μια απλή εξέταση του ισολογισμού διαπιστώνεται η ύπαρξή τους, όχι όμως το μέγεθός τους, π.χ. στον ισολογισμό, ένας λογαριασμός "έπιπλα και σκεύη" με υπόλοιπο 1, φανερώνει ότι στο παρελθόν έγιναν υψηλές αποσβέσεις και εύκολα διαπιστώνεται ότι σ' αυτόν τον λογαριασμό κρύβεται αποθεματικό με άγνωστο μέγεθος.

- "μη εξακριβώσιμα" ή "κρυμμένα" : δεν διαπιστώνεται ούτε το μέγεθός τους, ούτε και η ύπαρξή τους π.χ. στον ισολογισμό γράφεται αξία προϊόντων 5 εκατ. ενώ η τρέχουσα πραγματική αξία είναι 8 εκατ. Τότε υπάρχει αφανές αποθεματικό 3 εκατομμύρια, το οποίο μπορεί να προσδιοριστεί ακριβώς μόνο με εξωτερική απογραφή.

B.

- Πρωτογενή : δημιουργούνται κατά την κτήση των στοιχείων του ενεργητικού, όταν αυτά συνειδητά εκτιμούνται σε αξία κάτω της πραγματικής ή δεν απογράφονται πλήρως (π.χ. εισφορές σε είδος κατά την ίδρυση της εταιρείας).
- Υστερογενή : δημιουργούνται εκ των υστέρων, και όχι κατά την κτήση των παγίων στοιχείων, διά της μη προσαρμογής της αξίας με την οποία αυτά φαίνονται στα βιβλία με τις μεταβληθείσες τιμές π.χ. υποτίμηση υποχρεώσεων εταιρείας σε συνάλλαγμα γιατί η τιμή του οφειλόμενου συναλλάγματος υποτιμήθηκε (νομισματογενή αφανή αποθεματικά).

Γ.

- Αναγκαστικά ή εκ του νόμου αποθεματικά : προκύπτουν από τις διατάξεις των νόμων.
- Αποθεματικά υποκείμενης κρίσεως : προκύπτουν βάσει υποκειμενικών εκτιμήσεων. Όταν τα αποθεματικά σχηματίζονται εκτός αυτής της υποκειμενικής κρίσεως και εκτός των σκοπών της λογιστικής, ονομάζονται αυθαίρετα αποθεματικά.

1.5.2. Σκοποί αφανών αποθεματικών

Με τα αποθεματικά αυτά επιδιώκεται :

α. Οικονομική ενίσχυση της εταιρείας : η κάθε εταιρεία μπορεί να έχει ανάγκη να επεκτείνει τις δραστηριότητές της για διάφορους λόγους. Προκειμένου λοιπόν να μην προσφύγει στον ασύμφορο πολλές φορές εξωτερικό δανεισμό προσφεύγουν στην δημιουργία αφανών αποθεματικών.

β. Η αποτροπή συστάσεως ομοειδών επιχειρήσεων : αρκετές φορές μια εταιρεία είναι δυνατόν να μην θέλει, προκειμένου να αποφύγει τον ανταγωνισμό, να κάνει γνωστά τα πραγματικά της κέρδη, γι' αυτό τον λόγο επιδιώκει να συγκαλύψει τα κέρδη με την δημιουργία αφανών αποθεματικών.

γ. Αποφυγή φορολογίας : με την δημιουργία αφανών αποθεματικών μειώνονται τα φορολογητέα κέρδη και συνεπώς ο φόρος προς το Δημόσιο με κίνδυνο βέβαια αν ανακαλυφθούν αυτά τα πλασματικά κέρδη να επιβληθούν τα ανάλογα πρόστιμα και οι φόροι.

δ. Η αποφυγή συμπίεσεως των τιμών : Συμφέρον μεγάλο έχουν οι επιχειρήσεις στις οποίες το κράτος επιβάλλει τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους, να αποκρύπτουν τα υψηλά κέρδη τους, και να παρουσιάζουν πενιχρά αποτελέσματα και να επιτυγχάνουν καλύτερες τιμές πωλήσεως των προϊόντων τους. Αυτό τους οδηγεί στη δημιουργία αφανών αποθεματικών.

ε. Η κερδοσκοπία επί των μετοχών της εταιρείας : Αποκρύπτοντας τα κέρδη, οι διευθύνοντες, αποβλέπουν στην πτώση των τιμών των μετοχών στο Χρηματιστήριο, ώστε να αυξήσουν την ζήτηση των μετοχών. Επίσης, έτσι, αποξενώνουν τους μέχρι τότε μετόχους από τα οικονομικά πλεονεκτήματα της εταιρείας.

Επίσης αποβλέπουν και στην αποφυγή της υπερβολικής ανόδου των τιμών των μετοχών που ενδεχομένως να πέσουν κατακόρυφα αν σε μεταγενέστερες χρήσεις είναι λιγότερο ικανοποιητικά τα κέρδη της εταιρείας.

1.5.3. Κριτική των αφανών αποθεματικών

Επειδή οι σκοποί των αφανών αποθεματικών, που κυρίως επιδιώκουν, είναι αθέμιτοι π.. αποφυγή φορολογίας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι παρουσιάζουν πολλά μειονεκτήματα.

Όταν ο σκοπός της εταιρείας είναι η απόκρυψη των κερδών για την αποφυγή της ίδρυσης ομοειδών επιχειρήσεων, ο σχηματισμός αφανών αποθεματικών είναι ατελέσφορος, γιατί μια εταιρεία δεν μπορεί επί σειρά ετών να κρύβει τα κέρδη της. Κάποια στιγμή αυτό θα αποκαλυφθεί και κρίνεται καταδικαστέο.

Όταν αποσκοπούν στην οικονομική ενίσχυση της εταιρείας, δεν εμφανίζουν στον ισολογισμό την πραγματική οικονομική κατάσταση και δεν δίνονται οι σωστές πληροφορίες στους ενδιαφερόμενους, οι μέτοχοι δεν λαμβάνουν το κανονικό κέρδος που αναλογεί και ούτε εάν αποφασίσουν την πώληση των μετοχών του θα λάβουν την πραγματική τους αξία.

Συνεπώς θα πρέπει να ενισχύονται τα εμφανή και όχι τα αφανή αποθεματικά.

1.6. Επένδυση και διάλυση των αποθεματικών

I. / Επένδυση αποθεματικών

Λέγοντας επένδυση ενός αποθεματικού, εννοούμε την τοποθέτησή του σε διάφορα περιουσιακά στοιχεία δηλ. αξίες του ενεργητικού. Αυτά που κυρίως επενδύονται είναι εκείνα που προορίζονται για την αύξηση τω μέσω δράσεως της εταιρείας, αλλά γενικώς όλα τα αποθεματικά τοποθετούνται σε διάφορες αξίες του ενεργητικού, ακόμη και αυτά που προορίζονται να διανεμηθούν στους μετόχους.

Τα αποθεματικά, ανεξάρτητα από το ποιος προβλέπει την σύστασή τους, πρέπει να χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς, για τους οποίους, σχηματίστηκαν. Μόνο η γενική συνέλευση έχει την δυνατότητα να μεταβάλει, με απόφασή τους, τον αρχικό τους προορισμό, γιατί αυτή έχει την εξουσία να σχηματίζει αποθεματικά που δεν προβλέπονται από το καταστατικό και έχει και εξουσία να μεταβάλει τον αρχικό τους σκοπό.

Το "έκτακτο αποθεματικό" λειτουργεί κάπως έτσι, αφού δεν προορίζεται για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό και η γενική συνέλευση το χρησιμοποιεί για τις εκάστοτε ανάγκες της εταιρείας.

Όλα τα αποθεματικά ακόμη και αυτά που σκοπός τους είναι να διανεμηθούν στους μετόχους, είναι επενδυμένα σε διάφορα στοιχεία του ενεργητικού. Η επένδυση αυτών εξαρτάται από τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται. Έτσι, αν προορίζονται για επέκταση των εργασιών της εταιρείας, θα επενδυθούν στα κατάλληλα πάγια στοιχεία, ή κυκλοφορούντα. Αν προορίζονται για αντιμετώπιση μελλοντικών ζημιών ή διανομή στους μετόχους, θα επενδυθούν σε περιουσιακά στοιχεία ευχερούς ρευστοποιήσεως. Γενικά η επένδυση των αποθεματικών θα εξαρτηθεί από το είδος της επιχείρησης και την οικονομική πολιτική της.

Σε γενικές όμως γραμμές, οι επιχειρήσεις που είναι ελεύθερες, ως προς τον τρόπο επένδυσης των αποθεματικών τους, προσέχουν τα εξής:

- Ασφάλεια επενδύσεως από την άποψη επανακτήσεως του ονομαστικού ποσού του τοποθετηθέντος αποθεματικού (Κεφ. + Τόκοι) και από την άποψη της διατηρήσεως της αγοραστικής δύναμης αυτού.

- Ευχέρεια ρευστοποιήσεως : δυνατότητα μετατροπή της επένδυσης σε χρηματικά μέσα χωρίς ζημιά και χωρίς απώλεια χρόνου.

- Αυξημένο βαθμό αποδοτικότητας : τα κρατικά χρεώγραφα συγκεντρώνουν τις πιο πάνω ιδιότητες σε ομαλές οικονομικές συνθήκες. Αντίθετα τα ακίνητα είναι σαν επένδυση

ασφαλέστερα, αλλά δεν έχουν την ανάλογη αποδοτικότητα και ευκολία ρευστοποιήσεως. Ο ν. 2190.1920 ορίζει ότι οι εταιρείες είναι ελεύθερες ως προς την τοποθέτηση των αποθεματικών τους στις διάφορες αξίες. Μόνο όσον αφορά τις ημεδαπές ασφαλιστικές εταιρείες, προσδιορίζει λεπτομερώς τα περιουσιακά στοιχεία, στα οποία πρέπει να επενδύονται τα αποθεματικά και ότι σε ασφαλιστική τοποθέτηση διατίθενται υποχρεωτικά το τέταρτο του κεφαλαίου, το τακτικό και τα τεχνικά αποθεματικά και προσδιορίζει τα στοιχεία που μπορούν να αποτελέσουν ασφαλιστική τοποθέτηση. Σε γενικές όμως γραμμές και το καταστατικό μπορεί να δεσμεύσει τις εταιρείες ως προς τον τρόπο επένδυσης των αποθεματικών της.

Τέλος, τα αποθεματικά που σχηματίζονται βάσει ευεργετικών φορολογικών διατάξεων, επενδύονται αναγκαστικά σε ορισμένα στοιχεία, που καθορίζονται από τις διατάξεις αυτές. Αυτά τα περιουσιακά στοιχεία, η εταιρεία, υποχρεούται να μην τα πωλήσει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα αλλιώς αυτά υποβάλλονται στην φορολογία.

Λογιστικά, η επένδυση απεικονίζεται με χρέωση του λογαριασμού του στοιχείου και πίστωση του ταμείου. Η διάλυση γίνεται με την αντίθετη εγγραφή.

II. / Διάλυση αποθεματικών

Διάλυση εμφανούς αποθεματικού σημαίνει την χρησιμοποίησή του για ορισμένο σκοπό, με την οποία επέρχεται η λογιστική εξαφάνιση του λογαριασμού του αποθεματικού.

Την διάλυση ενός αποθεματικού, επιφέρει ή η κεφαλαιοποίησή του ή η διανομή του στους μετόχους ή η χρησιμοποίησή του για απόσβεση ζημίας ή κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ****41 "ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ - ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ-
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ"**

2.1. ΤΑΚΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ (Λ. 41.02)

2.1.1. Γενικά

Σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 2190/1920 το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται πριν από τον σχηματισμό οποιουδήποτε άλλου αποθεματικού και πριν από την διανομή μερισμάτων επί των καθαρών κερδών της χρήσεως με κράτηση από αυτά ποσοστού 1/20 ή 5%. Η κράτηση αυτή παύει να είναι υποχρεωτική όταν το αποθεματικό φθάσει το 1/3 του ονομαστικού μετοχικού κεφαλαίου. Το καταστατικό μπορεί να ορίσει μεγαλύτερο ποσό αλλά όχι μικρότερο. Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση, για να γεννηθεί υποχρέωση της εταιρείας για διενέργεια κρατήσεως τακτικού αποθεματικού είναι η συγκεκριμένη χρήση να κλείσει με κέρδη.

Όπως ανέφερα και πιο πάνω, το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται επί του συνολικού ποσού των καθαρών κερδών της χρήσεως μετά την αφαίρεση από τα κέρδη αυτά του φόρου εισοδήματος.

Εάν εκτός από τα κέρδη της χρήσεως, διανέμονται και κέρδη προηγούμενων χρήσεων, το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται επί των καθαρών κερδών της χρήσεως. Με τον ίδιο τρόπο, όταν καλύπτονται ζημιές προηγούμενων χρήσεων το τακτικό αποθεματικό υπολογίζεται επί του υπολοίπου των κερδών που απομένουν μετά την κάλυψη των ζημιών.

Το ποσοστό κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό όπως ανέφερα πιο πάνω είναι 5% επί των καθαρών κερδών. Μόνο όσον αφορά τις ασφαλιστικές εταιρείες ορίζεται στο 20% επί των καθαρών κερδών η κράτηση του τακτικού αποθεματικού.

Το καταστατικό είναι δυνατό να ορίσει ποσοστό μεγαλύτερο του 5% όχι όμως, μικρότερο. Επίσης, η γενική συνέλευση των μετόχων δεν μπορεί να ορίσει παρακράτηση κερδών με βάση ποσοστό μεγαλύτερο από το προβλεπόμενο ή νόμιμο, εκτός εάν έτσι ορίζεται στο καταστατικό.

Η κράτηση του τακτικού αποθεματικού είναι υποχρεωτική, έως του φθάσει το 1/3 του ονομαστικού μετοχικού κεφαλαίου (ασφαλιστικές εταιρείες το τετραπλάσιο του μετοχικού κεφαλαίου). Το καταστατικό μπορεί να ορίσει μεγαλύτερο ποσό, όχι όμως μικρότερο.

Όσον αφορά στο κεφάλαιο, ο νόμος ορίζει ότι αναφέρεται στο κατά το χρόνο της συντάξεως του ισολογισμού κεφάλαιο και συγκεκριμένα στο ονομαστικό, ανεξάρτητα αν είναι αποσβεσμένο ή προέρχεται από άνευ ψήφου μετοχές κ.λ.π.

2.1.2. Προορισμός τακτικού αποθεματικού

Αποκλειστική χρησιμοποίηση του τακτικού αποθεματικού είναι η κάλυψη ζημίας με την οποία τυχόν θα κλείσει ο λογαριασμός "Αποτελέσματα Χρήσης" σε κάποια μεταγενέστερη χρήση. Ούτε το καταστατικό, ούτε η γενική συνέλευση μπορούν να ορίσουν χρησιμοποίηση του αποθεματικού διαφορετική από αυτή που ορίζει ο νόμος.

Το τακτικό αποθεματικό μπορεί να καλύψει ζημία που προέκυψε στο τέλος της χρήσης με τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως, επομένως μία έκτακτη ζημία πριν λήξει η χρήση, π.χ. πυρκαγιά δεν μπορεί να την καλύψει.

Αυτό συμβαίνει όσον αφορά το νόμιμο ποσοστό κράτησης τακτικού αποθεματικού. Όταν το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το νόμιμο, οι εκούσιες αυτές προσθήκες, μπορούν να διατεθούν από την γενική συνέλευση κατά την ελεύθερη κρίση της, και κατά συνέπεια, να κεφαλαιοποιηθούν, να μετατραπούν σε άλλο αποθεματικό, να διανεμηθούν στους μετόχους, ή να καλύψουν μία έκτακτη ζημία.

2.1.3. Φορολογία του τακτικού αποθεματικού

Το τακτικό αποθεματικό αντλείται όπως έχουμε πει, από τα κέρδη της χρήσεως, μετά την αφαίρεση από αυτά του φόρου εισοδήματος που βαρύνει την εταιρεία. Το τακτικό αποθεματικό, συνεπώς, μετά την ισχύ του Ν. 2065/92 προέρχεται πάντοτε από φορολογημένα κέρδη.

- *Άντληση της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό από τα αφορολόγητα αποθεματικά*

Όσα αφορολόγητα αποθεματικά που έχουν σχηματισθεί από κέρδη τρεχούσης ή προηγούμενης χρήσεως μεταφέρονται στο τακτικό αποθεματικό, αυτά θα υπαχθούν σε φορολογία βάσει των εν ισχύει διατάξεων περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών ή νομικών προσώπων κατά περίπτωση κατά το έτος εντός του οποίου γίνεται η μεταφορά αυτή, με συνέπεια την απώλεια της ιδιότητας του αφορολόγητου.

- Άντληση της κρατήσεως για τακτικό αποθεματικό από άλλα αποθεματικά που έχουν σχηματισθεί σε παρελθούσες χρήσεις, και έχουν φορολογηθεί

Σ' αυτή την περίπτωση, η κράτηση για τακτικό αποθεματικό αντλείται από ελεύθερα προαιρετικά αποθεματικά και τα οποία δεν έχουν κανένα ειδικό προορισμό.

2.2. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ (Λ. 41.03)

Αποθεματικά καταστατικού, ονομάζονται αυτά που δεν προβλέπονται από τον νόμο αλλά τα ορίζει το καταστατικό της εταιρείας. Το καταστατικό ελεύθερα μπορεί να προσδιορίζει το παρακρατούμενο από το κέρδη ποσοστό, το ύψος αυτών, τον σκοπό κ.λ.π. αρκεί αυτά να αντλούνται από το υπόλοιπο των κερδών, δηλ. να μην μειώσουν την κράτηση για τακτικό αποθεματικό.

Εφόσον μια εταιρεία έχει κέρδη, είναι υποχρεωμένη να σχηματίζει τα αποθεματικά καταστατικού, γι' αυτό τα αποθεματικά αυτά εντάσσονται στην κατηγορία των υποχρεωτικών αποθεματικών.

Τα αποθεματικά καταστατικού έχουν συνήθως ειδικό προορισμό που προσδιορίζεται από το καταστατικό της εταιρείας και η χρησιμοποίησή του πρέπει να είναι σύμφωνη με αυτό τον σκοπό. Είναι όμως δυνατόν να διατεθεί για άλλο σκοπό από αυτόν που σχηματίσθηκε μετά από ειδική τροποποίηση του καταστατικού.

2.3. ΕΙΔΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ (Λ. 41.04)

Ειδικά είναι τα αποθεματικά που έχουν ειδικό προορισμό, λ.χ. το αποθεματικό για την επέκταση του εργοστασίου της εταιρείας, το αποθεματικό για διανομή μερισμάτων στους μετόχους, το αποθεματικό για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή απωλειών από επισφαλείς πελάτες.

Ο ειδικός προορισμός του αποθεματικού είναι δυνατό να καθορίζεται από εκείνον που επέβαλε το σχηματισμό του. Δηλαδή, από το νόμο, όπως το τακτικό αποθεματικό, το καταστατικό, όπως λ.χ. το αποθεματικό για διανομή μερίσματος στους μετόχους, ή τη γενική συνέλευση, όπως π.χ. το αποθεματικό για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών από επισφαλείς πελάτες. Επίσης, και ο φορολογικός νομοθέτης είναι δυνατό να επιβάλει ή να επιτρέψει το σχηματισμό ενός ειδικού αποθεματικού, όπως είναι το αποθεματικό από κέρδη πωλήσεως χρεογράφων.

Με βάση την παραπάνω έννοια των ειδικών αποθεματικών παρατηρούμε ότι δεν ακριβολογεί το Ε.Γ.Λ.Σ. που ορίζει ότι "ειδικά και έκτακτα ή προαιρετικά αποθεματικά είναι εκείνα τα οποία σχηματίζονται σύμφωνα με απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων" ως να μην είναι δυνατό ο νόμος ή το καταστατικό να επιβάλουν το σχηματισμό ειδικών αποθεματικών.

2.4. ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ (Λ. 41.05)

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ. έκτακτα είναι α αποθεματικά που σχηματίζονται με απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Κατά την γνώμη του Ε. Σακέλλη, έκτακτα χαρακτηρίζονται τα αποθεματικά που σχηματίζονται με μία κράτηση ή με πολλές αλλά όχι περιοδικές για την αντιμετώπιση ορισμένου εξόδου ή ζημίας.

Στην πράξη, τα καταστατικά των περισσότερων εταιρειών προβλέπουν την κράτηση ενός ποσοστού από τα κέρδη για το σχηματισμό έκτακτου αποθεματικού ή ορίζεται ότι, μετά τις νόμιμες και καταστατικές κρατήσεις και διανομές μερισμάτων και ποσοστών, το τυχόν υπόλοιπο των κερδών κρατείται για έκτακτο αποθεματικό. Ο χαρακτηρισμός του αποθεματικού αυτού ως εκτάκτου, έχει τη έννοια ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την εταιρεία για οποιονδήποτε σκοπό, δηλ. ότι δεν είναι ειδικού προορισμού αποθεματικό. Το αποθεματικό όμως αυτό είναι καταστατικό αποθεματικό που εξομοιώνεται με ελεύθερο αποθεματικό, αφού η τακτική γενική συνέλευση μπορεί κατά την κρίση της, να αποφασίσει για τη χρησιμοποίησή του (διανομή στους μετόχους, κεφαλαιοποίηση κ.λ.π.).

Η έννοια που δίνει το Ε.Γ.Λ.Σ. στα έκτακτα αποθεματικά είναι εκείνη των προαιρετικών ή ελεύθερων αποθεματικών, που δημιουργούνται όχι κατ' επιταγή του νόμου ή του καταστατικού, αλλά με ελεύθερη απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Αμφισβητήσιμο στην επιστήμη είναι το θέμα αν η γενική συνέλευση μπορεί ελεύθερα ν' αποφασίζει τη δημιουργία προαιρετικών αποθεματικών ή αν η δημιουργία τέτοιων αποθεματικών πρέπει οπωσδήποτε να προβλέπεται από το καταστατικό.

Κατά μία γνώμη, η οποία θεωρείται και πιο σωστή, η γενική συνέλευση μπορεί ελεύθερα ν' αποφασίζει το σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών, έστω και αν το καταστατικό δεν παρέχει ρητά σ' αυτήν τέτοια εξουσιοδότηση. Αυτό με την προϋπόθεση ότι το καταστατικό ανηπαρέχεται σιωπηρά το θέμα της διανομής του υπολοίπου των κερδών, το ποσό δηλ. που απομένει μετά την αφαίρεση του τακτικού αποθεματικού και του πρώτου μερίσματος. Γιατί σ' αυτήν την περίπτωση υπάρχει, μπορούμε να πούμε,

σιωπηρή εξουσιοδότηση του καταστατικού προς την γενική συνέλευση για τη διάθεση των κερδών αυτών.

Κατά μία άλλη γνώμη, η γενική συνέλευση αποφασίζει έγκυρα για το σχηματισμό προαιρετικών αποθεματικών μόνο εφόσον παρέχεται σ' αυτήν τέτοιο δικαίωμα από το καταστατικό.

Τέλος, υποστηρίζεται και μέση λύση, ότι αν το καταστατικό δεν καθορίζει τον τρόπο διαθέσεως των πέραν των κρατήσεων για τακτικό αποθεματικό και πρώτο μέρος κερδών, τα κέρδη αυτά είναι διανεμητέα στους μετόχους, εκτός αν η εταιρεία, κατ' αντικειμενική κρίση, έχει απόλυτη ανάγκη των κερδών αυτών, οπότε κρατούνται με μορφή αποθεματικών. Αν όμως κρατούνται κέρδη πέρα από κάθε εύλογο μέτρο πρόνοιας, η απόφαση της συνελεύσεως για τη δημιουργία αποθεματικών είναι ακυρώσιμη. Σημειώνεται ότι η συνέλευση μπορεί να αποφασίσει τη δημιουργία προαιρετικών αποθεματικών, που δεν προβλέπονται από το καταστατικό, μόνο κατά τη συγκεκριμένη εταιρική χρήση και όχι και για τις επόμενες.

Ο προορισμός των προαιρετικών αποθεματικών προσδιορίζεται με απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως, είτε εκείνης κατά την οποία αποφασίστηκε ο σχηματισμός τους, είτε μεταγενέστερης. Είναι δυνατό ακόμη, η χρησιμοποίηση των αποθεματικών αυτών να αφήνεται, ύστερα από σχετική απόφαση της γενικής συνελεύσεως, στην απόλυτη κρίση του Δ.Σ. Γιατί, όπως είπαμε, βασικός κανόνας που διέπει τα αποθεματικά είναι ότι όποιο όργανο (νόμος, καταστατικό, Γ.Σ.) είναι αρμόδιο για τη δημιουργία τους, το ίδιο όργανο είναι αρμόδιο και για την κατάργησή τους.

2.5. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΝΟΜΩΝ (Λ. 41.08)

Λόγω της σπουδαιότητας της κατηγορίας αυτής των αποθεματικών γίνεται λόγος σε ξεχωριστό κεφάλαιο παρακάτω (ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο).

2.6. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΓΙΑ ΙΔΙΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ (Λ. 41.09)

Ο λογαριασμός πιστώνεται με το αποθεματικό που σχηματίζεται για την κάλυψη της αξίας κτήσεως μετοχών εκδόσεως της εταιρείας.

Σχετικά με τη δυνατότητα της εταιρείας να αποκτά δικές της μετοχές η διάταξη του άρθρου 16 του ν. 2190/1920 ορίζει τα εξής :

- Απαγορεύεται στην ανώνυμη εταιρεία η απόκτηση δικών της μετοχών, είτε από αυτή την ίδια, είτε από πρόσωπο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό της.

- Από την απαγόρευση της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται :

α. Οι αποκτήσεις με σκοπό την μείωση του μετοχικού κεφαλαίου που αποφασίστηκε από τη Γ.Σ. σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του καταστατικού.

β. Οι αποκτήσεις μετά από καθολική μεταβίβαση περιουσίας.

γ. Οι αποκτήσεις μετοχών, που έχουν αποπληρωθεί ολοσχερώς και προέρχονται από αναγκαστική εκτέλεση που έγινε για την πληρωμή απαιτήσεων της ίδιας της εταιρείας.

δ. Οι αποκτήσεις από ανώνυμες τραπεζικές εταιρείες μετοχών τους, αλλά κατ' εντολή τρίτων.

ε. Οι αποκτήσεις από χρηστική αιτία εφόσον έχουν αποπληρωθεί ολοσχερώς.

- Στις περιπτώσεις α' και β' οι μετοχές πρέπει α πωλούνται μέσα στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος. Αν περάσει άπρακτη αυτή η προθεσμία, οι μετοχές πρέπει να ακυρώνονται αμέσως.

- Οι μετοχές της εταιρείας που ανήκουν στην ίδια, υπολογίζονται για το σχηματισμό απαρτίας, δεν έχουν όμως δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση.

- Επίσης απαγορεύεται στις Α.Ε. να λαμβάνουν δικές τους μετοχές καθώς και μετοχές θυγατρικής, ως ενέχυρο για την εξασφάλιση δανείων που χορηγούνται από αυτήν ή άλλων απαιτήσεών της. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει για τις συναλλαγές των Τραπεζών και άλλων Χρηματοδοτικών Οργανισμών.

Έτσι σε περίπτωση που μια εταιρεία έχει στα χέρια της τέτοιες μετοχές, επιβάλλεται στην εταιρεία σύμφωνα με τον ν. 2190/1920, η υποχρέωση να σχηματίσει αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσεως των μετοχών.

Το αποθεματικό αυτό σχηματίζεται από τα κέρδη της χρήσεως, από τα οποία επιτρέπεται να αφαιρεθούν προηγουμένως μόνο τα ποσά που είναι αναγκαία για το σχηματισμό του τακτικού αποθεματικού και για τη διανομή Α' μερίσματος καθώς και ο φόρος εισοδήματος της χρήσεως.

Όπως είναι ευνόητο, μετά την πώληση των ιδίων μετοχών το παρόν αποθεματικό πρέπει να διαλύεται, δηλ. να μεταφέρεται στο λογαριασμό 88.07 "αποθεματικά προς διάθεση", που εμφανίζεται στον "πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων".

Το σχολιαζόμενο αποθεματικό, σχηματίζεται από φορολογημένα κέρδη. Το κόστος κτήσεως των ιδίων μετοχών πρέπει να καλύπτεται από το ποσό του αποθεματικού μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος.

Αν δεν υπάρχουν κέρδη για το σχηματισμό το παραπάνω αποθεματικού, ο λογαριασμός του ενεργητικού "ίδιες μετοχές" εμφανίζεται στο παθητικό αφαιρετικά από το άθροισμα των ιδίων κεφαλαίων. Σε περίπτωση που τα κέρδη δεν επαρκούν για το σχηματισμό του αποθεματικού ισόποσο με την αξία των ιδίων μετοχών και να κρατηθεί ο

ανάλογος φόρος εισοδήματος επί του αποθεματικού αυτού, η διαφορά πρέπει επίσης να εμφανίζεται στο παθητικό αφαιρετικά από το άθροισμα των ίδιων κεφαλαίων.

2.7. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΥΠΟΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ 41 "ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ"

2.7.1. Οι λογαριασμοί 41.00, 41.01, 41.06 και 41.07

• Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε ξεχωριστά σε μερικούς λογαριασμούς του πρωτοβάθμιου 41 για τον λόγο ότι οι λογαριασμοί αυτοί δεν ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις που πηγάζουν από τον ορισμό που δίνει το Ε.Γ.Λ.Σ. περί των αποθεματικών. Ο βασικότερος λόγος για τον οποίο δεν ανήκουν στα αποθεματικά έτσι όπως ορίζονται από το Ε.Γ.Λ.Σ. είναι ότι οι λογαριασμοί αυτοί δεν σχηματίζονται από τα καθαρά κέρδη των εταιρειών. Οι "καθαροί" λογαριασμοί των αποθεματικών είναι ο 41.02, 41.03, 41.04, 41.05, 41.08 και 41.09. Εξάλλου ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός του Ε.Γ.Λ.Σ. 41 αναλύεται σε αποθεματικά - διαφορές αναπροσαρμογής και επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων και ο διαχωρισμός αυτός υπάρχει και στους δευτεροβάθμιους λογαριασμούς επίσης.

• Λογαριασμοί 41.00 καταβλημένη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και 41.01 οφειλόμενη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Στους λογαριασμούς αυτούς, καταχωρείται η διαφορά από την έκδοση μετοχών σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους αξία. Ο νόμος απαγορεύει την έκδοση μετοχών σε τιμή κατώτερη από το άρτιο δηλ. κατώτερη της ονομαστικής τους αξίας δεν απαγορεύει όμως και το αντίθετο. Στην πράξη αυτό συμβαίνει τις περισσότερες φορές στις εταιρείες. Σύμφωνα με τον ν. 2190/1920 η διαφορά αυτή καταβάλλεται εφάπαξ μαζί με την πρώτη δόση του κεφαλαίου. Συνεπώς ο λογαριασμός 41.01 οφειλόμενη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, χρησιμοποιείται μόνο στις εγγραφές συστάσεως ή αυξήσεως κεφαλαίου της εταιρείας με τις οποίες και εξισώνεται.

Η διαφορά αυτή δεν θεωρείται αποθεματικό αλλά συμπληρωματικό κεφάλαιο της εταιρείας που αντιπροσωπεύει συμπληρωματική εισφορά των μετόχων.

Ο νόμος αποκλείει ρητά την διανομή της υπέρ το άρτιο διαφοράς είτε στους μετόχους είτε στα μέλη του Δ.Σ. της εταιρείας. Επίσης, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη ζημιών ή εξόδων ή να διατεθεί για το σχηματισμό κάποιου αποθεματικού. Η διαφορά αυτή εξομοιώνεται με το μετοχικό κεφάλαιο και επειδή θεωρείται συμπληρωματικό κεφάλαιο δεν φορολογείται ως εισόδημα. Κατά την

διάλυση της εταιρείας η διαφορά αυτή μαζί με το μετοχικό κεφάλαιο μετά την εκκαθάριση της επιστρέφεται στους μετόχους.

Η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο είναι δυνατό να κεφαλαιοποιηθεί με την έκδοση νέων μετοχών και να ενσωματωθεί έτσι στο μετοχικό κεφάλαιο. Κατά την κεφαλαιοποίηση της διαφοράς αυτή υπόκειται σε φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίων.

- Λογαριασμοί 41.06 Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων και 41.07 Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπόν περιουσιακών στοιχείων.

Το κράτος, θέλοντας να επανορθώσει κάπως τις μεγάλες αποκλίσεις των λογιστικών κονδυλίων των Ισολογισμών των επιχειρήσεων, που προκαλούνται από τον πληθωρισμό ή της αυξήσεως των ειδικών τιμών των περιουσιακών στοιχείων, βρέθηκε πολλές φορές στην ανάγκη να επιβάλει κατά καιρούς με σειρά νομοθετημάτων, την αναπροσαρμογή της αξίας είτε όλων των κονδυλίων του Ισολογισμού, είτε ορισμένων μόνο περιουσιακών στοιχείων αυτού. Έτσι με την αναπροσαρμογή αυτή, επέρχεται μία μεγέθυνση στα κονδύλια αυτά και κατά συνέπεια και στην καθαρή θέση των επιχειρήσεων, η οποία αποτελεί μία νομισματική ή ονομαστική διόρθωσή τους έτσι ώστε να εκφράζονται σε νομισματικές μονάδες της ίδιας αγοραστικής δύναμης.

Κατά την αναπροσαρμογή αυτή, η διαφορά που προκύπτει, που στην πράξη έχει καθιερωθεί να λέγεται "υπεραξία αναπροσαρμογής" καταχωρείται στους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ. 41.06 και 41.07 "Διαφορές αναπροσαρμογής".

Η αναπροσαρμογή αυτή επιτρέπεται μόνο εφόσον την επιβάλλει ειδικός νόμος όπως ο Α.Ν. 148/67. Στο παρελθόν ειδικοί νόμοι επέβαλαν την αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων και κυρίως των παγίων, την κεφαλαιοποίηση της πιστωτικής διαφοράς (υπεραξίας) και τη χωρίς αντάλλαγμα διανομή των μετοχών στους μετόχους, ενώ με το φορολογικό ν. 2065/1992 καθιερώθηκε η ανά τετραετία, από της χρήσεως 1992, αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων (γηπέδων και κτιρίων).

Η διαφορά από την αναπροσαρμογή αυτή δεν θεωρείται ως αποθεματικό, γιατί δεν προέρχεται από μη διανεμηθέντα κέρδη και πρόκειται για μια λογιστική διόρθωση των περιουσιακών στοιχείων, που έχουν υποστεί υποτίμηση της λογιστικής της αξίας λόγω πληθωρισμού.

Η διαφορά αυτή μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί οποτεδήποτε, εκτός εάν ειδικός νόμος απαγορεύει ρητά την κεφαλαιοποίηση αυτή. Κατά την κεφαλαιοποίηση της διαφοράς αυτής, δεν υπόκειται σε φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίων γιατί δεν πρόκειται για πραγματική αύξηση κεφαλαίου αλλά για μια απλή αριθμητική μεταβολή στην

έκφραση αυτού σε χρήμα η οποία λογιστική αξία έχει μειωθεί σημαντικά λόγω των πληθωριστικών πιέσεων.

Όσον αφορά τώρα τον φόρο εισοδήματος, στα περισσότερα νομοθετήματα που αφορούν την υπεραξία αυτή ορίζεται, αν απαλλάσσεται του φόρου ή αν επιβάλλεται κάποιο ελάχιστο ποσοστό φόρου. Όταν δεν υπάρχει διάταξη νόμου που να προβλέπει την απαλλαγή της υπεραξίας από τον φόρο, η υπεραξία υποβάλλεται σε φόρο εισοδήματος σύμφωνα με το ν.δ. 3323/55, γιατί θεωρείται αυτόματη υπερτίμηση κεφαλαίου. Αν ορίζεται συντελεστής αναπροσαρμογής και γίνει αναπροσαρμογή με μεγαλύτερο συντελεστή, φορολογείται η υπεραξία που αντιστοιχεί στο πέρα του νόμιμου συντελεστή ποσό.

Ο λογαριασμός 41.06 πιστώνεται με την ονομαστική αξία των νέων μετοχών που λαμβάνει χωρίς αντάλλαγμα η εταιρεία, με χρέωση του λογαριασμού 18 "συμμετοχές και λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις" ή του λογαριασμού 34 "χρεόγραφα". Σε περίπτωση πωλήσεως των μετοχών ή των εταιρειών μεριδίων, καθώς επίσης σε περίπτωση λύσεως της εταιρείας που εξέδωσε τις μετοχές, η πιστωτική αυτή διαφορά πρέπει να μεταφέρεται σε πίστωση του λογαριασμού 18 "συμμετοχών" ή 34 "χρεογράφων" ο οποίος πιστώνεται επίσης με το αντίτιμο πωλήσεως των μετοχών ή των μεριδίων και η διαφορά, χρεωστική ή πιστωτική συνιστά το αποτέλεσμα της πώλησής τους.

Στον λογαριασμό 41.07 μεταφέρεται η πιστωτική διαφορά από τις νόμιμες αναπροσαρμογές της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, με χρέωση των λογαριασμών των περιουσιακών στοιχείων για τα οποία έγινε η αναπροσαρμογή. Ο λογαριασμός αυτός συνήθως κεφαλαιοποιείται. Στις περιπτώσεις που τα νομοθετήματα δεν επιτρέπουν την κεφαλαιοποίηση της διαφοράς αυτής υπάρχει η περίπτωση διανομής της στους μετόχους μόνο αν τα πάγια στοιχεία για τα οποία έγινε η αναπροσαρμογή, αποσβέστηκαν ολοκληρωτικά ή πωλήθηκαν και δεν υπάρχουν ακάλυπτες ζημίες εις νέον. Αν υπάρχουν τέτοιες ζημίες, πρέπει προηγούμενα να καλυφθούν από τη σχολιαζόμενη διαφορά και διανεμητέο είναι μόνο το υπόλοιπό της. Στην πράξη όμως ο λογαριασμός αυτός παραμένει ανέπαφος στην κατηγορία των ίδιων κεφαλαίων της επιχειρήσεως, άσχετα αν τα οικεία Π.Σ. αποσβέστηκαν, πουλήθηκαν κ.λ.π.

2.7.2. Επιχορηγήσεις παγίων επενδύσεων (Λ. 41.10)

Ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται με τις χορηγούμενες στην επιχείρηση επιχορηγήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο για την απόκτηση παγίων στοιχείων. Η πίστωση

του λογαριασμού γίνεται με χρέωση του οικείου λογαριασμού ενεργητικού, λογαριασμός τρίτων ή ταμιακών διαθεσίμων.

Η λειτουργία του λογαριασμού εξαρτάται από τους όρους ή τις δεσμεύσεις που θέτονται από τις αρχές ή τους οργανισμούς που παραχωρούν τις επιχορηγήσεις και κυρίως αν οι επιχορηγήσεις χαρακτηρίζονται ή όχι αφορολόγητα αποθεματικά.

Όταν χαρακτηρίζονται ως αφορολόγητα αποθεματικά, χρεώνεται ο λογαριασμός του ενεργητικού (ταμιακών διαθεσίμων Ελληνικού Δημοσίου κ.λ.π.) και πιστώνεται ο λογαριασμός καθαρής θέσεως 41.08 αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων, νόμων, χωρίς στο τέλος της χρήσεως να γίνεται μεταφορά των επιχορηγήσεων στα αποτελέσματα. Τα πάγια στοιχεία που αγοράζονται ή κατασκευάζονται, θα υποβάλλονται στις νόμιμες αποσβέσεις που θα αναγνωρίζονται φορολογικά σαν εκπεστέα από το εισόδημα έξοδα, ενώ ο λογαριασμός του αποθεματικού θα παραμείνει αμετάβλητος στο παθητικό της επιχείρησης.

Όταν δεν χαρακτηρίζονται ως αφορολόγητα αποθεματικά, εφαρμόζονται τα εξής :

Με τις παρεχόμενες στην επιχείρηση επιχορηγήσεις πιστώνεται ο λογαριασμός 41.10 επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων, με αντίστοιχη χρέωση ου οικείου λογαριασμού ενεργητικού (ταμιακών διαθεσίμων, Ελληνικού Δημοσίου κ.λ.π.). Το κόστος κτήσεως της επενδύσεως δε μειώνεται με τα ποσά των επιχορηγήσεων και συνεπώς παραμένει ανέπαφο. Στο τέλος της χρήσεως χρεώνεται ο λογαριασμός 41.10 με πίστωση του αποτελεσματικού λογαριασμού 81.01.05 "αναλογούσες στη χρήση επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων", ο οποίος μεταφέρεται στον 86.02.00, με ποσό ίσο με τις τακτικές και πρόσθετες αποσβέσεις πάγιων στοιχείων των λογαριασμών 66 και 85, που αναλογούν στην αξία των αποσβέσιμων πάγιων στοιχείων που χρηματοδοτήθηκαν με τις επιχορηγήσεις. Τα πάγια δηλαδή θα υπόκεινται στις νόμιμες αποσβέσεις κανονικά ενώ στο ποσό της επιχορήγησης που αποκτήθηκε από την εταιρεία θα υπολογίζεται ένα ποσό, με τα ποσοστά που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των τακτικών και πρόσθετων αποσβέσεων, το οποίο θα μεταφέρεται στα Α.Χ.

Σε περίπτωση εκποιήσεως, καταστροφής ή αχρηστεύσεως οποιουδήποτε πάγιου στοιχείου που χρηματοδοτήθηκε από τις παραπάνω επιχορηγήσεις, από το λογαριασμό 41.10 μεταφέρεται στην πίστωση του οικείου λογαριασμού του πάγιου στοιχείου το υπόλοιπο της επιχορηγήσεως που αφορά το στοιχείο αυτό. Αν το πάγιο δεν ήταν ασφαλισμένο, μετά την παραπάνω μεταφορά του 41.10 καθώς και του αντίθετου λογαριασμού αποσβεσμένων παγίων, που αφορά το πάγιο για το οποίο αποκτήθηκε η επιχορήγηση, και υπάρχει χρεωστικό υπόλοιπο μεταξύ των μεταφορών αυτών και του

κόστους κτήσεως του παγίου, αυτό μεταφέρεται στις έκτακτες ζημίες του λογαριασμού 81.

Οι επιχορηγήσεις επενδύσεων διέπονται σήμερα από τον αναπτυξιακό ν. 1892/90, ο οποίος στοχεύει στην προώθηση των επενδύσεων και στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας. Ο νόμος αυτός ορίζει όλα αποθέματα που αφορούν τις επιχορηγήσεις αυτές. Μεταξύ των άλλων, ορίζει ότι για τον υπολογισμό των τακτικών και πρόσθετων αποσβέσεων, αφαιρείται από την αξία κτήσεως των πάγιων στοιχείων τα ποσά των επιχορηγήσεων που λαμβάνει η επιχείρηση από το Δημόσιο, τα οποία φυσικά αφορούν τα συγκεκριμένα πάγια στοιχεία. Το σκεπτικό σ' αυτή την διάταξη, είναι ότι τα ποσά των επιχορηγήσεων που εισπράττουν οι επιχειρήσεις από το Δημόσιο για την πραγματοποίηση επενδύσεων, δεν αποτελούν προσθετικό στοιχείο των ακαθάριστων εσόδων, αλλά αποτελούν μειωτικό στοιχείο του κόστους των πραγματοποιημένων νέων επενδύσεων από την επιχείρηση.

Ο παραπάνω λογιστικός χειρισμός των επιχορηγήσεων παραβιάζει βασικές λογιστικές αρχές και γι' αυτό είναι απορριπτέος. Εξάλλου αυτή η λογιστική αντιμετώπιση δεν επιβάλλεται από το νόμο, οπότε οι επιχειρήσεις πρέπει να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις του Ε.Γ.Λ.Σ.

2.8. ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

- Αποθεματικό γι' αντιμετώπιση ζημιών εκδιακυμάνσεως του συναλλάγματος. Το ειδικό αυτό αποθεματικό έχει σκοπό την κάλυψη ενδεχομένων ζημιών από την υποτίμηση των αξιών της επιχείρησης σε συνάλλαγμα.

- Αποθεματικό για απαξίωση στοιχείων ενεργητικού. Το αποθεματικό αυτό έχει σκοπό την αντιμετώπιση του κινδύνου από την έκτακτη απαξίωση των παγίων στοιχείων του ενεργητικού. Η προβλεπόμενη απαξίωση θα πρέπει να καλύπτεται υπό των εφαρμοζομένων συντελεστών αποσβέσεως.

- Αποθεματικό για την υποτίμηση χαρτοφυλακίου τίτλων. Σκοπός αυτού του αποθεματικού είναι η κάλυψη της ζημίας από την υποτίμηση των επενδύσεων της επιχείρησης σε αξιόγραφα.

- Αποθεματικό επισφαλών αιτήσεων. Το αποθεματικό αυτό, σχηματίζεται πέρα από τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, με σκοπό την κάλυψη εκτάκτων και απρόβλεπτων ζημιών από επισφαλείς απαιτήσεις.

- Αποθεματικό για ενδεχόμενες υποχρεώσεις. Το αποθεματικό αυτό σχηματίζεται για την κάλυψη ζημιών από ενδεχόμενες υποχρεώσεις που μπορεί να προκύψουν από την αποζημίωση του προσωπικού, αποζημίωση σε τρίτους για μη καλή εκτέλεση συμβατικών υποχρεώσεων ή από διάφορες εγγυήσεις.

- Αποθεματικό εργατικών ατυχημάτων. Το αποθεματικό αυτό έχει σκοπό την κάλυψη αποζημιώσεων για προσωπικά ατυχήματα των εργατών κατά την διάρκεια της δουλειάς τους. Σχηματίζεται συνήθως, με ποσοστό πάνω στις καταβαλλόμενες αμοιβές. Για την ελληνική πρακτική, αποτελεί φαινόμενο σπάνιο, γιατί ο φόρος που πληρώνεται για κάθε ποσό που αποθεματοποιείται δεν επιστρέφεται όταν το αποθεματικό χρησιμοποιηθεί για αποζημιώσεις και η μόνη λύση για την ελληνική επιχείρηση είναι η κάλυψή της από ασφαλιστική εταιρεία.

- Αποθεματικό για απόσβεση δανείου ή μετοχικού κεφαλαίου. Σκοπός αυτού του αποθεματικού είναι η αναπλήρωση του επιστρεφόμενου ξένου (δανειακού) ή ίδιου κεφαλαίου. Τα ξένα κεφάλαια θα πρέπει να επιστραφούν οπωσδήποτε στους δανειστές της επιχείρησης. Τα ίδια κεφάλαια, πριν τη διάλυση της εταιρείας σπανίως επιστρέφονται στους δικαιούχους. Δυνατόν όμως να λάβει χώρα μια τέτοια περίπτωση εφόσον θα έχει και την σχετική δυνατότητα η εταιρεία. Έτσι, σχηματίζεται το αποθεματικό αυτό για την επιστροφή μέρους ή ολοκλήρου του κεφαλαίου στους μετόχους. Στις Α.Ε. επιστρέφεται η ονομαστική αξία των μετοχών στους δικαιούχους, με την αντικατάστασή τους από τις "μετοχές επικαρπίας".

- Αποθεματικό ασφάλισης. Πρόκειται για αποθεματικό που σχηματίζεται προαιρετικά από την επιχείρηση με παρακράτηση ανάλογου ποσού από τα κέρδη της και προορίζεται να καλύψει κινδύνους που δεν καλύπτονται από ασφαλιστική εταιρεία. Είναι ασφάλιση μιας επιχειρήσεως διά των ιδίων της έσων, με διάθεση πόρων προς αντιμετώπιση ενδεχομένων ζημιών (αυτασφάλιση). Ενίοτε, οι επιχειρήσεις αποφεύγουν να ασφαλισθούν σε ασφαλιστική εταιρεία, αλλά παρακρατούν περιοδικώς από α έσοδα και κέρδη τους, ανάλογο ποσό, προς σχηματισμό αποθεματικού, το οποίο μέλλει να καλύψει ζημίες από την ενδεχόμενη πραγματοποίηση του κινδύνου για τον οποίο έγινε η

αυτασφάλιση. Η αυτασφάλιση γίνεται συνήθως, όταν λόγω της φύσεως του κινδύνου οι ασφαλιστικές εταιρείες αρνούνται την ασφάλιση. Κατά τους ειδικούς, η αυτασφάλιση δεν είναι μορφή ασφαλίσεως, αλλά βασίζεται στο συμψηφισμό και την κατανομή των κινδύνων και φυσικά δεν καλύπτεται η επιχείρηση από την επέλευση του κινδύνου. Πρόκειται ουσιαστικά για πρόβλεψη και όχι για αποθεματικό. Για το λόγο αυτό, η τυχόν δημιουργούμενη πρόβλεψη ή αποθεματικό αυτασφαλίσεως δεν αναγνωρίζεται φορολογικώς προς έκπτωση από τα έσοδα και κέρδη της επιχειρήσεως.

- Αποθεματικό προς αποκατάσταση ενεργητικού. Συνηθισμένες είναι οι περιπτώσεις κατά τις οποίες παραχωρείται με σύμβαση σε ορισμένες επιχειρήσεις το προνόμιο να κατασκευάζουν και να εκμεταλλεύονται αποκλειστικά διάφορα έργα, για ορισμένο χρόνο, που μετά την πάροδό του οι εγκαταστάσεις της αναδόχου επιχείρησης θα περιέλθουν σ' εκείνον που παραχώρησε το προνόμιο, δίχως καμιά αποζημίωση. Έτσι όμως, η ανάδοχος επιχείρηση χάνει στο τέλος, το κεφάλαιο που είχε τοποθετήσει στις εγκαταστάσεις κ.λ.π., εφόσον αυτά περιέρχονται, χωρίς αποζημίωση, σ' εκείνον που της είχε παραχωρήσει το προνόμιο. Προς αποκατάσταση αυτής της ζημίας, η επιχείρηση δικαιούται να προβαίνει κάθε χρόνο, στο σχηματισμό αποθεματικού, άσχετα αν υπήρξαν ή όχι κέρδη. Το αποθεματικό αυτό, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 35 παρ. 1 εδ. ζ' του ν.δ. 3323/55, εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχειρήσεως.

Από ιδιωτικονομική άποψη, το υπό συζήτηση αποθεματικό, δεν συνιστά στην κυριολεξία αποθεματικό. Μπορεί να θεωρηθεί ότι υποκαθιστά τις αποσβέσεις ή ακόμη να συνιστά προβλέψεις. Και αυτό γιατί τα αποθεματικά στην πραγματικότητα, προέρχονται από κέρδη ή εισφορές των μετόχων, και προσαυξάνουν την καθαρή θέση της επιχειρήσεως, ενώ το αποθεματικό αυτό αποβλέπει στην αποκατάσταση της ζημίας από την απώλεια των κεφαλαίων της αναδόχου επιχειρήσεως από την, χωρίς αντάλλαγμα, παραχώρηση των εγκαταστάσεών της, γίνεται δε ακόμη και στις χρήσεις που η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί κέρδη. Πρόκειται δηλαδή για αποσβέσεις των εγκαταστάσεων αυτών και εσφαλμένα ο φορολογικός νομοθέτης χρησιμοποιεί τον όρο "αποθεματικό" αντί του ορθού "απόσβεση"!

Αυτά τα αποθεματικά δεν μπορούν να υπερβαίνουν την αναλογία, η οποία αποδεδειγμένα ανταποκρίνεται στο χρόνο που ορίστηκε από τη σύμβαση, ότι θα διαρκέσει η εκμετάλλευση της επιχειρήσεως. Επομένως, το ετήσιο ποσοστό αυτών των αποθεματικών πρέπει να είναι ίσο με το πηλίκο που θα προκύψει όταν διαιρέσουμε την αξία των εγκαταστάσεων με τον αριθμό των ετών διάρκειας της συμβάσεως. Εάν για παράδειγμα, η διάρκεια εκμεταλλεύσεως ενός έργου είναι 30 χρόνια, και η αξία κτήσεως

των εγκαταστάσεων είναι 30.000.000 δρχ., τότε, το αποθεματικό το οποίο μπορεί η επιχείρηση να σχηματίζει κάθε χρόνο, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1.000.000 δραχμές (30.000.000 : 30).

Υπάρχουν και περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εγκαταστάσεις της αναδόχου επιχειρήσεως, μετά τη λήξη της συμβάσεως περιέρχονται σ' εκείνον που είχε παραχωρήσει το προνόμιο έπειτα από πλήρη αποζημίωση, της αξίας τους. Εδώ, δεν δικαιολογείται ο σχηματισμός αποθεματικού, γιατί σ' αυτές τις περιπτώσεις η απώλεια του κεφαλαίου αντισταθμίζεται με την αποζημίωση που λαμβάνει η ανάδοχος εταιρεία. Εάν η παρεχόμενη αποζημίωση καλύπτει μόνο ένα μέρος από την αξία των εγκαταστάσεων, η ανάδοχος επιχείρηση δικαιούται να σχηματίσει ανάλογο αποθεματικό, υπολογιζόμενο πάνω στη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην αξία των εγκαταστάσεων και την αποζημίωση που θα εισπραχθεί.

Αν η σύμβαση προβλέπει μεταγενέστερη επέκταση των εγκαταστάσεων, θα πρέπει και για τις εγκαταστάσεις αυτές να σχηματίζεται κάθε χρόνο αποθεματικό. Αυτό θα είναι ίσο με το πηλίκο της διαιρέσεως της αξία των εγκαταστάσεων που έγιναν μεταγενέστερα διά του αριθμού των ετών που υπολείπονται μέχρι τη λήξη της συμβάσεως.

Όταν σχηματίζεται το αποθεματικό για την αποκατάσταση του ενεργητικού, η επιχείρηση δεν δικαιούται να κάνει και αποσβέσεις λόγω φθοράς. Μπορεί να ενεργεί παράλληλα αποσβέσεις και να σχηματίζει και το αποθεματικό αυτό, εφόσον η επιχείρηση πρόκειται να παραδώσει κατά τη λήξη της σύμβασης νέες εγκαταστάσεις και όχι τις αρχικές, λόγω της φθοράς που θα υποστούν. Το ύψος των αποσβέσεων εξαρτάται από το είδος των Π.Σ. και από τα έτη διάρκειας της συμβάσεως.

Πιθανόν, κατά τη λήξη της συμβάσεως, να υπάρχει περίσσειμα απότο αποθεματικό που δημιουργήθηκε, για τον λόγο ότι οι εγκαταστάσεις που ανανεώθηκαν κόστισαν λιγότερο από το ποσό που είχε διατεθεί για τις αρχικές εγκαταστάσεις. Σ' αυτή την περίπτωση, το πλεόνασμα αυτό θα θεωρηθεί ως κέρδος του έτους της λήξεως της συμβάσεως, διότι ο επιχειρηματίας μόνο όταν παραδώσει στους τρίτους, κατά τους όρους της συμβάσεως, τις εγκαταστάσεις κ.λ.π., ελευθερώνεται από οποιαδήποτε υποχρέωση προς ανανέωση των εγκαταστάσεων.

Τα σχηματιζόμενα στην κάθε χρήση αποθεματικά προς αποκατάσταση ενεργητικού το οποίο θα περιέλθει μετά πάροδο χρόνου στο Δημόσιο ή σε τρίτους, πρέπει, από την αναπροσαρμογή των Ισολογισμών και ύστερα ξαναυπολογίζονται πάνω στην αναπροσαρμοσμένη αξία, σύμφωνα με τις διατάξεις των σχετικών νομοθετημάτων αναπροσαρμογής.

Τέλος, επιβάλλεται να σημειώσουμε ότι, σχετικά με το εξεταζόμενο αποθεματικό, το Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει ότι τα κτίρια και τα τεχνικά έργα που κατασκευάζονται από την επιχείρηση, σε ακίνητα τρίτων, καθώς και τα έξοδα που πραγματοποιούνται γι' αυτά, αποσβένονται ανάλογα με το χρόνο της συμβατικής χρησιμοποιήσεώς τους, με τον όρο ότι ο συντελεστής αποσβέσεως που προσδιορίζεται με βάση το χρόνο χρησιμοποιήσεως δε θα είναι μικρότερος από το συντελεστή που εφαρμόζεται σε ομοειδή ιδιότητα πάγια στοιχεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο**ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΝΟΜΗ -
ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ**

3.1. ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΦΟΡΟΛΟΓΗΘΕΙ

3.1.1. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη ιδιωτικοοικονομική

Τα αποθεματικά που σχηματίζονται από τις εταιρείες, τις περισσότερες φορές δεν διατηρούνται σε μορφή μετρητών στο ταμείο, αλλά επενδύονται σε διάφορα στοιχεία του ενεργητικού. Η εταιρεία πολλές φορές επιθυμεί να διανείμει στους μετόχους ορισμένα αποθεματικά της, αλλά δεν μπορεί να ρευστοποιήσει τα περιουσιακά στοιχεία στα οποία έχουν επενδυθεί τα αποθεματικά αυτά για να διανείμει το ποσο της ρευστοποίησης. Έτσι, σε τέτοιες περιπτώσεις η εταιρεία κεφαλαιοποιεί τα αποθεματικά της και χορηγεί στους μετόχους ισόποσης αξίας μετοχές. Με αυτόν τον τρόπο οι μέτοχοι μπορούν να ρευστοποιήσουν τις μετοχές αυτές με την πώλησή τους και να εκμεταλλευτούν τα χρήματα αυτά που η ίδια η εταιρεία δεν μπορούσε να τους καταβάλλει. Η μετατροπή αυτή των αποθεματικών σε μετοχικό κεφάλαιο λέγεται *κεφαλαιοποίηση αποθεματικών*.

Αμφιλέγεται το θέμα αν η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αποτελεί απλή τροποποίηση του Ισολογισμού που πραγματοποιείται με την μεταφορά των ποσών από τα αποθεματικά στο κεφάλαιο, ή αποτελεί διανομή στους μετόχους κερδών προηγούμενων χρήσεων και ταυτόχρονα αποτελεί νέα εισφορά των μετόχων.

Σημειώνεται ότι μετά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών η καθαρή θέση της εταιρείας δεν μεταβάλλεται. Απλώς εκφράζεται με μεγαλύτερο αριθμό μετοχών που έχει ως συνέπεια την πτώση της λογιστικής και χρηματιστηριακής τιμής της μετοχής, με συνέπεια την ευχερέστερη κυκλοφορία της.

Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών επιφέρει τα παρακάτω ευεργετικά αποτελέσματα στην εταιρεία και γενικότερα στην οικονομία :

- Σταθεροποιεί την οικονομική κατάσταση της εταιρείας, γιατί δυσχεραίνει τη διανομή των κεφαλαιοποιηθέντων αποθεματικών, που είναι δυνατή μόνο με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, οπότε όμως απαιτούνται ιδιαίτερες και αυξημένες διατυπώσεις.

- Ευνοεί τους μετόχους έναντι των μελών του Δ.Σ., των κατόχων ιδρυτικών τίτλων και γενικά εκείνων που έχουν δικαιώματα στα καθαρά κέρδη της εταιρείας. Αυτό γιατί κατά τον νόμο 2190/20, το πρώτο μέρισμα υπολογίζεται σε ποσοστό 6% επί του καταβλημένου κεφαλαίου, το οποίο θα είναι μεγαλύτερο μετά την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, και επίσης το μέρισμα αυτό προηγείται από κάθε άλλη διανομή κερδών. Για την αποφυγή διανομής υπέρογκου πρώτου μερίσματος, είναι δυνατό οι νέες μετοχές να εκδοθούν υπέρ το άρτιο, οπότε τμήμα των αποθεματικών που κεφαλαιοποιούνται γίνεται "διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο".

Οι μέτοχοι ευνοούνται ακόμη, γιατί από την κεφαλαιοποίηση αυτή θα μειωθεί μεν η χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών αφού αυξάνεται ο αριθμός τους χωρίς να αυξάνεται ισόποσα η καθαρή ενεργητική θέση της εταιρείας, η μείωση όμως αυτή δεν θα είναι πιθανόν, ανάλογη με την αύξηση του αριθμού των μετοχών, γιατί το γεγονός αυτό της κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών προβάλλει την καλή πορεία της εταιρείας, γεγονός που θα επιδράσει θετικά στη χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών.

- Τέλος, με την αύξηση του αριθμού των μετοχών γίνεται ευχερέστερη η κυκλοφορία των μετοχών και επιτυγχάνεται η αναζωογόνηση της κεφαλαιαγοράς που επιφέρει γενικότερη ωφέλεια στην εθνική οικονομία.

Σαν μειονέκτημα, μπορεί να αναφερθεί ότι τα αποθεματικά μετατρεπόμενα σε κεφάλαιο, παύουν να εμφανίζονται ξεχωριστά στον Ισολογισμό, και έτσι όταν μελετάται ο Ισολογισμός από τρίτους, δεν μπορούν να πληροφορηθούν ότι εταιρεία είχε πραγματοποιήσει κέρδη και ότι δεν τα διένειμε όλα, αλλά μέρος τους κράτησε ως αποθεματικά, γεγονός που φανερώνει την καλή πορεία των εργασιών της εταιρείας και της διοικήσεώς της.

3.1.2. Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών από άποψη νομική

Ο νόμος επιτρέπει την κεφαλαιοποίηση των εμφανών αποθεματικών, εκτός από ορισμένα, ενώ την κεφαλαιοποίηση των αφανών αποθεματικών την αποκλείει, εκτός αν ειδικός νόμος την επιτρέψει. Η κεφαλαιοποίηση των εμφανών αποθεματικών δύναται εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Τα αποθεματικά θα πρέπει να είναι κεφαλαιοποιήσιμα. Τέτοια είναι τα αποθεματικά των οποίων η διάθεση είναι ελεύθερη από την εταιρεία. Έτσι, κεφαλαιοποιήσιμα είναι όλα τα αποθεματικά εκτός από τα εξής :

- Το τακτικό αποθεματικό, όταν είναι μικρότερο από το ελάχιστο υποχρεωτικό όριο που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό. Δηλαδή η εταιρεία μπορεί να κεφαλαιοποιήσει το πέρα του υποχρεωτικού τακτικό αποθεματικό, γιατί μπορεί να μειώσει το αποθεματικό αυτό μέχρι το υποχρεωτικό όριο.

Έτσι η εταιρεία μπορεί να κεφαλαιοποιήσει το πέρα του 1/3 ή προκειμένου περί ασφαλιστικών εταιρειών, το πέρα του τετραπλάσιου του μετοχικού κεφαλαίου. Αν το καταστατικό ορίζει μεγαλύτερο όριο από το νόμο, κεφαλαιοποιήσιμα είναι τα πέρα των καταστατικών ορίων ποσά, εκτός αν τροποποιηθεί το καταστατικό και καθορίσει το ύψος του αποθεματικού στο όριο του νόμου.

Ειδικότερα, σημειώνεται ότι το "αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο" είναι εξ ολοκλήρου κεφαλαιοποιήσιμο. Ο νόμος απαγορεύει τη διάθεση του αποθεματικού αυτού για οποιονδήποτε λόγο και επιτρέπει μόνο την κεφαλαιοποίησή του. Επίσης, ο φορολογικός νομοθέτης σωστά δεν υποβάλλει το αποθεματικό αυτό σε φορολογία εισοδήματος κατά την κεφαλαιοποίησή του γιατί πρόκειται για συμπληρωματικό κεφάλαιο.

- Τα ειδικού σκοπού αποθεματικά, η δημιουργία των οποίων ορίζεται από ρητή διάταξη του καταστατικού (αποθεματικά καταστατικού). Η κεφαλαιοποίηση αυτών είναι δυνατή μόνο αν προηγηθεί τροποποίηση του καταστατικού και ο ειδικός σκοπός των αποθεματικών καταργηθεί έτσι ώστε να γίνουν ελεύθερα αποθεματικά των οποίων η διάθεση εμπίπτει στην ελεύθερη εξουσία της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Για την κεφαλαιοποίηση των ειδικού σκοπού αποθεματικών, που σχηματίστηκαν με απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης, αρκεί μόνο απόφαση νεώτερης τακτικής γενικής συνελεύσεως περί κεφαλαιοποίησής τους.

•Με την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών επέρχεται αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Απαιτείται λοιπόν απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων κατά τη μείζονα αυτής σύνθεση, αυξημένης απαρτίας και πλειοψηφίας (αρθρ. 29 και 31 Ν. 2190/20) ή δι' απλής απαρτίας και πλειοψηφίας, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 του Ν. 2190/20. Στις δύο αυτές περιπτώσεις απαιτείται απόφαση ή μεταγενέστερη έγκριση της τακτικής γενικής συνέλευσης όχι για την αύξηση του κεφαλαίου, αλλά για την τροποποίηση του ήδη εγκεκριμένου από την συνέλευση Ισολογισμού.

Για την κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, απαιτείται απόφαση τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Η έκτακτη γενική συνέλευσης δεν μπορεί νόμιμα να αποφασίσει για την κεφαλαιοποίησή των αποθεματικών, γιατί το γεγονός αυτό επιφέρει τροποποίηση του Ισολογισμού, ο οποίος είχε εγκριθεί από την τελευταία τακτική Γ.Σ. και κατέστη οριστικός. σε περίπτωση που έκτακτη Γ.Σ. ή το Δ.Σ. αποφασίσουν την κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, πρέπει να επακολουθήσει έγκριση της κεφαλαιοποίησεως από την αμέσως επόμενη τακτική γενική συνέλευση, ανεξάρτητα αν η έγκριση γίνει ρητά ή έμμεσα με την έγκριση του Ισολογισμού της τελευταίας εταιρικής χρήσεως, στον οποίο Ισολογισμό περιλαμβάνεται η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών.

•Με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μέσω των αποθεματικών γίνεται τροποποίηση του καταστατικού αφού η απόφαση λαμβάνεται από την τακτική Γ.Σ. και απαιτείται έγκριση της τροποποίησεως από τον αρμόδιο Νομάρχη. Η αύξηση του κεφαλαίου ολοκληρώνεται με την καταχώρηση της απόφασης και της έγκρισης του

Νομάρχη για την αύξηση του κεφαλαίου, στο Μητρώο Αωνύμων Εταιρειών και τη δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης, στο τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Η δημοσίευση γίνεται με επιμέλεια της αρμόδιας υπηρεσίας της Νομαρχία και με δαπάνες της εταιρείας.

Σύμφωνα με γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., δεν απαιτείται εκτίμηση της Επιτροπής των Εμπειρογνομόνων του άρθ. 9 του ν. 2190/20 για την αύξηση του κεφαλαίου με αποθεματικά. Αναφέρεται όμως ότι σε τέτοια περίπτωση θα πρέπει να γίνεται ουσιαστικός έλεγχος από την Διοίκηση, κατ' εφαρμογή των άρθρων 11 και 52 του ν. 2190/20, για την διαπίστωση της νομίμου δημιουργίας των κεφαλαιοποιηθέντων αποθεματικών, της πράγματι υπάρξεως αυτών κατά τ χρόνο της κεφαλαιοποίησης και της πράγματι μεταφοράς αυτών στο μετοχικό κεφάλαιο.

Η κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών που είναι δεκτικά κεφαλαιοποίησης δυνατό να γίνει για ολόκληρο το ποσό του αποθεματικού 'για μέρος αυτού.

Τέλος, σημειώνουμε ότι η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου γίνεται είτε με την έκδοση νέων μετοχών, οι οποίες διανέμονται στους παλιούς μετόχους κατ' αναλογία των μετοχών τους είτε με την αύξηση της ονομαστικής αξίας των παλιών μετοχών. Οι εταιρείες των οποίων το κεφάλαιο εκφράζεται με μικρό αριθμό μετοχών, έχουν κάθε συμφέρον να αυξάνουν τον αριθμό των μετοχών τους, γιατί έτσι οι μετοχές γίνονται ευχερέστερα εμπορεύσιμες, με συνέπεια η επιχείρηση να μπορεί ευκολότερα να αντλεί κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά.

3.1.3. Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών από άποψη φορολογική

3.1.3.1. Γενικά

Η φορολογία των κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών, είναι από τα πιο επίμαχα ζητήματα της φορολογίας. Από πολλούς συγγραφείς, υποστηρίζεται ότι, όταν μία εταιρεία κεφαλαιοποιεί αποθεματικά, δε γεννάται θέμα επιβολής φόρους, γιατί ο μέτοχος δε γίνεται πλουσιότερος παίρνοντας επιπλέον μετοχές. Οι παλιές με τις νέες μετοχές που λαμβάνει αντικρίζουν την ίδια περιουσία και συνεπώς δεν υπάρχει εισόδημα για φορολογία.

Αντίθετα με άλλους, η κεφαλαιοποίηση αναλύεται σε δύο πράξεις : Στην διανομή των αποθεματικών στους μετόχους και την επανεισφορά των αποθεματικών από τους μετόχους προς την εταιρεία. Με την πρώτη πράξη διανέμονται ποσά από την εταιρεία στους μετόχους και πρέπει να φορολογηθεί.

Με το Ν.Δ. 3843/1958 τα αποθεματοποιημένα κέρδη, φορολογούνται στο όνομα της εταιρείας, ενώ τα διανεμόμενα κέρδη, φορολογούνται στο όνομα των δικαιούχων μετόχων, συμβούλων κ.λ.π. Όταν η εταιρεία διένειμε ή κεφαλαιοποιούσε τα αποθεματικά, τότε αυτά θεωρούντο εισόδημα κινητών αξιών για τους δικαιούχους. Από τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα αποθεματικά παρακρατείτο φόρος μερισμάτων. Έτσι, συμψηφίζετο ο φόρος εισοδήματος που είχε αρχικά καταβληθεί με το φόρο μερισμάτων, και αποδίδετο η διαφορά στο Δημόσιο, ενώ υπήρχε και η περίπτωση της απαίτησης επιστροφής φόρου στην εταιρεία.

Τα ανωτέρω ίσχυαν μέχρι το 1992 αφού ο νόμος 2065/92 επέφερε μία βαθύτατη φορολογική αλλαγή στη χώρα μας. Η σημαντικότερη καινοτομία αυτού του νόμου, ήταν η ενιαία φορολογία όλων των νομικών προσώπων (Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε. κ.λ.π.) με ένα ενιαίο συντελεστή ποσοστού 35% επί του συνόλου των φορολογητέων κερδών, ενώ για τους Ισολογισμούς που κλείνουν από 30.6.1994 και μετά οι Α.Ε. με μετοχές ανώνυμες και μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο και οι αλλοδαπές εταιρείες και οργανισμοί, το ποσοστό αυξήθηκε σε 40%.

Με την καταβολή του άνω φόρου εισοδήματος επέρχεται εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τα κέρδη που διανέμονται και δεν προβαίνουν σε παρακράτηση φόρου αφού τα εισοδήματα αυτά φορολογούνται στο όνομα του νομικού προσώπου. Έτσι, έπαυσε η χωριστή φορολογία αδιανεμήτων και διανεμόμενων κερδών, καθώς επίσης και η φορολόγηση των εταίρων για τα κέρδη των Ε.Π.Ε. και λοιπών προσωπικών εταιρειών, με εξαίρεση την "επιχειρηματική αμοιβή".

3.1.3.2. Ποιες τροποποιήσεις έφερε ο Ν. 2214/1994 στη διάθεση και κεφαλαιοποίηση αποθεματικών (φορολογημένων και μη)

Ο τελευταίος νόμος 2214/94 όπως κωδικοποιήθηκε με τον Ν. 2238/94 έφερε τις εξής τροποποιήσεις και συμπληρώσεις στην υφιστάμενη νομοθεσία για τη διάθεση και κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών :

α. Για τα αποθεματικά και το υπόλοιπο κερδών εις νέον που σχηματίστηκαν από κέρδη χρήσεων που έληξαν από 31.12.1991 έως 29.6.1992 και τα οποία στη συνέχεια διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις των παρ. 10, 11 και 12 του Ν.δ. 3323/55 και των παρ. 1 και 3 του άρθ. 15 του Ν.Δ. 3843/58 που ίσχυαν πριν την τροποποίηση του Ν. 2065/92. Στο αρχικό κείμενο της παρ. 5 του αρ. 42 του Ν. 2065/92, δεν ανεφέρετο η παρ. 3 του αρθ. 15 του Ν.Δ. 3843/58, με αποτέλεσμα οι Α.Ε. ν

αντιμετωπίζουν πρόβλημα στον συμψηφισμό του καταβληθέντος στο παρελθόν φόρου εισοδήματος. Η διόρθωση έγινε με την παρ. 13 του άρθ. 23 του Ν. 2214/94.

β. Άλλαξε ο χρόνος φορολογίας των αφορολόγητων καθώς και των φορολογημένων κατ' ειδικό τρόπο αποθεματικών Α.Ε., Ε.Π.Ε. και συνεταιρισμών. Φορολογούνται κατά το χρόνο διανομής ή κεφαλαιοποίησης με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. 3843/58. Ο φόρος αποδίδεται με δήλωση που υποβάλλεται στην αρμόδια ΔΟΥ, εντός του πρώτου δεκαπενθημέρου του επόμενου μήνα από το μήνα που έλαβε το αρμόδιο όργανο για διανομή ή κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών, καταβάλλεται σε τρεις ίσες μηνιαίες δόσεις. Με την καταβολή του άνω φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων μετόχων.

γ. Τα άνω διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιημένα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται αυτοτελώς με τις διατάξεις του Ν.Δ. 3843/58 μη συναθροιζομένων των ποσών αυτών με το προκύπτον αποτέλεσμα του Ισολογισμού κατά το χρόνο που γίνεται η διανομή ή κεφαλαιοποίηση.

3.1.3.3. Η φορολογία των διανεμομένων και κεφαλαιοποιούμενων αποθεματικών με βάση το Ν. 2065/1992

Ο ν. 2065/92 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 30.6.1992. Μέχρι εκείνη την ημερομηνία, υπάρχουν εταιρείες που είχαν σχηματίσει αποθεματικά με την φορολογία που ίσχυε μέχρι τις 29.6.92. Έτσι, εάν οι εταιρείες επιθυμούσαν να διαλύσουν τα αποθεματικά τους μετά τις 30.6.92 θα υπήρχε μπέρδεμα μεταξύ των δύο φορολογιών. Με την μεταβατική διάταξη του άρθρου 42 του Ν. 2065/92 τα αποθεματικά που "διαλύονται" χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες :

Ι. ΦΟΡΟΛΟΓΗΜΕΝΑ ΑΠΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΑ ΑΠΟ Δ.Χ. ΠΟΥ ΕΛΗΞΑΝ ΜΕΧΡΙ 30.12.1991

Όταν οι ανώνυμες εταιρείες κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν από τις 12.5.1992 (ημερομηνία που κατατέθηκε ο νόμος 2065/92 στη Βουλή) και μετά τα άνω αδιανεμήτα κέρδη που έχουν φορολογηθεί στο όνομα του Ν.Π., φορολογούνται με ένα πρόσθετο ποσοστό φόρου 3%. Ο φόρος υπολογίζεται στο μικτό, μετά φόρου, ποσό του διανεμόμενου ή κεφαλαιοποιούμενου αποθεματικού και υπολοίπου κερδών εις νέον. Δηλαδή προστίθεται στο ποσό που εμφανίζεται στον Ισολογισμό το άνω αποθεματικό, ο φόρος εισοδήματος που είχε καταβληθεί στο παρελθόν από την Α.Ε. και επί του νέου αθροίσματος υπολογίζεται ο φόρος 3%. Ο φόρος αυτός αποδίδεται εφάπαξ με δήλωση

που υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από την έγκριση της διανομής ή κεφαλαιοποίησης από την τακτική Γ.Σ. των μετόχων.

ii. ΦΟΡΟΛΟΓΗΜΕΝΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΚΕΡΔΗ Δ.Χ. ΠΟΥ ΕΛΗΞΑΝ ΑΠΟ 31.12.1991 ΕΩΣ 29.6.1992

Όταν οι ανώνυμες εταιρείες κεφαλαιοποιούν ή διανέμουν από 1.1.1992 και μετά τα άνω αποθεματικά, φορολογούνται με το σύστημα που ίσχυε πριν από το Ν. 2065/92. Δηλαδή φορολογούνται τα διανεμόμενα μερίσματα με τα παρακάτω ποσοστά φόρου και από τον προκύπτοντα φόρο μερισμάτων αφαιρείται ο φόρος εισοδήματος που είχε καταβληθεί στο παρελθόν στο Δημόσιο.

Η φορολόγηση των διανεμόμενων κερδών γίνεται με τα εξής ποσοστά :

Είδος μετοχών ανώνυμης εταιρείας	Οι μετοχές της ανώνυμης εταιρείας	
	Είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών	Δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών
Ονομαστικές	42%	47%
Ανώνυμες	45%	50%

Στο άρθρο 42 του Ν. 2065/92 αναφέρεται ότι στους δικαιούχους μερισμάτων, από μετοχές Α.Ε. εισηγμένων στο Χ.Α., παρέχεται αφορολόγητο ποσό 50.000 δρχ. για κάθε μέτοχο για τα μερίσματα που εισπράττει από την ίδια Α.Ε. Το αφορολόγητο ποσό για κάθε μέτοχο δεν μπορεί να ξεπεράσει τις 200.000 δρχ., όταν προέρχονται από περισσότερες Α.Ε.

Ο άνω φόρος που προκύπτει, αποδίδεται με το φορολογικό καθεστώς του προηγούμενου νόμου και ισχύει μόνο γι' αυτή την περίπτωση. Με την καταβολή του φόρου αυτού επέρχεται εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τους δικαιούχους μετόχους. Ο φόρος αυτός δεν θα συμψηφιστεί με τον φόρο εισοδήματος των φορολογητέων κερδών. Ο φόρος αυτός, δεν αναγνωρίζεται φορολογικά ως εκπιπτόμενος.

Ο φόρος που παρακρατήθηκε αποδίδεται στην αρμόδια ΔΟΥ με την υποβολή δήλωσης, μέσα στο επόμενο από την παρακράτηση μήνα. Ο φόρος καταβάλλεται σε τρεις ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη καταβάλλεται ταυτόχρονα με την υποβολή της δήλωσης.

Ο φόρος που αναλογεί στα αποθεματικά, κατά την διάλυσή τους υπολογίζεται πάνω στο αποθεματικό αφού προστεθεί ο φόρος που είχε πληρωθεί, πάνω στο καθαρό ποσό του αποθεματικού. Εάν ο φόρος που καταβλήθηκε στο παρελθόν για τα αδιανέμητα κέρδη (αποθεματικά) είναι μεγαλύτερος από τον φόρο που παρακράτησε για τα μερίσματα, μετά από τον συμψηφισμό τους, η διαφορά δημιουργεί απαίτηση της Α.Ε. από το Δημόσιο τα οποία και επιστρέφεται.

iii. ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ Ή ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΚΕΡΔΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΠΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΚΕΡΔΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΚΛΕΙΝΟΥΝ ΑΠΟ 30.6.1992 ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Με το σύστημα φορολογίας εισοδήματος Ν.Π. που καθιέρωσε ο ν. 2065/92 το συνολικό φορολογητέο εισόδημα της Α.Ε. φορολογείται από 30.6.92 στο όνομα του νομικού προσώπου με τον ενιαίο συντελεστή 35% και με 40% από 30.6.94 προκειμένου για Α.Ε. με μετοχές ανώνυμες και μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Έτσι, με την καταβολή του άνω φόρου επέρχεται εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης για τα αδιανέμητα και διανεμόμενα κέρδη. Συνεπώς σ' αυτήν την περίπτωση δεν θα γίνει καμία παρακράτηση φόρου στα διανεμόμενα κέρδη, σε μεταγενέστερη χρήση, αφού έχουν ήδη φορολογηθεί στο όνομα της εταιρείας.

Στην συνέχεια παρέχουμε πίνακα ανακεφαλαιωτικό των διατάξεων το άρθρου 42 του Ν. 2065/1992.

Αποθεματικά και "υπόλοιπο κερδών εις νέον" σχηματισθέντα από κέρδη που έχουν φορολογηθεί στο όνομα της ανώνυμης εταιρείας κατά το χρόνο που προέκυψαν.

Διαχειριστικές χρήσεις που προέκυψαν αποθεματο- ποιηθέντα κέρδη	Τρόπος φορολογίας και συντελεστές φόρου	Τύχη φόρου εισοδήματος που είχε καταβληθεί τη χρήση που προέκυψαν τα κέρδη	Χρόνος υποβολής δήλωσης και απόδοσης του φόρου	Καταβολή του φόρου
1.1. 1992				
Μέχρι 30.12.1991	Τα κέρδη, ανάγονται σε μικτά με την προσθήκη του φόρου εισοδήματος που είχε καταβληθεί στο παρελθόν και επί του συνόλου επιβάλλεται φόρος 3%	Ο φόρος εισοδήματος δεν επιστρέφεται. Γι' αυτό κατά την αναγωγή δεν γίνονται λογιστικές εγγραφές στα βιβλία της Α.Ε. για τον άνω φόρο εισοδήματος.	Μέσα σε ένα μήνα από την έγκριση της Γ.Σ. των μετόχων της διανομής ή της κεφαλαιοποίησης	Εφάπαξ με τη δήλωση
Από 31.12.1991 έως 29.6.1992	Τα κέρδη ανάγονται σε μικτά όπως παραπάνω και επί του συνόλου επιβάλλεται φόρος: α) Α.Ε. με μετοχές εισηγμένες στο Χ.Α.: ονομαστικές 42% Ανώνυμες 45% β) Α.Ε. με μετοχές μη εισηγμένες στο Χ.Α.: Ονομαστικές 47% Ανώνυμες 50%	Ο φόρος εισοδήματος επιστρέφεται γι' αυτό κατά την αναγωγή γίνονται λογιστικές εγγραφές στα βιβλία της Α.Ε. με τις οποίες καταχωρείται ο άνω φόρος εισοδήματος	Μέσα στον επόμενο μήνα από την καταβολή ή την πίστωση των μετόχων ή τον μεθεπόμενο μήνα από την έγκριση του Ισολογισμού	Σε τρεις ίσες μηνιαίες δόσεις. Η πρώτη με την υποβολή της δήλωσης
Από 30.6.1992 και μετά	Με την καταβολή του φόρου 35% (ή 40% για Α.Ε. με μετοχές ανώνυμες και μη εισηγμένες στο Χ.Α.) εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση. Επομένως, όταν διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται αποθεματικά σχηματισθέντα από κέρδη που έχουν προκύψει μετά τις 30.6.1992 και έχουν φορολογηθεί με τους άνω συντελεστές, κανένα ποσό φόρου εισοδήματος δεν θα υπολογισθεί στη διανομή ή κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αυτών.			

Τέλος, πρέπει να πούμε ότι κατά την κεφαλαιοποίηση η διανομή αποθεματικών που έχουν σχηματισθεί μέχρι την 30.6.1992 από μερίσματα προερχόμενα από συμμετοχή σε άλλες ημεδαπές Α.Ε., αυτά δεν υπόκεινται σε φορολογία και ούτε επιστρέφεται ο

παρακρατηθείς φόρος μερισμάτων. Δηλαδή, και στην περίπτωση αυτή με τον φόρο εισοδήματος που παρακρατήθηκε κατά το σχηματισμό του αποθεματικού έχει εξαντληθεί η φορολογική υποχρέωση της εταιρείας και του μετόχου.

3.2. ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΖΗΜΙΩΝ

α. Από νομική άποψη : Σύμφωνα με την νομική άποψη το αποθεματικό προορίζεται να καλύψει το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού "αποτελέσματα χρήσεως". Αλλά το καταστατικό ή η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσουν την δημιουργία αποθεματικών για την κάλυψη απρόβλεπτης ζημίας. Επίσης μπορούν να αποφασίσουν την απόσβεση ζημίας διά μέσου οποιουδήποτε αποθεματικού που δεν έχει ειδικό προορισμό ή οποιουδήποτε αποθεματικού που δεν προβλέπεται από τον νόμο αλλά σχηματίσθηκε με απλή απόφαση της γενικής συνέλευσης, όπως π.χ. τα αφορολόγητα αποθεματικά, επειδή είναι ελεύθερα αποθεματικά.

β. Από άποψη φορολογική : Διακρίνουμε δύο περιπτώσεις. Η μία είναι να χρησιμοποιήσουμε για την κάλυψη ζημίας φορολογημένο αποθεματικό και η άλλη είναι να χρησιμοποιήσουμε αφορολόγητο αποθεματικό.

Στην πρώτη περίπτωση η χρησιμοποίηση φορολογημένου αποθεματικού στερείται οποιασδήποτε φορολογικής βαρύτητας.

Μία Α.Ε. ακόμη και αν καλύπτει ζημία με φορολογημένο αποθεματικό σύμφωνα με τον νόμο πρέπει να την συμψηφίσει από τα κέρδη των επομένων τριών ή πέντε ετών διότι ο νόμος 3843/1958 επιτρέπει τον συμψηφισμό των ζημιών μόνο με μελλοντικά κέρδη και όχι με κέρδη προηγούμενων ετών. Συνεπώς ο φόρος που καταβλήθηκε στο Δημόσιο για τον σχηματισμό αυτών των αποθεματικών, για την κάλυψη της έκτακτης ζημίας χάνεται.

Επομένως η ζημιά ακόμη και μετά την κάλυψή της με φορολογημένο αποθεματικό εξακολουθεί να υπάρχει και θα καλυφθεί από τα κέρδη των επομένων τριών ή πέντε ετών και θα εκπέσει από τα φορολογητέα κέρδη.

Όταν όμως τα επόμενα έτη το αποτέλεσμα εξακολουθεί να είναι ζημιά, ο φόρος των αποθεματικών που ανέφερα παραπάνω, χάνεται εξ ολοκλήρου.

Όσον αφορά την χρησιμοποίηση για την κάλυψη ζημίας αφορολόγητου αποθεματικού, συντρέχουν τα εξής : Όλοι οι αναπτυξιακοί νόμοι που επέτρεψαν την δημιουργία αφορολόγητων αποθεματικών, θέτουν σαν βασική προϋπόθεση την εμφάνιση αυτών στον Ισολογισμό υπό την μορφή ειδικών λογαριασμών. Με την χρησιμοποίησή τους για την κάλυψη ζημίας, ο λογαριασμός παύει να εμφανίζεται στον Ισολογισμό ή

εμφανίζεται με αξία μικρότερη από την πραγματική και κατά συνέπεια αφού η βασική προϋπόθεση σχηματισμού αφορολόγητων αποθεματικών δεν ισχύει πια τα ποσά αυτά που διατέθηκαν για την κάλυψη ζημιών θα υπάρχουν στην φορολογία. Θα ισχύσουν λοιπόν ό,τι πιο πάνω αναφέραμε για τα φορολογημένα αποθεματικά.

3.3. ΔΙΑΝΟΜΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

α. Από άποψη νομική :

Για να γίνει η διανομή αποθεματικού στους μέτοχους, στα μέλη το Δ.Σ. κ.λ.π., πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

1. Πρέπει τα αποθεματικά να είναι *διανεμήσιμα*. Διανεμήσιμα ή ελεύθερα αποθεματικά είναι εκείνα που σχηματίστηκαν με ελεύθερη απόφαση της γενικής συνέλευσης (όχι από τον νόμο ή το καταστατικό). Έτσι δεν είναι προς διανομή το τακτικό αποθεματικό, το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και τα καταστατικά αποθεματικά που έχουν άλλους ειδικούς προορισμούς.

2. Πρέπει να ληφθεί *απόφαση τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων περί διανομής του διανεμήσιμου αποθεματικού*.

Αντίθετα η έκτακτη γενική συνέλευση δεν μπορεί να αποφασίσει για την διανομή αποθεματικού στους μετόχους σε καμία περίπτωση, επειδή έχει συνέλθει σε χρόνο που ο Ισολογισμός ήδη έχει εγκριθεί και καταστεί οριστικός. Εάν όμως η απόφαση της έκτακτης γενικής συνέλευσης εγκριθεί από την επόμενη τακτική συνέλευση είτε ρητά είτε έμμεσα, η έγκριση αυτή ισχύει ως επικύρωση της απόφασης της έκτακτης γενικής συνέλευσης, η οποία έτσι νομιμοποιείται όχι αναδρομικά αλλά για το μέλλον.

β. Από άποψη φορολογική :

Για την διανομή των φορολογημένων αποθεματικών από άποψη φορολογική, ισχύουν ό,τι και για την κεφαλαιοποίηση (βλέπε παρ. 3.1.3.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο***Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ***

4.1. Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

• Η δημιουργία των αποθεματικών γίνεται κατά την κατάρτιση του πίνακα διάθεσης κερδών. Οι λογιστικές εγγραφές κατά την δημιουργία τους είναι οι εξής :

88	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ			X
88.99	Κέρδη προς διάθεση	X		
	41	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ		X
	41.02	Τακτικό αποθεματικό	X	
	41.03	Αποθεματικά καταστατικού	X	
	41.04	Ειδικά αποθεματικά	X	
	41.05	Έκτακτα αποθεματικά	X	
	41.08	Αφορολόγητα αποθεματικά		
		ειδικών διατάξεων νόμων	X	
	41.09	Αποθεματικό για ίδιες μετοχές	X	

(Η εγγραφή στην πραγματικότητα θα έχει περισσότερους πιστούμενους λογαριασμούς λογαριασμούς και όχι μόνο τα αποθεματικά, π.χ. Α' μέρος κ.λ.π.)

Σχετικά με την λειτουργία των λογαριασμών 41.00, 41.01, 41.06, 41.07 και 41.10 έχουμε αναφερθεί στο 2ο κεφάλαιο (παρ. 2.7). Σε περίπτωση που πρόκειται για σχηματισμό αποθεματικού πρόβλεψης όπως π.χ. για αποθεματικό αυτασφάλισως, θα έχουμε την παρακάτω εγγραφή. Το αποθεματικό αυτό φυσικά, μπορεί να σχηματιστεί οποτεδήποτε και όχι απαραίτητα στο τέλος της χρήσης όπως συμβαίνει στα υπόλοιπα.

68	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΚΜ/ΣΕΩΣ			X
68.10	Προβλέψεις για το σχηματισμό αποθεματικών			
	41	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ		X
	41.04	Ειδικά αποθεματικά		

• Όταν τα αποθεματικά επενδύονται π.χ. σε ομόλογα ή σε συμμετοχές έχουμε δύο περιπτώσεις :

α. Εάν αγοράζονται χρεόγραφα τοις μετρητοίς :

18	ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΑΙ Λ.Μ.Α.	X
18.01	Συμμετοχές σε λοιπές επιχ/σεις επενδύσεως, αποθεματικού	
18.01.00	Μετοχές εταιρείας Α	
38	ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	X
38.00	Ταμείο	
Αγορά μετοχών εταιρείας Α, ως επένδυση του αποθεματικού		X

β. Εάν δεν αγοράζονται, αλλά απλώς δεσμεύονται τα υπάρχοντα χρεόγραφα :

18	ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΑΙ Λ.Μ.Α.	X
18.01.90	Συμμετοχές για επένδυση αποθεματικών	
18	ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ & Λ.Μ.Α.	X
18.01.00	Μετοχές εταιρείας Α	
Δέσμευση μετοχών της ετ. Α ως αντιστοιχούσες σε ισόποσο αποθεματικό X της εταιρείας μας.		

Έτσι σ' αυτές τις περιπτώσεις ο μεν λογαριασμός του παθητικού δείχνει το ύψος του αποθεματικού αφού παραμένει αμετάβλητος, ενώ ο αντίστοιχος λογαριασμός του ενεργητικού μας δείχνει τι πώς επενδύθηκε αυτό.

• Όταν τα αποθεματικά διατίθενται για την κάλυψη ζημιών γίνονται οι εξής εγγραφές :

41	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	X
41.05	Έκτακτο αποθεματικό κ.λ.π.	
88	ΑΠΟΤ/ΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	X
88.07	Λογ/σμός αποθεματικών προς διάθεση	
88	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	X
88.07	Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση	
42	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ	
32.01	Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως εις νέο	X

Επειδή η εταιρεία δικαιούται να εκπέσει από τα κέρδη των τριών ή κατά περίπτωση, πέντε επόμενων χρήσεων, το ποσό της ζημίας, θα πρέπει να γίνει και η εγγραφή στους λογαριασμούς τάξεως :

04	ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΧΡΕΩΣΤΙΚΟΙ	X
04.01	Ζημίες που καλύφθηκαν με αποθεματικά εκπεστές από κέρδη επόμενων χρήσεων	
08	ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ	X
08.01	Τιμές που καλύφθηκαν με αποθεματικά εκπεστές από κέρδη επόμενων χρήσεων	

• Στην περίπτωση κεφαλαιοποίησης των αποθεματικών διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις :

ι. Όταν έχουν σχηματισθεί μέχρι 30/12/1991 :

Π.χ. Η Α.Ε. "Χ" αποφάσισε να κεφαλαιοποιήσει έκτακτο απθεματικό 10.000.000 δρχ. το οποίο είχε σχηματίσει το 1990 και είχε φορολογηθεί με 46%. Στις 31/12/93 η Α.Ε. προσδιόρισε το φόρο της παρ. 6, του αρθ. 42, του Ν. 2065/92, ως εξής :

Έκτακτο απθεματικό (καθαρό άνευ φόρου) 10.000.000

Πλέον : Αναλογούν φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε το 1990

(10.000.000 : 0,54 X 46%)

8.518.518

Έκτακτο αποθεματικό (μικτό μετά φόρου)

18.518.518

Φόρος άρθ. 42 Ν. 2065/92 (18.518.518 X 3%)

555.555

Κατόπιν γίνονται οι εγγραφές :

		1	
41.05	ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	10.000.000	
41.05.00	Έκτακτο αποθεματικό ...		
	88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		10.000.000
	88.07 Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση		
		2	
88	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	10.000.000	
88.07	Λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση		
	88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		10.000.000
	88.99 Κέρδη προς διάθεση		
		3	
88.99	Κέρδη προς διάθεση	10.000.000	
	43 ΠΟΣΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ		10.000.000
	43.90 Αποθεματικά διατιθέντα για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		
		4	
33.03	ΜΕΤΟΧΟΙ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΑΛΥΨΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	10.000.000	
	40 ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ		10.000.000
	40.00 Καταβλημένο Μ.Κ. κοινών μετοχών		
		5	
43	ΠΟΣΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	10.000.000	
43.90	Αποθεματικά διατιθέντα για αύξηση Μ.Κ.		
	33.03 ΜΕΤΟΧΟΙ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΑΛΥΨΕΩΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ		10.000.000
		6	
63	ΦΟΡΟΙ - ΤΕΛΗ	555.000	
63.00	Φόρος εισοδήματος ή κεφ/σεως αποθεματικών		
	54 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ - ΤΕΛΗ		555.000
	54.09 Λοιποί Φόροι - Ύλη		
	54.09.14 Φόρος διαθέσεως ή κεφ/σεως αποθεματικών		

88.09	ΛΟΙΠΟΙ ΜΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΟΙ ΣΤΟ		
	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΦΟΡΟΙ	555.000	
63.00.02	Φόρος διαθέσεως ή κεφαλαιοποιήσεως αποθεματικών		555.000

Σημειώνεται ότι ο άνω φόρος δεν μπορεί να καταχωρηθεί στον λογ/σμό 88.08 "Φόρος εισοδήματος" γιατί σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. αυτός συλλειτουργεί μόνο με τον λογαριασμό 54.07 "Φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών", δηλ. στον 88.08 εμφανίζεται μόνο ο φόρος εισοδήματος του Ν.Π. που προκύπτει από την ετήσια φορολογική δήλωση εισοδήματος. Έτσι, ο φόρος αυτός επιβαρύνει τα αποτελέσματα και όχι το λειτουργικό κόστος και δεν συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος.

ii. Όταν έχουν σχηματιστεί από 31.12.91 έως 29.6.92 :

Σύμφωνα με τα δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος και αν υποθέσουμε ότι σχηματίστηκε το αποθεματικό στις 31.12.91 και φορολογήθηκε με 46% και η εταιρεία έχει δικαίωμα να συμψηφίσει το φόρο της. Η εταιρεία έχει μετοχές ονομαστικές και μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

Αποθεματικά άνευ φόρου	10.000.000
Πλέον : φόρος που καταβλήθηκε το 1991 (10.000.000 : 0,54 X 46%)	<u>8.518.518</u>
Φόρος που πρέπει να παρακρατηθεί κατά την κεφαλαιοποίηση του αποθεματικού με βάση τους συντελεστές του άρθρου 42, παρ. 1, του Ν. 2065/92 (18.518.518 X 47%)	8.703.704
Μείον : Φόρος που καταβλήθηκε το 1991	<u>8.518.518</u>
Υπόλοιπο για πληρωμή στο Δημόσιο	<u>185.186</u>

Εάν ο φόρος που είχε πληρώσει η εταιρεία ήταν μεγαλύτερος από τον παρακρατηθέντα κατά το άνω ποσό, το ποσό αυτό θα είχε ως απαίτηση για επιστροφή από το Δημόσιο.

Οι εγγραφές του προηγούμενου παραδείγματος 1 έως 5 θα είναι ίδιες με μερικές προσθήκες, καθώς επίσης και τις εξής εγγραφές :

33.13.	Ελληνικό Δημόσιο - προκ/νοι και παρακ/μένοι φόροι	8.518.518	
	41.05 Έκτακτο αποθεματικό		8.518.518
	Απαίτηση επιστροφής φόρου		

Οι εγγραφές 1, 2 και 3 του προηγούμενου παραδείγματος θα γίνουν με το ποσό των 18.703.704 (10.000.000 + 8.703.704)

Η εγγραφή 5 θα γίνει ως εξής :

43.90	Αποθεματικά διατιθέμενα για αύξηση Μ.Κ.	18.703.704	
	33.03 Μέτοχοι λογ/σμός κάλυψης κεφαλαίου		10.000.000
	54.09.00 Φόρος μερισμάτων		8.703.704

54.09.00	Φόρος μερισμάτων	8.518.518	
	33.13 Ελληνικό Δημόσιο - Προκ. και παρακ. φόροι		8.518.518

Συμψηφισμός φόρων

54.09.00	Φόρος μερισμάτων	185.186	
	38.00 Ταμείο		185.186

Για τα αποθεματικά που σχηματίστηκαν από χρήσεις που κλείνουν τις 30.6.92 και μετά δεν προκύπτει κανένα θέμα φορολογίας ούτε επιστροφής του φόρου και οι εγγραφές είναι ίδιες στο παράδειγμά μας με τις εγγραφές 1 έως και 5.

Στην περίπτωση της απόσβεσης κεφαλαίου, ισχύουν ό,τι και για την κεφαλαιοποίηση.

• Στην περίπτωση της διανομής αποθεματικών για μερίσματα από φορολογικής πλευράς, ισχύουν τα ίδια, με την κεφαλαιοποίηση. Οι λογιστικές εγγραφές μεταξύ των άλλων είναι και οι παρακάτω :

41	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	X	
	88.07 ΛΟΓ/ΜΟΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		X

88.07	ΛΟΓ/ΜΟΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ	X	
53.01	ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΤΕΑ		X
53.01	ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΤΕΑ	X	
38.00	ΤΑΜΕΙΟ		X

4.2 ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ 41 ΣΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ

Οι υπολογισμοί του λογαριασμού 41 εμφανίζονται στο παθητικό του ισολογισμού στην κατηγορία των ίδιων κεφαλαίων ως εξής :

Υπολογισμοί του 41

Λογαριασμοί Ισολογισμού

41.00	Καταβλημένη διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	Με ομώνυμο τίτλο σε ιδιαίτερη υποκατηγορία υπό II
41.02	Τακτικό αποθεματικό	Με ομώνυμους τίτλους σε ιδιαίτερη υποκατηγορία υπό IV "Αποθεματικά Κεφάλαια"
41.03	Αποθεματικά καταστατικού	
41.04	Ειδικά αποθεματικά	
41.05	Έκτακτα αποθεματικά	
41.08	Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων	
41.09	Αποθεματικά για ίδιες μετοχές	Με ομώνυμους τίτλους σε ιδιαίτερη υποκατηγορία υπό III "Διαφορές αναπροσαρμογής - Επιχορηγήσεις επενδύσεων.
41.06	Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων	
41.07	Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων	
41.10	Επιχορηγήσεις επενδύσεων πάγιων στοιχείων	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο**ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ**

5.1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

Η ελληνική νομοθεσία, στην προσπάθειά της να ενισχύσει γενικώς τις επιχειρήσεις της Ελλάδας, αλλά και ειδικώς να υποβοηθήσει και να εκσυγχρονίσει την επαρχιακή βιομηχανία, έχει θεσπίσει ένα μεγάλο αριθμό αναπτυξιακών νόμων αλλά και άλλων νομοθετημάτων (συγχωνεύσεις κ.λ.π.). Έτσι, με τις ευεργετικές διατάξεις των νόμων αυτών, επιτρέπεται η δημιουργία αφορολόγητων αποθεματικών από τα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων.

Οι σκοποί αυτής της φορολογικής πολιτικής, είναι η δημιουργία ευκαιριών απασχολήσεως και βιομηχανικής αναπτύξεως στην ύπαιθρο χώρα, σε συνδυασμό και με την προσπάθεια βιομηχανικής αποκεντρώσεως. Επίσης, αποσκοπεί στην παρότρυνση των υπαρχουσών και νεοϊδρυομένων βιομηχανιών και των υπόλοιπων επιχειρήσεων, να εκσυγχρονισθούν και να αναπτυχθούν, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν επιτυχώς το συναγωνισμό του εξωτερικού. Ειδικά, με την είσοδο της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατέστη ζήτημα ζωής και θανάτου η συναγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Η παροχή τέτοιων φορολογικών κινήτρων, εφαρμόζεται σε πολλές χώρες.

Το πρώτο αφορολόγητο αποθεματικό, που είχε ως προορισμό την κάλυψη ζημιών των επαρχιακών βιομηχανικών, θέσπισε το άρθρο 18 του Α.Ν. 942/49 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του Ν.Δ. 2176/1952.

Ουσιαστικά το πρώτο αφορολόγητο αποθεματικό, το οποίο έδινε δικαίωμα έκπτωσης από τα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων για την απόκτηση νέων εγκαταστάσεων, ήταν το προβλεπόμενο από το άρθρο 8 του Ν. 3213/55 που αφορούσε την επαρχιακή βιομηχανία, πλην του Νομού Αττικής. Αντιθέτως, το άρθρο 1 του Ν.Δ. 4002/59 προέβλεπε την δημιουργία τέτοιων αφορολόγητων αποθεματικών για όλες τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις της χώρας. Η ισχύς των ανωτέρω νόμων έχει λήξει προ πολλού.

Κατόπιν ακολούθησε ο Ν. 147/67 "περί συμπληρώσεως της περί κινήτρων διά βιομηχανικές επενδύσεις κειμένης Νομοθεσίας".

- Με το καθεστώς του Ν.Δ. 1078/71, του Ν.Δ. 1312/72, του Ν.Δ. 1313/72 και του Ν.Δ. 1377/73, περί μέτρων περιφερειακής και τουριστικής αναπτύξεως της χώρας, ορίσθηκε ότι οι ελληνικές βιομηχανικές, ξενοδοχειακές κ.λ.π. επιχειρήσεις των περιοχών Β' και Γ' δικαιούνται να εκπέσουν από τα καθαρά τους κέρδη ποσοστό 50% η 100% αντίστοιχα, για τον σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού, εφόσον πραγματοποιούνται νέες επενδύσεις. Οι ίδιες επιχειρήσεις δικαιούνται να

σηματίσουν και δεύτερο αφορολόγητο αποθεματικό σε ποσοστό 10% ή 20% επί το πρώτου, αντίστοιχα, για τη δημιουργία κεφαλαίου κινήσεως. Η ισχύς αυτού του καθεστώτος έληξε στις 31.12.1977.

- Από 1.1.1978 μέχρι 31.12.1980 ίσχυσε ο νόμος 849/78, ο οποίος προβλέπει σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού, ως άνω, αλλά δεν προβλέπει πια το σχηματισμό δεύτερου αποθεματικού για κεφάλαιο κινήσεως. Επενδύσεις που άρχισαν να πραγματοποιούνται με το καθεστώς του Ν.Δ. 1078/72, του Ν./Δ. 1313/72 και του Ν. 849/78 και ανεξάρτητα αν ολοκληρώθηκαν ή όχι μέχρι 31.12.1980, υπάγονται, κατά περίπτωση, τις σχετικές διατάξεις των νόμων αυτών για το ποσο που δαπανήθηκε μέχρι 31.12.1980 και στις διατάξεις του Ν. 1116/81 για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1.1.1981 και μετά.
- Από το έτος 1981 και για μικρό διάστημα ίσχυσε το καθεστώς του Ν. 1116/81 μέχρι την έναρξη του Ν. 1262/82. Το άρθρο 25 του Ν. 1262/82 όρισε ότι επενδύσεις που εγκρίθηκαν από τον υπουργό Συντονισμού βάσει των διατάξεων του Ν. 1116/81 και η έγκρισή του δημοσιεύθηκε στην Εφ. της Κυβερνήσεως, διέπονται από το νόμο αυτό. Εγκρίσεις που δεν είχαν δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, έπρεπε να επανεξετασθούν. Με τον Ν. 1262/82 δικαίωμα σχηματισμού αφορολόγητων αποθεματικών έχουν οι επιχειρήσεις των περιοχών Β, Γ και Δ.

Ο τελευταίος αναπτυξιακός νόμος όπως ισχύει σήμερα, είναι ο Ν. 1892/1990 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις" όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον Ν. 2234/1994.

Όλοι οι σχετικοί νόμοι και διατάγματα που αφορούν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, είναι οι παρακάτω : Ν. 3213/55, Ν.Δ. 2901/54, Ν.Δ. 4004/59, Α.Ν. 147/67, Ν.Δ. 1078/71, Ν.Δ. 1312/72, Ν.Δ. 1313/72, Ν.Δ. 1377/73, Ν.Δ. 331/74, Ν. 289/76, Ν. 849/78, Ν. 1116/81, Ν. 1262/82, Ν. 1892/90 καθώς και οι διατάξεις επί ειδικής κατηγορίας επιχειρήσεων με τον Α.Ν. 543/68 και Ν.Δ. 43/68, και τέλος τ αφορολόγητα αποθεματικά των Ν. 1828/89 και 1882/90.

Τα αφορολόγητα αποθεματικά τα διακρίνουμε στις παρακάτω κατηγορίες :

- Αφορολόγητα αποθεματικά αναπτυξιακών νόμων για την πραγματοποίηση επενδύσεων, όπως σχηματίζονται με τους νόμους που αναφέραμε παραπάνω (π.χ. 1892/90).

- Αφορολόγητα αποθεματικά για κάλυψη μελλοντικών ζημιών Α.Ν. 942/49 όπως αντικαταστάθηκε με τον Ν.Δ. 2176/52.

- Αφορολόγητα αποθεματικά από πώληση χρεογράφων άρθρου 10, του Α.Ν. 148/1967 όπως ισχύει σήμερα με το άρθρο 38 του Ν. 2238/94.

- Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας κέρδη.
- Αποθεματικά από έσοδα φορολογημένα κατά ειδικό τρόπο.
- Αφορολόγητα αποθεματικά από συγχωνεύσεις ή μετατροπές εταιρειών.
- Αποθεματικά υπεραξίας εκ πωλήσεως παγίων περιουσιακών στοιχείων.
- Αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών περιπτώσεων επιχειρήσεων.

5.2. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ Ν. 1892/90 (Λ. 41.08)

Τα κίνητρα που χορηγεί ο Ν. 1892/90 χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες :

- Κίνητρα υπαγόμενα στο σύστημα των επιχορηγήσεων και επιδότησης επιτοκίου δανείων.
- Κίνητρα υπαγόμενα στο σύστημα των αφορολόγητων εκπτώσεων και ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων. Βασική αρχή εφαρμογής των άνω συστημάτων είναι ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να εφαρμόσουν συγχρόνως και τα δύο συστήματα κινήτρων για την ίδια επένδυση. Επομένως, οι επιχειρήσεις που υπήχθησαν για συγκεκριμένες επενδύσεις στο σύστημα των επιχορηγήσεων δεν μπορούν τις ίδιες επενδύσεις να υπαγάγουν και στο σύστημα των αφορολόγητων αποθεματικών. Για τις επενδύσεις που επιδοτήθηκαν απ' ευθείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να σχηματιστούν αφορολόγητα αποθεματικά στην διαφορά : Αξία επενδύσεως, μείον επιχορήγηση επενδύσεως από την Ε.Ε. ίσον αξία επενδύσεως για σχηματισμό αφορολόγητης έκπτωσης.
- Η Τρίτη κατηγορία κινήτρων είναι η διενέργεια αυξημένων αποσβέσεων επί των επενδύσεων. Οι αυξημένες αποσβέσεις διενεργούνται ανεξάρτητα από το σύστημα των κινήτρων των δύο παραπάνω κατηγοριών στο οποίο υπήχθησαν οι επενδύσεις.

Για τα κίνητρα των επιχορηγήσεων πρέπει να εκδοθεί προηγούμενα απόφαση του υπουργού Εθνικής Οικονομίας ή άλλου αρμόδιου οργάνου, ενώ για την αναγνώριση των αφορολόγητων εκπτώσεων και τις αυξημένες αποσβέσεις απαιτείται μόνο η διαπίστωση από τις ΔΟΥ ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις που καθορίζει ο νόμος. Οι αιτήσεις των επιχειρήσεων για υπαγωγή των επενδύσεών τους στο νόμο 1892/90 υποβάλλονται στον ΕΟΜΜΕΧ ή στην ΑΤΕ εις διπλούν μέσα στους μήνες Ιανουάριο, Μάιο και Σεπτέμβριο και η διαδικασία εξέτασης αυτών ολοκληρώνεται μέσα στο τετράμηνο που ακολουθεί το μήνα μέσα στον οποίο υποβλήθηκαν.

- Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 1892/90, ως παραγωγικές επενδύσεις θεωρούνται, η κατασκευή και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων των επιχειρήσεων, ή η αγορά αυτών, η αγορά και εγκατάσταση καινούργιων μηχανημάτων, οι ερευνητικές και προπαρασκευαστικές εργασίες εξορυκτικών επιχειρήσεων κ.ά. Αντίθετα, δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση η αγορά επιβατικών αυτοκινήτων Ι.Χ. μέχρι και 6 θέσεων, η αγορά επίπλων και μηχανών γραφείου, η αγορά οικοπέδων και γηπέδων κ.ά.
- Το άρθρο 2 του Ν. 1892/90, καθορίζει ποιες είναι αυτές οι επιχειρήσεις που υπάγονται σ' αυτόν, όπως για παράδειγμα, είναι όλες οι μεταποιητικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, γεωργικές, μεταλλευτικές, επιχειρήσεις υγρών καυσίμων κ.ά. Δεν υπάγονται στον νόμο αυτόν οι επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή κοινωνίας, ή της εταιρείας αστικού δικαίου ή της κοινοπραξίας.
- Η επικράτεια, για την εφαρμογή του Ν. 1892/90 χωρίστηκε σε τέσσερις περιοχές. Στην πρώτη περιοχή περιλαμβάνεται ο νομός Αττικής κ.ά. Στην δεύτερη ο νομός Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας κ.ά. Στην Τρίτη περιοχή, ο νομός Κοζάνης, Καβάλας κ.ά. και στην τέταρτη ο νομός Λέσβου, Χίου, Δωδεκανήσου κ.ά. Στην περιοχή της Θράκης, δικαιούνται να εκπίπτουν το 100% της αξίας της επένδυσης από τα κέρδη και η αφορολόγητη κράτηση μπορεί να φθάσει μέχρι το 100% των ετησίων κερδών τους.

Οι περιοχές αυτές, διαιρούνται διαφορετικά για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, κατασκηνωτικά κέντρα, κ.ά.

Επειδή στην εργασία μας αυτή, δεν κρίναμε σκόπιμο να αναφερθούμε λεπτομερέστερα στα παραπάνω σημεία, παραπέμπουμε τον αναγνώστη για περισσότερες πληροφορίες στ άρθρα 1 - 3 του Ν. 1892/90.

Τα αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται από τα κέρδη των επιχειρήσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων σύμφωνα με τον Ν. 1892/90, ανάλογα με το χρόνο που πραγματοποιούνται οι παραγωγικές επενδύσεις διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες :

- Σε αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται μετά την πραγματοποίηση των επενδύσεων, δηλ. "τα αποθεματικά αφορολογήτων εκπτώσεων" (άρθρο 12 του ν. 1892/90).

- Σε αφορολόγητα αποθεματικά που σχηματίζονται πριν την πραγματοποίηση των επενδύσεων, δηλ. "τα ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων" (άρθρο 20 ν. 1892/90).

5.3. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 12 Ν. 1892/90)

5.3.1. Ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων

Όσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις από 1.7.90 έως 31.12.2004 έχουν δικαίωμα να εκπίπτουν από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη τους, ορισμένο ποσό με τη μορφή αφορολόγητης έκπτωσης, ως εξής :

- Όλες οι επιχειρήσεις του άρθρου 2 εκτός από τις ξενοδοχειακές και για όλες τις κατηγορίες επενδύσεων του άρθρου 1, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα :

Περιοχές	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης στην αξία επένδυσεως	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
A	-	-
B	60%	60%
Γ	75%	75%
Δ	90%	90%
ΘΡΑΚΗ	100%	100%

Τα ποσοστά αυτά, δεν είναι πάντοτε στάνταρ και μπορεί να παρέχεται το δικαίωμα σε μια επιχείρηση να ενεργεί εκπτώσεις με υψηλότερο ποσοστό από αυτό που κανονικά ισχύει στην περιοχή της. Π.χ. οι μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης για τις επενδύσεις στην περιοχή Β' δικαιούνται έκπτωση με βάση το ποσοστό της περιοχής Γ'. Επίσης, όταν πραγματοποιούνται ειδικές επενδύσεις, όπως επενδύσεις προστασίας του περιβάλλοντος ή επενδύσεις παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, στην περιοχή Α' δικαιούνται οι επιχειρήσεις αυτές να σχηματίσουν εκπτώσεις με το ποσοστό της Γ' περιοχής. Για τις περιοχές Β' και Γ' θα σχηματίζονται αφορολόγητες εκπτώσεις με τα ποσοστά της Γ' και Δ' περιοχής αντίστοιχα. (Για περισσότερα βλέπε άρθρο 12 του Ν. 1892/90).

- Για τις επενδύσεις ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, ξενώνων, ενοικιαζομένων διαμερισμάτων και κατασκηνωτικών κέντρων (camping) τα ποσοστά είναι τα εξής :

Περιοχές	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης στην αξία επενδύσεως	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
A	-	-
B	40%	60%
Γ	55%	75%
Δ	70%	90%
ΘΡΑΚΗ	100%	100%

Και αυτά τα ποσοστά δεν είναι σπάντα για ορισμένες από τις παραπάνω κατηγορίες επιχειρήσεων (άρθρο 12 Ν. 1892/90). Για να διευκρινίσουμε λίγο τους παραπάνω πίνακες, εάν για παράδειγμα μια επιχείρηση της περιοχής Β' κάνει επενδύσεις, μπορεί να σχηματίσει συνολική αφορολόγητη έκπτωση ίση με το 60% της αξίας της επένδυσης, και η αφορολόγητη έκπτωση κάθε χρόνο μπορεί να φτάσει μέχρι το 60% των ετήσιων αδιανέμητων κερδών και φυσικά μέχρι να καλυφτεί συνολικά το 60% της αξίας της επένδυσης.

5.3.2. Πώς υπολογίζεται η αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις επενδύσεων στις επιχειρήσεις που τηρούν γ' κατηγορίας βιβλία του Κ.Β.Σ., ενεργούνται μόνο στα καθαρά κέρδη βάσει Ισολογισμού, που δηλώθηκαν από την επιχείρηση με την αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος και τα οποία σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 1892/90, προέρχονται, από δραστηριότητες της επιχείρησης που υπάγονται στο νόμο, μετά την αφαίρεση από αυτά των κρατήσεων για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, των ποσών που διανέμονται, από την Α.Ε., των ποσών των απολήψεων σε περιπτώσεις ατομικών επιχειρήσεων, Ο.Ε., Ε.Ε. ή Ε.Π.Ε. καθώς και του φόρου που αναλογεί στα ποσά που αφαιρούνται.

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις υπολογίζονται και στις λογιστικές διαφορές που δηλώνονται με την αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος του Φ. ή Ν. προσώπου, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν υπολογίζονται και στις λογιστικές διαφορές που δηλώνονται με συμπληρωματική δήλωση ή σ' αυτές που διαπιστώνονται από το φορολογικό έλεγχο και προσδιορίζονται οριστικά. Π.χ. στις Α.Ε. προστίθενται πρώτα οι λογιστικές διαφορές και

στη συνέχεια αφαιρούνται όλες οι νόμιμες και καταστατικές κρατήσεις και διανομές (τακτικό αποθεματικό κ.λ.π.) και επί του υπολοίπου ποσού εφαρμόζονται τα αντίστοιχα ποσοστά εκπτώσεων.

Επίσης, από τα κέρδη χρήσης των Α.Ε. και των άλλων εταιρειών αφαιρούνται πρώτα οι ζημιές των παρελθουσών χρήσεων και επί του υπολοίπου υπολογίζονται οι αφορολόγητες εκπτώσεις. Στις ατομικές επιχειρήσεις δεν συμψηφίζονται οι ζημιές παρελθουσών χρήσεων γιατί αυτές μεταφέρονται στην ατομική δήλωση του επιχειρηματία.

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις υπολογίζονται στα καθαρά κέρδη που προέρχονται από δραστηριότητες της επιχείρησης που υπάγονται στο νόμο και ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία ασκούνται. Π.χ. αν μία ξενοδοχειακή μονάδα στην περιοχή Α' ανεγείρει και δεύτερο ξενοδοχείο στην περιοχή Γ' , δικαιούται να σχηματίσει εκπτώσεις από τα συνολικά της κέρδη, Α' και Γ' και όχι μόνο από τα κέρδη της περιοχής Γ' . Στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις οι εκπτώσεις γίνονται πάνω στα συνολικά κέρδη που προέρχονται από όλες τις δραστηριότητες του ξενοδοχείου, και στις τεχνικές εταιρείες υπολογίζονται πάνω στα τεκμαρτά κέρδη τους.

Όταν μία επιχείρηση έχει μικτή δραστηριότητα δηλ. μια δραστηριότητα που δεν υπάγεται στο Ν. 1892/90, τότε οι αφορολόγητες εκπτώσεις πραγματοποιούνται μόνο από τα καθαρά κέρδη που προέρχονται από τις δραστηριότητες που προβλέπονται στο νόμο και ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία ασκούνται. Αν υπάρχουν δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο νόμο, και ο λογιστικός διαχωρισμός των καθαρών κερδών είναι αδύνατος, τότε τα καθαρά κέρδη για κάθε κλάδο βρίσκονται με επιμερισμό του συνόλου των κερδών με βάση τα ακαθάριστα έσοδα του κάθε κλάδου επιχειρηματικής δραστηριότητας.

5.3.3. Πότε υπολογίζεται η έκπτωση των αφορολόγητων εκπτώσεων επί της αξίας των νέων παραγωγικών επενδύσεων

Οι αναγνωριζόμενες αφορολόγητες εκπτώσεις, ενεργούνται υποχρεωτικά από τα κέρδη της κάθε μιας διαχειριστικής περιόδου μέσα στην οποία έγιναν οι δαπάνες απόκτησης των νέων πάγιων στοιχείων, εφόσον βέβαια υπάρχουν μέσα στην περίοδο αυτή καθαρά κέρδη. Όταν ανεγείρουν δηλαδή οι επιχειρήσεις κτίρια ή βιομηχανοστάσια, και οι εργασίες ανέγερσης αυτών διαρκούν πάνω από μία διαχειριστική χρήση, τότε αυτές δικαιούνται να σχηματίζουν αφορολόγητη έκπτωση από τα κέρδη της κάθε μιας χρήσης για τις δαπάνες ανέγερσης που πραγματοποίησαν κάθε χρόνο με την

προϋπόθεση ότι η επένδυση θα ολοκληρωθεί μέσα σε μια πενταετία από το χρόνο έναρξης αυτής.

Σε περίπτωση που η κατασκευή της επένδυσης αυτής δεν ολοκληρωθεί μέσα στην πενταετία, τότε η επιχείρηση υποχρεούται να υποβάλει συμπληρωματικές δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος για κάθε οικονομικό έτος και για το μέρος των κερδών που είχαν απαλλαγεί από το φόρο μέσω των αφορολόγητων εκπτώσεων, που σχηματίστηκαν για την επένδυση αυτή. Οι δηλώσεις αυτές είναι εκπρόθεσμες και στον φόρο επιβάλλεται προσαύξηση 2,5% για κάθε μήνα εκπρόθεσμης δήλωσης. Ο φόρος αυτός καταβάλλεται σε 5 ίσες μηνιαίες δόσεις, απ' τις οποίες η πρώτη καταβάλλεται μαζί με την υποβολή της δήλωσης.

Αν στη διαχειριστική χρήση που έγιναν οι επενδύσεις δεν πραγματοποιήθηκαν κέρδη ή αν αυτά δεν επαρκούν, τότε η αφορολόγητη έκπτωση ενεργείται ολόκληρη ή κατά το υπόλοιπο που απόμεινε, από τα κέρδη των αμέσως επόμενων χρήσεων, χωρίς χρονικό περιορισμό μέχρι να καλυφθούν τα ποσοστά της αξίας των επενδύσεων που ορίζει ο νόμος.

Σε περίπτωση που μια επιχείρηση που υπάγεται στον νόμο αυτό, παραλείψει να ενεργήσει την έκπτωση αυτή από τα κέρδη της χρήσης μέσα στην οποία αποκτήθηκαν τα πάγια στοιχεία, τότε δεν μπορεί να εκπέσει την αξία αυτών για το σχηματισμό της αφ. έκπτωσης, κατά το ποσο που δεν έκανε χρήση αυτής, από τα κέρδη επόμενων δραχμών χρήσεων. Επίσης, αν σε μια δ. χρήση στην οποία υπάρχει υπόλοιπο επενδύσεων για τις οποίες στις προηγούμενες διαχ/κές περιόδους δεν ενεργήθηκαν αφορολόγητες εκπτώσεις επειδή δεν υπήρχαν κέρδη και η επιχείρηση παραλείψει να ενεργήσει αφορολόγητη έκπτωση από τα τυχόν υπάρχοντα κέρδη της διαχειριστικής περιόδου, τότε δεν μπορεί να εκπέσει από τα κέρδη των επόμενων περιόδων ποσό επενδύσεων ίσο με το ποσό για το οποίο δεν έκανε χρήση στη διαχειριστική αυτή περίοδο.

Τα πιο πάνω, δεν έχουν εφαρμογή, μόνο σε περίπτωση που η επιχείρηση, σε μια διαχειριστική χρήση, παραλείψει ολικά ή μερικά, να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις στις δηλωμένες με την αρχική δήλωση εισοδήματος λογιστικές διαφορές, οπότε η επιχείρηση εξακολουθεί να έχει το δικαίωμα διενέργειας αφορολόγητων εκπτώσεων για το ποσό της επένδυσης που πραγματοποίησε και στο οποίο είχε παραλείψει να ενεργήσει αφορολόγητες εκπτώσεις για τις λογιστικές αυτές διαφορές.

Η αξία των ανεγειρόμενων βιομηχανοστασίων εκπίπτει κατά τη χρήση που έγινε η εγκατάσταση σ' αυτά των μηχανημάτων, γιατί τότε μόνο μπορεί να συμβάλλει στην παραγωγική διαδικασία.

Δηλαδή, οι αφορολόγητες εκπτώσεις πραγματοποιούνται από την χρήση στην οποία οι επενδύσεις κτισμάτων πραγματοποιήθηκαν με την αποπεράτωση της κατασκευής τους. Τα ποσά τα οποία καταβλήθηκαν για αγορά μηχανημάτων που δεν εγκαταστάθηκαν, για αγορά λοιπών παγίων στοιχείων που δεν παρελήφθησαν και για ανέγερση κτιρίων των οποίων δεν έχει αποπερατωθεί η κατασκευή τους, δεν εκπίπτονται από τα κέρδη της χρήσης μέσα στην οποία καταβλήθηκαν, αλλά θα εκπέσουν στο σύνολό τους από τα κέρδη της χρήσης μέσα στην οποία θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί η επένδυση.

5.3.4. Η ενημέρωση των βιβλίων για τις επενδύσεις του Ν. 1892/90 - Δικαιολογητικά της επένδυσης

Οι επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία γ' κατηγορίας και πραγματοποιούν επενδύσεις του Ν. 1892/90, υποχρεούνται :

- Να καταχωρούν στο βιβλίο απογραφών αναλυτικά και ξεχωριστά τις νέες παραγωγικές επενδύσεις, από τα λοιπά πάγια της ίδιας κατηγορίας.

- Να τηρούν τα βιβλία τους ξεχωριστό λογαριασμό αποθεματικού (π.χ. 41.08.001) με τον τίτλο "Αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων Ν. 1892/90", ο οποίος θα εμφανίζεται στην απογραφή και στο παθητικό του ισολογισμού. Το αφορολόγητο αποθεματικό που αντιστοιχεί στις λογιστικές διαφορές, παρακολουθείται στον ίδιο λογαριασμό αποθεματικού, αλλά στο βιβλίο όμως επενδύσεων παρακολουθείται ξεχωριστά στον συγκεντρωτικό εξωλογιστικό λογαριασμό. Έτσι, στο βιβλίο απογραφών καταχωρούνται αναλυτικά και χωριστά κατά αναπτυξιακό νόμο, οι επενδύσεις, οι εκπτώσεις και τα αποθεματικά. Οι λογαριασμοί των αφορολόγητων αποθεματικών θα παρακολουθούνται σε χωριστούς αναλυτικούς λογαριασμούς κατά αναπτυξιακό νόμο οι οποίοι θα πιστώνονται κάθε χρόνο με το ποσό της αφορολόγητης έκπτωσης που αντιστοιχεί σε ένα μέρος της επένδυσης με χρέωση του λογαριασμού καθαρών κερδών χρήσης.

- Να τηρούν ξεχωριστό θεωρημένο βιβλίο επενδύσεων. Η θεώρηση καινούργιου βιβλίου επενδύσεων δεν είναι απαραίτητη, εφόσον έχει θεωρηθεί τέτοιο βιβλίο για εφαρμογή άλλων αναπτυξιακών νόμων (π.χ. 1262/82).

Στο βιβλίο αυτό θα τηρούνται εξωλογιστικοί, ξεχωριστοί λογαριασμοί για κάθε πάγιο Π.Σ. του ν. 1892/90, ο οποίος θα χρεώνεται με τη συνολική αξία κτήσης του και θα πιστώνεται με την ενεργούμενη κάθε φορά αφορολόγητη έκπτωση που υπολογίζει η επιχείρηση στα κέρδη των βιβλίων και στις δηλούμενες λογιστικές διαφορές (χωριστά) ή

με την αξία της τυχόν πώλησής του. Μπορεί να τηρείται και συγκεντρωτικός λογαριασμός κατά ομοειδή κατηγορία παγίων στοιχείων εφόσον τηρείται μητρώο παγίων στοιχείων αναλυτικά για κάθε πάγιο και παρακολουθείται χωριστά η ενεργούμενη αφορολόγητη έκπτωση.

Το βιβλίο επενδύσεων ενημερώνονται μέσα στην προθεσμία κλεισίματος του ισολογισμού, μέχρι 31.3 για τις προσωπικές και μέχρι 30.4 για τις Α.Ε., Ε.Π.Ε. και συνεταιρισμούς δηλαδή.

Για τις επενδύσεις του Ν. 1892/90 γίνεται έλεγχος από τις ΔΟΥ στα βιβλία των επιχειρήσεων και απαιτούνται ορισμένα δικαιολογητικά, για να αναγνωριστούν αυτές.

Όσον αφορά τα μηχανήματα και τον λοιπό εξοπλισμό, απαιτείται αντίγραφο του τιμολογίου αγοράς και εφόσον πρόκειται για εισαγωγή, επικυρωμένο από τη μεσολαβούσα Τράπεζα αντίγραφο του τιμολογίου αγοράς τους.

Για τα κάθε είδους κτίσματα απαιτείται αντίγραφο της οικοδομής άδειας επικυρωμένη και βεβαίωση της Πολεοδομίας που να προκύπτει η ολοκλήρωση και ο χρόνος ολοκλήρωσης του έργου.

Για επενδύσεις με χρηματοδοτική μίσθωση, απαιτείται αντίγραφο της σύμβασης επικυρωμένο, πιστοποιητικό κατάθεσης το Πρωτοδικείου στο οποίο χει καταχωρηθεί η σύμβαση, και επικυρωμένο από την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης αντίγραφο τιμολογίου αγοράς του κινητού πράγματος, καθώς και βεβαίωση από τον προμηθευτή της εταιρείας leasing ότι το πράγμα αυτό ήταν καινούργιο όταν πουλήθηκε.

Για την επένδυση που πραγματοποιήθηκε η επιχείρηση πρέπει να κάνει αίτηση στην ΔΟΥ μέσα σε 4 μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής χρήσης, μαζί με όλα τα αποδεικτικά στοιχεία αυτής, και θα ζητά τον έλεγχο αυτής. επίσης θα υποβάλει μαζί με την δήλωση εισοδήματος και μία έντυπη δήλωση εις τριπλούν για τις επενδύσεις και τις αφορολόγητες εκπτώσεις άσχετα αν υπάρχουν κέρδη για να καλυφθούν και επίσης στην περίπτωση που υπάρχει ακάλυπτη επένδυση προηγούμενων ετών. Σε περίπτωση που δεν υποβληθεί η αίτηση για τον έλεγχο των επενδύσεων ή υποβληθεί εκπρόθεσμα, η επιχείρηση χάνει το δικαίωμα σχηματισμού αφορολόγητης έκπτωσης. Η αίτηση αυτή θα υποβάλλεται κάθε χρόνο εφόσον η επένδυση διαρκεί πάνω από ένα χρόνο για την πραγματοποίησή της και μέσα σε μια πενταετία. Όλα τα δικαιολογητικά αυτά, θα πρέπει να φυλάγονται σε ιδιαίτερο φάκελο από την επιχείρηση.

5.3.5. Πότε φορολογείται η αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90

Η αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90 προστίθεται στα κέρδη της επιχείρησης και φορολογείται στην διαχειριστική χρήση κατά την οποία :

Α. Πουλήθηκαν τα πάγια στοιχεία πριν περάσουν 5 χρόνια από τότε που αγοράστηκαν και δεν αντικαταστάθηκαν μέσα σε 6 μήνες από την λήξη της χρήσης που έγινε η πώληση, για το ποσό που η αφορολόγητη έκπτωση αντιστοιχεί στην αξία των παγίων αυτών στοιχείων.

Β. Έγινε διανομή ή ανάληψη της αφορολόγητης έκπτωσης (μέσα στη χρήση που έγινε η διανομή ή η ανάληψη και ανεξάρτητα από την κατηγορία τήρηση βιβλίων). Δηλαδή το ποσό των αφορολόγητων εκπτώσεων που διανέμεται κ.λ.π. προστίθεται στα κέρδη της χρήσης που γίνεται η διανομή ή η ανάληψη και φορολογείται στην χρήση αυτή, ανεξάρτητα από το χρόνο που είχαν σχηματιστεί οι αφορολόγητες αυτές εκπτώσεις.

Γ. Σε περίπτωση διάλυσης της ατομικής επιχείρησης ή της εταιρείας, λόγω θανάτου του επιχειρηματία ή μέλους της εταιρείας, όλα τα αποθεματικά των αφορολόγητων εκπτώσεων που σχηματίστηκαν μέχρι τότε, προσθέτονται στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης και φορολογούνται στη διαχειριστική χρήση μέσα στην οποία διαλύθηκε η ατομική επιχείρηση ή η εταιρεία.

Δ. Σε περίπτωση που η επιχείρηση λειτουργεί με την μορφή ανώνυμης εταιρείας και μοιράσει τα αφορολόγητα αποθεματικά στους μετόχους της με μορφή μερίσματος ή μετοχών σε περίπτωση κεφαλαιοποίησής τους, τα αποθεματικά αυτά που διανέμονται, θα επαυξήσουν αρχικά τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν από τα βιβλία της ανώνυμης εταιρείας στο χρόνο της διανομής και τελικά θα φορολογηθούν στο όνομα των μετόχων (σήμερα στο όνομα της Α.Ε.) σύμφωνα με αυτά που ισχύουν στην φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

5.3.6. Σε ποιες περιπτώσεις οι αφορολόγητες εκπτώσεις φορολογούνται στο όνομα των εταίρων (άρθρο 14 παρ. 2 Ν. 1892/90)

Στις παρακάτω περιπτώσεις, το ποσό της αφορολόγητης έκπτωσης που σχηματίστηκε δεν προστίθεται στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης, αλλά φορολογείται :

Α. Σε περίπτωση αποχώρησης εταίρου, στο όνομα του αποχωρούντος εταίρου και στο χρόνο που αποχωρεί, για το ποσο που αναλογεί σ' αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία. Το ποσό αυτό προστίθεται στα λοιπά εισοδήματα του

εταίρου που αποχωρεί και φορολογείται με βάση την κλίμακα του άρθρου 9 του Ν. 2238/94 κατά τον χρόνο της αποχώρησής του.

Β. Σε περίπτωση μεταβίβασης της εταιρικής μερίδας στο όνομα του εταίρου που τα μεταβιβάζει στο χρόνο της μεταβίβασης και για το ποσό που αναλογεί σ' αυτόν με βάση το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία. Το ποσό αυτό προστίθεται στα λοιπά εισοδήματά του και φορολογείται με βάση την κλίμακα του άρθρου 9 του Ν. 2238/94. Δηλαδή, αφού βρεθεί το ποσό του αφορολόγητου αποθεματικού που σχηματίστηκε με βάση τις διατάξεις του Ν. 1892/90 το οποίο αναλογεί σε εκείνον που μεταβιβάζει την εταιρική του μερίδα, στη συνέχεια προστίθεται αυτό στα λοιπά εισοδήματά του και φορολογείται με τις διατάξεις που ισχύουν στη φορολογία εισοδήματος στο χρόνο της μεταβίβασης της εταιρικής μερίδας.

Γ. Σε περίπτωση ανάληψης της αφορολόγητης έκπτωσης από εταίρο ή τους κληρονόμους του, στο όνομα του αναλαμβάνοντος, κατά το χρόνο της ανάληψης και για το ποσό που αναλαμβάνεται απ' αυτόν. Το ποσό αυτό προστίθεται στα λοιπά εισοδήματα του αναλαμβάνοντος και φορολογείται με βάση την κλίμακα του άρθρου 9 του Ν. 2238/94.

Δ. Σε περίπτωση θανάτου ενός εταίρου και εφόσον η εταιρεία συνεχίζεται νόμιμα μόνο μεταξύ των λοιπών εταίρων, στο όνομα του κληρονόμου, στο χρόνο του θανάτου και για το ποσό που αναλογεί σ' αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του θανόντος στην εταιρεία. Το ποσό αυτό φορολογείται στο όνομα του κληρονόμου, με βάση την κλίμακα του άρθρου 9 του Ν. 2238/94. Αν μετά το θάνατο ενός από τους εταίρους, η εταιρεία συνεχίζεται νόμιμα μεταξύ των λοιπών εταίρων, το ποσό των σχηματισμένων αφορολόγητων αποθεματικών, που αναλογεί στους λοιπούς εταίρους με βάση τα ποσοστά συμμετοχής τους στην εταιρεία, δεν υπόκειται σε φορολογία. Επίσης, αν μετά το θάνατο ενός από τους εταίρους δεν λύεται η εταιρεία, αλλά αυτή συνεχίζει τις εργασίες της μεταξύ των κληρονόμων, του αποθανόντος και των λοιπών εταίρων, τότε τα αποθεματικά του Ν. 1892/90 δεν φορολογούνται γιατί στην περίπτωση αυτή, δεν συντελείται ανάληψη ή διανομή των αφορολόγητων αποθεματικών. Το ίδιο ισχύει και όταν μετά το θάνατο του επιχειρηματία συνεχίζονται οι εργασίες της ατομικής επιχείρησης μεταξύ των κληρονόμων του γιατί και στην περίπτωση αυτή δεν γίνεται διανομή ή ανάληψη αποθεματικών.

Εδώ, πρέπει να πούμε, ότι αν τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης κριθούν ανακριβή ή ανεπαρκή, τότε το ποσό της αφορολόγητης έκπτωσης που πραγματοποιήθηκε στη συγκεκριμένη αυτή χρήση δεν υπόκειται σε φορολογία

εισοδήματος και συνεπώς αφαιρείται από τα εξωλογιστικά προσδιορισμένα καθαρά κέρδη της επιχείρησης.

5.3.7. Αφορολόγητες εκπτώσεις για χρηματοδοτική μίσθωση εξοπλισμού του Ν. 1665/86 (leasing)

Μία επιχείρηση δικαιούται να ενεργεί αφορολόγητες εκπτώσεις από τα κέρδη της για παραγωγικές επενδύσεις στις οποίες προβαίνει, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004 μέσω του θεσμού leasing, εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

A. Η επιχείρηση να είναι από τις αναφερόμενες στο άρθρο 2 του Ν. 1892/90 και το επενδυτικό αγαθό (μίσθιο) του ίδιου νόμου. Επίσης η επένδυση αυτή της χρηματοδοτικής μίσθωσης να πραγματοποιείται σε περιοχή που η μισθώτρια επιχείρηση (δηλαδή αυτή που το χρησιμοποιεί) να δικαιούται αφορολόγητες εκπτώσεις.

B. Η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης να είναι μεγαλύτερη των 10 ετών χωρίς να εξετάζεται, αν μετά την λήξη αυτής, η κυριότητα του μισθίου περιέρχεται ή όχι στη μισθώτρια επιχείρηση (δηλαδή σ' αυτήν που το χρησιμοποιεί).

Γ. Η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης, είναι μικρότερη των 10 ετών, αλλά με την προϋπόθεση ότι μετά τη λήξη της μίσθωσης ο μισθουμένος εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της μισθώτριας (επενδύτριας) επιχείρησης, πράγμα που πρέπει να αναφέρεται, στην καταρτιζόμενη σύμβαση leasing. Αν μετά τη λήξη της σύμβασης η κυριότητα του εξοπλισμού δεν περιέλθει, για οποιοδήποτε λόγο, στον επενδυτή (δηλαδή στη μισθώτρια επιχείρηση που το χρησιμοποιεί) τότε η αφορολόγητη έκπτωση που έχει ήδη σχηματισθεί θα υπαχθεί σε φορολογία (άρθρο 14 και 19 Ν. 1892/90).

Για τον σχηματισμό της αφορολόγητης έκπτωσης, ως αξία του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται με χρηματοδοτική μίσθωση λαμβάνεται η αξία του μισθίου που αναγράφεται στο τιμολόγιο πώλησης που έχει εκδοθεί από τον προμηθευτή της εταιρείας leasing. Επίσης, η ίδια αξία λαμβάνεται υπ' όψη και για την κάλυψη του σχηματιζόμενου, ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων.

Εκτός από την δυνατότητα σχηματισμού αφορολόγητης έκπτωσης, η επιχείρηση που χρησιμοποιεί το επενδυτικό αγαθό, έχει δικαίωμα να εκπίπτει κάθε χρόνο από τα ακαθάριστα έσοδά της, ως γενικά έξοδα, τα μισθώματα που καταβάλλει στην εταιρεία leasing του Ν. 1665/86.

5.4. ΕΙΔΙΚΑ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΡΘΡΟΥ 20 Ν. 1892/90

5.4.1. Σχηματισμός αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων (άρθρο 20 Ν. 1892/90 και άρθρο 22 Ν. 1828/89)

Οι επιχειρήσεις του άρθρου 2 του νόμου αυτού, που πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 1 (βλέπε παρ. 5.2.1), έχουν δικαίωμα να σχηματίζουν αφορολόγητο αποθεματικό από τα κέρδη των χρήσεων 1990 μέχρι και 1995. Δικαίωμα σχηματισμού αυτού του αποθεματικού έχουν όλες οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασής τους και στην περιοχή Α' δηλ. και ανεξάρτητα από την κατηγορία τήρησης βιβλίων του Κ.Β.Σ.

Απο τα συνολικά αδιανέμητα κέρδη των παραπάνω επιχειρήσεων απαλλάσσεται της φορολογίας ποσό μέχρι 30-% στην περιοχή Α' και μέχρι 40% στις υπόλοιπες περιοχές (Β' , Γ' , Δ' και Θράκης), για σχηματισμό ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού, με σκοπό να χρησιμοποιηθεί σε παραγωγικές επενδύσεις οι οποίες θα είναι ύψους μεγαλύτερου τουλάχιστον κατά 30% του σχηματιζόμενου αποθεματικού εφ' όσον αυτές αρχίσουν μέσα στα έτη 1991 μέχρι και 1996 αντίστοιχα και ολοκληρωθούν εντός τριετίας από το σχηματισμό του αφορολόγητου αυτού αποθεματικού (για τις χρήσεις 1988 και 1989 το ποσοστό ήταν 25% για όλες τις επιχειρήσεις).

Δεν είναι υποχρεωμένες οι επιχειρήσεις να σχηματίσουν ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων από τα κέρδη όλων των πιο πάνω χρήσεων, αλλά από όσες από αυτές επιθυμούν. Αν π.χ. μια επιχείρηση σχημάτισε αφορολόγητο αποθεματικό το 1995 θα πρέπει να σχηματίσει παραγωγική επένδυση, η οποία θα αρχίσει υποχρεωτικά μέσα στο 1996 και η ολοκλήρωσή της θα γίνει μέχρι 31.12.1998.

Όσες επιχειρήσεις κλείνουν χρήση π.χ. στις 30.6.94, 30.6.95 ή 30.6.96 (τελευταία χρήση) θα πρέπει να ολοκληρώσουν την επένδυση μέχρι 30.6.97, 30.6.98 και 30.6.99 αντίστοιχα.

Για τις επιχειρήσεις που θα πραγματοποιούν επενδύσει εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών, απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος ποσό μέχρι και 40% για την περιοχή Α' και 50% για τις άλλες περιοχές των συνολικών αδιανέμητων κερδών των χρήσεων 1990 έως και 1995. Επενδύσεις εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας είναι αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 και στο άρθρο 2 παρ. 1 του νόμου αυτού όπως π.χ. η εγκατάσταση καινούργιων συστημάτων αυτοματοποίησης, μηχανοργάνωσης, συστημάτων πληροφορικής κ.ά.

Όταν πρόκειται για επιχειρήσεις, των οποίων οι μετοχές εισάγονται για πρώτη φορά στο Χρηματιστήριο, τα παραπάνω ποσοστά αυξάνονται κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες και τα αυξημένα αυτά ποσοστά ισχύουν από το έτος εκείνο που οι μετοχές εισάγονται στο Χρηματιστήριο. Ανέρχονται δηλ. σε 35%, 45% και 55% αντίστοιχα.

Αν μία επιχείρηση σχημάτισε σε μια χρήση αφορολόγητο αποθεματικό του άρθρου 22 του Ν. 1828/89 και η επένδυση που έγινε είναι μεγαλύτερη, τότε μπορεί να χρησιμοποιήσει η επιχείρηση το ακάλυπτο ποσό της επένδυσης στις επόμενες δύο χρήσεις, για να καλύψει το αφορολόγητο αποθεματικό, με την προϋπόθεση ότι η επένδυση θα είναι μεγαλύτερη κατά 30% του σχηματιζόμενου αποθεματικού.

Το ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό μπορεί να καλυφθεί και με επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν μέσω συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης. Αν η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι μέχρι 10 τη, τότε θα πρέπει, μετά τη λήξη της σύμβασης, η κυριότητα του εξοπλισμού να περιέρχεται στη μισθώτρια επιχείρηση και να μην επιστραφεί ο εξοπλισμός αυτός στην εταιρεία leasing. Αν δεν συμβεί αυτό, το αφορολόγητο αποθεματικό, κατά το μέρος που καλύφθηκε από τα μισθωμένα αυτά πάγια στοιχεία θα υπαχθεί σε φορολογία. Ως αξία επένδυσης για τον σχηματισμό του αποθεματικού θα λαμβάνεται η αξία του μισθίου που αναγράφεται στο τιμολόγιο πώλησης του προμηθευτή της εταιρείας leasing. Για την εφαρμογή των επενδύσεων μέσω leasing, οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να τηρούν τα εξής δικαιολογητικά :

- Επικυρωμένο αντίγραφο της σύμβασης leasing.
- Πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου για την καταχώρηση της συναφθείσας σύμβασης leasing.
- Αντίγραφο του τιμολογίου πώλησης που εξέδωσε ο προμηθευτής προ στην εταιρεία leasing, από την οποία στη συνέχεια μίσθωσε η επενδύτρια επιχείρηση το επενδυτικό αγαθό. Το αντίγραφο αυτό πρέπει να είναι επικυρωμένο από την εταιρεία leasing.
- Βεβαίωση του πωλητή στην οποία θα βεβαιώνεται ότι το πάγιο στοιχείο ήταν καινούργιο κατά το χρόνο πώλησής του προς την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης.

5.4.2. Υπολογισμός του αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων

Για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας, ως αδιανέμητα καθαρά κέρδη, για τον υπολογισμό του αποθεματικού αυτού, λαμβάνονται τα πραγματικά κέρδη που προκύπτουν από τα βιβλία και εμφανίζονται στον ισολογισμό, μετά την αφαίρεση των κρατήσεων για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, των κερδών που διανέμονται ή

λαμβάνονται από τους εταίρους των Ο.Ε., Ε.Ε. και Ε.Π.Ε. ή του επιχειρηματία που ασκεί ατομική επιχείρηση καθώς και το φόρο που αναλογεί στα κέρδη αυτά των εταιρειών (και όχι του φόρου της ατομικής επιχείρησης). Το ποσό που μένει, αποτελεί τα αδιανέμητα καθαρά κέρδη.

Στις μικτές επιχειρήσεις, σ' αυτές δηλαδή που έχουν και βιομηχανικό και εμπορικό ή παροχής υπηρεσιών κλάδο, λαμβάνονται υπόψη τα αδιανέμητα κέρδη και από τους δύο κλάδους, ο υπολογισμός δηλαδή του αφορολόγητου αποθεματικού, γίνεται στο σύνολο των αδιανέμητων καθαρών κερδών.

Το μέρος των αδιανέμητων κερδών που απομένει μετά την αφαίρεση του σχηματισμένου αφορολόγητου αποθεματικού, δεν μπορεί να διανεμηθεί κατά την διάρκεια της πρώτης διαχειριστικής χρήσης που ακολουθεί από τον σχηματισμό του αποθεματικού αυτού.

Ο υπολογισμός των αδιανέμητων κερδών σε καμία περίπτωση δεν γίνεται με βάση τα φορολογητέα κέρδη που προκύπτουν μετά την αναμόρφωση αυτών με τις λογιστικές διαφορές, αλλά πάντοτε και μόνο με τα λογιστικά ή πραγματικά κέρδη που προκύπτουν από τα βιβλία της επιχείρησης και εμφανίζονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά τις Ο.Ε., Ε.Ε. και Ε.Π.Ε., για τον προσδιορισμό των αδιανέμητων κερδών επί των οποίων θα υπολογιστεί το αποθεματικό, δεν αφαιρούνται από τα κέρδη της χρήσης οι επιχειρηματικές αμοιβές ούτε και οι τυχόν ζημιές των χρήσεων 1991 και πριν, καθόσον το δικαίωμα μεταφοράς των ζημιών αυτών έχουν τα μέλη των εταιρειών και όχι η εταιρεία, ενώ αντίθετα στην Α.Ε. αφαιρείται η ζημία των προηγούμενων 5 χρήσεων, καθώς και οι ζημιές των Ο.Ε., Ε.Ε και Ε.Π.Ε των χρήσεων 1992 και μετά.

Αν μια επιχείρηση έχει εγκαταστάσεις σε διαφορετικές περιοχές της επικράτειας π.χ. Α' και Β', τότε προκειμένου να υπολογισθεί το αφορολόγητο αποθεματικό, θα γίνει επιμερισμός των συνολικών αδιανέμητων κερδών σε κέρδη που αναλογούν στην Α' και στην Β' περιοχή, με βάση τα ακαθάριστα έσοδα της κάθε περιοχής. Έτσι, το ποσό που θα βρεθεί θα υπολογιστεί με το ανάλογο ποσοστό για κάθε περιοχή, 30% και 40% αντίστοιχα, προκειμένου να σχηματιστεί το αφορολόγητο αποθεματικό. Σε περίπτωση που κάθε περιοχή τηρεί αυτοτελή λογιστική, ο υπολογισμός θα γίνει στα κέρδη που προκύπτουν από τα βιβλία της κάθε περιοχής, χωρίς να γίνει αυτός ο επιμερισμός.

Οι παραπάνω επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες μέσα στον πρώτο χρόνο της τριετίας να δαπανήσουν, για την πραγματοποίηση της επένδυσης, ποσό ίσο τουλάχιστον με το 1/3 του ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού που έχει σχηματιστεί. Για τον λόγο αυτό, με τη δήλωση εισοδήματος του πρώτου αυτού έτους υποβάλλεται και κατάσταση ανά κατηγορία επενδύσεων με τα ποσά που δαπανήθηκαν σ' αυτό το έτος, καθώς και

υπεύθυνη δήλωση όπου αναγράφεται ότι τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης.

Σε περίπτωση που δεν πραγματοποιήθηκε επένδυση ποσού τουλάχιστον ίσου με το 1/3 του αποθεματικού μέσα στο πρώτο έτος της τριετίας, η επιχείρηση θα πρέπει να υποβάλει εκπρόθεσμη συμπληρωματική δήλωση εισοδήματος του οικονομικού έτους στο οποίο ανάγεται το μέρος των καθαρών κερδών που δεν φορολογήθηκαν. Στην εκπρόθεσμη αυτή δήλωση επιβάλλονται προσαυξήσεις.

Αν η επιχείρηση μέσα στην παραπάνω τριετία, δε δαπάνησε ολόκληρο το ποσό του αποθεματικού που έχει σχηματιστεί για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, τότε το μέρος του αποθεματικού αυτού που δε δαπανήθηκε, προστίθεται στα καθαρά κέρδη του οικονομικού έτους που αφορά. Ο φόρος που αναλογεί σ' αυτό προσαυξάνεται κατά 60%. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από τη λήξη της τριετίας και καταβάλλεται ο φόρος εφάπαξ.

Οι επιχειρήσεις που υπάγονται στον Ν. 1892/90, θα εφαρμόζουν εναλλακτικά τον σχηματισμό του παραπάνω αφορολόγητου αποθεματικού ή της αφορολόγητης έκπτωσης. Δεν μπορεί δηλαδή να υπαχθεί μια επένδυση και στο ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό και στις αφορολόγητες εκπτώσεις του Ν. 1892/90. Αν μια επιχείρηση πραγματοποιεί δύο διαφορετικές επενδύσεις, τότε μπορεί στη μία να σχηματίσει αφορολόγητο αποθεματικό και στην άλλη αφορολόγητη έκπτωση.

Σε περίπτωση πώλησης των επενδυτικών αγαθών, με την αξία των οποίων μειώθηκαν τα αδιανέμητα κέρδη, μετά την παρέλευση τριετίας από το σχηματισμό του αποθεματικού και εντός τριών ετών από τη λήξη του χρόνου αυτού, το ποσό που εκπέσθηκε θα προστίθεται στα κέρδη του έτους εκποίησης προσαυξημένο κατά 100%. Δηλ. για τα αποθεματικά επενδύσεων που σχηματίστηκαν π.χ. από κέρδη του 1991, δεν μπορεί η επιχείρηση να εκποιήσει την επένδυση πριν περάσουν τρία χρόνια από ο τέλος του 1994, δηλ. πριν από την 1/1/1998.

Τα πιο πάνω δεν εφαρμόζονται αν τα επενδυτικά αγαθά που πουλήθηκαν αντικατασταθούν μέσα σε 6 μήνες από την πώλησή τους, τα οποία θα είναι ίσης αξίας και θα αποτελούν παραγωγική επένδυση.

Σε περίπτωση που κριθούν τα βιβλία της επιχείρησης ανεπαρκή ή ανακριβή, το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίστηκε στη χρήση αυτή, δεν λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των συνολικών φορολογητέων κερδών τα οποία υπολογίζονται εξωλογιστικά.

Στο τέλος κάθε χρήσης το ποσο που αντιστοιχεί πια το σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού θα πιστώνει τον λογ. 41.08 "ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό

επενδύσεων χρήσης" σε χρέωση των κερδών προς διάθεση. Οι παραγωγικές επενδύσεις θα πρέπει να τηρούνται εξωλογιστικά σε θεωρημένο βιβλίο ή καρτέλες, όπου θα χρεώνεται ο λογ/μός "επενδύσεις για κάλυψη ειδικού αποθεματικού από κέρδη χρήσης ..." κατά χρονολογική σειρά με τις δαπάνες πραγματοποίησής τους, και θα πιστώνεται με την πώληση ή την επιστροφή των επενδύσεων αυτών. Αν έχει θεωρηθεί βιβλίο επενδύσεων για άλλα αφορολόγητα αποθεματικά π.χ. αφορολόγητες εκπτώσεις, τότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί το ίδιο βιβλίο και για αυτά τα αποθεματικά. Τέλος, οι επενδύσεις αυτές, θα πρέπει να εμφανίζονται στην απογραφή και στον ισολογισμό ξεχωριστά από τα υπόλοιπα πάγια στοιχεία.

Οι επιχειρήσεις που σχηματίζουν τέτοια αποθεματικά θα πρέπει να υποβάλουν μαζί με όλα τα δικαιολογητικά που είπαμε παραπάνω, και μια υπεύθυνη δήλωση που θα αναφέρει τα ποσά των καθαρών κερδών της χρήσεως, με ανάλυση των ποσών που έγινε η διάθεσή τους.

5.4.2. Αφορολόγητο αποθεματικό 25% πάνω στα κέρδη των εμπορικών επιχειρήσεων για επενδύσεις (άρθρο 11 Ν. 1882/90, άρθρο 21 Ν. 1892/90, Απ. Υπ. Οικ. και Εθν. Οικ. 1055503/89) (αφορά μέχρι και χρήση 1993)

1. Απαλλάσσεται από τη φορολογία εισοδήματος ποσό μέχρι και 25% των συνολικών αδιανέμητων καθαρών κερδών των εμπορικών επιχειρήσεων της χρήσεως 1990 μέχρι και 1993 (οικονομικά έτη 1991 μέχρι και 1994) που δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος για το σχηματισμό ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού, με σκοπό την κατασκευή ή επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων που θα χρησιμοποιηθούν ως επαγγελματικές στέγες, αποθηκευτικοί χώροι, ψυκτικοί χώροι, εκθεσιακοί χώροι ή συσκευαστήρια καθώς και την αγορά καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, που αφορά τη διαλογή, συσκευασία και αποθήκευση προϊόντων της επιχείρησης, και ηλεκτρονικών υπολογιστών ή άλλων συστημάτων μηχανοργάνωσης ή αυτοματοποίηση των σχετικών διαδικασιών (για την χρήση 1984 το ποσοστό ήταν 20% και για τις χρήσεις 1990 μέχρι και 1993 έγινε 25%). Ειδικά για τις εμπορικές επιχειρήσεις που εισάγονται για πρώτη φορά στο χρηματιστήριο, το πιο πάνω ποσοστό των συνολικών αδιανέμητων καθαρών κερδών ορίζεται σε 35% και ισχύει από το έτος εισαγωγής τους στο χρηματιστήριο (ισχύει για όσες επιχειρήσεις εισάγονται από 31.77.90 και μετά).

Οι επιχειρήσεις αυτές υποχρεούνται μέσα στο πρώτο χρόνο της τριετίας να δαπανήσουν από δικά τους ή δανεικά κεφάλαια για την πραγματοποίηση της επένδυσης τουλάχιστον διπλάσιο ποσό από το 1/3 του σχηματισθέντος ειδικού αποθεματικού και συνολικά στα τρία χρόνια επένδυση διπλάσιας αξίας από το ποσό του σχηματιζόμενου αφορολόγητου αποθεματικού.

Σε περίπτωση που δεν δαπανήθηκε το πιο πάνω ποσό στο πρώτο έτος, υποχρεούται η επιχείρηση να υποβάλει συμπληρωματική δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους στο οποίο ανάγεται το μέρος των καθαρών κερδών που απηλλάγησαν από τη φορολογία εισοδήματος. Η δήλωση αυτή είναι εκπρόθεσμη και επιβάλλονται πάνω στο φόρο που προκύπτει από τη δήλωση αυτή, οι προσαυξήσεις που προβλέπονται για την εκπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης.

Για τις εμπορικές επιχειρήσεις και τις διαμεταφορικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 1 του Ν. 1892/90 του μεταποιητικού τομέα ισχύουν τα ποσοστά και τα λοιπά δεδομένα του άρθρου 22 του Ν. 1828/89. Δηλαδή για τις εμπορικές επιχειρήσεις που θα πραγματοποιήσουν παραγωγικές επενδύσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 του Ν. 1892/90 στο μεταποιητικό τομέα, απαλλάσσεται από τη φορολογία εισοδήματος ποσό μέχρι και 30% στην περιοχή Α' και 40% στις υπόλοιπες περιοχές (ή 40% και 50% αντίστοιχα στις ειδικές περιπτώσεις) των συνολικών αδιανέμητων καθαρών κερδών των χρήσεων 1990 έως και 1993 (οικονομικά έτη 1991 ως 1994) που δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος, για το σχηματισμό ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού κ.λ.π.). Δηλαδή, αν μια εμπορική επιχείρηση πραγματοποιεί δαπάνες επένδυσης ανέγερσης ξενοδοχείου, τότε η επένδυση αυτή αποτελεί μεν επένδυση του άρθρου 1 του Ν. 1892/90, αλλά δεν αναφέρεται όμως στο μεταποιητικό τομέα, οπότε δεν δικαιούται η επιχείρηση τα παραπάνω ποσοστά 30% ή 40% ούτε και κανένα άλλο ποσοστό για σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού.

Ως αδιανέμητα καθαρά κέρδη για τον υπολογισμό των απαλλασσόμενων από το φόρο εισοδήματος κερδών, λαμβάνονται για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. τα καθαρά κέρδη που προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και εμφανίζονται στον ισολογισμό μετά την αφαίρεση των κρατήσεων για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, των κερδών που διανέμονται ή αναλαμβάνονται από τους εταίρους των προσωπικών εταιρειών και εταιρειών περιορισμένης ευθύνης ή του επιχειρηματία που ασκεί ατομικά την επιχείρησή του και του φόρου 35% που αναλογεί στα αφαιρούμενα αυτά ποσά (εκτός εκείνων της ατομικής επιχείρησης).

Τα πιο πάνω μπορούν να εφαρμοσθούν μόνο από εμπορικές επιχειρήσεις που ασχολούνται με την αγορά και πώληση εμπορευμάτων και οι οποίες τηρούν β' ή γ' κατηγορία βιβλία του Κ.Β.Σ.

Το συνολικό ποσό του αφορολόγητου αποθεματικού που χρησιμοποιήθηκε στις πιο πάνω επενδύσεις στο διάστημα των τριών (3) ετών από το χρόνο σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού μεταφέρεται σε αύξηση του κεφαλαίου της επιχείρησης και απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος.

Αν η επιχείρηση μέσα στην πιο πάνω τριετία, δεν πραγματοποίησε επενδύσεις διπλάσιας αξίας ή κατά 30% μεγαλύτερες από το ποσό του σχηματισθέντος αφορολόγητου αποθεματικού (ανάλογα), τότε το μέρος του αποθεματικού που αναλογεί στη μη πραγματοποιηθείσα επένδυση προστίθεται τα καθαρά κέρδη του οικείου οικονομικού έτους που αφορά, προσαυξανόμενου του αναλογούντος φόρου κατά εξήντα το εκατό (60%). Γιατί ο λόγο αυτό υποχρεούται η επιχείρηση να υποβάλει μέσα σ' ένα να από τη λήξη της τριετίας σχετική δήλωση στον προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ καταβάλλοντας τον οφειλόμενο φόρο εφάπαξ.

Σε περίπτωση πώλησης των επενδυτικών αγαθών με την αξία των οποίων μειώθηκαν τα αδιανέμητα καθαρά κέρδη, μετά την παρέλευση τριετίας από τον σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού και μέσα σε 3 έτη από την λήξη του χρόνου αυτού, το ποσο που εκπέσθηκε θα προστίθεται στα καθαρά κέρδη του έτους εκποίησης προσαυξανόμενο κατά 100%. Τα πιο πάνω δεν εφαρμόζονται αν η επιχείρηση αντικαταστήσει τα επενδυτικά αγαθά που πουλήθηκαν μέσα σε 6 μήνες από την πώλησή τους, με νέα καινούργια επενδυτικά αγαθά ίσης τουλάχιστον αξίας, τα οποία αποτελούν επένδυση, σύμφωνα με τα εκτεθέντα πιο πάνω.

Το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίζεται σύμφωνα με τον πιο πάνω τρόπο προστίθεται στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης και φορολογείται στη διαχειριστική χρήση για την οποία τα βιβλία της επιχείρησης κρίνονται ανεπαρκή ή ανακριβή και κατά το ποσό του αφορολόγητου αποθεματικού που σχηματίσθηκε στην χρήση αυτή.

*Οι επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. υποχρεούνται :

A. Να χρεώνουν το λογαριασμό "Κέρδη χρήσης 19.." με το ποσό των αδιανέμητων κερδών που θα χρησιμοποιηθεί για πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων και μέχρι του ποσού που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις, με πίστωση του αναλυτικού λογαριασμού "Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων της πρ. 1 τη 1055503/89 απόφασης, διαχειριστικής χρήσης 19..".

B. Να εμφανίζουν στην απογραφή και στον ισολογισμό τις νέες επενδύσεις, ξεχωριστά από τα υπόλοιπα πάγια στοιχεία.

Γ. Να καταχωρούν σε αναλυτικό καθολικό, θεωρημένο από την αρμόδια ΔΟΥ, ή σε οποιοδήποτε άλλο θεωρημένο βιβλίο, τις νέες επενδύσεις που θα αρχίσουν μέσα στην επόμενη από το σχηματισμό αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων, διαχειριστικής χρήσης.

Δηλαδή οι επιχειρήσεις αυτές θα τηρήσουν στο βιβλίο αυτό εξωλογιστικά, ξεχωριστό λογαριασμό με τον τίτλο "Επενδύσεις για κάλυψη ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού από κέρδη διαχειριστικής χρήσης 19.." στη χρέωση του οποίου θα καταχωρούνται κατά χρονολογική σειρά οι δαπάνες απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν επενδύσεις αυτού του είδους και στην πίστωση, θα καταχωρείται η αξία πώλησης ή επιστροφής των περιουσιακών αυτών στοιχείων.

Οι εμπορικές επιχειρήσεις που θα σχηματίσουν ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων, υποχρεώνονται να υποβάλουν μαζί με την δήλωση φορολογίας εισοδήματος και τα ακόλουθα :

1. Υπεύθυνη δήλωση στην οποία θα περιλαμβάνονται τα εξής : Δηλώνω ότι : α. Το ποσό των καθαρών κερδών που προέκυψαν μέσα στο έτος αυτό είναι δρχ... β. Το ποσό των κερδών που διατέθηκε για σχηματισμό τακτικού αποθεματικού είναι δρχ... γ. Το ποσό των κερδών που διανεμήθηκαν με οποιαδήποτε μορφή ή που αναλήφθηκαν απ' τους εταίρους (ή τον επιχειρηματία που ασκεί ατομικά την επιχείρησή του) είναι δρχ...δ. Το ποσό των αδιανέμητων καθαρών κερδών της χρήσης αυτής είναι δρχ... και ε. Το ποσό των καθαρών κερδών που διατίθεται για σχηματισμό ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων είναι δρχ...

2. Για τον πρώτο χρόνο της τριετίας, υποβάλλεται (μαζί με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος) κατάσταση στην οποία θα εμφανίζεται το ύψος των δαπανών επένδυσης που πραγματοποιήθηκαν, κατά κατηγορία δαπάνης, καθώς και υπεύθυνη δήλωση με την οποία θα δηλώνεται ότι τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από "τα τηρηθέντα, από την επιχείρηση βιβλία και στοιχεία".

5.5. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ - Η ΣΕΙΡΑ ΣΗΜΧΑΤΙΣΜΟ ΤΟΥΣ

Μία από τις βασικές διαφορές του ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού και των αφορολόγητων εκπτώσεων είναι ότι το μεν πρώτο έχει προαιρετικό χαρακτήρα ενώ τα δεύτερα υποχρεωτικό. Μερικές άλλες διαφορές τους είναι ότι η αφορολόγητη έκπτωση υπολογίζεται στα φορολογητέα κέρδη ενώ το αποθεματικό στα λογιστικά κέρδη, για τον

υπολογισμό της έκπτωσης λαμβάνονται υπόψη τα κέρδη κλάδων του Ν. 1892/90 ενώ για το αποθεματικό το σύνολο των κερδών. Αν δεν σχηματιστεί η έκπτωση σε μία χρήση, χάνει το δικαίωμα σχηματισμού της ενώ αντίθετα δεν συμβαίνει αυτό στο αποθεματικό, και τέλος η αφορολόγητη έκπτωση αναγνωρίζεται για επενδύσεις στις περιοχές Β, Γ, Δ και Θράκη ενώ το αφορολόγητο αποθεματικό αναγνωρίζεται για όλες τις περιοχές Α, Β, Γ, Δ και Θράκη.

Η σειρά σχηματισμού των αφορολόγητων αποθεματικών είναι η εξής :

Προηγείται ο σχηματισμός των αφορολόγητων εκπτώσεων κατά σειρά των αναπτυξιακών νόμων 4002/59, 289/76, 1262/82 και 1892/90 :

- Το Ν.Δ. 4002/59 ισχύει για επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν μέχρι 31.12.1970 και οι οποίες δεν έχουν καλυφθεί ακόμη.

- Ο Ν. 289/76 ισχύει για επενδύσεις που υπήχθησαν στις διατάξεις του. Οι επιχειρήσεις έχουν δικαίωμα να τις καλύψουν από κέρδη που θα πραγματοποιηθούν μέχρι πλήρη κάλυψη αυτών και χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό.

- Ο Ν. 1262/82 ισχύει μόνο ως προς τις διατάξεις σχηματισμού αφορολόγητων εκπτώσεων. Έτσι, οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 του Ν. 1262/82, οι οποίες πραγματοποίησαν μέχρι 30.6.90 τις παραγωγικές επενδύσεις του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, και δεν μπόρεσαν τις προηγούμενες χρήσεις, λόγω μη υπάρξεως επαρκών κερδών, να σχηματίσουν αφορολόγητη έκπτωση, έχουν το δικαίωμα να τη σχηματίσουν τις επόμενες χρήσεις, χωρίς χρονικό περιορισμό, αφού ο νόμος αυτός δεν θέτει χρονικό περιορισμό στο σχηματισμό αφορολόγητων εκπτώσεων για τις πραγματοποιημένες επενδύσεις.

- Ο Ν. 1892/90, ως προς το κίνητρο των αφορολόγητων εκπτώσεων ισχύει από 1.7.91. Εάν, επομένως, μια επιχείρηση που έχει π.χ. εργοστάσιο στη Γ περιοχή, προέβη από 1.1.90 σε επέκταση το εργοστασίου της, το τμήμα της επένδυσης που έγινε μέχρι 30.6.90 θα υπαχθεί στα κίνητρα των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν. 1862/9\82, ενώ το υπόλοιπο τμήμα της επένδυσης που πραγματοποιήθηκε μετά τις 30.6.90 θα υπαχθεί στον Ν. 1892/90.

Στη συνέχεια, και αν επαρκούν τα λογιστικά κέρδη, σχηματίζεται το "ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων".

Σε περίπτωση που η επιχείρηση σχηματίσει πρώτα το ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό σε μια χρήση, και στη συνέχεια τα εναπομένοντα κέρδη δεν επαρκούν για το σχηματισμό της αφορολόγητης έκπτωσης των αναπτυξιακών νόμων που αναφέραμε παραπάνω, η επιχείρηση χάνει το δικαίωμα έκπτωσης από τα κέρδη των επομένων

χρήσεων, ποσό επενδύσεων ίσο με το ποσό για το οποίο δεν έκανε χρήση στη συγκεκριμένη διαχειριστική περίοδο.

5.6. ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟ ΚΕΡΔΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΧΡΕΩΓΡΑΦΩΝ

Με το άρθρο 6 του ν.δ. 34/1968 προστέθηκε στο άρθρο 10 του α.ν. 148/1967 "περί μέτρων προς ενίσχυσιν της κεφαλαιαγοράς" νέα παράγραφος αρ. 3, που ισχύει από 1.1.1968. Στην παράγραφο αυτή ορίζεται ότι τα κέρδη των φυσικών και νομικών προσώπων που προκύπτουν απ' την πώληση σε τιμή μεγαλύτερη της τιμής κτήσεως (υπεραξία), χρεογράφων απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος. Η απαλλαγή αυτή ισχύει με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη εμφανίζονται σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού με προορισμό τον συμψηφισμό τυχόν ζημιών από την πώληση, χρεογράφων στο μέλλον. Σε περίπτωση διανομής του αποθεματικού αυτού παύει να ισχύει το "αφορολόγητο". Η φορολόγηση του αποθεματικού αυτού αναστέλλεται μέχρι διαλύσεως της εταιρείας.

Επίσης, με τις διατάξεις του ν. 2020/92 ορίζεται ότι, η ζημία που τυχόν προκύπτει κατά την απογραφή στο τέλος της χρήσεως από την αποτίμηση μετοχών και ομολογιών μεταφέρεται στην χρέωση των λογαριασμών "αποθεματικά από χρεόγραφα" που εμφανίζονται στα βιβλία της επιχείρησης και τα οποία προέκυψαν είτε από την πώληση χρεογράφων σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης τους με βάση τις διατάξεις του άρθρου 10 του α.ν. 148/67, είτε από την ανταλλαγή ή λήψη δωρεάν χρεογράφων με βάση τις διατάξεις του άρθρου 1 του ίδιου νόμου. Σε περίπτωση που τα ποσά των αποθεματικών αυτών δεν επαρκούν να καλύψουν το ποσό της παραπάνω ζημίας, το ακάλυπτο ποσό αυτής δεν εκπίπτει από α ακαθάριστα έσοδα αλλά μεταφέρεται σε ειδικό λογαριασμό του ενεργητικού προκειμένου να συμψηφισθεί με κέρδη που τυχόν θα προκύψουν στο μέλλον από την πώληση χρεογράφων. Η λογιστική αυτή αντιμετώπιση αντίκειται στις σύγχρονες λογιστικές αρχές και στις διατάξεις του ν. 2190/20 που απαγορεύουν την αναγραφή ζημιών στο ενεργητικό του Ισολογισμού. Κατά τον Ε. Σακέλλη, η ζημία αυτή εφόσον είναι προσωρινή, μπορεί να καταχωρείται σε χρεωστικό λογαριασμό ο οποίος όμως δεν θα εμφανίζεται στο ενεργητικό, αλλά ως μειωτικό κονδύλι της καθαρής θέσεως του Ισολογισμού.

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. τα κέρδη που προκύπτουν από την πώληση ή την αποτίμηση χρεογράφων πρέπει να καταχωρούνται στον λογαριασμό 76.04 Διαφορές (κέρδη) από πώληση συμ/χών και χρεογράφων, ο οποίος μεταφέρεται στα Α.Χ Εάν το τελικό αποτέλεσμα της χρήσεως είναι ζημία, ή είναι μεν κέρδος, το οποίο όμως διατίθεται

για την κάλυψη ζημιών προηγούμενων χρήσεων, δεν μπορεί να γίνει λόγος για την διάθεση των κερδών από πώληση χρεογράφων προς σχηματισμό του εν λόγω αποθεματικού. Αλλά και στην περίπτωση που η χρήση κλείνει με κέρδος, πάνω στα κέρδη από πώληση, χρεογράφων, πρέπει να υπολογιστούν οι κρατήσεις για τακτικό αποθεματικό, πρώτο μέρισμα κ.λ.π. σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό και μόνο αν μετά τις κρατήσεις αυτές απομείνει κέρδος, να σχηματιστεί το ειδικό αποθεματικό από τα κέρδη από την πώληση χρεογράφων.

Η κατά το χρόνο πραγματοποιήσεως των κερδών, από την πώληση χρεογράφων, απ' ευθείας πίστωση του λογαριασμού αποθεματικού ή πίστωση του λογαριασμού αυτού με χρέωση του λογαριασμού αποτελέσματα χρήσεως έρχεται σε πλήρη αντίθεση τόσο με τις βασικές λογιστικές αρχές όσο και με τις διατάξεις του ν. 2190/20.

Για την κάλυψη των ζημιών από πώληση ή αποτίμηση των χρεογράφων θα πρέπει οι ζημίες αυτές να καταχωρούνται στον οικείο υπολ/σμό του λ. 64.12 Διαφορές (ζημίες) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων, ο οποίος μεταφέρεται στα Α.Χ. και μαζί με τους άλλους αποτελεσματικούς λογαριασμούς διαμορφώνουν το αποτέλεσμα της χρήσεως. Κατόπιν με χρέωση του λογαριασμού "αποθεματικό από κέρδη από πώληση χρεογράφων" πιστώνεται ο λογ/σμός 88.07 "λογαριασμός αποθεματικών προς διάθεση" με ποσό ίσο με το ποσό της καλυπτόμενης ζημίας από την πώληση ή την αποτίμηση χρεογράφων. Αντίκειται σε βασικές λογιστικές αρχές η απ' ευθείας χρέωση το αποθεματικού με το ποσό της καλυπτόμενης ζημίας από χρεόγραφα.

Τέλος, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών, το σχολιαζόμενο αποθεματικό πρέπει να παρακολουθείται σε υπολογαριασμό του 41.08 "αφορολόγητα αποθεματικά ειδικών διατάξεων νόμων" και όχι στο λογ/σμό 41.04 "ειδικά αποθεματικά".

5.7. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΚΕΡΔΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΝΤΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΙΚΟ ΤΡΟΠΟ

- Τα αδιανέμητα καθαρά κέρδη που προέρχονται από έσοδα όπως τόκοι εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, τόκοι καταθέσεων σε ξένο νόμισμα, τόκοι ομολογιακών δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων κ.λ.π. θα εμφανίζονται στο λογαριασμό 41.90 "Αποθεματικά από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα", με παραπέρα ανάλυση αυτού σε τριτοβάθμιους λογαριασμούς, κατά κατηγορία εσόδου.
- Τα αδιανέμητα καθαρά κέρδη που προέρχονται από έσοδα που έχουν φορολογηθεί κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης και επί των οποίων

έχει γίνει παρακράτηση φόρου, όπως είναι τα έσοδα από τόκους καταθέσεων, τόκους από πράξεις γερο υπεραξία από πώληση αυτοκινήτου ως εμπορεύσιμου στοιχείου, ή από ωφέλεια από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος όπως της μίσθωσης, ή υπόμίσθωσης ή του δικαιώματος προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρομοίων δικαιωμάτων κ.λ.π., ή από τη μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου ή ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.λ.π., εμφανίζονται στον λογ/σμό 41.91 "Αποθεματικό από έσοδα φορολογηθέντα κατ' ειδικό τρόπο", με παραπέρα ανάλυση σε τριτοβάθμιους λογαριασμούς, κατά κατηγορία εσόδου και συντελεστή παρακρατηθέντος φόρου.

Σε περίπτωση κατά την οποία τα παραπάνω έσοδα των δύο περιπτώσεων είναι μεγαλύτερα από τα κέρδη του Ισολογισμού, τότε στον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων θα εμφανισθεί ως αποθεματικό, το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση από τα κέρδη, του φόρου εισοδήματος, των κρατήσεων για σχηματισμό αποθεματικών, (τακτικού, αναπτυξιακών νόμων κ.λ.π.) και των κερδών που διανέμονται. Τα αποθεματικά αυτά δηλαδή θα σχηματιστούν αφού γίνουν όλες οι παραπάνω κρατήσεις και εάν επαρκούν τα κέρδη θα σχηματιστούν. Το ποσό που εμφανίζεται στα αποθεματικά αυτά βρίσκεται κατόπιν επιμερισμού των απαλλασσομένων αυτών εσόδων με τα ποσά που διανέμονται, για να βρεθεί ποιο ποσό αντιστοιχεί από αυτά τα έσοδα στα κέρδη που διανέμονται και αφού αφαιρεθεί από το σύνολο των απαλλασσομένων εσόδων καθώς και του φόρου που αναλογεί στο ποσό που διανέμεται, το υπόλοιπο μένει ως αποθεματικό.

- Τα κέρδη των τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων, κατά το μέρος που υπερβαίνουν τα προσδιοριζόμενα βάσει των διατάξεων του άρθρου 34 του Ν. 2238/94 τεκμαρτά κέρδη, κατά το μέρος που δεν φορολογήθηκαν, θα εμφανίζονται στο δευτεροβάθμιο λογαριασμό 41.92 "Αφορολόγητα κέρδη τεχνικών και οικοδομικών επιχειρήσεων".
- Σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής του φόρου εισοδήματος από τις εταιρείες, παρέχεται έκπτωση 5% επί του ποσού αυτού. Το ποσό αυτό δεν φορολογείται εφόσον δεν διανέμεται. Έτσι το ποσό αυτό θα εμφανίζεται στον πίνακα διάθεσης των κερδών με τον τίτλο "Αποθεματικό άρθρου 110 Ν. 2238/94" το οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται στα φορολογητέα κέρδη και το οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη για τον επιμερισμό των διανεμόμενων κερδών σε φορολογητέα και αφορολόγητα.

5.8. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ

- Για τις εταιρείες του Ν. 1775/88 με το Π.Δ. 456/95 άρθρο 230, παρέχεται για τα κέρδη που πραγματοποιούν οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου από την πώληση μετοχών ή εταιρικών μεριδίων επιχειρήσεων στις οποίες συμμετέχουν, απαλλαγή από το σχετικό φόρο εισοδήματος και εμφανίζονται σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών ή την προώθησης και υλοποίηση επενδύσεων σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2362 του Π.Δ. 456/95, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνει το 15% της συνολικής επένδυσης.
- Για τις εταιρείες αμοιβαίων εγγυήσεων ο Ν. 2367/95 στο άρθρο 2, ορίζει ότι το 50% τουλάχιστον των καθαρών κερδών δεν διανέμεται στους μετόχους των εταιρειών αυτών, αλλά φέρεται σε ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό για την κάλυψη του κινδύνου από την άσκηση της σχετικής δραστηριότητας. Κατά την πρώτη πενταετία λειτουργίας των εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων το αποθετικό αυτό μπορεί να ανέρχεται μέχρι και στο ογδόντα τοις εκατό (80%) των καθαρών κερδών.

5.9. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

5.9.1. Αφορολόγητο αποθεματικό συγχωνεύσεως βιοτεχνικών, βιομηχανικών, μεταλλευτικών ή λατομικών επιχειρήσεων (Ν. 1882/90, άρθρο 9 παρ. 1)

Σε περίπτωση συγχωνεύσεως αμιγών (και όχι μικτών) βιοτεχνικών, βιομηχανικών, μεταλλευτικών ή λατομικών επιχειρήσεων οποιασδήποτε μορφής, πλην Α.Ε., με σκοπό τη δημιουργία βιοτεχνικής, βιομηχανικής, μεταλλευτικής ή λατομικής Α.Ε., απαλλάσσεται από τη φορολογία εισοδήματος ποσοστό μέχρι 10% των συνολικών καθαρών κερδών που προκύπτουν από τον ισολογισμό της συνιστώμενης Α.Ε. κατά τα 5 πρώτα οικονομικά έτη από το χρόνο της συγχώνευσης, με την προϋπόθεση ότι η προερχόμενη από τη συγχώνευση ανώνυμη εταιρεία θα έχει κατά το χρόνο της συγχώνευσης ολοσχερώς καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο όχι κατώτερο από το ποσό των 100.000.000 δραχμών και οι μετοχές που αντιστοιχούν στην αξία του εισφερόμενου, στη συνιστώμενη νέα εταιρεία, κεφαλαίου θα είναι υποχρεωτικά ονομαστικές στο σύνολό τους και μη μεταβιβάσιμες κατά ποσοστό 75% του συνόλου τους για μία πενταετία από τη συγχώνευση.

Η προβλεπόμενη πιο πάνω απαλλαγή 10% από τα κέρδη, παρέχεται και σε περίπτωση που η μία ή περισσότερες εταιρείες είναι Α.Ε. κατά το χρόνο της συγχώνευσης, αλλά με την προϋπόθεση ότι το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο δεν θα είναι κατώτερο από 200.000.000 δραχμές στην ανώνυμη εταιρεία που προκύπτει από τη συγχώνευση και με τις ίδιες προϋποθέσεις όπως παραπάνω όσον αφορά τις μετοχές αυτής της εταιρείας.

Το απαλλασσόμενο ποσο κερδών εμφανίζεται στα βιβλία της ανώνυμης εταιρείας σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού και φορολογείται σε περίπτωση διανομής ή διάλυσης της εταιρείας που προέρχεται από τη συγχώνευση κατά το χρόνο της διανομής ή της διάλυσης της εταιρείας αντίστοιχα.

Σε περίπτωση μη τήρησης των παραπάνω αναφερομένων προϋποθέσεων, η απαλλαγή αυτή αίρεται αυτοδικαίως.

5.9.2. Αφορολόγητο αποθεματικό από συγχώνευση μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Ν. 2386/96 άρθρο 7)

Οι διατάξεις των παραγράφων που ακολουθούν, εφαρμόζονται επί συγχωνεύσεως επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής και ανεξάρτητα του αντικείμενου των εργασιών τους, εφόσον σε αυτές δεν συμπεριλαμβάνεται ανώνυμη εταιρεία, με σκοπό την ίδρυση προσωπικής εταιρείας ή Ε.Π.Ε. ή Α.Ε.

Απαλλάσσεται της φορολογίας εισοδήματος ποσοστό 25% των συνολικών καθαρών κερδών που προκύπτουν από τον ισολογισμό της συνιστώμενης εταιρείας, για το τμήμα των κερδών μέχρι τα 20.000.000 δραχμές και κατά 20% για τα κέρδη τα πέραν των 20.000.000 δραχμών, τα οποία δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος αυτής.

Η πιο πάνω απαλλαγή των κερδών από το φόρο εισοδήματος παρέχεται για τα πρώτα 5 οικονομικά έτη από το χρόνο της συγχώνευσης, με τις ακόλουθες προϋποθέσεις :

α. Η από τη συγχώνευση προερχόμενη εταιρεία έχει κατά το χρόνο της συγχώνευσης το κάτωθι ποσό κεφαλαίου :

- Προκειμένου για προσωπική εταιρεία, τουλάχιστον 20.000.000 δραχμές, εκ των οποίων το 1/3 θα είναι καταβεβλημένο σε μετρητά.
- Προκειμένου για Ε.Π.Ε., τουλάχιστον 40.000.000 δραχμές.
- Προκειμένου για Α.Ε., τουλάχιστον 100.000.000 δραχμές.

β. Οι συγχωνευόμενες επιχειρήσεις βρίσκονται σε λειτουργία τουλάχιστον 4 χρόνια πριν από το χρόνο της συγχώνευσης.

γ. Το απαλλασσόμενο της φορολογίας εισοδήματος ποσό κερδών θα εμφανίζεται στα βιβλία της συνιστώμενης εταιρείας σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού και φορολογείται σε περίπτωση διανομής ή διάλυσης της προελθούσης από τη συγχώνευση εταιρείας, κατά το χρόνο της διανομής ή διάλυσης αυτής, αντίστοιχα.

Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, εφαρμόζονται για συγχωνεύσεις επιχειρήσεων που θα γίνουν μέχρι την 31.12.1998.

5.9.3. Αφορολόγητα αποθεματικά από υπεραξία συγχώνευσης ή μετατροπής εταιρειών και από διαφορά μηχανολογικού εξοπλισμού ως εισφορά για την συμμετοχή σε εταιρεία

Τα πραγματικά αποθεματικά, όπως έχουμε ξαναπεί, δημιουργούνται από τα πραγματικά καθαρά κέρδη τα οποία δεν διανέμονται. Τα εν λόγω αποθεματικά ή υπεραξίες, προέρχονται από την υποτίμηση του νομίματος λόγω πληθωρισμού, και με την λογιστικοποίησή τους επιδιώκεται η λογιστική διόρθωση της υποτιμημένης αξίας, με την οποία εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία τα αντίστοιχα περιουσιακά στοιχεία και η καθαρή θέση.

Η υπεραξία που προκύπτει από μετατροπή (Ο.Ε. ή Ε.Ε. σε Ε.Π.Ε. ή σε Α.Ε. και Ε.Π.Ε. σε Α.Ε.) ενσωματώνονται στο κεφάλαιο της νέας εταιρείας και δεν καταχωρείται σε λογ/σμό ουσίας, παρά μόνο σε ζεύγος λογ/σμών τάξεως, με εξαίρεση την περίπτωση που μέτοχος ή εταίρος της μετατρεπόμενης είναι εταιρεία, οπότε η υπεραξία που είναι ενσωματωμένη στις λαμβανόμενες νέες μετοχές καταχωρείται στην πίστωση του λογ/σμού 41.96 "Υπεραξία από μετατροπή θυγατρικής (ή συγγενούς) εταιρείας". Το ίδιο συμβαίνει και για τις υπεραξίες από συγχώνευση επιχειρήσεων ή διάσπαση εταιρειών, με εξαίρεση και εδώ των περιπτώσεων που μία από τις εταιρείες κατέχει μετοχές της άλλης ή δικές της μετοχές, οπότε το δικαίωμα για αντικατάσταση των παλαιών μετοχών με νέες αποσβένεται διά συγχύσεως (άρθρο 453 Α.Κ.) και η αξία κτήσεως των παλαιών μετοχών συμψηφίζεται με την αντιστοιχούσα σ' αυτές αξία των εισφερόμενων περιουσιακών στοιχείων, και η θετική διαφορά καταχωρείται στο λογ/σμό 41.96 "Υπεραξία λόγω συγχωνεύσεως" ενώ η αρνητική διαφορά καταχωρείται στο λογ/σμό 41.97 "Χρεωστική διαφορά από συγχώνευση". Εάν η συγχώνευση ή διάσπαση γίνεται με τον νόμο

1297/1972, η υπεραξία δεν φορολογείται καθώς επίσης δεν εκπίπτει και η προκύπτουσα ζημία (πάντως κατά κανόνα προκύπτει υπεραξία και σπανίως ζημία).

Στην περίπτωση που μια εταιρεία εισφέρει μηχανολογικό εξοπλισμό στο εξωτερικό, ως συμμετοχή της σε άλλη εταιρεία, η θετική διαφορά μεταξύ της αξίας εισφοράς και της αξίας κτήσεως του εξοπλισμού αυτού, θεωρείται υπολογιστικό έσοδο και όχι πραγματοποιημένο και γι' αυτό δεν συμπεριλαμβάνεται στα κέρδη της χρήσεως αλλά καταχωρείται στον λογαριασμό 41.95 "Διαφορές από εισφορά μηχανολογικού εξοπλισμού ως συμμετοχή μας σε εταιρεία του εξωτερικού".

Τα παραπάνω αποθεματικά από υπεραξίες, απαγορεύεται να διανεμηθούν ως μέρισμα στους μετόχους, γιατί σε μια τέτοια διανομή ουσιαστικά εξέρχονται από την επιχείρηση κεφάλαια γιατί δεν εισρέει κανένα πραγματικό ποσό ή αξία στην επιχείρηση από τις υπεραξίες αυτές. Μόνο με την ρευστοποίηση του περιουσιακού στοιχείου, από το οποίο προέρχεται η υπεραξία, και μόνο κατά το ποσό που εισπράττεται από αυτή τη ρευστοποίηση, μετατρέπεται, κατά το ισόποσο, η υπεραξία σε πραγματικό αποθεματικό, το οποίο και μπορεί να διανεμηθεί.

Τέλος, οι υπεραξίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απόσβεση ζημίας της χρήσεως και επίσης δύνανται να κεφαλαιοποιηθούν χωρίς να υπαχθούν σε φορολογία εισοδήματος.

5.10 ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΝΟΜΗ - ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

5.10.1. Κεφαλαιοποίηση - Διανομή αφορολογήτων αποθεματικών διαφόρων αναπτυξιακών νόμων (άρθρο 101 Ν. 1892/90)

- Οι ανώνυμες εταιρείες, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, μπορούν να προβούν σε κεφαλαιοποίηση, ολικά ή μερικά, των αφορολόγητων κρατήσεων για νέες εγκαταστάσεις του Ν. 3213/55, του άρθρου 12 του Ν.Δ. 2901/54, καθώς και των αφορολόγητων εκπτώσεων του Ν.Δ. 4002/59, του Α.Ν. 147/67, του Ν.Δ. 1078/71, του Ν.Δ. 1313/72, του Ν.Δ. 331/74, των νόμων 289/76, 849/78, 1116/81, 1262/82 και 1892/90, με εξαίρεση τα αποθεματικά του άρθρου 18 του Α.Ν. 942/49 και του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/67, δηλαδή με εξαίρεση τα αποθεματικά που προέρχονται από κέρδη μέχρι 31.12.70 για την κάλυψη μελλοντικών ζημιών και από πώληση χρεογράφων σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσεως με σκοπό να συμψηφιστούν με ενδεχόμενες ζημίες από μελλοντική πώληση χρεογράφων.

Κατά την κεφαλαιοποίηση των αφορολόγητων αυτών αποθεματικών εκδίδονται ίσης αξίας μετοχές, που διανέμονται κατ' ανάλογιά στους δικαιούχους μετόχους. Σε περίπτωση που οι νέες μετοχές διανεμηθούν όχι ανάλογα με τον αριθμό των μετοχών που έχει κάθε παλαιός μέτοχος στην κατοχή του, τότε η αξία των μετοχών που θα πάρουν επιπλέον θα φορολογηθεί στο όνομα του μετόχου.

Τα αφορολόγητα αυτά αποθεματικά, όταν κεφαλαιοποιούνται φορολογούνται με συντελεστή 5%, χωρίς καμία άλλη επιβάρυνση (φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίου κ.λ.π.).

Ο οφειλόμενος φόρος αποδίδεται στο Δημόσιο με δήλωση που υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση στο Φ.Ε.Κ. της εγκριτικής απόφασης του υπουργού Εμπορίου, σχετικά με την αύξηση, και καταβάλλεται σε 4 ίσες τριμηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης.

Αν ο οφειλόμενος φόρος καταβληθεί εφάπαξ με την υποβολή της δήλωσης, δεν παρέχεται καμία έκπτωση.

Ο φόρος που καταβάλλεται από την Α.Ε. για τα κεφαλαιοποιούμενα αποθεματικά, βαρύνει την ίδια την επιχείρηση και δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών της, αφού ο φόρος αυτός όπως και ο φόρος εισοδήματος, δεν αποτελεί δαπάνη της επιχείρησης. Επίσης, ο όρος αυτός δεν συμψηφίζεται με τον οφειλόμενο φόρο εισοδήματος από την εταιρεία ή από τους μετόχους αυτής.

Με την καταβολή του πιο πάνω φόρου εξαντλείται η υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος της εταιρείας, καθώς και των μετόχων αυτής για το ποσο των αποθεματικών που κεφαλαιοποιούνται, εφόσον η εταιρεία δε θα διαλυθεί ή το μετοχικό της κεφάλαιο δε θα μειωθεί με σκοπό επιστροφής αυτού στους μετόχους, πριν από την πάροδο 10 ετών από την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών.

Σε περίπτωση που η Α.Ε. διαλυθεί πριν από την πάροδο 10 ετών ή μειώσει κατά το ίδιο χρονικό διάστημα το κεφάλαιό της με σκοπό επιστροφής των αποθεματικών στους μετόχους, τα κεφαλαιοποιηθέντα αποθεματικά δεν θεωρούνται ως μετοχικό κεφάλαιο που έχει καταβληθεί και θα φορολογηθούν. Όταν διανέμονται, δηλ. τα αφορολόγητα αυτά αποθεματικά προστίθενται στα κέρδη της χρήσης που διανέμονται και φορολογούνται.

Από τον οφειλόμενο φόρο, εκπίπτει ο φόρος 5% που καταβλήθηκε κατά το χρόνο κεφαλαιοποίησης του αφορολόγητου αποθεματικού. Αν όμως η εταιρεία διαλυθεί με σκοπό τη συγχώνευσή της με άλλη, οποιασδήποτε μορφής, και ίδρυση νέας Α.Ε. ή σε περίπτωση εξαγοράς ή απορρόφησής της από άλλη Α.Ε., τότε δεν ξαναφορολογείται το

αφορολόγητο αποθεματικό που είχε φορολογηθεί με το 5% κατά την κεφαλαιοποίησή του.

- Οι Α.Ε. των οποίων ο μετοχές δεν είναι εισαγμένες στο χρηματιστήριο και οι Ε.Π.Ε. μπορούν να κεφαλαιοποιούν, ολικά ή μερικά, τα παραπάνω αφορολόγητα αποθετικά, με την προϋπόθεση όμως ότι θα προβούν σε ισόποση πραγματική (με την καταβολή μετρητών) αύξηση του κεφαλαίου τους. Για τα κεφαλαιοποιούμενα αυτά αποθεματικά ο συντελεστής φόρου είναι 10% επί της αξίας των, χωρίς καμία άλλη επιβάρυνση.

Η κεφαλαιοποίηση των παραπάνω αποθεματικών πρέπει να γίνεται μόνο με την έκδοση νέων μετοχών και όχι με την αύξηση της ονομαστικής αξίας των υφισταμένων μετοχών. Οι νέες μετοχές πρέπει να διανεμηθούν κατ' αναλογία στους δικαιούχους μετόχους, διαφορετικά η αξία των μετοχών που θα πάρει επιπλέον κάποιος μέτοχος θα φορολογηθεί στο όνομά του.

5.10.2. Κεφαλαιοποίηση - Διανομή των ειδικών αφορολόγητων αποθεματικών επενδύσεων (άρθρο 22 Ν. 1828/89, άρθρα 20 και 21 Ν. 1892/90 και άρθρο 11 Ν. 1882/90)

Το συνολικό ποσό του ειδικού αφορολόγητου επενδύσεων που χρησιμοποιήθηκε σε παραγωγικές επενδύσεις στο διάστημα των τριών ετών από το χρόνο σχηματισμού του μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί χωρίς την καταβολή φόρου εισοδήματος.

Η κεφαλαιοποίησή του πιο πάνω αποθεματικού, μπορεί να γίνει και αμέσως μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης, δηλαδή πριν περάσουν τρία χρόνια από το σχηματισμό του αποθεματικού, χωρίς την επιβολή φόρου εισοδήματος.

Δεν είναι υποχρεωτική η κεφαλαιοποίηση του σχηματισθέντος κάθε χρόνου αφορολόγητου αποθεματικού αμέσως μετά τη λήξη τριετίας από το χρόνο σχηματισμού αυτών, αλλά μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν ολικά ή μερικά σε μία ή περισσότερες διαχειριστικές χρήσεις.

Τα κεφαλαιοποιηθέντα από Α.Ε. ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά, σε περίπτωση που η Α.Ε., πριν από την πάροδο 10 ετών από το χρόνο κεφαλαιοποίησης, διαλυθεί ή μειώσει το μετοχικό της κεφάλαιο, με σκοπό την επιστροφή των αποθεματικών στους μετόχους, δεν λογίζονται φορολογικά ως καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 25 του Ν. 2238/94, δηλαδή ως εισόδημα από κινητές αξίες, κατά το χρόνο μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. ή το χρόνο διάλυσης αυτής, αντίστοιχα. Τα αφορολόγητα αποθεματικά του Ν. 1892/90 πριν φορολογηθούν δεν ανάγονται σε μικτά ποσά, δεν προστίθεται ο αναλογούν φόρος δηλ., όπως γίνεται με τα άλλα αποθεματικά. Τα

παραπάνω δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση συγχώνευσης της εταιρείας με σκοπό ίδρυσης νέας Α.Ε., ή απορροφάται ή εξαγοράζεται από άλλη Α.Ε. Τα κεφαλαιοποιηθέντα από Ε.Π.Ε., Ο.Ε., ή Ε.Ε., αφορολόγητα αποθεματικά επενδύσεων, σε περίπτωση που τα διανέμουν στους εταίρους πριν από την πάροδο 10 ετών από το χρόνο της κεφαλαιοποίησης, λόγω διάλυσης ή μείωσης του εταιρικού κεφαλαίου, αυτά προστίθενται στα κέρδη της εταιρείας κατά το χρόνο διάλυσης ή μείωσης του κεφαλαίου και φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τη φορολογία εισοδήματος κατά το χρόνο της διάλυσης της εταιρείας ή της μείωσης του κεφαλαίου της. Τα πιο πάνω δεν έχουν εφαρμογή όταν η εταιρεία διαλύεται με σκοπό τη μετατροπή της σε Ε.Π.Ε. ή Α.Ε. ή συγχώνευσή της με άλλη επιχείρηση για την ίδρυση Α.Ε. ή Ε.Π.Ε. ή όταν εξαγοράζεται ή απορροφάται από υφισταμένη ΑΕ.

5.10.3. Κεφαλαιοποίηση - Διανομή αφορολόγητων αποθεματικών σχηματισμένα από απαλλασσόμενα έσοδα ή από κέρδη φορολογούμενα κατ' ειδικό τρόπο (Άρθρο 106 Ν. 2238/94)

Τα αφορολόγητα αποθεματικά των Α.Ε., Ε.Π.Ε. και συνεταιρισμών που σχηματίζονται από έσοδα απαλλασσόμενα του φόρου ή από εισοδήματα φορολογούμενα κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, ανεξάρτητα από το χρόνο σχηματισμού τους, όταν διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται φορολογούνται κατά το χρόνο της διανομής ή κεφαλαιοποίησης στο όνομα του νομικού προσώπου με συντελεστή 35% ή 40% αν οι μετοχές είναι ανώνυμες μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, μετά την αναγωγή αυτών σε μικτό ποσό με την προσθήκη του φόρου που αναλογεί σ' αυτά. Σε περίπτωση που κατά το χρόνο λήψης της απόφασης από τη γενική συνέλευση των μετόχων για διανομή ή κεφαλαιοποίηση του αφορολόγητου αποθεματικού, υπάρχουν μετοχές ανώνυμες μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο και μετοχές ονομαστικές, τότε το μέρος του αφορολόγητου αποθεματικού που αντιστοιχεί στον αριθμό των ανώνυμων μετοχών θα φορολογηθεί με 40% και το μέρος που αντιστοιχεί στον αριθμό των ονομαστικών μετοχών θα φορολογηθεί με 35%. Τα παραπάνω αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται αυτοτελώς, χωρίς δηλαδή να συναθροίζονται τα ποσά αυτά με το αποτέλεσμα που προκύπτει από τον Ισολογισμό, κατά το χρόνο που γίνεται η διανομή ή η κεφαλαιοποίηση. Για την φορολογία των πιο πάνω αποθεματικών οι εταιρείες υποχρεούνται να υποβάλουν δήλωση μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επόμενου μήνα από το μήνα εκείνο που λαμβάνεται η απόφαση για διανομή ή κεφαλαιοποίηση. Ο φόρος καταβάλλεται σε 3 ίσες μηνιαίες δόσεις, και με την καταβολή του εξαντλείται η

φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα διανεμόμενα ή κεφαλαιοποιούμενα αποθεματικά. Σε περίπτωση που τα αφορολόγητα αποθεματικά προέρχονται από έσοδα που έχουν φορολογηθεί κατά ειδικό τρόπο, τότε από το φόρο που προκύπτει με την εφαρμογή του συντελεστή 35% ή 40%, αφαιρείται ο παρακρατηθείς φόρος (π.χ. 15%) που αναλογεί στο μικτό ποσό του διανεμόμενου ή κεφαλαιοποιούμενου αποθεματικού.

Τα παραπάνω δεν ισχύουν : α. για την κεφαλαιοποίηση αφορολόγητων αποθεματικών διαφόρων αναπτυξιακών νομών που ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 1473/84 και του άρθρου 101 του Ν. 1892/90, β. καθώς και για την κεφαλαιοποίηση ή διανομή των αφορολόγητων αποθεματικών που έχουν σχηματίσει μέχρι 30.6.92 οι Ε.Π.Ε. με εξαίρεση τα αφορολόγητα αποθεματικά διαφόρων αναπτυξιακών νόμων.

5.10.4. Κεφαλαιοποίηση - Διανομή λοιπών αφορολόγητων αποθεματικών

Τα αφορολόγητα αποθεματικά του άρθρου 18 του Α.Ν. 942/49 και της παρ. 4 του άρθρου 10 του Α.Ν. 148/67 τα οποία έχουν σκοπό την κάλυψη μελλοντικών ζημιών και τον συμψηφισμό ζημιών από πώληση χρεογράφων αντίστοιχα, δεν φορολογούνται όταν κεφαλαιοποιούνται. Αντίθετα, όταν διαλύεται η επιχείρηση ή διανέμεται στους μετόχους μετά την 30.6.92 προστίθενται στα λοιπά εισοδήματα της εταιρείας και φορολογείται με το 35% ή 40% ανάλογα.

Οι ανώνυμες τεχνικές και εργοληπτικές εταιρείες μπορούν να κεφαλαιοποιήσουν ολικά ή μερικά τα αποθεματικά που δεν έχουν φορολογηθεί και τα οποία σχηματίστηκαν από τα λογιστικά κέρδη, τα πέρα εκείνων που έχουν φορολογηθεί τεκμαρτά, με το φόρο του 10% του άρθρου 13 του Ν. 1473/84, για τα αποθεματικά που σχηματίστηκαν μέχρι 31.12.83. Τα αποθεματικά που κεφαλαιοποιούνται από κέρδη προκύπτοντα μετά την 31.12.83 ή διανέμονται οποτεδήποτε, φορολογούνται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 106 του Ν. 2238/94.

Οι Α.Ε. που έχουν σχηματίσει αποθεματικά, είτε από υπεραξία μετοχών που προέρχεται από απόσχιση κλάδου ή από συγχώνευση εταιρειών στις οποίες συμμετέχει, είτε από την αύξηση της αξίας των συμμετοχών της εταιρείας ή από διανομή μετοχών με βάση τις διατάξεις του άρθρου 1 του Α.Ν. 148/67, του Ν. 542/77, του Ν. 1249/82, του Ν. 1839/89 και του Ν. 2065/92 κατόπιν κεφαλαιοποίησης της υπεραξίας που προέκυψε από την αναπροσαρμογή πάγιων στοιχείων θυγατρικής εταιρείας ή άλλης στην οποία συμμετέχουν, μπορούν να προβούν σε κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αυτών με σκοπό διανομής νέων μετοχών στους μετόχους τους. Η κεφαλαιοποίηση αυτή δεν

υπόκειται σε φόρο εισοδήματος, ενώ αν διανεμηθούν φορολογούνται με βάση τις ισχύουσες εκάστοτε διατάξεις, δηλ. με συντελεστή 35% ή 40% ανάλογα.

Οποιαδήποτε άλλη κατηγορία αφορολόγητων αποθεματικών, κατά την κεφαλαιοποίηση ή διανομή τους φορολογούνται σύμφωνα με το άρθρο 106 του Ν. 2238/94.

Όλα τα αποθεματικά που κεφαλαιοποιούνται, δεν υπόκεινται σε φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίων. Εξαίρεση αποτελεί η υπεραξία από μετατροπή ή συγχώνευση που προκύπτει από την αναπροσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων από την Επιτροπή του άρθρου 9 του Κ.Ν. 2190/20, που υπόκειται σε Φ.Σ.Κ. 1% μόνο στο ποσό που κεφαλαιοποιείται κατά το χρόνο της μετατροπής ή της συγχώνευσης, ενώ το υπόλοιπο αυτής που ενδεχομένως παραμένει και εμφανίζεται στον λογ/σμό 41.96 του Ε.Γ.Λ.Σ. με τον τίτλο "Υπεραξία λόγω συγχώνευσης ή μετατροπής" δεν υπόκειται σε Φ.Σ.Κ. μέχρι το χρόνο της κεφαλαιοποίησης. Επίσης σε Φ.Σ.Κ. υπόκειται το αποθεματικό από μετοχές υπέρ το άρτιο που εκδόθηκαν λόγω συγχώνευσης βάσει του Ν.Δ. 1297/72 κατά την κεφαλαιοποίησή του.

Τέλος, θα πρέπει να πούμε ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά που δημιουργούνται από λογιστικές διαφορές, δεν πρέπει να διανέμονται ή να κεφαλαιοποιούνται, γιατί δεν πρόκειται για λογιστικά κέρδη, οπότε δεν μπορούμε να μιλάμε για "αποθεματικά" στην κυριολεξία, και μια τέτοια διανομή στους μετόχους, ισοδυναμεί με διανομή κεφαλαίου στους μετόχους.

5.11. ΔΙΑΘΕΣΗ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΖΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΣΒΕΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η βασική προϋπόθεση για την διατήρηση των αφορολόγητων αποθεματικών, είναι η εμφάνισή τους σε ιδιαίτερους λογαριασμούς στον ισολογισμό. Με την διάθεση όμως του λογαριασμού του αποθεματικού, παύει να υπάρχει αυτό στον ισολογισμό, και γι' αυτό θα πρέπει να φορολογηθεί. Για τον λόγο αυτό, η απόσβεση της ζημίας θα πρέπει να γίνεται με φορολογημένα αποθεματικά, και εφόσον η εταιρεία στις επόμενες πέντε χρήσεις έχει κέρδη, θα μπορεί να εκπέσει τις ζημίες αυτές από τα κέρδη της.

Σχετικά με την αφορολόγητη κράτηση του Α.Ν. 942/49 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.Δ. 2176/1952 που έχουν σχηματίσει οι επιχειρήσεις με σκοπό την κάλυψη μελλοντικών ζημιών, σημειώνουμε ότι η διάθεση του αποθεματικού αυτού για την κάλυψη της ζημίας εξαφανίζει αφενός την κράτηση που διατέθηκε και αφετέρου τη ζημία που αποσβέστηκε. Συνεπώς, δε γεννάται θέμα ούτε φορολόγησης του αποθεματικού, αφού

αυτός ήταν ο προορισμός του, ούτε εκπτώσεως της ζημίας από κέρδη επόμενων χρήσεων αφού αποσβέστηκε με τη χρησιμοποίηση του ειδικού αυτού αποθεματικού.

Τα ίδια, με την πρώτη παράγραφο, ισχύουν και στην περίπτωση απόσβεσης κεφαλαίου με αφορολόγητα αποθεματικά. Στην περίπτωση αυτή, ισχύουν όσα έχουμε αναφέρει στις προηγούμενες ενότητες, σχετικά με την κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αυτών.

5.12. Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

• Παράδειγμα υπολογισμού αφορολόγητης έκπτωσης.

Η Α.Ε. "Χ" είναι εγκατεστημένη στην Γ' περιοχή και δίνονται τα εξής στοιχεία για την χρήση 1995 :

Νέες παραγωγικές επενδύσεις	50.000.000
Καθαρά κέρδη	22.000.000
Από τα κέρδη αυτά :	
Σχηματίστηκε τακτικό αποθεματικό	1.100.000
Διανεμήθηκε α' και β' μέρος	6.000.000
Αμοιβές στα μέλη του Δ.Σ.	1.500.000

Με βάση τα δεδομένα αυτά, να προσδιοριστεί η αφορολόγητη έκπτωση του Ν. 1892/90 για το έτος 1995. Οι μετοχές της είναι ονομαστικές (δηλαδή ο συντελεστής είναι 35%).

Το ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης για την Γ' περιοχή είναι 75% πάνω στις επενδύσεις.

A. Αξία επένδυσης που αναγνωρίζεται για έκπτωση :

$$50.000.000 \times 75\% = 37.500.000$$

B. Καθαρά κέρδη		22.000.000
Τακτικό αποθεματικό	1.100.000	
α' και β' μέρος	6.000.000	
Αμοιβές Δ.Σ.	<u>1.500.000</u>	8.600.000
Αναλογούν φόρος ($8.600.000 \times 35/65 = 4.630.769$)		<u>4.630.769</u>
Υπόλοιπο αδιανεμήτων κερδών		<u>8.769.231</u>

Γ. Αφορολόγητη έκπτωση επενδύσεων Ν. 1892/90 :

$$8.769.231 \times 75\% = 6.576.923$$

Δ. Υπόλοιπο αξίας επενδύσεων χρήσης 1995 για έκπτωση από τα κέρδη των αμέσως επόμενων χρήσεων :

$$37.500.000 - 6.576.923 = 30.923.077$$

Ε. Κέρδη που θα φορολογηθούν στη χρήση 1995 :

$$22.000.000 - 6.576.923 = 15.423.077 \times 35\% = 5.398.078 \text{ είναι}$$

ο φόρος που θα καταβάλλει η Α.Ε.

- Παράδειγμα υπολογισμού ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού του Ν. 1828/89, όταν υπάρχουν λογιστικές διαφορές και αφορολόγητα έσοδα.

Η Α.Ε. "Ψ" που εδρεύει στην Α' περιοχή κατά το έτος 1995 πραγματοποίησε τα εξής :

- Ακαθάριστα έσοδα από βιομηχανική δραστηριότητα	3.000.000.000
- Ακαθάριστα έσοδα από εμπορικό κλάδο	900.000.000
- Ακαθάριστα έσοδα από τόκους εντόκων γραμματίων του Δημοσίου	<u>100.000.000</u>
Σύνολο	<u>4.000.000.000</u>

Κέρδη ισολογισμού (πραγματικά) =	800.000.000
Λογιστικές διαφορές	<u>40.000.000</u>
Φορολογητέα κέρδη	<u>840.000.000</u>

Ο συντελεστής φόρου είναι 35%, και υπολογίστηκαν τα εξής :

- Τακτικό αποθεματικό	26.000.000
- Διανομή α' μερίσματος	172.900.000
- Αμοιβές Δ.Σ.	30.000.000

Ο υπολογισμός του ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού έχει ως εξής :

- Λογιστικά κέρδη ισολογισμού	800.000.000
Μείον τακτικό αποθεματικό	26.000.000
Μείον φόρος που αναλογεί (26.000.000 X 35/65)	14.000.000

Μείον διανεμόμενα κέρδη (172.900.000 + 30.000.000)	202.900.000
Μείον φόρος διανεμόμενων κερδών (202.900.000X35/65)	<u>109.253.840</u>
Υπόλοιπο αδιανέμητων κερδών	447.846.160

$447.846.160 \times 30\% = 134.353.840 =$ ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό.

Ο προσδιορισμός των φορολογητέων κερδών έχει ως εξής :

Καθαρά κέρδη Ισολογισμού	800.000.000
Πλέον λογιστικές διαφορές	<u>40.000.000</u>
Σύνολο κερδών	840.000.000
Μείον Αφορολόγητα έσοδα που αναλογούν στα διανεμόμενα (202.900.000 X 100.000.000/800.000.000) =	25.362.500
Πλέον φόρος που αναλογεί (25.362.500 X 35/65) =	13.656.730
Κέρδη μετά την φορολογική αναμόρφωση	779.019.230
Μείον ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων	<u>134.353.840</u>
Φορολογητέα κέρδη	<u>644.665.390</u>

- Παράδειγμα υπολογισμού αφορολόγητου αποθεματικού από απαλασσόμενα της φορολογίας κέρδη

Κέρδος χρήσεως	100.000.000
Μέρισμα χρήσης	23.275.000
Απαλασσόμενα της φορολογίας έσοδα	80.000.000

Από τα 80.000.000 υπολογίζουμε το ποσό που αντιστοιχεί στα διανεμόμενα κέρδη ως εξής :

$$\frac{23.275.000}{100.000.000} \times 80.000.000 = 18.620.000 : 0,65 = 28.646.153$$

Συνεπώς, το μέρος που αναλογεί στα αδιανεμήτα κέρδη (80.000.000 - 28.646.153) = 51.353.846, πρέπει να εμφανισθεί στον λογαριασμό 41.90. Το ποσό όμως που θα απομείνει μετά την αφαίρεση από τα κέρδη, του φόρου εισοδήματος, του τακτικού αποθεματικού, των μερισμάτων και τυχόν αφορολόγητου αποθεματικού θα είναι μικρότερο, και δεν θα εμφανιστεί το παραπάνω ποσό. Εάν δηλαδή για παράδειγμα πό το ποσό των 100.000.000 αφαιρούσαμε τα 30.000.000 για φόρο εισοδήματος, τα 35.000.000 για τακτικό αποθεματικό, το μέρισμα 23.275.000 και αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων, 14.701.923 το ποσό που θα εμφανιζόταν στον λογαριασμό 41.90 θα ήταν 28.523.077.

- Λογιστικές εγγραφές των αφορολόγητων αποθεματικών.

Με τα δεδομένα του πρώτου παραδείγματος, η Α.Ε. "Χ" θα διαθέσει τα καθαρά κέρδη ως εξής :

Υποθέτουμε ότι από το υπόλοιπο κερδών που θα απομείνει μετά από τον σχηματισμό αποθεματικών και της διάθεσης κερδών θα σχηματιστεί έκτακτο αποθεματικό.

$$(Κ.Κ.) = 22.000.000 - (ΦΟΡ. ΕΙΣ.) = 5.398.078 = 16.601.922$$

31.12.95	
88.99.00 Κέρδη προς διάθεση χρήσης 1995	16.601.922
41.02.00 Τακτικό αποθεματικό	1.100.000
41.05.00 Έκτακτο αποθεματικό	1.424.999
41.08.00 Αφορολόγητη έκπτωση Ν. 1892/90	6.576.923
53.01.00 Μερίσματα πληρωτέα Χ. 1995	6.000.000
53.08.00 Αμοιβές Δ.Σ.	1.500.000
Διάθεση κερδών 1995	

Οι εγγραφές κεφαλαιοποίησης, διανομής και διάθεσης των αφορολόγητων αποθεματικών είναι ίδιες με αυτές που αναφέρουμε στην παράγραφο 4.1.

ΜΕΡΟΣ Β'**ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο****ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ**

1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ. *πρόβλεψη* είναι "η κράτηση ορισμένου ποσού που γίνεται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας σε βάρος του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως (προβλέψεις για κινδύνους εκμεταλλεύσεως) ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεων (προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους). Η κράτηση αυτή αποβλέπει στην κάλυψη ζημίας ή εξόδων ή ενδεχόμενης υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την ημερομηνία συντάξεως του ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους, χωρίς όμως να είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός τους ή ο χρόνος πραγματοποίησεως η και τα δύο".

Ο Ν. 2190/1920 υιοθετώντας τον παραπάνω ορισμό του Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει με την διάταξη της παρ. 14 του άρθρου 42 ε ότι "οι προβλέψεις για κινδύνους κα έξοδα προορίζονται να καλύψουν ζημίες ή δαπάνες ή υποχρεώσεις της κλειόμενης και των προηγούμενων χρήσεων, που διαφαίνονται σαν πιθανές κατά την ημέρα συντάξεως του ισολογισμού, αλλά δεν είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός τους ή ο χρόνος στον οποίο θα προκύψουν. Οι προβλέψεις αυτές σχηματίζονται κάθε χρόνο σε ύψος που να καλύπτει τα *αναγκαία όρια*."

1.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Για να γίνει η πρόβλεψη, σύμφωνα με το νόμο και το Ε.Γ.Λ.Σ. πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις :

① Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού πρέπει να είναι πιθανή η πραγματοποίηση ζημίας ή εξόδου ή υποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού. Πρέπει δηλαδή να υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την πραγματοποίηση της ζημίας ή του εξόδου ή της υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού.

② Να μην είναι γνωστό το ακριβές μέγεθος της ζημίας ή του εξόδου ή της υποτιμήσεως των στοιχείων του ενεργητικού ή ο χρόνος πραγματοποίησεως αυτών ή και τα δύο (μέγεθος και χρόνος).

Ο παραπάνω ορισμός των προβλέψεων κρίνεται ατελής, αφού σύμφωνα με το F.A.S.B η έννοια των προβλέψεων στοιχειοθετείται στις περιπτώσεις που συντρέχουν οι εξής καταστάσεις :

① Να υπάρχει πιθανότητα επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος και ② το ποσό της ζημίας να μπορεί εύλογα να εκτιμηθεί.

Δεν απαιτείται συνεπώς να υπάρχει αβεβαιότητα ως προς το ύψος του ποσού της ζημίας ή ως προς το χρόνο πραγματοποίησής της, αρκεί να υπάρχει πιθανότητα πραγματοποίησεως αυτής. Στην περίπτωση δε που υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα ως προς το ποσό της ζημίας σε βαθμό που να μην είναι δυνατό εύλογα να εκτιμηθεί, δεν γίνεται πρόβλεψη, αλλά απλώς αποκάλυψη του ζημιογόνου γεγονότος.

Στον ορισμό της προβλέψεως του Ε.Γ.Λ.Σ. συχνά αναφέρεται ότι ο χρόνος πραγματοποίησεως της ζημίας πρέπει να μην είναι γνωστός, αφού εξυπακούεται από το βασικό στοιχείο της αβεβαιότητας επελεύσεως της ζημίας. Αν ο χρόνος πραγματοποίησης του μελλοντικού ζημιογόνου γεγονότος ήταν γνωστός, το γεγονός έπαιε να είναι πιθανό και θα ήταν βέβαιο.

Συχνά η λογιστική πράξη χαρακτηρίζει ως προβλέψεις τα "οφειλόμενα έξοδα" δηλ. τα έξοδα που κατέστησαν δουλευμένα μέσα στη χρήση, τα οποία όμως οφείλονται από την οικονομική μονάδα κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού και α οποία είναι πληρωτέα στις αρχές της επόμενης χρήσης (π.χ. έξοδα ηλεκτροδοτήσεως, υδρεύσεως, τηλεφώνου μηνών Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου που είναι πληρωτέα στην νέα χρήση). Φυσικά ο χαρακτηρισμός των εξόδων ατών ως προβλέψεων είναι εσφαλμένος, γιατί δεν υπάρχει καμία αβεβαιότητα ούτε ως προς το ύψος τους ούτε ως προς το χρόνο εξοφλήσεώς τους. Πρόκειται για έξοδα "βεβαίων", "οριστικών" και "δουλευμένων" που πρέπει να βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσεως που αφορούν με πίστωση του 56.10 "έξοδα χρήσεως δουλευμένα".

1.3. ΑΙΤΙΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Οι πιο συνήθεις αιτίες δημιουργίας προβλέψεων είναι οι εξής :

- α.** Κίνδυνοι από αγωγές αμφίβολης εκβάσεως.
- β.** Αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία.
- γ.** Υποχρεώσεις για την αντιμετώπιση ανειλημμένων εγγυήσεων.
- δ.** Επίδικες διαφορές φόρων που βαρύνουν την εταιρεία.
- ε.** Κίνδυνοι από υποχρεώσεις σε συνάλλαγμα.
- ζ.** Κίνδυνοι επανορθώσεως βλάβης που προξενήθηκε απο την εταιρεία σε τρίτο.
- η.** Υποχρεώσεις ανακατασκευής μισθωθέντων παγίων για την επαναφορά στην αρχική τους κατάσταση.
- θ.** Υποχρεώσεις μεταβιβάσεως (χωρίς αποζημίωση) εγκαταστάσεων που έχουν ανεγερθεί επί αλλότριου εδάφους, τον κύριο του εδάφους ή υποχρεώσεις μεταβιβάσεως (χωρίς αποζημίωση) εγκαταστάσεων που έχουν ανεγερθεί, βάσει

παραχωρηθέντος προνομίου εκμεταλλεύσεως στον παραχωρήσαντα το προνόμιο.

ι. Κίνδυνοι από επισφαλείς απαιτήσεις πελατών.

1.4. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ Ε.Γ.Λ.Σ.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. διακρίνει τις προβλέψεις στις ακόλουθες δύο βασικές κατηγορίες :

α. Σε προβλέψεις για κινδύνους εκμεταλλεύσεως που προορίζονται να καλύψουν τα έξοδα της χρήσεως που πιθανολογείται ότι θα πραγματοποιηθούν μετά από το σχηματισμό των προβλέψεων. Τα έξοδα αυτά αν είχαν πραγματοποιηθεί μέσα στη χρήση, θα είχαν καταχωρηθεί με προσαύξηση των οργανικών εξόδων της ομάδας 6 π.χ. Ο πρώην εκτελωνιστής της επιχείρησης έχει εγείρει κατ' αυτής αγωγή και ζητεί αμοιβές του για την διεκπεραίωση εκτελωνισμού πρώτων υλών που εισήγαγε από το εξωτερικό η επιχείρηση. Σύμφωνα δε με τις εκτιμήσεις του νομικού συμβούλου της εταιρείας, υπάρχει βάσιμη πιθανότητα ότι το δικαστήριο θα τον δικαιώσει.

Στις προβλέψεις εκμεταλλεύσεως υπάγονται οι :

- α. προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την επιχείρηση,
- β. προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές πλην Α.Ε. επιχειρήσεις.

Οι προβλέψεις για κινδύνους εκμεταλλεύσεως σχηματίζονται με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του 68 "προβλέψεις εκμεταλλεύσεως". Για τις προβλέψεις αυτές χρησιμοποιούνται οι δέκα πρώτοι υπολογαριασμοί του 44 (44.00 ως και 44.09).

β. Σε προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους (έκτακτες ζημιές και έξοδα) που προορίζονται να καλύψουν έκτακτες ζημιές και έκτακτα έξοδα που πιθανολογούνται ότι θα πραγματοποιηθούν, μετά από τον σχηματισμό των προβλέψεων. Τα έξοδα αυτά, αν είχαν πραγματοποιηθεί μέσα στην κλειόμενη χρήση, θα είχαν καταχωρηθεί, στα αποτελέσματα χρήσεως ως "έκτακτα και ανόργανα έξοδα" (λογ. 81) ή κατά περίπτωση ως "έξοδα προηγούμενων χρήσεων" (λογ. 82) αν οι προβλέψεις αφορούν ζημιές προηγούμενων χρήσεων. Π.χ. ο οδηγός του αυτοκινήτου της επιχειρήσεως τραυμάτισε σοβαρά επιβάτη και εκκρεμεί στα δικαστήρια αγωγή αποζημιώσεως του θύματος. Το προβλεπόμενο για αποζημίωση ποσό θα πρέπει να καταχωρηθεί στον αποτελεσματικό λογαριασμό 83.13 "προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα".

Στις προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους υπάγονται :

- α. Οι προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων παγίων στοιχείων.
- β. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις.

γ. Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα.

δ. Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων.

ε. Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα.

Οι προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους (έκτακτες ζημίες και έξοδα) σχηματίζονται με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του 83 "προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους". Για τις προβλέψεις αυτές χρησιμοποιούνται ο δέκα επόμενοι υπολογαριασμοί του 44 (44.10 ως και 44.19) με εξαίρεση τις προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές, εκτός από Α.Ε. οικονομικών μονάδων, οι οποίες καταχωρούνται στην πίστωση του λογαριασμού 18.00.19 ή 18.01.19 κατά περίπτωση.

1.5. ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΩΣΗ

Η φορολογική αρχή για να αναγνωρίσει ως έξοδο τις προβλέψεις και να γίνει η έκπτωση από τα φορολογητέα έσοδα, πρέπει τα έξοδα να είναι :

α. "βέβαια" δηλαδή να μην τελούν υπό αίρεση ή προθεσμία.

β. "εκκαθαρισμένα" δηλαδή τα ποσά αυτά να είναι προσδιορισμένα (οριστικά).

Επομένως, όλες οι προβλέψεις της επιχείρησης, δεν αναγνωρίζονται από την φορολογική αρχή παρά μόνο αυτές που τηρούν τις φορολογικές προϋποθέσεις.

Οι προβλέψεις που εκπίπτονται πάντα από το ακαθάριστο εισόδημα είναι οι προβλέψεις για τυχόν υφιστάμενη και μη πραγματοποιηθείσα υποτίμηση παγίων στοιχείων του ενεργητικού ή υπερτίμηση στοιχείων του παθητικού (εξαιρούνται μόνο τα ακίνητα και τα πλοία).

Για το σχηματισμό των παραπάνω προβλέψεων πρέπει να ακολουθούνται οι εξής κανόνες :

α. Κατά την απογραφή να υφίσταται πραγματική υποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού ή υπερτίμηση στοιχείων του παθητικού κατά το χρόνο σύνταξης του ισολογισμού.

β. Η υποτίμηση να αφορά πάγια στοιχεία και όχι εμπορεύσιμα για τα οποία δεν δικαιολογείται σχηματισμός πρόβλεψης (πάγια εκτός ακινήτων και πλοίων).

γ. Κάθε πάγιο να λειτουργεί αυτοτελώς και να μην συμψηφίζεται με υποτίμηση ή υπερτίμηση άλλων στοιχείων.

δ. Τα πάγια να ανήκουν στην επιχείρηση κατά κυριότητα όχι σε τρίτους.

ε. Να μην γίνεται η υποτίμηση απευθείας, κατά τη σύνταξη του Ισολογισμού, αλλά να γίνεται έμμεσα με τον σχηματισμό πρόβλεψης για να καθίσταται δυνατός ο φορολογικός έλεγχος.

Όσον αφορά τα εμπορεύσιμα στοιχεία δεν συντρέχει λόγος σχηματισμού προβλέψεων για υποτίμησή τους αφού κατά την αποτίμησή τους, χρησιμοποιείται η χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης και της τρέχουσας τιμής. Έτσι όσες φορές συναντάμε τον όρο πρόβλεψη για τα εμπορεύσιμα στοιχεία καταλαβαίνουμε ότι δεν πρόκειται για πραγματική πρόβλεψη σύμφωνα με αυτά που καθορίζει ο φορολογικός νόμος. Επίσης, μία άλλη κατηγορία προβλέψεων ου εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης είναι οι προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές που υιοθετήθηκαν με το Π.Δ. 356/1986.

Ο σχηματισμός των προβλέψεων είναι υποχρεωτικός ανεξάρτητα αν η χρήση κλείνει με θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα. Η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται και από τη διάταξη του άρθρου 43 του ν. 2190/1920 που είναι εναρμονισμένη με το Ε.Γ.Λ.Σ. το οποίο ορίζει : "Λογίζονται οι απαραίτητες αποσβέσεις και προβλέψεις ανεξάρτητα από το αν κατά τη χρήση προκύπτει κέρδος ή ζημία". Επισημαίνεται ιδιαίτερα, ότι η επιχείρηση οφείλει να σχηματίσει τις προβλέψεις στο απαραίτητο ύψος, δηλαδή σε ύψος που καλύπτει τα αναγκαία όρια των ζημιών, δαπανών ή υποχρεώσεων της οικονομικής μονάδας που διαφαίνονται σαν πιθανές κατά την ημέρα σύνταξης του ισολογισμού.

Με τις νέες διατάξεις του Ν. 2065/1992 (άρθρο 10) ορίζεται ότι εκπίπτονται από τα ακαθάριστα έσοδα της χρήσης οι προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων. Το ποσό της πρόβλεψης αυτής υπολογίζεται σε ποσοστό 0,5% (Ν. 2214/94) επί της αναγραφόμενης στα τιμολόγια πώλησης ή παροχής υπηρεσιών αξίας, μετά την αφαίρεση των επιστροφών ή εκπτώσεων, βάσει των τηρούμενων βιβλίων. Το ποσό αυτό για κάθε διαχειριστική χρήση δεν μπορεί να υπερβεί το 50% του συνολικού χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού "πελάτες" όπως αυτό εμφανίζεται στην απογραφή τέλους χρήσης. Η έκπτωση αυτή εμφανίζεται στα βιβλία της επιχείρησης σε ειδικό λογαριασμό "προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων". Επίσης από το άρθρο αυτό του νόμου 2065/1992 προβλέπεται η έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της ζημίας που πραγματοποιήθηκε από φθορά, απώλεια ή υποτίμησης κεφαλαίου.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι γίνεται προσπάθεια εναρμόνισης της φορολογικής νομοθεσίας με τις νέες διατάξεις του Ν. 2190/1920 όσον αφορά την αναγνώριση της έκπτωσης των προβλέψεων από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων.

1.6. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

Οι προβλέψεις εκμεταλλεύσεως σχηματίζονται, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του λογαριασμού οργανικών εξόδων 68 "προβλέψεις εκμεταλλεύσεως" και πίστωση των αντίστοιχων υπολογαριασμών 44.00 - 44.09 του λογαριασμού ισολογισμού 44 "προβλέψεις". Οι σχετικές λογιστικές εγγραφές, με βάση τους οικείους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου είναι του εξής τύπου :

-
- 68. Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως
 - 68.00 Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία
 - 68.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως
 - (εις) 44 Προβλέψεις
 - 44.00 Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία
 - < 44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως

Με εξαίρεση τη ζημία από εκποίηση συμμετοχών σε λοιπές (εκτός Α.Ε.) επιχειρήσεις για την οποία ισχύει η εξής εγγραφή :

-
- 68. Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως
 - 68.01 Προβλέψεις για υποτίμηση συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχ/σεις
 - εις 18. Συμμετοχές και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις
 - 18.00 Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχ/σεις
 - 18.00.19 Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις
 - 18.01. Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις
 - 18.01.19 Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις
-

Κατά την χρησιμοποίηση των σχηματισμένων προβλέψεων εκμεταλλεύσεως πρέπει να ακολουθείται πάγια, ένας από τους παρακάτω δύο λογιστικούς χειρισμούς, τους οποίους προβλέπει το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

1ος ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

Τα έξοδα που πραγματοποιούνται με εξαίρεση τη ζημία από εκποίηση συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις για τα οποία έξοδα έχουν σχημαπιστεί προβλέψεις, καταχωρούνται κανονικά στους οικείους λογαριασμούς εξόδων της ομάδας 6. Μετά από κάθε καταχώρηση εξόδων αυτής της μορφής, από τις σχηματισμένες προβλέψεις μεταφέρονται, με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του λογαριασμού ισολογισμού 44 "προβλέψεις" και πίστωση του λογαριασμού εσόδων 78.05 "χρησιμοποιημένες προβλέψεις για κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως" τα ποσά των προβλέψεων που είχαν σχημαπισθεί για τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν. Η μεταφορά των ποσών αυτών γίνεται μέχρι το όριο καλύψεώς τους, δηλαδή στο λογαριασμό 78.05 μεταφέρεται ολόκληρη η σχηματισμένη πρόβλεψη αν αυτή είναι μικρότερη ή ίση με τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν, αλλιώς μεταφέρεται ποσό ίσο με τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν π.χ. Ας υποθέσουμε ότι ο μεταφορέας Ψ που στην χρήση 1991 μετέφερε στους πελάτες της επιχείρησης τα πωλημένα σ' αυτούς προϊόντα, ήγειρε αγωγή κατά αυτής και ζητά κόμιστρα, πέρα των όσων του καταβλήθηκαν, δρχ. 7.000.000 και ότι η αγωγή, κατά το νομικό σύμβουλο της επιχείρησης κρίνεται βάσιμη για ποσό δρχ. 5.000.000. Υπάρχει ενδεχόμενη υποχρέωση της επιχείρησης και πρέπει την 31.12.91 να γίνει η εγγραφή :

		31.12.91	
<hr/>			
68.	Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000	
68.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως		
	(εις) 44.09. Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000	
	44.09.00 Σχηματισμένη πρόβλεψη		

Ο λογαριασμός 44.09 θα εμφανισθεί στον ισολογισμό στην κατηγορία των προβλέψεων με τον τίτλο "Λοιπές προβλέψεις" ενώ ο λογαριασμός 68.09. θα μεταφερθεί στο λογαριασμό "Λογαριασμός γενικής εκμετάλλευσης".

Αν συνεχίζοντας το παράδειγμα αυτό, δεχτούμε ότι μέσα στην χρήση του '92 εκδικάζεται η απόφαση του δικαστηρίου και δικαιώνει το μεταφορέα για ποσό 4.000.000, κατά την χρήση αυτή, θα γίνουν οι εγγραφές :

92

64.00	Έξοδα μεταφορών	4.000.000
64.00.03	Έξοδα μεταφοράς υλικών-αγαθών πωλήσεων με μεταφορ. μέσα τρίτων (εις) Ταμείο	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	4.000.000
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις (εις) 78.05 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως	4.000.000

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	1.000.000
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις (εις) 84.00 Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων	1.000.000

Αν αντί για 4.000.000 δρχ. το δικαστήριο δικάινε το μεταφορέα για ποσό δρχ. 7.000.000 στην χρήση '92 θα γίνονταν οι εξής εγγραφές :

64.00	Έξοδα μεταφορών	7.000.000
64.00.03	Έξοδα μεταφοράς υλικών-αγαθών πωλ. με μετ. τρίτων (εις) 38.00 Ταμείο	7.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις (εις) 78.05 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως	5.000.000

Παρατηρούμε ότι διογκώνονται τα έξοδα μεταφορών με αποτέλεσμα να επιβαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσεως 1992. Το ποσό των 2.000.000 δρχ. αφορά την χρήση του 1991. Οι εγγραφές που πρέπει να γίνουν στην περίπτωση που το δικαστήριο δικάινε το μεταφορέα για το ποσό των 7.000.000 είναι οι εξής :

64.00	Έξοδα μεταφορών	5.000.000
64.00.03	Έξοδα μεταφορών υλικών αγαθών πωλ. με μεταφ. μέσα τρίτων	
82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	2.000.000

82.00.99 Λοιπά έξοδα προηγ. χρήσεων

(εις) 38.00 Ταμείο

7.000.000

44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως 5.000.000

44.09.00 Σχηματισμένη πρόβλεψη

(εις) 78.05 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη

εξόδων εκμεταλλεύσεως

5.000.000

2ος ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

Για τα έξοδα που είχαν σχηματιστεί προβλέψεις σε προηγούμενες χρήσεις, τα οποία πραγματοποιούνται στην τρέχουσα χρήση, παρέχεται η ευχέρεια στις οικονομικές μονάδες, αυτά τα καταχωρούν στους οικείους λογαριασμούς εξόδων της ομάδας 6, να τα καταχωρούν στους οικείους υπολογαριασμούς των λογαριασμών 44.00 - 44.09 με τον τίτλο "Χρησιμοποιημένες προβλέψεις". Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται υποχρεωτικά τα εξής :

- Από τις σχηματισμένες προβλέψεις μεταφέρονται με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών των 44.00 - 44.09 στην πίστωση του λογαριασμού 78.05 "Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως", οι τυχόν πιστωτικές διαφορές που προκύπτουν από την σύγκριση των σχηματισμένων και χρησιμοποιημένων για κάθε περίπτωση καταχωρήσεως.

- Σχηματίζονται συμπληρωματικές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του 68 ως πίστωση των οικείων υπολογαριασμών των 44.00 - 44.09 με τίτλο "σχηματισμένες προβλέψεις" για τις τυχόν χρεωστικές διαφορές που προκύπτουν από την σύγκριση των σχηματισμένων και των χρησιμοποιημένων προβλέψεων για κάθε περίπτωση καταχωρήσεως.

- Στο τέλος κάθε χρήσεως, τα χρεωστικά υπόλοιπα των οικείων υπολογαριασμών 44.00 - 44.09 με τον τίτλο "χρησιμοποιημένες προβλέψεις" μεταφέρονται στους οικείους υπολογαριασμούς των ίδιων λογαριασμών με τον τίτλο "σχηματισμένες προβλέψεις" π.χ.

Στο προηγούμενο παράδειγμα για το έτος 1991 είχε γίνει η εξής εγγραφή :

91

68.	Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
68.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
	(εις) 44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
	44.09.00 Σχηματισμένη πρόβλεψη	

Στην περίπτωση που το '92 η επιχείρηση κατέβαλε στο μεταφορέα ποσό δρχ. 4.000.000 θα γίνουν οι εγγραφές :

92

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	4.000.000
44.09.01	Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη	
	(εις) 38.00 Ταμείο	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	1.000.000
44.09.00	Σχηματισμένη πρόβλεψη	
	(εις) 78.05 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμετάλλευσης	1.000.000

Στο τέλος της χρήσης 31.12.92

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	4.000.000
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	
	(εις) 44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	4.000.000
	40.09.01 Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	

Αν το δικαστήριο δικάινωε το μεταφορέα για ποσό δρχ. 7.000.000 θα γινόταν οι εξής εγγραφές :

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	7.000.000
44.09.01	Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη	
	(εις) 38.00 Ταμείο	7.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
44.09.00	Σχηματισμένη πρόβλεψη	
	(εις) 44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000

44.09.01 Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη

Θα γινόταν και η εξής εγγραφή :

68.	Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	2.000.000
68.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	2.000.000
44.09.01	Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη	

Η παραπάνω όμως εγγραφή παρά το ότι είναι σύμφωνη με τα οριζόμενα από το Ε.Γ.Λ.Σ., παρατηρούμε εν τούτοις ότι με τον χειρισμό αυτό διογκώνονται αδικαιολόγητα τα έξοδα εκμεταλλεύσεως (λογ. 68) της χρήσεως με το ποσό των 2.000.000 δρχ. ενώ το έξοδο αυτό αφορά την προηγούμενη χρήση. Γι' αυτό προτείνουμε στην προκειμένη περίπτωση οι εγγραφές να γίνουν ως εξής :

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
44.09.01	Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη	
82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	2.000.000
82.00.09	Λοιπά έξοδα προηγ. χρήσεων	
(εις) 38.00	Ταμείο	7.000.000

44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
44.09.00	Σχηματισμένη πρόβλεψη	
(εις) 44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	5.000.000
44.09.01	Χρησιμοποιημένη πρόβλεψη	

Πρέπει εδώ να πούμε ότι ο παραπάνω χειρισμός δεν ισχύει στην περίπτωση της ζημίας από εκποίηση συμμετοχών σε λοιπές εκτός από Α.Ε. οικονομικές μονάδες.

Για να παρακάμψουμε όμως τα μειονεκτήματα των δύο προηγούμενων λογιστικών χειρισμών, θα παραθέσουμε ένα παράδειγμα για την λύση του οποίου θα χρησιμοποιήσουμε τους δύο προηγούμενους χειρισμούς καθώς και έναν νέο τρίτο χειρισμό, ο οποίος είναι πολύ απλούστερος των προηγούμενων, και χωρίς μειονεκτήματα, άρα και ο σωστότερος.

Παράδειγμα (με τους 3 χειρισμούς της Γνωμ. ΕΣΥΛ 91/1683/1992)

α. Τη χρήση 1994 σχηματίζεται πρόβλεψη δρχ. 14.000.000 για πρόσθετο ανθυγιεινό επίδομα, που διεκδικεί δικαστικά το προσωπικό του ημείου της επιχειρήσεως για την περίοδο από 1.7.91 έως 31.12.94 (Δηλαδή από 1.7.91 έως 31.12.93 δρχ. 10.000.000 και για την χρήση 1994 δρχ. 4.000.000)

β. Τον Οκτώβριο του 1996 εκδίδεται οριστική δικαστική απόφαση υπέρ του προσωπικού και την 30.10.96 καταβάλλονται συνολικά 20.000.000. Δηλαδή 14.000.000 για την περίοδο 1.7.91 έως 31.12.93 και 6.000.000 για την χρήση 1994.

Ι. Λογιστική εγγραφή σχηματισμού της προβλέψεως η οποία ισχύει και για τους τρεις λογιστικούς χειρισμούς.

	31.12.94
68. Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	4.000.000
68.04 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
68.09.00 Επίδομα προσωπικού χημείου (Διεκδικούμενο επίδομα κλειόμενης χρήσεως 94)	
83. Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	10.000.000
83.13 Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
83.13.00 Επίδομα προτυπικού χημείου (Διεκδικούμενο επίδομα περιόδου προηγουμ. χρήσεων)	
(εις) 44. Προβλέψεις	4.000.000
44.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.00 Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
44.13 Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	10.000.000
44.13.00 Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	

II. Λογιστικές εγγραφές χρησιμοποίησεως της προβλέψεως

1ος ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

	30.10.96
60. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	4.000.000
60.00 Αμοιβές έμμισθου προσωπικού	
60.00.13 Επίδομα προσωπικού χημείου προηγούμ. χρήσεων	
82. Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων	16.000.000
82.00 Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.00.10 Επίδομα προσωπικού χημείου (εις) 38. Χρηματικά διαθέσιμα	20.000.000

38.00 Ταμείο

do

44.	Προβλέψεις	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.00	Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	10.000.000
44.13.00	Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
(εις) 78.	Ιδιοπαρ. παγίων και χρησιμοπ. προβλ. εκμετ.	4.000.000
78.05	Έσοδα από χρησιμοποιοημ. προβλέψ. προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως	
78.05.00	Επίδομα προσωπικού χημείου	
84.	Έσοδα από προβλέψεις προηγούμ. χρήσεων	10.000.000
84.01	Έσοδα από χρησιμ. προβλέψ. προηγ. χρήσεων για έκτακτους κινδύνους	
84.01.00	Από πρόβλεψη για επίδομα προσωπ. χημείου	

2ος ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

30.10.96

44.	Προβλέψεις	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.01	Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	
44.09.01.00	Επίδομα προσωπικού χημείου	
82.	Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων	16.000.000
82.00	Έξοδα προηγουμενων χρήσεων	
82.00.10	Επίδομα προσωπικού χημείου	
(εις) 38.	Χρηματικά διαθέσιμα	20.000.000
38.00	Ταμείο	

do

44.	Προβλέψεις	10.000.000
44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων	
44.13.00	Προβλέψεις για επίδομα προσωπικού χημείου	
(εις) 84.	Έσοδα από προβλέψεις προηγ. χρήσεων	10.000.000
84.01	Έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγ.	

χρήσεων για έκτακτους κινδύνους

84.01.00 Από πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου

do

44.	Προβλέψεις	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.00	Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
(εις)	44.	Προβλέψεις
		4.000.000
	44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως
	44.09.01	Χρησιμοποιημένες προβλέψεις
	44.09.01.00	Επίδομα προσωπικού χημείου

3ος ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

30.10.96

82.	Έξοδα και έσοδα προηγούμ. ρήσεων	20.000.000
82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.00.00	Πρόσθετο επίδομα προσωπικού χημείου	
ή (82.00.60	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού)	
(82.00.60.00	Πρόσθετο επίδομα προσωπικού χημείου)	
(εις)	38.	Χρηματικά διαθέσιμα
		20.000.000
	38.00	Ταμείο

do

44.	Προβλέψεις	4.000.000
44.09	Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	
44.09.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	
44.09.00.00	Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	10.000.000
44.13.00	Πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου	
(εις)	84.	Έσοδα από προβλέψεις προηγ. χρήσεων
		10.000.000
	84.01	Έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων για έκτακτους κινδύνους
	84.01.00	Από πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου
	84.91	Έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλ. προηγούμενων χρήσεων προς κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως
		4.000.000

84.91.09 Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως

84.91.09.00 Από πρόβλεψη για επίδομα προσωπικού χημείου

1.7. ΕΠΑΝΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΑΘΕ ΧΡΗΣΕΩΣ

Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού και με βάση τα υπάρχοντα τότε νεότερα πραγματικά δεδομένα, γίνεται επανεκτίμηση των υφιστάμενων κινδύνων και των σχηματισμένων αντίστοιχων προβλέψεων. Κατά την επανεκτίμηση αυτή :

- Για τους νέους κινδύνους σχηματίζονται αντίστοιχες νέες προβλέψεις
- Συμπληρώνονται τα ποσά των παλαιών προβλέψεων με το σχηματισμό συμπληρωματικών, εάν αυτό επιβάλλεται από την επανεκτίμηση των αντίστοιχων κινδύνων.
- Τα αχρησιμοποίητα ποσά προβλέψεων εκμεταλλεύσεως, είτε γιατί τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ήταν μικρότερα από τις σχηματισμένες γι' αυτά προβλέψεις, είτε γιατί εξαφανίστηκαν οι οικείοι κίνδυνοι, μεταφέρονται στην πίστωση του λογαριασμού εκτάκτων εσόδων 84.00 "έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων". Αυτονόητο είναι ότι όσα από τα ποσά αυτά έχουν φορολογηθεί κατά το σχηματισμό των οικείων προβλέψεων στις προηγούμενες χρήσεις, στην δήλωση φορολογίας εισοδήματος της παρούσας χρήσεως θα γίνουν οι κατάλληλες αναμορφώσεις ώστε να μην φορολογηθούν για δεύτερη φορά.

1.8. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ, ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Οι προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα και έξοδα προηγούμενων χρήσεων, καθώς και οι λοιπές έκτακτες προβλέψεις σχηματίζονται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού με χρέωση και αντίστοιχη πίστωση των ακόλουθων λογαριασμών.

Χρεώνονται κατά περίπτωση οι ακόλουθοι αποτελεσματικοί λογ/σμοί	Πιστώνονται κατά περίπτωση οι ακόλουθοι λογαριασμοί ισολογισμού
83.12 Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα	44.12 Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα

83.13 Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	44.13 Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων
83.98 Λοιπές έκτακτες προβλέψεις	44.98 Λοιπές έκτακτες προβλέψεις

Οι λογαριασμοί 83.12, 83.13, 83.98, εμφανίζονται στο λογαριασμό αποτελέσματα χρήσεως με τον τίτλο "προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους ενώ οι λογαριασμοί 44.12, 44.13 και 44.98 εμφανίζονται στο λογαριασμό ισολογισμού "λοιπές προβλέψεις".

Οι έκτακτες ζημίες και τα έκτακτα έξοδα που πραγματοποιούνται κατά τις επόμενες χρήσεις, για τις περιπτώσεις των οποίων είχαν σχηματίσει προβλέψεις καταχωρούνται κανονικά στους οικείους υπολογαριασμούς των λογαριασμών 81 και 82. Μετά από κάθε καταχώρηση ζημίας ή εξόδου αυτής της μορφής, από τις σχηματισμένες προβλέψεις, με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών των λογαριασμών προβλέψεων 44 και πίστωση του λογαριασμού 84.01 "έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων για έκτακτους κινδύνους" με τα ποσά των προβλέψεων που είχαν σχηματιστεί για τις ζημίες και τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν. Η μεταφορά των ποσών αυτών γίνεται μέχρι το όριο καλύψεώς τους, δηλαδή στο λογαριασμό 84.01 μεταφέρεται ολόκληρη η σχηματισμένη πρόβλεψη, αν αυτή είναι μικρότερη από τις ζημίες ή τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν, αλλιώς μεταφέρεται ποσό ίσο με τις ζημίες ή τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν π.χ.

Ας υποθέσουμε ότι σε βάρος της επιχειρήσεως εκκρεμεί αγωγή του ιδιοκτήτη του ακινήτου στο οποίο στεγάζεται η επιχείρηση για καταβολή αποζημιώσεως, λόγω σοβαρών ζημιών που υπαιτιότητα της επιχειρήσεως, προξενήθηκαν στο ακίνητο κατά τις παρελθούσες χρήσεις και ότι κατά τις απόψεις του νομικού της συμβούλου η επιχείρηση θα υποχρεωθεί να καταβάλλει στον αντίδικο περίπου 1.000.000. Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού θα γίνει η εγγραφή :

	83.14 Προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων	1.000.000
εις	44.13 Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	1.000.000

Την επόμενη χρήση έστω ότι εκδικάζεται οριστικά η υπόθεση και η επιχείρηση υποχρεώνεται να καταβάλλει αποζημίωση δρχ. 700.000.

Θα γίνουν οι εγγραφές :

82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	700.000	
82.00.99	Λοιπά έξοδα προηγ. χρήσεων		
(εις) 38.00	Ταμείο		700.000

44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων	1.000.000	
(εις) 84.01	Έσοδα από χρησιμ. προβλ. προηγ. χρήσεων	700.000	
84.01.13	Από προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων		
84.00	Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλ. προηγ. χρήσεις	300.000	
84.00.13	Από προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο**ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ
ΚΑΙ
Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ**

2.1. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΛΟΓΩ ΕΞΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ (Λ. 44.00)

2.1.1. Γενικά

Δικαιολογητικός λόγος της διενέργειας της προβλέψεως για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία του :

Τα άρθρα 9 και 10 της 4ης Οδηγίας της Ε.Ο.Κ., που καθορίζουν τη δομή και το περιεχόμενο του ισολογισμού, επιβάλλουν να περιλαμβάνονται στο σκέλος του παθητικού και στην κατηγορία "Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη", και οι "προβλέψεις για συντάξεις και παρόμοιες υποχρεώσεις". Οι διατάξεις αυτές κατονομάζουν ειδικότερα τις "προβλέψεις για συντάξεις" επειδή σε πολλές χώρες της Ε.Ο.Κ. οι επιχειρήσεις χορηγούν συντάξεις στο εξερχόμενο της ενεργού δράσεως προσωπικό τους.

Στην χώρα μας, εφαρμόζεται το ιδιόμορφο σύστημα της αποζημίωσης των εργαζομένων κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία λόγω απολύσεως, συνταξιοδοτήσεως κ.λ.π.

Το δικαίωμα του εργαζομένου και η αντίστοιχη υποχρέωση της επιχειρήσεως για αποζημίωση αυτού, γεννάται προοδευτικά με την πάροδο του χρόνου απασχολήσεως και το ύψος της αποζημίωσης συναρτάται από τα έτη απασχολήσεως του εργαζομένου στον ίδιο εργοδότη και από τις τακτικές αποδοχές αυτού κατά τον τελευταίο μήνα απασχολήσεώς του. Δηλαδή, πέρα από τις αποδοχές και τις εργοδοτικές εισφορές που η επιχείρηση λογιστικοποιεί και καταβάλλει μηνιαίως για κάθε εργαζόμενο, θα έπρεπε θεωρητικά, να χρεώνει τα οργανικά της έξοδα και με ένα ακόμη υπολογιστικό οργανικό έξοδο, που αντιστοιχεί στο δικαίωμα που αποκτά ο εργαζόμενος, με την πάροδο του χρόνου, για μεγαλύτερη αποζημίωση και η χρέωση αυτή να γίνεται με αντίστοιχη πίστωση των προβλέψεων - υποχρεώσεων της επιχειρήσεως. Αυτό ακριβώς γίνεται στις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν μηνιαία εσωλογιστική κοστολόγηση. Ανεξάρτητα όμως από το σύστημα κοστολόγησεως που εφαρμόζει η επιχείρηση, κατά την κατάρτιση του ισολογισμού της, υποχρεούται να σταθμίζει το ύψος των αποζημιώσεων που οφείλει στο προσωπικό της κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού. Δηλαδή, η επιχείρηση υποχρεούται να κρατά κατ' έτος ένα ποσό που αντιστοιχεί στο ποσό κατά το οποίο αυξήθηκε το δικαίωμα του εργαζομένου για αποζημίωση, με τέτοιο τρόπο ώστε, όταν στο μέλλον υποχρεωθεί να καταβάλλει στον εργαζόμενο την αποζημίωσή του να μην αντλήσει το ποσό αυτής από τα ίδια κεφάλαιά της. Αν ο ισολογισμός δεν περιλαμβάνει μία τέτοια πρόβλεψη, ο ισολογισμός αυτός είναι ψευδής και κυρίως τα

αποτελέσματα της χρήσεως της επιχείρησης είναι διογκωμένα και εικονικά κατά το ποσό των αποζημιώσεων που οφείλει με βάση τη μέχρι ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού υπηρεσία των εργαζομένων, ανεξάρτητα πότε οι εργαζόμενοι θα αποκτήσουν το δικαίωμα και θα γεννηθεί για την επιχείρηση η υποχρέωση για καταβολή της αποζημιώσεως. Περαιτέρω συνέπεια της παραλείψεως αυτής είναι η διανομή εικονικών κερδών, με καταστρεπτικές συνέπειες για το μέλλον της επιχείρησης.

Αλλά η επιχείρηση, κατά το χρόνο καταρτίσεως του ισολογισμού της, δεν γνωρίζει επακριβώς ούτε το ύψος των αποζημιώσεων που οφείλει στο προσωπικό της ούτε το χρόνο καταβολής των αποζημιώσεων. Πράγματι, η επιχείρηση θα υποχρεωθεί σε καταβολή αποζημιώσεων κυρίως για τις ακόλουθες αιτίες :

- Λόγω καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας και απολύσεως του εργαζόμενου, οπότε δικαιούται ο μιν εργαζόμενος υπάλληλος με βάση τις διατάξεις των νόμων 3198/1955 και 2112/1920, ο δε εργατοτεχνίτης με βάση το νόμο 3198/1955 και το Β.Δ. 16118/7/1920.

- Λόγω συνταξιοδοτήσεως, οπότε ο εργαζόμενος δικαιούται το 50% της αποζημιώσεως λόγω απολύσεως ή εφόσον ο εργαζόμενος απολαμβάνει και επικουρικής ασφαλίσεως το 40% της αποζημιώσεως αυτής.

- Λόγω πτωχεύσεως της επιχείρησης, οπότε ο μιν μισθωτός δικαιούται πλήρους αποζημιώσεως ενώ ο εργάτης το ήμισυ αυτής.

Προφανές είναι, ότι στην εξεταζόμενη περίπτωση των αποζημιώσεων των εργαζομένων υπάρχει βεβαιότητα ότι η υποχρέωση της επιχείρησης, για καταβολή αποζημιώσεως, θα γεννηθεί στο μέλλον (με εξαίρεση την οικειοθελή αποχώρηση του εργαζομένου πριν από την συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδοτήσεως), αλλά υπάρχει αβεβαιότητα ως προς το ποσό της αποζημιώσεως και ως προς το χρόνο γεννήσεως της υποχρέωσης, στις περιπτώσεις εκείνες που ορισμένοι εργαζόμενοι κατά την ημερομηνία συντάξεως του ισολογισμού, έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως και θα αποχωρήσουν από την επιχείρηση, δεν συντρέχει περίπτωση διενέργειας προβλέψεως, γιατί δεν υπάρχει αβεβαιότητα, ούτε ως προς τη γέννηση της υποχρέωσης ούτε ως προς το χρόνο γεννήσεως αυτής ούτε ως προς το ποσό της αποζημιώσεως. Στις περιπτώσεις αυτές πρόκειται για οριστικές υποχρεώσεις της επιχείρησης και ως οριστικές υποχρεώσεις πρέπει να εμφανίζονται στον ισολογισμό.

2.1.2. Υποχρέωση σχηματισμού της προβλέψεως

Η νέα διάταξη του άρθρου 42 ε παρ. 14 του Ν. 2190/1920 ορίζει ότι : "Οι προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, που υπολογίζονται και σχηματίζονται στο τέλος κάθε χρήσης καλύπτουν τουλάχιστον τις αποζημιώσεις εξόδου από την υπηρεσία λόγω συνταξιοδότησης. Κατά την πρώτη χρήση εφαρμογής των διατάξεων αυτού του νόμου παρέχεται η δυνατότητα στις εταιρείες να καταχωρήσουν στο λογαριασμό "λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως" τις σωρευμένες προβλέψεις για αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία που αντιστοιχούν στην προϋπηρεσία του προσωπικού τους κατά τις προηγούμενες χρήσεις. Οι προβλέψεις αυτές αποσβένονται τμηματικά και ισόποσα, μέσα σε μία πενταετία".

Με την διάταξη αυτή επιβάλλεται στην επιχείρηση η υποχρέωση να σχηματίζει στο τέλος κάθε χρήσεως, πρόβλεψη για την αποζημίωση που θα καταβάλλει στο προσωπικό της κατά την έξοδό του από την υπηρεσία. Η πρόβλεψη αυτή πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον τις αποζημιώσεις που θα καταβάλλει η επιχείρηση στο εξερχόμενο, λόγω συνταξιοδότησεως, προσωπικό της. Δηλαδή το κατώτατο όριο των σχηματισμένων, στο τέλος κάθε χρήσεως, προβλέψεων της κατηγορίας αυτής πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 50% της πλήρους αποζημίωσης που θα ελάμβανε το προσωπικό της επιχείρησης αν απολυόταν την μέρα κλεισίματος του ισολογισμού της ή το 40% της αποζημιώσεως αυτής αν οι εργαζόμενοι υπάγονται σε επικουρική ασφάλιση. Συνεχίζοντας, η διάταξη προβλέπει ότι κατά την πρώτη χρήση εφαρμογής των διατάξεων αυτού του Νόμου (δηλαδή τη χρήση που αρχίζει μετά την 31.12.86) παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να υπολογίσουν το συσσωρευμένο ποσό προβλέψεων που αντιστοιχεί στην προϋπηρεσία του προσωπικού μέχρι το τέλος της προηγούμενης χρήσεως (31.12.86) να το καταχωρήσουν στο λογαριασμό "λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως" και να το αποσβέσουν τμηματικά και ισόποσα, μέσα σε μία πενταετία (δηλαδή είτε εφάπαξ στην πρώτη χρήση, είτε ισόποσα στις δύο πρώτες ή στις τρεις πρώτες κ.λ.π. χρήσεις). Συνεπώς η χρήση που κλείνει την 31.12.87 η οποία είναι η πρώτη εταιρική χρήση εφαρμογής των νέων διατάξεων επιβαρύνεται με τα εξής ποσά :

α. Με τις προβλέψεις που αναλογούνε την χρήση του 1987, οι οποίες ισούνται με την διαφορά μεταξύ των συνολικών (συσσωρευμένων) αποζημιώσεων που θα κατέβαλε η επιχείρηση αν κατά την 31.12.87 απέλυε όλο το προσωπικό της και των συνολικών (συσσωρευμένων) αποζημιώσεων που για τον ίδιο λόγο θα κατέβαλε κατά την 31.12.86. Οι προβλέψεις αυτές θα επιβαρύνουν τα έξοδα εκμεταλλεύσεως της ομάδας 6 του Ε.Γ.Α.Σ. (Δηλ. θα καταχωρηθούν σε χρέωση του λογαριασμού 68.00 "προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία", με πίστωση των οικείων

υπολογαριασμών του 44 "προβλέψεις") και έτσι θα περιληφθούν στο λειτουργικό κόστος της χρήσης.

β. Η πρώτη εταιρική χρήση θα επιβαρυνθεί και με το σύνολο των συσσωρευμένων αποζημιώσεων απολύσεως ή συνταξιοδοτήσεως, ανάλογα με την τακτική που ακολουθεί η εταιρεία, οι οποίες αντιστοιχούνε την προϋπηρεσία του προσωπικού μέχρι το τέλος της προηγούμενης χρήσεως (31.12.86). Για το ποσό των προβλέψεων αυτών η εταιρεία μπορεί :

α. Είτε να το αποσβέσει εφάπαξ (εξ ολοκλήρου) την πρώτη χρήση, με χρέωση του αποτελεσματικού λογαριασμού 82.00 "έξοδα προηγούμενων χρήσεων" και πίστωση των υπολογαριασμών του 44 "προβλέψεις".

β. Είτε να το καταχωρήσει ολόκληρο στο ενεργητικό του ισολογισμού, στο λογαριασμό "λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως" με πίστωση και εδώ των οικείων υπολογαριασμών του 44 "προβλέψεις" και να αποσβέσει τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία. Η ετήσια απόσβεση του ποσού αυτού θα καταχωρείται στον αποτελεσματικό λογαριασμό 85 "αποσβέσεις παγίων στοιχείων μη ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος" και των υπολογαριασμών του.

2.1.3. Ποιες προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα φορολογητέα έσοδα

Ο σχηματισμός στο τέλος κάθε χρήσεως των αναγκαίων προβλέψεων όπως έχουμε τονίσει προηγούμενα, συμβάλλει αποφασιστικά στην διασφάλιση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων γιατί αποτρέπει τον κίνδυνο εμφανίσεως ανύπαρκτων και αβέβαιων κερδών, με την διανομή των οποίων (στους μετόχους και στο δημόσιο με τη μορφή μερίσματος και φόρων) ουσιαστικά διανέμονται και φορολογούνται μερικά ή ολικά, τα κεφάλαια των επιχειρήσεων (ίδια ή ξένα), με τις γνωστές συνέπειες.

Όμως τα ποσά των προβλέψεων για αποζημίωση προσωπικού, κατά το χρόνο διενέργειας των προβλέψεων, δεν είναι εκκαθαρισμένα (οριστικά) και συνεπώς σύμφωνα με όσα δέχεται η φορολογική νομοθεσία τα ποσά αυτά δεν πρέπει να αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα φορολογητέα έσοδα κατά το χρόνο αυτόν.

Υποστηρίζεται από πολλούς ότι η πρόβλεψη αυτή είναι νομοθετημένη και συνεπώς, ότι είναι δίκαιο να αναγνωρίζεται η έκπτωσή της από τα φορολογητέα έσοδα. Αλλά σήμερα όλες οι προβλέψεις είναι νομοθετημένες με βάση την αρχή της συντηρητικότητας, αλλά και με βάση τη διάταξη του άρθρου 42 ε που μιάζει γενικώς περί

προβλέψεων για κινδύνους και έξοδα, διάταξη η οποία καθιερώθηκε από τις αντίστοιχες διατάξεις της 4ης Οδηγίας της Ε.Ο.Κ.

2.1.4. Ο φόρος επί των προβλέψεων δεν πρέπει να βαρύνει τα κέρδη της χρήσεως στην οποία σχηματίζονται οι προβλέψεις.

Ο φόρος επί των προβλέψεων αποζημιώσεων προσωπικού δεν πρέπει να βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία καταχωρούνται αυτές οι λογιστικές διαφορές, αλλά να μεταφέρεται σε επόμενες χρήσεις, καταχωρούμενες στην χρέωση μεταβατικού λογαριασμού. Ο χειρισμός αυτός επιβάλλεται αφού ο φόρος αυτός δεν θα βαρύνει τελικά την επιχείρηση, γιατί θα συμψηφισθεί με την επιστροφή της σε αυτήν επόμενες χρήσεις, στις οποίες οι δαπάνες που είχαν προγενέστερη χρήση χαρακτηριστεί "λογιστικές διαφορές". Θα αναγνωρισθούν από το φορολογικό έλεγχο σαν δαπάνες εισοδήματος (έξοδο) και θα μειώσουν το φορολογητέο εισόδημα της μεταγενέστερης αυτής χρήσεως.

ΙΙΧ.

Ας υποθέσουμε ότι ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών της χρήσεως 1987 της Α.Ε. "Ψ" ανέρχεται σε 30.000.000 και ότι η μοναδική πρόβλεψη που διενέργησε στην χρήση 1987 ήταν για αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου του από την υπηρεσία δρχ. 10.000.000 (έξοδο χρήσεως 1987). Επιπλέον διενέργησε και απόσβεση των συσσωρευμένων μέχρι 31.12.86 αποζημιώσεων δρχ. 8.000.000. Την 31.12.87 θα γίνει η εξής λογιστική εγγραφή :

88.	Κέρδη προς διάθεση	21.180.000
88.08	Φόρος εισοδήματος	
36.	Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού	8.820.000
36.99	Φόρος εισοδήματος επί λογιστικών διαφορών συμψηφιστικός (Προβλέψεις 18.000.000 * 49%)	
(εις) 54.	Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	30.000.000
	54.07 Φόρος εισοδήματος φορολογητέων κερδών	

Αν στην επόμενη χρήση 1988 η εταιρεία καταβάλλει σε εξερχόμενο προσωπικό της δρχ. 6.000.000 ο φόρος εισοδήματος της χρήσεως αυτής που αναλογεί στα λογιστικά της κέρδη είναι μεγαλύτερος από τον φόρο που προκύπτει από την

φορολογική της δήλωση, κατά τον φόρο επί του ποσού αυτού, δηλαδή κατά 2.940.000 δρχ. ($6.000.000 * 49\%$) και συνεπώς θα κάνει την εξής λογιστική εγγραφή :

88.	Κέρδη προς διάθεση	2.940.000
88.08	Φόρος εισοδήματος	
(εις)	36. Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού	2.940.000
	36.99 Φόρος εισοδήματος επί λογιστικών διαφορών συμψηφιστικός	

Πρέπει εδώ να πούμε, ότι ο προτεινόμενος λογιστικός χειρισμός, ο οποίος είναι και ο πιο σωστός, από λογιστική άποψη, δεν αντίκειται στην κείμενη φορολογική νομοθεσία αλλά ούτε και στην εμπορική νομοθεσία προσκρούει, παρά την κάπως κατηγορηματική επεξήγηση του Ε.Γ.Λ.Σ. σχετικά με το περιεχόμενο του λογαριασμού 88.08.

2.1.5. Παραδείγματα λογιστικής αντιμετώπισης των προβλέψεων αποζημιώσεων προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

A. Ας υποθέσουμε ότι το συνολικό ποσό των αποζημιώσεων που θα κατέβαλε η εταιρεία αν απέλυε το προσωπικό της, ανερχόταν :

- Αν η απόλυση γινόταν 31.12.87 σε	δρχ.	100.000.000
- Αν η απόλυση γινόταν την 31.12.86 σε	δρχ.	<u>80.000.000</u> -
Αποζημιώσεις που αντιστοιχούν στην χρήση '87 :		20.000.000 δρχ.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, η χρήση 1987 θα επιβαρυνθεί :

Ⓐ Για το συνολικό ποσό αποζημιώσεων που αντιστοιχεί στην χρήση του '87, δηλ. με δρχ. 20.000.000 ή τουλάχιστον με το ποσό αποζημιώσεων λόγω συνταξιοδότησεως και το οποίο ανέρχεται σε 40% της πλήρους αποζημιώσεως, αφού όλοι σχεδόν οι εργαζόμενοι υπάγονται σε επικουρική ασφάλιση, δηλαδή σε δρχ. 8.000.000 ($20.000.000 * 40\%$).

Θα γίνει η εγγραφή :

68.	Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	20.000.000 (ή 8.000.000)
68.00	Προβλέψεις αποζημιώσεως προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
(εις)	44. Προβλέψεις	20.000.000 (ή 8.000.000)

44.00. Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού
 λόγω εξόδου από την υπηρεσία
 44.00.00 Σχηματισμένες προβλέψεις

® Για το συνολικό ποσό των συσσωρευμένων μέχρι την 31.12.86 αποζημιώσεων, δηλαδή με το ποσό των 80.000.000 δρχ. ή τουλάχιστον για ποσό δρχ. 32.000.000 (80.000.000 * 40%) η εταιρεία έχει την δυνατότητα :

1ον Να επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσεως 1987. Δηλαδή να διενεργήσει την εγγραφή :

82.	Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων	80.000.000 (ή 32.000.000)
82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.00.10	Προβλέψεις αποζημιώσεων προσωπ. προηγ. χρήσεων	
(εις) 44.	Προβλέψεις	80.000.000(ή 32.000.000)
44.00	Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
44.00.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	

2ον Να καταχωρήσει το ποσό αυτό στον ισολογισμό και να το αποσβέσει τμηματικά και ισόποσα μέσα σε 5 χρήσεις. Δηλαδή να κάνει τις εγγραφές :

16.	Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς αποσβέσεως	80.000.000 (ή 32.000.000)
16.19	Λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως	
16.19.00	Προβλέψεις αποζημιώσεως προσωπικού προηγ. χρήσεων	
(εις) 44.	Προβλέψεις	80.000.000 (ή 32.000.000)
44.00	Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
44.00.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	

85.	Αποσβέσεις παγ. μη ενσωμ/να στο Λ.Κ.	16.000.000 (ή 64.000.000)
85.05	Αποσβέσεις ασώματων ακιν. και εξόδων πολ. απόσβ.	80.000.000/5 ή 32.000.000/5)
85.05.19	Αποσβέσεις λοιπών εξόδων πολ. απόσβεσης	
(εις) 16.	Έξοδα πολυετούς απόσβεσης	16.000.000(ή 64.000.000)

16.99 Αποσβεσμένα έξοδα πολ. απόσβεσης

16.99.19 Αποσβεσμένα λοιπά έξοδα πολ. απόσβεσης

Αντί του 85.05 μπορούσαμε να χρεώσουμε τον 82.00 με όλο το ποσό 80.000.000 ή 32.000.000 δηλαδή.

B. Έστω ότι μέσα στην επόμενη χρήση (ή στην μεθεπόμενη κ.λ.π.) η εταιρεία κατέβαλε σε εξερχόμενους της υπηρεσίας υπαλλήλους της, αποζημιώσεις δρχ. 6.500.000 δρχ. Στην χρήση αυτή θα διενεργηθεί η εγγραφή :

44.	Προβλέψεις	6.500.000
44.00	Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
44.00.01	Χρησιμοποιημένες προβλέψεις	
(εις) 38.00	Ταμείο	6.500.000

Η Επιχείρηση είχε κάνει πρόβλεψη όμως, μέχρι το τέλος της προηγούμενης χρήσης, για ποσό δρχ. 6.000.000. Γι' αυτό ακολουθούν οι λογιστικές εγγραφές τακτοποιήσεως :

82.	Έσοδα και έξοδα προηγούμενων χρήσεων	6.000.000
82.00	Έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.00.10	Προβλέψεις αποζημίωσης προσωπικού προηγ. χρήσεων (με το ποσό που αφορά την προϋπηρεσία των προηγ. χρήσεων)	
68.	Προβλέψεις εκμεταλλεύσεως	500.000
68.00	Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (το ποσό που αφορά την κλειόμενη χρήση)	
(εις) 44.	Προβλέψεις	6.500.000
	44.00 Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
	44.00.00 Σχηματισμένες προβλέψεις	
	(Σχηματισμός συμπληρωματικής προβλέψεως δρχ. 500.000)	

Απομένει να γίνει η εγγραφή μεταφοράς και συμψηφισμού των λογαριασμών 44.00.00 (πιστωτικός) και 44.00.01 (χρεωστικός). Εξυπακούεται ότι θα ληφθεί και η μέριμνα για τη φορολογική έκπτωση (με σχετική προσθήκη στην δήλωση κ.λ.π.) του καταβληθέντος συνολικού ποσού.

Γ. Αν το ποσό που καταβάλλεται είναι μικρότερο της σχηματισμένης προβλέψεως π.χ. καταβλήθηκαν δρχ. 5.800.000 ενώ είχε σχηματιστεί πρόβλεψη δρχ. 6.000.000 τότε το επιπλέον ποσό της προβλέψεως των δρχ. 200.000 μεταφέρεται στον 84.00. Στον ίδιο λογαριασμό μεταφέρονται και τα ποσά των σχηματισμένων προβλέψεων για εργαζομένους που δεν τα δικαιούνται, γιατί αποχώρησαν οικειοθελώς πριν να συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησεως. Οι μεταφορές αυτές γίνονται με την εγγραφή :

44.	Προβλέψεις	200.000
44.00	Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	
44.00.00	Σχηματισμένες προβλέψεις	
(εις) 84.	Έσοδα από προβλέψεις προηγ. χρήσεων	200.000
84.00	Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις	
84.00.00	Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις αποζημιώσεως προσωπικού προηγούμενων χρήσεων	

2.2. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΑΠΑΞΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (Λ. 44.10)

Σύμφωνα με όσα ορίζει ο ν. 2190/1920 στο άρθρο 43 παρ. 5ε, "σε περίπτωση υποτίμησης ενσώματου πάγιου στοιχείου, άσχετα αν αυτό υπόκειται σε απόσβεση ή όχι, εφόσον προβλέπεται ότι η υποτίμηση θα είναι διαρκής, σχηματίζεται ανάλογη πρόβλεψη, ώστε η αποτίμηση του στοιχείου αυτού, κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, να γίνεται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής και της υποτιμημένης τρέχουσας τιμής του. Οι προβλέψεις αυτές βαρύνουν τα αποτελέσματα χρήσης και το ποσό τους εμφανίζεται χωριστά στο λογαριασμό "αποτελέσματα χρήσης" και στο προσάρτημα, όταν είναι αξιόλογο. Η αποτίμηση στην παραπάνω χαμηλότερη τιμή μπορεί να μην συνεχιστεί όταν παύουν να υπάρχουν οι λόγοι που επέβαλαν την προσαρμογή της αξίας των παγίων αυτών".

Ένα απλό παράδειγμα υποτιμήσεως, είναι η οικονομική απαξίωση ενός μηχανήματος όταν η τεχνολογική πρόοδος το έχει καταστήσει παραγωγικά αδύνατο να συναγωνιστεί τα τελευταίας τεχνολογίας παρόμοια μηχανήματα.

Ο ίδιος νόμος συνεχίζει στην παράγραφο 14 λέγοντας ότι "οι προβλέψεις που αφορούν υποτιμήσεις περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού, σχηματίζονται σε ύψος που καλύπτει τις υποτιμήσεις των στοιχείων αυτών, κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού, και εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού, αφαιρετικά από τα στοιχεία στα οποία αναφέρονται".

Οι σχολιαζόμενες προβλέψεις σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. σχηματίζονται με χρέωση του αποτελεσματικού λο/σμού 83.10 "προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων", με πίστωση του λογαριασμού ισολογισμού 44.10 "προβλέψεις απαξιώσεων ή υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων". Ο πρώτος από τους λογαριασμούς αυτούς εμφανίζεται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως με τίτλο (86.02.10) "προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους", ενώ ο δεύτερος εμφανίζεται στο παθητικό του ισολογισμού με τίτλο "λοιπές προβλέψεις".

Η λογιστική εγγραφή έχει ως εξής :

83. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

83.10 Προβλέψεις απαξιώσεων ή υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων

44. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

44.10 Προβλέψεις απαξιώσεων και αποτιμήσεων πάγιων στοιχείων

Ο φορολογικός νόμος προβλέπει ότι εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης η πρόβλεψη για τυχόν υποτίμηση πάγιων στοιχείων του ενεργητικού ή υπερτίμηση στοιχείων του παθητικού, με εξαίρεση την υποτίμηση που προέρχεται από ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα και πλοία (ν.δ. 3323/1955 άρθρο 35 παρ. 1 περίπτ. ή). Στις περιπτώσεις αυτές, ο φορολογικός νόμος, δέχεται ότι αν και δεν έχει πραγματοποιηθεί η ζημία, υποστηρίζει ωστόσο, ότι πρέπει να εμφανιστεί στα βιβλία της επιχείρησης γιατί δεν θα εμφανίζει την πραγματική της οικονομική κατάσταση, πράγμα που είναι αντίθετο, με τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας και της λογιστικής.

Όταν τα πάγια περιουσιακά στοιχεία πωλούνται, οι σχηματισμένες προβλέψεις μεταφέρονται στην πίστωση του λογαριασμού του πάγιου στοιχείου που εκποιείται κατά περίπτωση. Χρεώνεται ο 44.10 και πιστώνεται ο αντίστοιχος λογαριασμός του παγίου στοιχείου.

Σημειώνεται, ότι όσον αφορά τις προβλέψεις για οικόπεδα και γήπεδα, αυτές δεν εμφανίζονται στο παθητικό του ισολογισμού όπως των λοιπών παγίων στοιχείων αλλά στο ενεργητικό αφαιρετικά του λογαριασμού "Γήπεδα - Οικόπεδα".

Για τον σχηματισμό των παραπάνω προβλέψεων πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις και κανόνες :

α. Να υφίσταται πραγματική υποτίμηση των παγίων στοιχείων του ενεργητικού ή υπερτίμηση των στοιχείων του παθητικού κατά το χρόνο σύνταξης του ισολογισμού και της απογραφής.

β. Η υποτίμηση πρέπει να αφορά μόνο πάγια και όχι εμπορεύσιμα στοιχεία. Από τα πάγια εξαιρούνται τα ακίνητα και τα πλοία που ιδιοχρησιμοποιούνται και δεν αναγνωρίζεται πρόβλεψη, γιατί δεν φορολογείται και η υπερτίμηση των στοιχείων αυτών.

γ. Κάθε πάγιο στοιχείο πρέπει να λαμβάνεται αυτοτελώς και μεμονωμένα. Η υποτίμηση δηλαδή ενός πάγιου στοιχείου δεν μπορεί να συμψηφιστεί με την υπερτίμηση ενός άλλου.

δ. Τα πάγια στοιχεία πρέπει να ανήκουν κατά κυριότητα στην επιχείρηση και όχι σε τρίτους.

ε. Η υποτίμηση των παγίων στοιχείων δεν πρέπει να γίνεται απευθείας στην απογραφή, με την άμεση μείωση της αξίας κτήσεώς τους, αλλά έμμεσα με τον σχηματισμό πρόβλεψης, έτσι ώστε να μπορεί η φορολογική αρχή να ελέγχει κατά πόσο η υποτίμηση είναι πραγματική, και αν υπάρχουν λόγοι για την διατήρηση ή μεταβολή αυτής της πρόβλεψης.

2.3. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ (Λ. 44.11)

2.3.1 Γενικά

Πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις σημαίνει την επιβάρυνση των αποτελεσμάτων της χρήσεως με ποσό που πιθανολογείται να καλύψει την ζημία που μπορεί να προκύψει στο μέλλον από αμφισβητούμενες εισπράξεις απαιτήσεων. Η πρόβλεψη αυτή σχηματίζεται ακόμη και όταν δεν υπάρχουν κέρδη, συνεπώς διαφέρουν από τα αποθεματικά και τις κρατήσεις που δημιουργούνται πάντοτε από κέρδη.

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ. ο προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις σχηματίζονται με χρέωση του λογαριασμού 83.11 "προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις" και πίστωση του λογαριασμού 44.11. Ο λογαριασμός 44.11 χρεώνεται με το ποσό της σχηματισμένης πρόβλεψης, με πίστωση του λογαριασμού εκείνης της απαίτησης που χαρακτηρίζεται για το σύνολο ή μέρος σαν ανεπίδεκτη είσπραξη. Αν υπάρχει υπόλοιπο της απαιτήσεως που τυχόν μένει ακάλυπτο, αυτό μεταφέρεται στη χρέωση του λογαριασμού 81.02.06 "ζημιές από ανεπίδεκτες εισπράξεως απαιτήσεις".

Μια απαίτηση καθίσταται επισφαλής, όταν δεν αναμένεται η είσπραξη εις το ακέραιο και μετά την εξάντληση όλων των ενδίκων μέσων που μπορεί να χρησιμοποιήσει η επιχείρηση κατά του οφειλέτη.

Ως οριστικά ανεπίδεκτη είσπραξης θεωρείται μία απαίτηση όταν η είσπραξη αυτής δια της νομίμου οδού καθίσταται αδύνατη π.χ. πτώχευση ή θάνατος πελάτη χωρίς περιουσία.

Όταν μία απαίτηση κάτω απ' αυτές τις συνθήκες θεωρηθεί ως ανεπίδεκτη είσπραξης, η ύπαρξη τυχόν ελπίδας προς είσπραξη αυτής στο μέλλον, δεν μεταβάλλει τον χαρακτηρισμό της.

2.3.2. Απόσβεση επισφαλών πελατών (άρθρο 35 παρ. 1 περίπτ. θ, ν.δ. 3323/1955)

Με τις διατάξεις του ν. 2065/1992, αντιμετωπίσθηκε για πρώτη φορά σοβαρά από την φορολογική νομοθεσία, ο σχηματισμός προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις και η απόσβεση αυτών. Σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις, από τα ακαθάριστα έσοδα εκπέπτονταν οι ενεργούμενες με οριστικές εγγραφές αποσβέσεις επισφαλών απαιτήσεων, δηλαδή η οριστική διαγραφή της απαίτησης ως μη εισπράξιμης, η οποία γινόταν για κάθε ένα χρεώστη ατομικά και όχι για το σύνολο των χρεωστών της επιχείρησης. Για να αναγνωρισθεί προς έκπτωση η απόσβεση αυτή, απαιτείται να είναι πράγματι επισφαλής, ο χρεώστης δηλ. να είναι πράγματι αφερέγγυος και το βάρος της

αποδείξεως για την απώλεια αυτής της απαίτησης το έφερε η επικαλούμενη την απώλεια επιχείρηση. Με την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 2065/92 (άρθρο 10 παρ. 12) που αντικατέστησαν τις διατάξεις του ν.δ. 3323/55 καθιερώθηκε ειδικός ή συγκεκριμένος τρόπος απόσβεσης των επισφαλών απαιτήσεων. Στη συνέχεια αντικαταστάθηκαν με τον ν. 2214/1994 (άρθρ. 17 παρ. 2, εφαρμογή για τις διαχειριστικές χρήσεις που κλείνουν με 30 Ιουνίου 1994 και μετά).

Έτσι, καθιερώνεται ο σχηματισμός πρόβλεψης η οποία αναγνωρίζεται φορολογικά προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα. Η πρόβλεψη αυτή υπολογίζεται σε ποσοστό 0,5% επί της αναγραφόμενης στα τιμολόγια πώλησης ή παροχής υπηρεσιών αξίας (εσωτερικού - εξωτερικού), αφού προηγουμένως αφαιρεθούν οι επιστροφές και εκπτώσεις που προκύπτουν από τα βιβλία. Ο ν. 2065/92 καθόριζε ποσοστό 1% όμως ο νέος ν. 2214/94 το περιόρισε σε 0,5%. Επομένως για τον υπολογισμό της πρόβλεψης δεν λαμβάνονται υπόψιν τα έσοδα από λιανικές πωλήσεις ή παροχής υπηρεσιών σε ιδιώτες, έστω κι αν αυτά είναι επί πιστώσει. Επίσης, δεν λαμβάνονται υπόψη οι χονδρικές πωλήσεις για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί τιμολόγιο πώλησης. (π.χ. πώληση αυτοκινήτου με συμβολαιογραφική πράξη). Δεν λαμβάνονται υπόψη ούτε τα έσοδα που έχουν πραγματοποιηθεί από πωλήσεις ή παροχή υπηρεσιών στο Δημόσιο, ή Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, λόγω της φερεγγυότητας των πελατών αυτών. Αντίθετα, οι πωλήσεις προς τις επιχειρήσεις που ανήκουν ή ελέγχονται από το Δημόσιο αλλά δεν είναι Ν.Π.Δ.Δ. λαμβάνονται υπόψη. Οι επιχειρήσεις που τηρούν πρόσθετα βιβλία, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι επιχειρήσεις ενοικιάσεως αυτοκινήτων για τις υπηρεσίες που παρέχουν σε άλλους επιτηδευματίες εκδίδουν Α.Π.Υ. και όχι τιμολόγιο σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. Επομένως, και οι υπηρεσίες αυτές θα λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό πρόβλεψης με το 0,5% για τις παρεχόμενες υπηρεσίες χονδρικής μόνο και όχι για τις λιανικές, γι' αυτές που αφορούν ιδιώτες δηλαδή.

Η αξία των τιμολογίων που λαμβάνεται υπόψη είναι η καθαρή αξία, χωρίς το Φ.Π.Α. δηλαδή, καθώς και τους άλλους ειδικούς φόρους όπως ο φόρος κατανάλωσης καπνού, πετρελαιοειδών ή αλκοόλης.

Όπως ορίζει ο νόμος, το ποσό της πρόβλεψης για κάθε διαχειριστική χρήση, συναθροιζόμενοι με το ποσό της πρόβλεψης σε προγενέστερες χρήσεις που εμφανίζεται στα βιβλία της επιχείρησης δεν μπορεί να υπερβεί το 50% του συνολικού χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού "πελάτες", όπως αυτό εμφανίζεται στην απογραφή τέλους χρήσης. Για τον υπολογισμό του χρεωστικού υπολοίπου των πελατών δεν περιλαμβάνονται τυχόν υπόλοιπα που αφορούν το δημόσιο, δήμους ή κοινότητες, δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς ή επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και νομικά πρόσωπα

δημοσίου δικαίου. Επίσης, δεν λαμβάνεται υπόψη το υπόλοιπο του λογαριασμού "Γραμμάτια Εισπρακτέα" (δύναται όμως τα επισφαλούς εισπράξεως ποσά γραμματίων να μεταφερθούν στο λογαριασμό 30.97 "πελάτες επισφαλείς" και να ληφθούν υπόψη. Από τον λογαριασμό 30.03 "Ν.Π.Δ.Δ και Δημόσιες Επιχειρήσεις" θα ληφθούν υπ' όψη μόνο τα υπόλοιπα των Δημοσίων Επιχειρήσεων που είναι Ν.Π.Ι.Δ. (δηλ. ανήκουν ή ελέγχονται από το Δημόσιο χωρίς να είναι Δημοσίου Δικαίου) και θα πρέπει να τηρούνται σε ιδιαίτερο τριτοβάθμιο λογαριασμό.

Από τους λογαριασμούς 31.03 "Γραμμάτια σε καθυστέρηση" 31.10 "Γραμμάτια σε ξ.ν. σε καθυστέρηση" και 33.91 "Επιταγές εισπρακτέες σε καθυστέρηση", μεταφέρονται στο λογαριασμό 30.97 "Πελάτες Επισφαλείς" μόνο τα επισφαλούς είσπραξης ποσά γραμματίων και επιταγών που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις από πωλήσεις προϊόντων ή υπηρεσιών προς πελάτες του ιδιωτικού τομέα. Στον 30.97 μεταφέρονται και όλες οι άλλες επισφαλούς είσπραξης απαιτήσεις από τους λογαριασμούς 30.00 "πελάτες εσωτερικού" και 30.01 "Πελάτες εξωτερικού".

Στους λογαριασμούς 30.98 "Ελληνικό Δημόσιο (με την ιδιότητα του πελάτη) λογαριασμός επίδικων απαιτήσεων" και 30.99 "Λοιποί πελάτες λογαριασμός επίδικων απαιτήσεων" παρακολουθούνται όσες απαιτήσεις της οικον. μονάδας κατά πελατών της μετατρέπονται σε επίδικες. Οι προβλέψεις που σχηματίζονται γι' αυτούς του λογαριασμούς μεταφέρονται στην χρέωση του 83.11 "Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις".

Την πρόβλεψη για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων δύναται να σχηματίσει κάθε επιχείρηση, εφόσον αποδεικνύεται η βάση της απαιτήσεως, η απαίτηση αυτή να συνδέεται με την δραστηριότητα της επιχείρησης και η απαίτηση αυτή να κρίνεται επισφαλής, ανεξάρτητα αν υπάρχουν ή όχι πελάτες ανεπίδεκτοι είσπραξης, δηλαδή είναι προαιρετική.

Η επιχείρηση θα σταματήσει να ενεργεί την εν λόγω πρόβλεψη από το χρόνο κατά τον οποίο οι κρατήσεις των προβλέψεων όπως διαμορφώνεται στο πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού 44.11 καλύψει το 50% του συνόλου των απαιτήσεών της. Η πρόβλεψη μπορεί να σχηματισθεί και με διαφορετικό ποσοστό από όσο ορίζει ο νόμος (0,5%), όχι όμως μεγαλύτερο, σε καμία περίπτωση.

Πέραν της σχηματιζόμενης κατά τα ανωτέρω πρόβλεψης, ο νόμος ορίζει ότι ουδέν άλλο ποσό αναγνωρίζεται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων. Έτσι, σε περίπτωση που σε μια διαχειριστική χρήση οι πράγματι ανεπίδεκτες είσπραξης απαιτήσεις είναι μεγαλύτερες των σχηματισθέντων προβλέψεων, δεν έχει την δυνατότητα η επιχείρηση το μέρος εκείνο των απαιτήσεων που δεν

καλύπτεται με τις προβλέψεις να το εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδά της. Τα ποσά των απαιτήσεων αυτών α καλυφθούν με τις διενεργούμενες προβλέψεις κάθε χρόνο, σε επόμενες χρήσεις με τα ποσά που προβλέπονται από το νόμο.

Εάν σε κάποια χρήση, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, το 50% του συνόλου των απαιτήσεων από πελάτες όπως εμφανίζεται στην απογραφή τέλους χρήσεως, είναι μικρότερο από το ποσό των σχηματισμένων προβλέψεων σε προηγούμενες χρήσεις έτσι όπως εμφανίζεται στα βιβλία της επιχείρησης, τότε το επιπλέον (του ορίου 50%) ποσό προβλέψεων, μεταφέρεται στην πίστωση του λογαριασμού 84.00.11 "έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις προηγούμενων χρήσεων" και αποτελεί φορολογητέο έσοδο. Είναι δε ευνόητο ότι ο σχηματισμός νέας πρόβλεψης στη χρήση αυτή απαγορεύεται από το νόμο. Ο λογαριασμός 84.00.11 μεταφέρεται στην πίστωση του λογαριασμού 86.02.03 "έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων".

Οι εισπράξεις σε επόμενες χρήσεις, που πραγματοποιούνται από πελάτες που τυχόν έχουν διαγραφεί (αποσβεσθεί) καταχωρούνται στο λογαριασμό 82.01.03 "εισπράξεις αποσβεσμένων απαιτήσεων" και ο οποίος καταλήγει στον 86.02.02 "έσοδα προηγούμενων χρήσεων".

2.3.3. Απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων τραπεζών

Η νομοθεσία που ισχύει σήμερα, λόγω της ιδιοτυπίας των τραπεζικών χορηγήσεων και πιστώσεων, παρέχει την ευχέρεια στις τράπεζες να ενεργούν απόσβεση των επισφαλών απαιτήσεων είτε με βάση τις γενικές διατάξεις του ν.δ. 3323/55 (άρθρο 35 παρ. 1 περίπτ. στ') είτε με βάση τις διατάξεις του αναγκαστικού νόμου 396/1968.

Με τον α.ν. 396/1968 ορίζεται ότι προκειμένου για τράπεζες, επιτρέπεται αντί της απόσβεσης με οριστικές εγγραφές των επισφαλών απαιτήσεών τους, να ενεργείται έκπτωση ποσοστού επί του ετήσιου μέσου όρου των πραγματικών χορηγήσεών τους, όπως το ποσό αυτό των χορηγήσεων προκύπτει από τις μηνιαίες λογιστικές καταστάσεις αυτών.

Ως πραγματικές χορηγήσεις θεωρούνται οι απαιτήσεις από κεφάλαιο και εγγραμμένους τόκους, όχι όμως και οι επισφαλείς ή μη εισπράξιμοι τόκοι των επισφαλών ή μη παραγωγικών απαιτήσεων, τους οποίους οι τράπεζες δικαιούνται να μην εμφανίζουν ή εγγράφουν στα βιβλία τους, που έχουν όμως την υποχρέωση να αποδεικνύουν ότι πρόκειται για τόκους που υπάγονται στην κατηγορία αυτή. στις πραγματικές τοποθετήσεις των τραπεζών δεν περιλαμβάνονται οι ενέγγυες πιστώσεις που ανοίχθηκαν αλλά δεν εκτελέστηκαν και οι χρεώσεις από εγγυητικές επιστολές, γιατί και στις δύο

περιπτώσεις δεν πρόκειται για πραγματικό δανεισμό, αλλά για εγγύηση της τράπεζας. Μόνο σε περίπτωση καταπτώσεως εγγυητικής επιστολής, το ποσό που καταβλήθηκε από την τράπεζα για την εκπλήρωση της υποχρεώσεως που ανέλαβε με την εγγυητική επιστολή θεωρείται σαν πραγματική τοποθέτηση.

Στις πραγματικές χορηγήσεις δεν περιλαμβάνονται :

- α.** Τα δάνεια από το Δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ.
- β.** Τα εγγυημένα από το Δημόσιο δάνεια και
- γ.** Οι καταθέσεις σε άλλες τράπεζες.

Το ποσοστό επί του ποσού του ετήσιου μέσου όρου των πραγματικών χορηγήσεων των τραπεζών ορίζεται ως εξής :

- α.** Σε 2% προκειμένου για τις κατά το νόμο 3221/1924 Κτηματικές Τράπεζες, με εξαίρεση τις χορηγήσεις προς τις ξενοδοχειακές και τουριστικές επιχειρήσεις για τις οποίες το ποσοστό ορίζεται σε 1%.
- β.** Σε 2% προκειμένου περί τραπεζών επενδύσεων.
- γ.** Σε 1% για τις υπόλοιπες τράπεζες.

Ειδικά, όσον αφορά τις ναυτιλιακές τράπεζες και τις τράπεζες εξωτερικού εμπορίου, σημειώνουμε τα εξής :

- α.** Για τις ναυτιλιακές τράπεζες εφαρμόζεται, σχετικά με τις αποσβέσεις των επισφαλών απαιτήσεων, ό,τι ισχύει για τις τράπεζες επενδύσεων, δηλαδή ποσοστό 2% (άρθρο 14 παρ. 5 ν.δ. 1321/1972).
- β.** Για τις τράπεζες εξωτερικού εμπορίου εφαρμόζεται, σχετικά με τις αποσβέσεις των επισφαλών απαιτήσεων, ό,τι ισχύει για τις τράπεζες επενδύσεων, δηλαδή και εδώ ποσοστό 2%. (άρθρο 8 παρ. 1 ν.δ. 116/1973).

Οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να ενεργούν μεγαλύτερες προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων από τα ποσοστά που προαναφέρθηκαν αλλά αυτές θα πρέπει να είναι αιτιολογημένες κατά περίπτωση. Κατά το μέρος που οι πιο πάνω προβλέψεις δεν επαληθευθούν και δεν γίνουν οι οριστικές εγγραφές διαγραφής των απαιτήσεων μέσα στις επόμενες τρεις χρήσεις από την χρήση σχηματισμού τους, η τράπεζα υποχρεούται μέσα σε τρεις μήνες από τη λήξη της τρίτης χρήσης να υποβάλει συμπληρωματική δήλωση φορολογίας, εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους, στο οποίο σχηματίσθηκε η πρόβλεψη. Η δήλωση αυτή είναι εκπρόθεσμη και επιβάλλονται επί του φόρου που προκύπτει από τη δήλωση αυτή οι προσαυξήσεις που προβλέπονται για την εκπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης.

2.3.4. Μέθοδοι εκτιμήσεως των προβλέψεων για απώλειες από επισφαλείς πελάτες

α. Η μέθοδος της εξατομικευμένης διαγραφής των απαιτήσεων κατά την οποία οι ζημιές από τις επισφαλείς απαιτήσεις μεταφέρονται στη χρήση κατά την οποία καθίσταται γνωστό ότι η συγκεκριμένη απαίτηση είναι ανεπίδεκτη εισπράξεως, οπότε διενεργείται η απόσβεσή της. Η μέθοδος αυτή είναι επιτρεπτή από φορολογική άποψη γιατί παρουσιάζει το πλεονέκτημα της βεβαιότητας της απώλειας. Τα μειονεκτήματά της είναι ότι οι απαιτήσεις υπερεκτιμούνται, γιατί δεν επιτρέπεται καμία μείωση των απαιτήσεων παρότι δεν είναι βέβαιο ότι θα εισπραχθούν στο ακέραιο με την αξία που εμφανίζονται στον Ισολογισμό και δεύτερον, ότι η χρήση που γίνεται η απόσβεση είναι μεταγενέστερη από την οποία δημιουργήθηκε η απαίτηση κι αυτό είναι αντίθετο με τις αρχές της λογιστικής.

β. Η μέθοδος της εκτιμήσεως του ύψους της απώλειας από επισφαλείς απαιτήσεις, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό είτε επί των πωλήσεων σε πίστωση, είτε επί των συνολικών (μετρητοίς και επί πιστώσει).

Το ποσοστό επί των πωλήσεων προσδιορίζεται με βάση στατιστικά στοιχεία των προηγούμενων χρήσεων. Δηλαδή, συσχετίζονται ο πωλήσεις, οι απώλειες από επισφαλείς απαιτήσεις και οι εισπράξεις από αποσβεσθείσες επισφαλείς απαιτήσεις ορισμένου αριθμού προηγούμενων χρήσεων, κατά τον εξής τύπο :

$$\text{εκτιμώμενο} \quad \begin{array}{l} \text{ποσό} \\ \text{απωλειών} \end{array} = \frac{\begin{array}{l} \text{(Απώλειες από επισφαλείς απαιτήσεις - (Εισπράξεις από αποσβεσθείσες} \\ \text{προηγούμενων χρήσεων)} \end{array}}{\begin{array}{l} \text{Εισπράξεις από αποσβεσθείσες} \\ \text{επισφαλείς απαιτήσεις προηγ. χρήσεων)} \end{array}}{\begin{array}{l} \text{Πωλήσεις (συνολικές ή μόνο επί πιστώσει) προηγούμενων χρήσεων} \end{array}}$$

Το ποσοστό που προκύπτει από τον παραπάνω τύπο χρησιμοποιείται για υπολογισμό της πρόβλεψης για απώλεια από επισφαλείς απαιτήσεις που πρέπει να βαρύνει την τρέχουσα χρήση. Το ποσοστό αυτό θα πρέπει να διερευνάται κάθε χρόνο και να γίνεται αναπροσαρμογή σε περίπτωση ανεπάρκειας. Σημειώνουμε ότι προτιμάται το ποσοστό επί των πωλήσεων σε πίστωση και όχι επί των συνολικών, γιατί οι πωλήσεις τοις μετρητοίς δεν επιφέρουν απώλειες από επισφαλείς απαιτήσεις.

γ. Η μέθοδος της εκτιμήσεως του εισπρακτέου από τις απαιτήσεις ποσού, με την οποία προκύπτει ένα ποσοστό, από την πείρα της επιχειρήσεως, απαιτήσεων το οποίο δεν θα εισπραχθεί. Η πρόβλεψη εκτιμάται με το ποσοστό αυτό επί το σύνολο των απαιτήσεων. Με την μέθοδο αυτήν είναι σαν να εκτιμούνται στην σημερινή τους αξία οι απαιτήσεις της επιχείρησης. Η μέθοδος αυτή μπορεί να εφαρμοστεί με δύο τρόπους :

Πρώτος τρόπος

Συσχετίζονται τα ποσά των απωλειών από τη μη είσπραξη των απαιτήσεων προς τα αντίστοιχα ποσά των απαιτήσεων των προηγούμενων χρήσεων και προσδιορίζεται η ποσοστιαία σχέση αυτών με τον εξής τύπο :

$$\text{Συνολικό ποσοστό προβλέψεως για επισφαλείς απαιτήσεις} = \frac{\text{Σύνολο απωλειών από επισφαλείς απαιτήσεις σε προηγούμενες χρήσεις}}{\text{Σύνολο απαιτήσεων στις αντίστοιχες προηγούμενες χρήσεις}}$$

Με το ποσοστό αυτό πολλαπλασιάζεται το σύνολο των απαιτήσεων στο τέλος της χρήσης για να σχηματισθεί το ύψος της πρόβλεψης και να προσαρμοστεί το υπόλοιπο του λογαριασμού αυτού, με το ποσό που προκύπτει από το παραπάνω γινόμενο. Η μέθοδος αυτή ευνοεί την αλήθεια του Ισολογισμού σε βάρος του λογαριασμού "αποτελέσματα χρήσεως", γιατί προσδιορίζει το σωστό υπόλοιπο των απαιτήσεων και εκτιμά την απώλεια από επισφαλείς απαιτήσεις που πρέπει να βαρύνει την συγκεκριμένη χρήση.

Δεύτερος τρόπος

Το συνολικό ποσό της προβλέψεως δεν εξευρίσκεται με βάση ένα γενικό ποσοστό όπως με τον πρώτο τρόπο, αλλά κατόπιν αναλύσεως της παλαιότητας των υπολοίπων όλων των απαιτήσεων. Για το σκοπό αυτόν, καταρτίζεται ένας πίνακας παλαιότητας των απαιτήσεων στον οποίο καταχωρούνται στο τέλος της χρήσεως όλα τα υπόλοιπα των απαιτήσεων, τα οποία αναλύονται σε κλιμάκια παλαιότητας. Ο πίνακας αυτός δίνει μια χρήσιμη εικόνα της εισπραξιμότητας των απαιτήσεων και των πιθανών απωλειών από επισφαλείς απαιτήσεις, γιατί η πείρα δείχνει ότι όσο πιο "ηλικιωμένη" είναι μια απαίτηση, τόσο μεγαλύτερη επισφάλεια περικλείει. Σε περιπτώσεις μεγάλου αριθμού λογαριασμών απαιτήσεων ο παραπάνω τρόπος καθίσταται σχεδόν αδύνατος, γι' αυτό η επιχείρηση μπορεί να προβεί σε μια κατά προσέγγιση εκτίμηση της συνολικής απώλειας, χρησιμοποιώντας για τις απαιτήσεις κάθε ομάδας παλαιότητας το κατάλληλο ποσοστό απώλειας που προκύπτει από την πείρα του παρελθόντος μετά από την προσαρμογή του σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.

2.3.5. Λογιστικός χειρισμός των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις

Κατ' αρχήν μεταφέρονται οι πελάτες στους επισφαλείς πελάτες, με την ακόλουθη εγγραφή : (Αν πρόκειται για χρεώστες, χρησιμοποιείται ο 33.97 "Χρεώστες επισφαλείς".

30. ΠΕΛΑΤΕΣ

30.97. Πελάτες επισφαλείς

30.97.00 Πελάτης "Χ"

30. ΠΕΛΑΤΕΣ

30.00 Πελάτες εσωτερικού

30.00.00 Πελάτης "Χ"

Με αυτό τον τρόπο χαρακτηρίζονται επισφαλείς οι πελάτες που είναι επίφοβοι με όλο το ποσό της απαίτησης. Στην συνέχεια γίνεται η εγγραφή της πρόβλεψης με βάση τις διατάξεις που ισχύουν από το νόμο. (0,5% χ Χ.Υ. πελατών)

83. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

83.11. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

44. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

44.11 Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

Ο 83.11 θα μεταφερθεί κατά τον υπολογισμό των αποτελεσμάτων, στον 86.02.10 "Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους". Όταν βεβαιωθεί η απώλεια της απαίτησης σε κάποια χρήση, τότε γίνεται η διαγραφή (απόσβεση) του πελάτη.

44. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

44.11. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

30. ΠΕΛΑΤΕΣ

30.97 Πελάτες επισφαλείς

30.97.00 Πελάτης "Χ"

Σε περίπτωση που η απώλεια ήταν μεγαλύτερη από την σχηματισμένη πρόβλεψη, τότε η διαφορά χρεώνει τον 81.02.06 "Ζημίες από ανεπίδεκτες εισπράξεως απαιτήσεις" σε πίστωση του 30.97.

Όταν οι σχηματισμένες προβλέψεις μέσα σε μια χρήση έχουν ξεπεράσει το επιτρεπτό από τον νόμο όριο (50% του Χ.Υ. πελατών) τότε το παραπάνω από το 50% ποσό των προβλέψεων μεταφέρεται ως εξής :

44. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

44.11. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

84. ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΝ

84.00 Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγ. χρήσεων

84.0.11 Από προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

Ο 84.11 μεταφέρεται στον 86.02.03 "Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων" και εξισώνεται.

Σε περίπτωση που σε κάποια χρήση εισπραχθούν αποσβεσμένες απαιτήσεις τα έσοδα αυτά μεταφέρονται στον 82.01.03 "Εισπράξεις αποσβεσμένων απαιτήσεων" ο οποίος κατόπιν πηγαίνει στον 86.02.02 "Έσοδα προηγούμενων χρήσεων".

Ο 44.11 εμφανίζεται στον Ισολογισμό στο ενεργητικό του, αφαιρετικά του λογαριασμού "επισφαλείς - επίδικες πελάτες και χρεώστες".

Οι προβλέψεις αυτές, αναλύονται στο προσάρτημα της επιχείρησης όταν το ποσό τους είναι σημαντικό.

Οι επιχειρήσεις στη χώρα μας που ελέγχονται από ορκωτούς Λογιστές - Ελεγκτές, υποχρεώνονται με ποινή σημειώσεως σχετικής παρατηρήσεως στο "Πιστοποιητικό Ελέγχου" που αφορά τη διενέργεια προβλέψεων για την κάλυψη ζημιών από επισφαλείς πελάτες, αφού η πρόβλεψη αυτή επιβάλλεται από ρητή διάταξη του ν. 2190/1920.

2.3.6. Ειδικές περιπτώσεις προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις

α. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης (Λήξιγκ). Με το άρθρο 6 παρ. 8 του Ν. 1665/1986 ορίζεται ότι για τον υπολογισμό των καθαρών κερδών των εταιρειών αυτών, επιτρέπεται να ενεργείται για την κάλυψη επισφαλών απαιτήσεών τους έκπτωση έως 2% του ύψους των μισθωμάτων, ληξιπρόθεσμων ή όχι, από όλες τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα οποία δεν είχαν εισπραχθεί στο τέλος κάθε χρήσης. Η έκπτωση αυτή φέρεται σε ειδικό λογαριασμό προβλέψεως.

β. Πρόβλεψη για την κάλυψη επισφαλών απαιτήσεων των εταιρειών επιχειρηματικού κεφαλαίου. Με το άρθρο 4 του Ν. 1775/1988, ορίζεται ότι για τον

προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου έχουν το δικαίωμα να εκπίπτουν ποσοστό 3% του ποσού του υπολοίπου, στο τέλος κάθε χρήσης, των συμμετοχών σε επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας και των εγγυήσεων που παρέχουν προς αυτές. Η έκπτωση αυτή φέρεται σε ειδικό λογαριασμό προβλέψεως.

γ. Πρόβλεψη για την κάλυψη του κινδύνου από τη δραστηριότητα των εταιρειών που ασχολούνται με την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων (Φάκτορινγκ).

Με το άρθρο 6 παράγραφος 3 του Ν. 1905/1990, έτσι όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 10 παρ. 5 του Ν. 2367/1995, ορίζεται ότι για τον προσδιορισμό των καθαρών κερδών των εταιρειών αυτών επιτρέπεται να ενεργείται έκπτωση για την κάλυψη του κινδύνου από τη δραστηριότητα αυτή, ως εξής :

- Έως 1,5% επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών που ο φορέας έχει προεξοφλήσει, έναντι απαιτήσεων που έχει αναλάβει να εισπράξει από εξαγωγική δραστηριότητα χωρίς δικαίωμα αναγωγής.

- Έως 1% επί του μέσου ετήσιου ύψους των ποσών των προεξοφλήσεων απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής.

Η έκπτωση αυτή φέρεται σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, δηλ. σε λογαριασμό προβλέψεως, το ύψος του οποίου δεν μπορεί να υπερβαίνει το ήμισυ του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου των φορέων του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 1905/1990, ή το 1/4 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου των φορέων του εδαφίου α' της ίδιας παραγράφου.

2.3.7. Σχόλια και κριτική των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις

Η δυνατότητα που έχουν οι επιχειρήσεις να διαγράφουν τις ανεπίδεκτες είσπραξης απαιτήσεις με ταυτόχρονη φορολογική αναγνώριση της ζημίας αποτελεί ένα άριστο μέτρο δίνοντας λύση σ' αυτό το πραγματικά μεγάλο πρόβλημα που δημιουργούταν στο παρελθόν, ανάμεσα στην φορολογική Αρχή και τις επιχειρήσεις που συνήθως είχε ως αποτέλεσμα την προσφυγή στα Διοικητικά Δικαστήρια. Με την εφαρμογή όμως του ν. 2065/1992 και κατόπιν του 2214/1994 το μεγάλο αυτό πρόβλημα εξομάλυνε την κατάσταση. Όμως παρ' όλα αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένα προβλήματα. Η διαγραφή των πελατών κρίνεται από την επιχείρηση με βάση δικά της στοιχεία και δεν ερευνάται από την φορολογική Αρχή αν οι διαγραφές αυτές αφορούν πράγματι επισφαλείς ή όχι απαιτήσεις, και βέβαια εδώ κρίνεται και η ορθότητα του

μέτρου. Όμως αυτό είναι πολύ πιθανό μερικές επιχειρήσεις να το εκμεταλλευθούν και να εμφανίζουν "εικονικές" διαγραφές απαιτήσεων για να εκπίπτουν τα έξοδα αυτά. Έτσι, προκύπτει και το πρόβλημα στην περίπτωση που εισπραχθούν τα ποσά αυτά, αφού οι πελάτες αυτοί ήταν φερέγγυοι και δεν υπήρχε λόγος διαγραφής τους, αλλά έγιναν για να μπορέσουν να σχηματίσουν περαιτέρω πρόβλεψη σε άλλες χρήσεις αφού οι διαγραφές μειώνουν το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού 44.11. Στην περίπτωση που εμφανιστούν αυτές οι εισπράξεις κανονικά στα βιβλία της επιχείρησης τότε δεν υπάρχει κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα. Από την άλλη όμως οι εισπράξεις αυτές μπορούν να δώσουν κάποιο κίνητρο σε κάποιους που χειρίζονται τα θέματα αυτά μέσα στην επιχείρηση, και να μην εμφανιστούν αυτά τα ποσά πουθενά. Υπάρχει δηλαδή μεγάλη πιθανότητα κατάχρησης των ποσών αυτών. Μεγαλύτερο είναι το πρόβλημα αυτό στις επιχειρήσεις που δεν είναι άρτια οργανωμένες και δεν υφίσταται επαρκής εσωτερικός έλεγχος. Γι' αυτό, καλό θα ήταν οι διαγραφές των υπολοίπων αυτών να τίθενται υπόψη της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων για τις Α.Ε. και της Συνέλευσης των εταίρων για τις Ε.Π.Ε. και να αιτιολογούνται επαρκώς.

Τέλος, οι αποσβέσεις αυτές, από επισφαλείς απαιτήσεις, θα έπρεπε κανονικά να βαρύνουν τα αποτελέσματα των χρήσεων στις οποίες οι απαιτήσεις αυτές γεννήθηκαν. Επειδή οι ζημιές αυτές δεν είναι δυνατό να διαπιστωθούν προκαταβολικά κατά τη δημιουργία των απαιτήσεων, αλλά διαπιστώνονται εκ των υστέρων, επιβάλλεται η προκαταβολική εκτίμηση των ζημιών αυτών και η διενέργεια σχετικής προβλέψεως στην χρήση που αφορούν οι απαιτήσεις αυτές. Επίσης, ο χαρακτηρισμός των προβλέψεων και ζημιών από επισφαλείς απαιτήσεις ως έκτακτα και ανόργανα έξοδα είναι εσφαλμένος γιατί πρόκειται περί τακτικών και οργανικών εξόδων σύμφωνα με τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις και ορισμούς του ίδιου του Ε.Γ.Λ.Σ. και ο σωστότερος λογιστικός χειρισμός τους θα ήταν να καταχωρείται στον λογαριασμό 68.09 "Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως", αντί του 83.11.

2.4. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΞΟΔΑ (Λ. 44.12), ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ (Λ. 44.13) ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ (Λ. 44.98)

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ., οι λογαριασμοί 44.12, 44.13 και 44.98 εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού με τον τίτλο "λοιπές προβλέψεις". Οι αποτελεσματικοί λογαριασμοί 83.12, 83.13 και 83.98 εμφανίζονται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως με τον τίτλο "προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους" 86.02.10.

Τα έκτακτα έξοδα και οι ζημίες που πραγματοποιούνται κατά τις επόμενες χρήσεις, για τις περιπτώσεις των οποίων είχαν σχηματιστεί προβλέψεις, καταχωρούνται κανονικά στους οικείους υπολογαριασμούς των έκτακτων και ανόργανων εξόδων και ζημιών ή των εξόδων προηγούμενων χρήσεων κατά περίπτωση. Μετά από κάθε καταχώρηση ζημίας ή εξόδου αυτής της μορφής, από τις σχηματισμένες προβλέψεις μεταφέρονται στην χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του πρωτοβάθμιου λογαριασμού 44 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ, και πίστωση του λογαριασμού "έσοδα από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων, για έκτακτους κινδύνους" 84.01 τα ποσά των προβλέψεων που είχαν σχηματιστεί για τις ζημίες και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν. Ο 84.01 καταλήγει στον 86.02.03 "έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων". Η μεταφορά των ποσών αυτών γίνεται μέχρι το όριο καλύψεώς τους από τις προβλέψεις. Μεταφέρεται δηλαδή ολόκληρη η σχηματισμένη πρόβλεψη αν αυτή είναι μικρότερη από τις ζημίες και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν, αλλιώς μεταφέρεται ποσό ίσο με τις ζημίες και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν.

Οι παρόντες λογαριασμοί σχηματίζονται συνήθως, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού όταν η οικονομική μονάδα έχει απαιτήσεις κατά του Ελληνικού Δημοσίου και μετατρέπονται σε επίδικες.

Σχηματίζεται πρόβλεψη ισόποση με το υπόλοιπο του λογαριασμού 33.98 "Επίδικες απαιτήσεις κατά του Ελληνικού Δημοσίου" με χρεωπιστούμενους κατά περίπτωση τους λογαριασμούς.

<u>Χρεούμενος λογαριασμός</u>	<u>Πιστούμενος λογαριασμός</u>
83.12 "Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα"	44.12 "Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα"
83.13 "Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων"	44.13 "Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων"
83.98 "Λοιπές έκτακτες προβλέψεις"	44.98 "Λοιπές έκτακτες προβλέψεις"

Σε περίπτωση που, σύμφωνα με τα στοιχεία της οικονομικής μονάδας, είναι πολύ πιθανό ότι το ποσό με το οποίο θα επιβαρυνθεί τελικά για συγκεκριμένη φορολογική υπόθεση θα διαφέρει από εκείνο που έχει βεβαιωθεί, η πρόβλεψη πρέπει να είναι ανάλογη.

ΠαράδειγμαΦόρος εισοδήματος οικονομικής μονάδας :

Ας υποθέσουμε ότι πέρα από τον φόρο εισοδήματος που κατέβαλε η οικονομική μονάδα στο Δημόσιο βεβαιώθηκε σε βάρος της φόρος εισοδήματος για προηγούμενες χρήσεις δρχ. 4.000.000 και ότι προκειμένου να προσφύγει στα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια κατέβαλε στο Δημόσιο δρχ. 800.000. Θα γίνονται εγγραφές :

38.98	Επίδικες απαιτήσεις κατά Ελλ. Δημοσίου	4.000.000
38.98.00	Φόρος εισοδήματος χρήσεων	
54.	Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	4.000.000
54.99	Φόροι - τέλη προηγ. χρήσεων	
54.99.00	Φόρος εισοδήματος χρήσεων	

54.	Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	800.000
54.99	Φόροι - τέλη προηγούμενων χρήσεων	
54.99.00	Φόρος εισοδήματος χρήσεων	
38.00	Ταμείο	800.000

Κατά το κλείσιμο του ισολογισμού θα σχηματισθεί πρόβλεψη για ολόκληρο το ποσόν του φόρου που βεβαιώθηκε. Σε περίπτωση που, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατέχει η οικονομική μονάδα, πιθανολογείται ότι το ποσό με το οποίο θα επιβαρυνθεί τελικά θα διαφέρει από το ποσό του φόρου που έχει βεβαιωθεί σε βάρος της, η πρόβλεψη πρέπει να είναι ανάλογη.

83.	Προβλέψεις για έκτατους κινδύνους	4.000.000
83.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	
44.	Προβλέψεις	4.000.000
44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων	

Ας υποθέσουμε ότι την επόμενη χρήση οριστικοποιείται η εκκρεμοδικία και το ποσό του φόρου περιορίζεται μόνο σε δρχ. 600.000. Θα γίνουν οι εγγραφές :

54.	Υποχρεώσεις από φόρους και τέλη	3.200.000
54.99	Φόροι - τέλη προηγούμενων χρήσεων	
54.99.00	Φόρος εισοδήματος χρήσεων	

33.98 Επίδικες απαιτήσεις κατά Ελλ. Δημοσίου 3.200.000

33.98.00 Φόρος εισοδήματος χρήσεων

Αντλογισμός της ανύπαρκτης υποχρέωσης

38.	Ταμείο	200.000	
42.	Αποτελέσματα εις νέον	600.000	
42.04	Διαφορές φορολ. ελέγχου προηγ. χρήσεων		
	33.98 Επίδικες απαιτήσεις κατά Ελλ. Δημοσίου	800.000	
	33.98.00 Φόρος εισοδήματος χρήσεων...		
44.	Προβλέψεις	4.000.000	
44.13	Προβλέψεις για έξοδα προηγ. χρήσεων		
	84. Έσοδα από προβλέψεις προηγ. χρήσεων		
	84.00 Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλ. προηγ. χρήσεων	3.400.000	
	84.01 Έσοδα από χρησιμοποιούμενες προβλέψεις προηγ. χρήσεων για έκτακτους κινδύνους	600.000	

2.5. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (Λ. 44.14)

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και τον Κ.Β.Σ. (Π.Δ. 186/1992) στον λογαριασμό αυτό καταχωρούνται οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν με την αποτίμηση απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα, τόσο των βραχυπρόθεσμων όσο και των μακροπρόθεσμων. Οι πραγματοποιημένες συναλλαγματικές διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την είσπραξη ή εξόφληση υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα δεν καταχωρούνται στον παρόντα λογαριασμό γιατί θεωρούνται αποτέλεσμα της χρήσεως στην οποία προέκυψαν και καταχωρούνται στους αποτελεσματικούς λογαριασμούς 81.00.04 έκτακτα και ανόργανα έξοδα (χρεωστικές) και 81.01.04 έκτακτα και ανόργανα έσοδα (πιστωτικές).

Οι Συναλλαγματικές διαφορές διακρίνονται σε *βραχυπρόθεσμες* και *μακροπρόθεσμες* και η λογιστική τους αντιμετώπιση διαφέρει ανάλογα με αυτές τις δύο κατηγορίες.

Έτσι, η λογιστική αντιμετώπισή τους έχει ως εξής :

α. Συναλλαγματικές διαφορές από την αποτίμηση βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που δεν αφορούν κτήση παγίων στοιχείων. (Μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσης).

- Καταχωρούνται σε ιδιαίτερους υπολογαριασμούς κατά ξένο νόμισμα, που έχουν τον τίτλο "Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων" του λογαριασμού 44.14.

Κατά το τέλος της χρήσης τα τελικά υπόλοιπα των υπολογαριασμών και μετά τον συμψηφισμό πιστωτικών και χρεωστικών συναλλαγματικών διαφορών που προέκυψαν από την αποτίμηση των απαιτήσεων και υποχρεώσεων του ίδιου ξένου νομίσματος.

- *Χρεωστικά* : μεταφέρονται στην χρέωση του αποτελεσματικού λογαριασμού 81.00.04 "συναλλαγματικές διαφορές". Ο λογαριασμός αυτός εμφανίζεται στον λογαριασμό "αποτελέσματα χρήσεως και στα "έκτακτα και ανόργανα έξοδα" (86.02.07)
- *Πιστωτικά* : παραμένουν στον παρόντα λογαριασμό (44.14) και στην επόμενη χρήση μεταφέρονται στον αποτελεσματικό λογαριασμό 81.01.04 "Συναλλαγματικές διαφορές" και στην συνέχεια ο λογαριασμός αυτός εμφανίζεται στον λογαριασμό "αποτελέσματα χρήσεως" στα "έκτακτα και ανόργανα έσοδα" (86.02.00)

Παράδειγμα :

Η επιχείρηση κατά την 31.12.1990 είχε τις εξής βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις και υποχρεώσεις :

1. Συναλλαγματικές εισπρακτέες την 1.3.1991 ονομαστικής αξίας \$ 1.000.000 που εμφανίζονται στον λογαριασμό "γραμμάτια εισπρακτέα" με δρχ. 140.000.000.

2. Συναλλαγματικές πληρωτέες την 1.2.1991 ονομαστικής αξίας DM 2.000.000 που εμφανίζονται στον λογαριασμό γραμμάτια πληρωτέα με δρχ. 130.000.000

Θα γίνουν οι εξής εγγραφές :

		31.12.1990
31.	Γραμμάτια εισπρακτέα σε \$	3.000.000
	44.14 Προβλέψεις για Σ.Δ. από αποτίμηση απαιτ. και λοιπών υποχρεώσεων	
	44.14.00 Συναλλαγματικές διαφορές σε \$	3.000.000

31.12.1990

44.14 Προβλέψεις για Σ.Δ. από αποτ. απαιτ. και υποχ.

44.14.00 Συναλλαγματικές Διαφορές σε DM

6.000.000

51. Γραμμ. πληρωτέα σε DM

6.000.000

31.12.90

81.00 Έκτακτα και ανόργανα έξοδα	6.000.000
81.00.04 Συναλλαγματικές διαφορές	
44.14 Προβλ. για Σ.Δ. από αποτ. απαιτ. και υποχρ.	
44.14.01 Προβλ. για Σ.Δ. σε DM	6.000.000
Μέσα στο 1991	
<hr/>	
44.14 Προβλ. για Σ.Δ. από αποτίμηση απαιτ. και υποχρ.	
44.14.00 Προβλ. για Σ.Δ. σε \$	3.000.000
81.01 Έκτακτα και ανόργανα έσοδα	
81.01.04 Συναλ. Διαφορές	3.000.000

β. Συναλλαγματικές Διαφορές από την αποτίμηση μακροπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων που δεν αφορούν κτήσεις παγίων Στοιχείων (Μετά το τέλος της επόμενης χρήσης)

Οι συναλλαγματικές διαφορές της κατηγορία αυτής αντιμετωπίζονται ως εξής :

- Καταχωρούνται σε ιδιαίτερους υπολογαριασμούς κατά ξένο νόμισμα με τίτλο "προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση μακροπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων".

- Στο τέλος κάθε χρήσεως οι χρεωστικές και οι πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές, συμψηφίζονται κατά ξένο νόμισμα και το υπόλοιπο κατά ξένο νόμισμα αν είναι:

- *Χρεωστικό* : θεωρείται έκτακτο αποτέλεσμα για την χρήση στην οποία προέκυψε και μεταφέρεται στον αποτελεσματικό λογαριασμό 81.00.04 "έκτακτα και ανόργανα έξοδα - Συναλλαγματικές διαφορές" και κατόπιν στον 86.02.07

81.01 Έκτακτα και ανόργανα έξοδα	
81.01.04 Συναλλαγματικές Διαφορές	60.000
44.14 Προβλ. για Σ.Δ. από αποτιμ. απαιτ. και υποχρ.	
44.14.11 Μακροπρ. απαιτ. και υποχρ.	60.000

- *Πιστωτικό* : πιστώνεται ο λογαριασμός 44.14 και εμφανίζεται στον ισολογισμό της χρήσης που προέκυψε το πιστωτικό υπόλοιπο, και κατά την επόμενη ή τις επόμενες

χρήσεις είτε συμψηφίζονται μερικώς ή ολικώς με τυχόν χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, που προκύπτουν κατά την αποτίμηση των μακροπρόθεσμων απαιτήσεων και υποχρεώσεων που είναι εκφρασμένες στο ίδιο νόμισμα, είτε μεταφέρονται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων της χρήσης εκείνης μέσα στην οποία εισπράχθηκαν οι απαιτήσεις αυτές ή πληρώθηκαν οι υποχρεώσεις. Σε περίπτωση όμως που προηγήθηκαν μερικοί συμψηφισμοί, το μέρος των πιστωτικών υπολοίπων που μεταφέρεται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων κάθε χρήσης μειώνεται κατά αναλογία, με βάση τα αρχικά πιστωτικά υπόλοιπα και τα μετά τους μερικούς συμψηφισμούς αντίστοιχα πιστωτικά υπόλοιπα. Δηλαδή, προσδιορίζονται πρώτα οι πρακτικές συναλλαγματικές διαφορές που αντιστοιχούν στις απαιτήσεις και τις υποχρεώσεις του ίδιου νομίσματος που εισπράχθηκαν ή πληρώθηκαν μέσα στην κλειόμενη χρήση. Έπειτα προσδιορίζονται οι μερικοί συμψηφισμοί, με χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές που προηγήθηκαν, σε ποσοστό "επί τοις εκατό" (%) με βάση τα αρχικά πιστωτικά υπόλοιπα και στην συνέχεια μεταφέρεται στον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης το μειωμένο, με βάση τους πιο πάνω συμψηφισμούς, μέρος των πιστωτικών συναλλαγματικών διαφορών που προσδιορίστηκαν στην αρχή.

Παράδειγμα :

Κατά την 31.12.1985 έχουμε τα εξής :

α. Γραμμάτια εισπρακτέα \$ 10.000 Δρχ. 1.400.000

λήξεως 1987 \$ 8.000

λήξεως 1988 \$ 2.000

β. Μέσα στην χρήση 1985 αποδέχτηκε συναλλαγματική DM 20.000 που καταχώρησε στα βιβλία της με τιμή του μάρκου της ημέρας αποδοχής δρχ. 1.240.000.

Λήξεως 20.3.1987

Κατά την αποτίμηση της 31.12.85 είχε \$ 43 και DM 65

Θα γίνουν οι εγγραφές :

31.	Γραμμάτια εισπρ. σε \$	30.000
	44.14 Προβλ. για συν/κές διαφ. από αποτ. απαιτ.-υποχρ.	
	44.14.10 Μακρ. απαιτ. και υποχρ. σε \$	30.000
	(\$ 10.000 X 143 = 1.430.000 - 1.400.000 = 30.000)	

44.14 Πρ. για Σ.Δ. από αποτ. απαιτ. και υποχρ.

44.14.11 Μακροπρ. απαιτήσεων σε DM	60.000
51. Γραμ. πληρωτέα σε DM	60.000
(DM 20.000 X 65 = 1.300.000 - 1.240.000 = 60.000)	

Η πρακτική συναλλαγματική διαφορά των 30.000 θα παραμείνει στον λογαριασμό 44.14 και θα εμφανιστεί στον Ισολογισμό 31.12.1985 στην κατηγορία των προβλέψεων, ενώ η χρεωστική συναλλαγματική διαφορά των 60.000 δρχ. θα μεταφερθεί στα αποτελέσματα χρήσεως.

Την 10.12.1988 εισπράττονται τα λήγοντα γραμμάτια \$ 8.000 προς 14 δρχ. το \$ και θα γίνουν οι εγγραφές :

38.00 Ταμείο	1.128.000
81.00 Έκτακτα και ανόργανα έξοδα	16.000
81.00.04 Συν/κές διαφορές	
31. Γρ. εσπρ. σε \$	1.144.000

44.14 Προβλ. για Σ.Δ.	
4.14.10 Μακρ. απαιτ. και υποχρ. σε \$	24.000
81.01 Έκτακτα και ανόργανα έσοδα	
81.01.04 Συν. διαφορές	24.000
30.000 X 8/10 = 24.000	

2.6. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ ΓΙΑ ΚΤΗΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (Λ. 44.15)

Για τον λογαριασμό αυτό ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ε.Γ.Λ.Σ. και του Κ.Β.Σ. (Π.Δ. 186/1992 αρθ. 28 παρ. 7) καθώς και του ν. 2190/1920 ότι αναπτύσσεται σε υπολογαριασμούς κατά πίστωση ή δάνειο, και αφορά αποκλειστικά και μόνο συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις ή δάνεια σε ξένο νόμισμα για την απόκτηση και μόνο παγίων στοιχείων. Οι συν/κές αυτές διαφορές προκύπτουν :

- Κατά την πληρωμή - εξόφληση δόσεων ή και ολόκληρου του δανείου ή της πιστώσεως (πραγματοποιηθείσες συν/κές διαφορές).

- Κατά την αποτίμηση σε δρχ. κατά το τέλος της χρήσεως των υπολοίπων των δανείων αυτών (μη πραγματοποιηθείσες συν/κές διαφορές ή πρόβλεψη συν/κών διαφορών).

Οι εξεταζόμενες συν/κές διαφορές αποσβένονται τμηματικά ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια του δανείου ή της πιστώσεως. Σημειώνεται ότι αν το δάνειο ή η πίστωση έληξε και δεν εξοφλήθηκε, οι συν/κές διαφορές δεν πρέπει να καταχωρούνται στον λογαριασμό εξόδων πολυετούς απόσβεσης αλλά στα αποτελέσματα της χρήσεως. Η απόσβεση των διαφορών αυτών γίνεται ως εξής :

α. Οι χρεωστικές συν/κές διαφορές, κατά πίστωση ή δάνειο, μετά από συμψηφισμό τυχόν πιστωτικών συν/κών διαφορών, αποσβένονται ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια της πίστωσης ή του δανείου. Η ετήσια απόσβεση του υπολοίπου του λογαριασμού πολυετούς απόσβεσης κατά πίστωση ή δάνειο, είναι ίση με το πηλίκο της διάρκειας του υπολοίπου του λογαριασμού αυτού κατά το τέλος της χρήσης με τον αριθμό των ετών από την λήξη της χρήσης αυτής μέχρι την κανονική λήξη της αντίστοιχης πίστωσης ή του δανείου. Χρονική περίοδος μικρότερη του δωδεκαμήνου λογίζεται ως έτος.

Αν μεσολαβεί κατασκευαστική περίοδος ή τμηματική απόσβεση του χρεωστικού υπολοίπου του αντίστοιχου λογαριασμού πολυετούς απόσβεσης αρχίζει από τη χρήση μέσα στην οποία έληξε η κατασκευαστική περίοδος ή διακόπηκε η κατασκευή του πάγιου περιουσιακού στοιχείου, για οποιοδήποτε λόγο.

Σε περίπτωση ληξιπρόθεσμων πιστώσεων ή δανείων, κατά το όλο ή μέρος αυτών, τα υπόλοιπα των αντίστοιχων λογαριασμών πολυετούς απόσβεσης, που αντιστοιχούν στο ληξιπρόθεσμο μέρος, μεταφέρονται (αποσβένονται) στα αποτελέσματα της χρήσης μέσα στην οποία οι αντίστοιχες πιστώσεις ή τα δάνεια έγιναν ληξιπρόθεσμα.

β. Οι πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές, κατά πίστωση ή δάνειο, στο τέλος της χρήσης μειώνουν τις χρεωστικές και σε περίπτωση που δεν υπάρχουν χρεωστικές ή αυτές υπολείπονται των πιστωτικών, κατά το όλο ή το μέρος που δεν συμψηφίζεται, μεταφέρονται σε λογαριασμό πρόβλεψης, κατά πίστωση ή δάνειο.

Στο τέλος της χρήσης το πιστωτικό υπόλοιπο του πιο πάνω λογαριασμού πρόβλεψης (44.15)), κατά πίστωση ή δάνειο, συμψηφίζεται με τυχόν χρεωστικό υπόλοιπο του αντίστοιχου λογαριασμού πολυετούς απόσβεσης (16.15). Στην περίπτωση που μετά τον συμψηφισμό αυτό παραμένει πιστωτικό υπόλοιπο το λογαριασμό πρόβλεψης, από το υπόλοιπο αυτό μεταφέρεται σε αποτελεσματικό λογαριασμό της κλειόμενης χρήσης το

μέρος που αντιστοιχεί στο ποσό της πίστωσης ή του δανείου που πληρώθηκε μέσα σε αυτήν.

Το Υπ. Οικονομικών με σχετική ερμηνευτική εγκύκλιο πάνω στο υπό συζήτηση θέμα, αναπτύσσει τα ακόλουθα :

- Τόσο οι χρεωστικές όσο και οι πιστωτικές συν/κές διαφορές καταχωρούνται σε λογαριασμό πολυετούς απόσβεσης (16.15 "συν/κές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις παγίων στοιχείων").

- Το κατά το τέλος κάθε χρήσης χρεωστικό υπόλοιπο κάθε υπολογαριασμού πολυετούς απόσβεσης, κατά πίστωση ή δάνειο, αποσβένεται ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική διάρκεια της πίστωσης ή του δανείου. Η ετήσια απόσβεση, μεταφέρεται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων της κλειόμενης χρήσης. Π.χ. πίστωση λήξης 31.12.1998 \$ 1.000. Ο λογαριασμός είναι πιστωμένος με $1.000 \times 180 = 180.000$ δρχ. Στο τέλος της χρήσης του 1995 γίνεται αποτίμηση $1.000 \times 185 = 185.000$. Άρα χρεωστικές συν/κές διαφορές 5.000. Για την εξόφληση υπολείπονται 3 έτη. Άρα απόσβεση συν/κής διαφοράς στη χρήση 1995, $5.000/3 = 1.667$ δρχ.

- Το κατά το τέλος κάθε χρήσης πιστωτικό υπόλοιπο κάθε υπολογαριασμού πολυετούς απόσβεσης, πιστώσεων ή δανείων, μειωμένο κατά τις μεταφερόμενες στα αποτελέσματα χρήσης συν/κές διαφορές που αντιστοιχούν στο μέρος που πληρώθηκε μέσα στη χρήση, μεταφέρεται σε λογαριασμό πρόβλεψης (44.15) ο οποίος αναλύεται κατά πίστωση ή δάνειο. Στο τέλος της επόμενης χρήσης, το πιστωτικό υπόλοιπο κάθε υπολογαριασμού πρόβλεψης μεταφέρεται στον αντίστοιχο υπολογαριασμό πολυετούς απόσβεσης και εκεί συμψηφίζεται με τυχόν χρεωστικές συν/κές διαφορές της χρήσης αυτής. Σε περίπτωση που μετά το συμψηφισμό αυτό παραμένει πιστωτικό υπόλοιπο, από το υπόλοιπο αυτό το μέρος που αντιστοιχεί στο ποσό της πίστωσης ή του δανείου που πληρώθηκε μέσα στην κλειόμενη χρήση μεταφέρεται στα αποτελέσματα της χρήσης αυτής, ενώ το υπόλοιπο μεταφέρεται στον αντίστοιχο λογαριασμό πρόβλεψης. Η ίδια διαδικασία ακολουθείται στο τέλος κάθε χρήσης μέχρι την κανονική λήξη της πίστωσης ή του δανείου, στην οποία αντιστοιχεί κάθε υπολογαριασμός πολυετούς απόσβεσης και πρόβλεψης.

Παράδειγμα :

Μία εταιρεία πήρε δάνειο σε DM 100.000 για την αγορά μηχανημάτων το 1995, το οποίο είναι εξοφλητέο σε 10 ίσες ετήσιες δόσεις, με έναρξη το 1996. Το πάγιο άρχισε να λειτουργεί μέσα στη χρήση, οπότε δεν υφίσταται θέμα κατασκευαστικής περιόδου 1995 κατά την λήξη του δανείου (τιμή αγοράς DM 150).

38.00 Ταμείο	15.000.000	
45.12 Τράπεζες - Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		15.000.000
45.12.01 Δάνειο σε DM		
DM 100.000 X 150		

31.12.1995 Αποτίμηση δανείου (τιμή πώλησης DM 148)

45.12.01 Δάνειο σε DM	200.000	
16.15 Σ.Δ. από δάνεια για κτήσεις Π.Σ.		200.000
16.15.01 Δάνειο σε DM		

Αν υπάρχουν χρεωστικές διαφορές, οι παραπάνω πιστωτικές συν/κές διαφορές των 200.000 δρχ. θα φέρονταν σε μείωση των χρεωστικών. Επειδή όμως δεν υπάρχουν, μεταφέρονται σε πίστωση προβλέψεως.

16.15.01 Δάνειο σε DM	200.000	
44.15 Προβλέψεις για συν/κές διαφορές δανείων για κτήσεις Π.Σ.		200.000
44.15.01 Δάνειο σε DM		

Την 1.11.1996 καταβάλλεται η 1η δόση του δανείου (τιμή πώλησης DM 149)

45.12.01 Δάνεια σε DM	1.480.000	
(DM 10.000 X 148)		
16.15.01 Συν/κές διαφορές δανείων σε DM για κτήσεις Π.Σ.	10.000	
(DM 10.000 X 1 (149 - 148))		
38.00.00 Ταμείο		1.490.000
DM 100.000 : 10 = 10.000 X 149		

31.12.1996 αποτίμηση δανείου (τιμή πωλ. DM 151)

16.15.01	Συν/κές διαφορές δανείων σε DM	
	για κτήσεις Π.Σ.	270.000
	(90.000 Χ 3 (151 - 148))	
45.12.01	Δάνεια σε DM	270.000

Συμψηφισμός των πιστωτικών με τις χρεωστικές συν/κές διαφορές :

44.15	Προβλέψεις για Σ.Δ. δανείων για κτήσεις Π.Σ.	200.000
16.15	Συν/κές διαφορές δανείων για κτήσεις Π.Σ.	200.000

Μετά τις παραπάνω εγγραφές ο λογαριασμός 16.15 παρουσιάζει χρεωστικό υπόλοιπο 80.000 δρχ. Από το ποσό αυτό θα πρέπει να αποσβεστεί ποσό 8.889 δρχ. μέσα στη χρήση του 1996 που προκύπτει ως εξής : $80.000 : 9 = 8.889$

Στην συνέχεια γίνονται οι εξής εγγραφές :

81.00.04	Συν/κές διαφορές	8.889
16.15.01	Συν/κές διαφορές δανείων σε DM για κτ. Π.Σ.	8.889
86.02.07	Έκτακτα και ανόργανα έξοδα	8.889
82.00.04	Συν/κές διαφορές	8.889

Αν υποθέσουμε τώρα, 'ότι μετά τον συμψηφισμό των χρεωστικών με τις πιστωτικές συν/κές διαφορές ο λογαριασμός των προβλέψεων εξακολουθούσε να είχε πιστωτικό υπόλοιπο, π.χ. ο 44.15 Π.Υ. 40.000 δρχ. τότε το μέρος που αντιστοιχεί στο ποσό το δανείου που πληρώθηκε μέσα στο 1996 μεταφέρεται στα Α.Χ. ενώ το υπόλοιπο παραμένει στον 44.15. Έτσι, βάσει μερισμού, μεταξύ του απομένοντος ανεξόφλητου ποσού του δανείου και των δόσεων που πληρώθηκαν μέσα στην κλειόμενη χρήση έχουμε τα εξής : $100.000 \text{ DM (αρχικό ποσό δανείου)} - 10.000 \text{ DM (δόση που πληρώθηκε στο 1996)} = 90.000 \text{ DM (απομένον ανεξόφλητο δάνειο)}$. Το ποσό που α μεταφερθεί στα Α.Χ. προκύπτει ως εξής : $40.000 \text{ (Π.Υ. 44.15)} \times \frac{10.000}{90.000} = 4444$, και γίνεται η παρακάτω εγγραφή :

44.15	Προβλέψεις για Σ.Δ. δανείων για κτήσεις Π.Σ.	4.444
81.01.04	Έκτακτα και ανόργανα έσοδα - Συν/κές διαφορές	4.444

Ο 81.01.04 μεταφέρεται στον 86.02.00 "Έκτακτα και ανόργανα έσοδα". Ο 44.15 θα παραμείνει με Π.Υ. 35.556 που θα χρησιμοποιηθεί σε επόμενες χρήσεις.

2.7. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΚΤΗΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Όλα τα πάγια στοιχεία παρακολουθούνται και εμφανίζονται στον ισολογισμό με την τιμή κτήσης τους, σύμφωνα με την λογιστική του ιστορικού κόστους. Συνεπώς, οι συναλλαγματικές διαφορές των δανείων που διατέθηκαν για την απόκτηση παγίων στοιχείων δεν επιτρέπεται να βαρύνουν το κόστος κτήσεως αυτών των παγίων και κατά συνέπεια να υποβάλλονται σε τμηματική απόσβεση.

Η λογιστική αντιμετώπιση αυτών των συναλλαγματικών διαφορών έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της συντηρητικότητας.

Επίσης, εμφανίζονται στον ισολογισμό έξοδα που ωφελούν την επιχείρηση για περισσότερες χρήσεις ενώ στην πραγματικότητα αυτό δεν ισχύει.

Με αυτό βέβαια τον τρόπο χειρισμού στη χώρα μας το ιστορικό κόστος κτήσεως των παγίων προσαρμόζεται κάπως προς το τρέχον κόστος και σε περιόδους πληθωρισμού απεικονίζεται ακριβέστερα η αξία των παγίων στοιχείων. Αυτό όμως ξεφεύγει κατά πολύ από την λογιστική του ιστορικού κόστους.

Το FASB και το ASC τις αντιμετωπίζουν όπως τις συναλλαγματικές διαφορές μακροπρόθεσμων δανείων που δεν διατέθηκαν για την απόκτηση παγίων στοιχείων.

2.5. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΛΟΙΠΕΣ (ΠΛΗΝ Α.Ε.) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και τον Ν. 2190/1920, συμμετοχές είναι τα δικαιώματα συμμετοχής στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων, εφόσον το ποσοστό συμμετοχής υπερβαίνει το 10% του κεφαλαίου κάθε εταιρείας και η απόκτηση των τίτλων αυτών γίνεται με σκοπό τη διαρκή κατοχή τους. Σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, (Συμ. < 10%), οι τίτλοι αυτοί χαρακτηρίζονται ως χρεόγραφα.

Οι συμμετοχές διακρίνονται σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις και σε συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις.

Οι συμμετοχές σε επιχειρήσεις που δεν έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας αποτιμούνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσεως και της τρέχουσας τιμής τους. Ως τρέχουσα τιμή θεωρείται η εσωτερική λογιστική αξία των συμμετοχών όπως προκύπτει από τον τελευταίο νόμιμο συνταγμένο ισολογισμό των επιχειρήσεων που κατέχουν αυτές τις συμμετοχές.

Οι τυχόν διαφορές που προκύπτουν από την αποτίμηση αυτή καταχωρούνται στην χρέωση λογαριασμών εξόδων με πίστωση λογαριασμών προβλέψεων (άρθρο 43 παρ. 6β ν. 2190/20). Στην περίπτωση μας χρεώνεται ο λογαριασμός 68.01 "προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις και πιστώνονται οι κατά περίπτωση λογαριασμοί 18.00.19 και 18.01.19 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις" οι οποίοι είναι αντίθετοι λογαριασμοί των λογαριασμών 18.00.08 - 09 "συμμετοχές σε συνδεδεμένες (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις εσωτερικού" και "εξωτερικού" αντίστοιχα.

Η λογιστική εγγραφή της ζημίας είναι η ακόλουθη :

68. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

68.01 Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμ/χών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις

18. ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

18.00 Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις

ή 18.01 Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις

(18.00.19 Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε

ή 18.01) λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις

Ο λογαριασμός 68.01 θεωρείται έξοδο εκμεταλλεύσεως και μεταφέρεται στο λογαριασμό "γενικής εκμετάλλευσης" και εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως στον λογαριασμό 86.01.07 "Διαφορές αποτιμήσεως συμμετοχών και χρεογράφων". Οι αντίθετοι υπολογαριασμοί 18.00.19 και 18.01.19 εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού με τον τίτλο "προβλέψεις για υποτιμήσεις" αφαιρετικά των λογαριασμών "Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις" και "Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις".

Για τις υποτιμήσεις των χρεογράφων από την αποτίμησή τους μεταξύ της λογιστικής και τρέχουσας αξίας όταν η τρέχουσα αξία είναι χαμηλότερη, ισχύουν τα ίδια

με τις "συμμετοχές" και η διαφορά που προκύπτει χρεώνεται στον λογαριασμό 68.01 με πίστωση του αντίθετου λογαριασμού 34.99 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις χρεογράφων".

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο***ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ***

3.1. ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Μερικές φορές συμβαίνει λόγω οικονομικής συγκυρίας να έχει υποτιμηθεί ο χρόνος της απογραφής τέλους χρήσεως, η αξία των αποθεμάτων (πρώτων υλών, εμπορευμάτων κ.λ.π.). Σε τέτοιες περιπτώσεις η επιχείρηση μπορεί να επιλέξει μεταξύ δύο τρόπων εμφανίσεως της ζημίας από την υποτίμηση η οποία επιδρά άμεσα στα οικονομικά αποτελέσματα.

Ο πρώτος τρόπος είναι να γίνει η αποτίμηση των αποθεμάτων στην υποτιμημένη αξία τους, οπότε η ζημία θα εμφανιστεί αυτόματα στην απογραφή, χωρίς να εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό. Αυτό συμβαίνει, όταν η αξία ενός αγαθού είναι μικρότερη τόσο από την τιμή κτήσεως, όσο και από την τρέχουσα τιμή του.

Ο δεύτερος αυτός τρόπος, αν και δεν προβλέπεται από τον φορολογικό νόμο (ο νόμος αναφέρει μόνο την πρόβλεψη για υποτίμηση πάγιων στοιχείων), παρά ταύτα ουδόλως αντίκειται σε αυτόν. Μάλιστα, ενδείκνυται ο σχηματισμός προβλέψεως για την υποτίμηση των αποθεμάτων, αντί της απευθείας υποτιμήσεως, γιατί καθίσταται ευχερέστερος ο φορολογικός έλεγχος. Πρέπει όμως να σημειωθεί, ότι η σχηματισθείσα πρόβλεψη πρέπει κατά το άνοιγμα του Ισολογισμού του επόμενου έτους να μεταφέρεται στα αποτελέσματα χρήσεως και να σχηματίζεται νέα πρόβλεψη για το νέο έτος, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση.

3.2. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΥ

Ορισμένες προβλέψεις δεν ανταποκρίνονται στις λογιστικές προδιαγραφές, αλλά σχηματίζονται για να αντικρίσουν ενδεχόμενες ζημιές ή έξοδα. Οι προβλέψεις αυτές έχουν σαφή χαρακτήρα αποθεματικού και πρέπει να θεωρούνται ως προσαύξηση της καθαρής περιουσίας της επιχειρήσεως. Μερικές από τις προβλέψεις αυτές είναι οι εξής :

- Πρόβλεψη για αυτασφάλιση (αποθεματικό αυτασφαλίσεως).
- Προβλέψεις για διακυμάνσεις των τιμών.
- Προβλέψεις για επενδύσεις και ανανέωση εγκαταστάσεων.
- Προβλέψεις για ενδεχόμενους κινδύνους ζημιών ή εξόδων.

Οι προβλέψεις αυτές δεν αναγνωρίζονται φορολογικώς και συνεπώς δεν εκπίπτουν από τα έσοδα και κέρδη των επιχειρήσεων. Αν σχηματισθούν παρόμοιες προβλέψεις προστίθενται στα κέρδη και φορολογούνται.

3.3. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

3.3.1 Μαθηματική πρόβλεψη ή απόθεμα

Τα μαθηματικά αυτά αποθέματα ή προβλέψεις συναντούνται συνήθως στις ασφαλιστικές εταιρείες ζωής οι οποίες αναλαμβάνουν την καταβολή ενός εφάπαξ ποσού ή την παροχή συντάξεως στους ασφαλισμένους. Για να αντιμετωπίσουν τις υποχρεώσεις αυτές που αναλαμβάνουν οι ασφαλιστικές εταιρείες σχηματίζουν κάθε χρόνο με βάση τους κανόνες της αναλογιστικής επιστήμης τα καλούμενα τεχνικά ή μαθηματικά αποθέματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.Δ. 400/1970 "μαθηματικό απόθεμα ασφαλίσων ζωής είναι η διαφορά της παρούσας αξίας των υποχρεώσεων που ανέλαβαν αμοιβαία ο ασφαλιστής και οι ασφαλιζόμενοι και το απόθεμα, των μη διανεμηθέντων στους ασφαλισμένους κερδών, των μετά συμμετοχής στα κέρδη ασφαλίσων".

Ο υπολογισμός των μαθηματικών αποθεμάτων ή προβλέψεων γίνεται με τις διατάξεις του Ν.Δ. 400/1970 και τις σχετικές αποφάσεις που εκδίδονται. Ο υπολογισμός αυτός απαιτεί έμπειρα πρόσωπα με μαθηματικές και ασφαλιστικές γνώσεις, όπως είναι οι αναλογιστές.

Κατά το κλαδικό λογιστικό σχέδιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων μαθηματική πρόβλεψη είναι η διαφορά που προκύπτει στο τέλος της χρήσεως ανάμεσα στην παρούσα αξία των χρηματικών υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η ασφαλιστική επιχείρηση για κάθε συμβόλαιο ασφάλισης ζωής και την παρούσα αξία των καθαρών ασφαλίσεων που οφείλονται από τον ασφαλισμένο και είναι καταβλητέα στον ασφαλιστή μέσα στα επόμενα έτη. Η διαφορά αυτή υπολογίζεται με διάφορες μαθηματικές μεθόδους, όπως ορίζει η νομοθεσία κάθε χώρας. Κατά το κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων η μαθηματική πρόβλεψη παρακολουθείται λογιστικώς στον λογαριασμό 46.10 του Κ.Λ.Σ.Α.Ε.

Οι λογιστικές εγγραφές του σχηματισμού των μαθηματικών προβλέψεων έχουν ως εξής :

- Όταν κλείνει η χρήση, στο τέλος της, θα γίνει η εγγραφή :

86.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	X	
	46.10 ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΕΨΗ		X

- Γίνεται η μεταφορά της εγγραφής που είχε σχηματισθεί στην προηγούμενη χρήση ως εξής :

46.10	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΕΨΗ	X
86.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	X

3.3.2. Προβλέψεις ή απόθεμα για κινδύνους σε ισχύ

Κατά το άρθρο 8 του Ν.Δ. 400/1970 απόθεμα για κινδύνους σε ισχύ (δηλ. που δεν έληξαν) είναι η πρόβλεψη προς κάλυψη των κινδύνων και των αναλογούντων γενικών εξόδων κάθε ασφαλιστηρίου συμβολαίου για την περίοδο από την απογραφή (κλεισίματος του Ισολογισμού) μέχρι τη λήξη του ασφαλιστηρίου. Κατά το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, (Π.Δ. 148/1984) προβλέψεις για κινδύνους σε ισχύ είναι εκείνες που σχηματίζονται στο τέλος κάθε χρήσεως, για την κάλυψη των κινδύνων, καθώς και των εξόδων που δημιουργούνται με την επέλευσή τους, των ασφαλιστηρίων συμβολαίων ασφαλίσεως ζημιών που εκδόθηκαν μέσα στην κλειόμενη χρήση και λήγουν στην επόμενη χρήση. Οι προβλέψεις αυτές παρακολουθούνται στο λογαριασμό 47.16 "Προβλέψεις για κινδύνους σε ισχύ".

Το απόθεμα αυτό των προβλέψεων σχηματίζεται από τις ασφαλιστικές εταιρείες, γιατί οι λήξεις των ασφαλιστηρίων συμβολαίων που συνάπτονται με τους ασφαλισμένους δεν εμπίπτουν μέσα στο έτος που καταρτίζονται τα συμβόλαια. Πολλά συμβόλαια λήγουν το επόμενο έτος του κλεισίματος του ισολογισμού ή και πολύ αργότερα (ασφάλειες πυρός, ατυχημάτων κ.ά.). Συνεπώς, για όσα ασφαλιστήρια δεν έληξαν κατά το κλείσιμο του ισολογισμού αλλά εκκρεμούν, τα ασφάλιστρα που υπολογίστηκαν και προεισπράχθηκαν σχετικά μ' αυτά δεν αποτελούν έσοδο του έτους της εισπράξεώς τους, αλλά ανήκουν στο επόμενο έτος. Η αρχή, δηλαδή, της αυτοτέλειας των χρήσεων επιβάλλει να γίνει διαχωρισμός των προεισπραχθέντων αλλά μη δουλεωμένων ασφαλιστρων και να αχθούν αυτά στα έσοδα των επομένων ετών στα οποία οριστικώς ανήκουν.

Αλλά αν για κάθε μία ασφάλεια που δεν έχει λήξει κατά το κλείσιμο του ισολογισμού οριζόταν επακριβώς το δουλεωμένο ασφάλιστρο που της αναλογεί, αυτό θα οδηγούσε σε μία επίπονη εργασία δεδομένου ότι είναι αρκετά σημαντικός ο αριθμός των συμβολαίων που συνάπτονται κάθε έτος. Αντ' αυτού οι ασφαλιστικές εταιρείες εμφανίζουν στους ισολογισμούς τους τα απαιτητά ασφάλιστρα που προέρχονται από τις καταρτισθείσες συμβάσεις μέσα στη χρήση και εκπίπτουν απ' αυτά ένα ποσοστό που

καθορίζεται με βάση τα στατιστικά δεδομένα. Αυτό το ποσοστό αντιπροσωπεύει το ποσοστό κινδύνου των μη ληξιπρόθεσμων συμβάσεων και φέρεται στα έσοδα του επόμενου έτους. Το ποσοστό που υπολογίζεται στα καθαρά ασφάλιστρα καθορίζεται κατά κλάδους ασφάλισης με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Εμπορίου. Σύμφωνα με το εδάφιο β' της περιπτ. γ της παραγράφου 3 του άρθρου 8 του Ν.Δ. 3843/1958 ως καθαρό ασφάλιστρο για τον υπολογισμό του ποσοστού αυτού νοείται το συνολικό ποσό του ασφαλιστρού μειωμένο κατά το ποσό του αντασφαλιστρού. Τα ποσοστά αυτά έτσι όπως έχουν οριστεί από τα Υπουργεία Οικονομικών και Εμπορίου είναι τα εξής :

- Κλάδου πυρός 45%
- Κλάδου μεταφορών 40%
- Κλάδου ατυχημάτων 40%
- Κλάδου χαλάζης 40%

Οι λογιστικές εγγραφές του σχηματισμού των προβλέψεων για κινδύνους σε ισχύ είναι ως εξής :

- Όταν κλείνει η χρήση :

86.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	X
	47.16 ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΣΕ ΙΣΧΥ	X

- Μεταφορά εγγραφής προηγούμενης χρήσης :

47.16	ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΣΕ ΙΣΧΥ	X
	86. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	

3.3.3. Πρόβλεψη ή απόθεμα εκκρεμών ζημιών

Κατά το άρθρο 8 του Ν.Δ. 400/1970 απόθεμα εκκρεμών ζημιών είναι οι υποχρεώσεις της ασφαλιστικής εταιρείας για ζημιές που έχουν ή όχι διακανονιστεί αλλά δεν εξοφλήθηκαν μέχρι το τέλος της χρήσεως. Η πρόβλεψη ή το απόθεμα αυτό σχηματίζεται από τις ασφαλιστικές εταιρείες για να αντικριστούν οι ζημιές που συνέβησαν, αλλά δεν εκκαθαρίστηκαν στα χρονικά όρια της υπόλογης χρήσεως. Οι ζημιές αυτές καθορίζονται με πραγματογνωμοσύνη και αναγράφονται στο βιβλίο

ασφαλιστικών κινδύνων (ζημιών) του άρθρου 10 παρ. 5 περίπτωση 1α του Κ.Β.Σ. Π.Δ. 186/1992 μειωμένες κατά τα ποσά συμμετοχής των αντασφαλιστών στις ζημιές.

Κατά το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, απόθεμα ή πρόβλεψη εκκρεμών ζημιών είναι εκείνο που σχηματίζεται στο τέλος κάθε ρήσεως για την κάλυψη υποχρεώσεων από ασφαλιστικούς κινδύνους, οι οποίοι έχουν επέλθει μέχρι την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού και δεν έχουν καταβληθεί τα σχετικά ποσά ασφαλιστικών αποζημιώσεων ή δεν έχει προσδιορισθεί το ακριβές ύψος τους ή αμφισβητείται η έκταση της ευθύνης της ασφαλιστικής επιχείρησης.

Οι επί συμβάσει σε μία χρήση ζημιές δεν τακτοποιούνται συνήθως μέσα στην ίδια χρήση, αλλά μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα μεταξύ αναγγελίας της ζημίας στον ασφαλιστή και καταβολής της αποζημιώσεως στον ασφαλισμένο. Ο χρόνος αυτός είναι αναγκαίος για να εκπληρωθούν στο μεταξύ ορισμένες διατυπώσεις, όπως π.χ. η εξακρίβωση της καλής πίστεως του ασφαλισμένου και άλλες.

Για την υπάρχουσα και μη εκκαθαρισμένη αυτή ζημία κατά το κλείσιμο του ισολογισμού σχηματίζεται μία κράτηση η οποία εκπίπτει από τα έσοδα της ασφαλιστικής εταιρείας. Η κράτηση αυτή μεταφέρεται υποχρεωτικά στα έσοδα της επομένης ή των επομένων χρήσεων μέχρις ότου τακτοποιηθεί (λήξει) η εκκρεμότητα, οπότε ή διατίθεται προς κάλυψη της ζημίας ή μεταφέρεται οριστικά στα κέρδη. Εννοείται ότι αν η κράτηση που αρχικά σχηματίστηκε δεν επαρκεί για να καλύψει τη ζημία που εκκαθαρίστηκε οριστικά ή που είναι μεγαλύτερή της, το ελλείπον ή υπερβάλλον ποσό αντίστοιχα, μεταφέρεται στα έξοδα ή τα έσοδα του έτους της πραγματοποιήσεως της ζημίας.

Σύμφωνα με το Κ.Λ.Σ. των ασφαλιστικών επιχειρήσεων οι προβλέψεις για εκκρεμείς ζημιές παρακολουθούνται στον λογαριασμό 46.11 "Προβλέψεις για εκκρεμείς αποζημιώσεις".

Οι λογιστικές εγγραφές έχουν ως εξής :

86	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	X	
	46.11 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ		X

Μεταφορά εγγραφής προηγούμενης χρήσης :

46.11	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ	X	
	86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		X

Επειδή πολλές φορές δεν είναι γνωστό το ποσό των ζημιών, υπολογίζεται κατ' αποκοπή ένα ποσό και δημιουργείται πρόβλεψη πληρωτέων ζημιών, ως εξής :

Ζημίες και κέρδη	X	
Πρόβλεψη για ζημίες πληρωτέες		X
Χρέος της εταιρείας προς τους ασφαλισμένους		

Όλες αυτές οι προβλέψεις των ασφαλιστικών εταιρειών για τις οποίες έγινε λόγος, φορολογούνται στο επόμενο έτος και με τον τρόπο αναστολής της καταβολής του φόρου ο νομοθέτης επιτρέπει στις επιχειρήσεις αυτές να έχουν μία ταμιακή ρευστότητα λόγω των κινδύνων που εγκυμονούνται. Οι προβλέψεις αυτές στον ισολογισμό εμφανίζονται χωριστά από τις υπόλοιπες προβλέψεις σύμφωνα με το Κ.Λ.Σ. Α.Ε. (Π.Δ. 148/1984) με τον τίτλο "ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ" οι οποίες αναλύονται σε I. Ασφαλίσεων ζωής και II. Ασφαλίσεων ζημιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο**ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ
ΣΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ,
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ - ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ**

4.1. ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΩΝ ΣΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ

Οι υπολογισμοί του λογαριασμού 44 και των λογαριασμών 18.00.19 και 18.01.19 εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις ως εξής :

Λογαριασμοί των 44, 18.00.19 & 18.01.19	Λογ/σμοί Ισολογισμών
44.00 "Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία"	Στο παθητικό με ομώνυμο τίτλο
44.09 "Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως"	Στο παθητικό με τον τίτλο "Λοιπές Προβλέψεις"
44.12 "Προβλέψεις για εξαιρετικούς κινδύνους και έκτακτα έξοδα"	
44.13 "Προβλέψεις για έξοδα προηγούμενων χρήσεων"	
44.14 "Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από αποτίμηση απαιτήσεων και λοιπών υποχρεώσεων"	
44.15 "Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις παγίων στοιχείων"	
44.98 "Λοιπές έκτακτες προβλέψεις"	
44.10 "Προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων"	← Στο ενεργητικό αφαιρετικά των παγίων στοιχείων που αφορούν
44.11 "Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις"	← Στο ενεργητικό αφαιρετικά του λογαριασμού "Επισφαλείς - Επίδικοι πελάτες και χρεώστες"
18.00.19 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις"	Στο ενεργητικό αφαιρετικά των λογ/σμών "Συμ/χές σε συνδεδεμένες επιχ/σεις" και "Συμ/χές σε λοιπές επιχειρήσεις" με τον τίτλο "Προβλέψεις για υποτιμήσεις"
18.01.19 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις"	

Οι "Λοιπές προβλέψεις" αναλύονται στο προσάρτημα όταν το ποσό τους είναι σημαντικό.

Από άποψη αποτελεσμάτων :

- Οι προβλέψεις των λογαριασμών 18.00.19, 18.01.19 "Προβλέψεις για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές (πλην Α.Ε.) επιχειρήσεις", 44.00 "Προβλέψεις αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία" και 44.09 "Λοιπές προβλέψεις εκμεταλλεύσεως", θεωρούνται έξοδα εκμεταλλεύσεως και σχηματίζονται με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών του λογαριασμού 68 "προβλέψεις εκμεταλλεύσεως".

- Οι προβλέψεις των λογαριασμών : 44.10, 44.11, 44.12, 44.13 και 44.98 θεωρούνται έκτακτα έξοδα και σχηματίζονται με χρέωση των οικείων υπολογαριασμών το λογαριασμού 83 "Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους".

Είναι απαραίτητο να σημειώσουμε τα εξής :

α. Όσον αφορά τις πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές από την αποτίμηση απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε Ξ.Ν. δεν πρέπει να χαρακτηρίζονται προβλέψεις. Αυτό συμβαίνει γιατί για την διενέργεια της πρόβλεψης πρέπει να υπάρχει η αβεβαιότητα.

β. Έκτακτο χαρακτηρίζεται το έξοδο που δεν επαναλαμβάνεται συχνά, συνεπώς κακώς το Ε.Γ.Λ.Σ. χαρακτηρίζει ως έκτακτα έξοδα τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και συναλλαγματικές διαφορές.

γ. Στις ΗΠΑ δεν ομιλούν για "προβλέψεις", αλλά για υπολογιζόμενες και ενδεχόμενες υποχρεώσεις οι οποίες δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό σε ιδιαίτερη κατηγορία, αλλά περιλαμβάνονται στην κατηγορία των υποχρεώσεων διαχωριζόμενες σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες.

Αντιθέτως στη χώρα μας οι προβλέψεις που αναφέρονται σε κινδύνους και έξοδα, εμφανίζονται στο παθητικό σε ιδιαίτερη κατηγορία μεταξύ των κατηγοριών των λογαριασμών ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων. Οι λογαριασμοί των προβλέψεων θα μετατραπούν στο μέλλον σε αποθεματικά ή σε υποχρεώσεις. Η διάκριση των προβλέψεων σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες, διάκριση που είναι εντελώς αναγκαία για την διερεύνηση και ανάλυση των ισολογισμών, δεν υφίσταται στις οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών επιχειρήσεων.

4.2. ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ (Λ. 84)

Στον λογαριασμό αυτόν περιλαμβάνονται :

α. Οι αχρησιμοποίητες προβλέψεις (εκμεταλλεύσεως και εκτάκτων κινδύνων) προηγούμενων χρήσεων. Δηλαδή τα ποσά των προβλέψεων που είχαν σχηματισθεί και δεν χρησιμοποιήθηκαν είτε επειδή οι ζημιές και τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν ήταν

μικρότερα από τις σχηματισμένες προβλέψεις είτε γιατί εξέλειπαν οι κίνδυνοι για τους οποίους σχηματίστηκαν.

β. Οι χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων για έκτακτους κινδύνους δηλαδή τα ποσά των προβλέψεων που έχουν σχηματισθεί για ζημίες ή έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν.

Μεταφέρεται ολόκληρη η πρόβλεψη στον παρόντα λογαριασμό, αν αυτή είναι μικρότερη από τα έξοδα ή τις ζημίες που πραγματοποιήθηκαν ή αλλιώς μεταφέρεται ποσό ίσο με τις ζημίες ή τα έξοδα που ήδη πραγματοποιήθηκαν.

Τονίζεται ότι οι χρησιμοποιημένες προβλέψεις για τα έξοδα εκμεταλλεύσεως δεν μεταφέρονται στον παρόντα λογαριασμό, αλλά στον λογαριασμό οργανικών εσόδων 78.05 "χρησιμοποιημένες προβλέψεις προς κάλυψη εξόδων εκμετάλλευσης" που μεταφέρονται στον λογαριασμό "Γεν. εκμετάλλευσης" (80.00).

Το Ε.Γ.Λ.Σ. προβλέπει την εξής ανάλυση :

84. Έσοδα από προβλ. προηγ. χρήσεων

84.00 Έσοδα από αχρησιμοπ. προβλ. προηγ. χρήσεων

84.00.00 Από προβλ. για αποζ. προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

01 Από προβλ. για υποτιμήσεις συμμετοχών σε λοιπές πλην Α.Ε. επιχ/σεις

02

.....

09 Από λοιπές προβλ. εκμεταλλεύσεως

10 Από προβλ. απαξ. και υποτ. Π.Σ.

11 Από προβλ. για επισφ. απαιτήσεις

12 Από προβλ. για εξαιρ. κινδύνους και έξοδα

13 Από προβλ. για έξοδα προηγ. χρήσεων

14

.....

99 Από λοιπές έκτακτες προβλέψεις

84.01 Έσοδα από αχρησιμοπ. προβλέψεις προηγ. χρησ. για έκτακτους κινδύνους

84.01.00

.....

12 Από προβλ. για εξαιρ. κινδ. και έκτακτα έξοδα

13 Από προβλ. για έξοδα προηγ. χρήσεων

.....

99 Από λοιπές έκτακτες προβλέψεις

4.3. ΜΕΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Η αποστολή των προβλέψεων κρίνει την βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Η εξασφάλιση αυτής της βιωσιμότητας επιτυγχάνεται με την αποφυγή του κινδύνου διανομής ανύπαρκτων και πλασματικών κερδών που εξασφαλίζεται με τον σχηματισμό των προβλέψεων.

Οι προβλέψεις σχηματίζονται προτού καθοριστούν τα αποτελέσματα χρήσης ή η Γενική Εκμετάλλευση και συντελούν στην οριστική διαμόρφωσή τους. Ο σχηματισμός τους δεν γίνεται αυθαίρετα και ανεξέλεγκτα από τις οικονομικές μονάδες, αλλά τηρούνται αυστηρές προϋποθέσεις που ορίζει η φορολογική αρχή.

4.4. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ - ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

Οι προβλέψεις και τα αποθεματικά φαινομενικά αποτελούν δύο ξεχωριστά κεφάλαια της σύγχρονης Λογιστικής. Υπάρχει όμως άμεσος συσχετισμός αναμεταξύ τους με αρκετά κοινά σημεία εφαρμογής τους. Όμως ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στο ότι τα αποθεματικά και οι προβλέψεις έχουν ως κυριότερο σκοπό την διατήρηση της ακεραιότητας του κεφαλαίου της οικονομικής μονάδας, εξασφαλίζοντας την παραγωγικότητά της, και κατ' επέκταση την βιωσιμότητά της μέσα σε έναν ιδιαίτερα ανταγωνιστικό χώρο. Οι κυριότερες ομοιότητες αλλά και διαφορές τους είναι οι εξής :

- Ανάλογα με την υποχρεωτικότητά τους :

Οι προβλέψεις είναι υποχρεωτικές σύμφωνα με το άρθρο 43 του νόμου 2190/1920 περί Α.Ε. ενώ τα αποθεματικά δημιουργούνται προαιρετικά εκτός του τακτικού αποθεματικού του οποίου η δημιουργία είναι υποχρεωτική.

- Ανάλογα με το αντικείμενό τους :

Οι προβλέψεις έχουν πάντα καθορισμένο αντικείμενο, το οποί είναι το εκάστοτε υποτιμώμενο ενεργητικό ή υπερτιμώμενο παθητικό περιουσιακό στοιχείο, ενώ τα αποθεματικά δεν έχουν πάντα καθορισμένο αντικείμενο και προορισμό αλλά αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του γενικού κινδύνου που προέρχεται από διάφορους λόγους.

- Ανάλογα με τις συνέπειες που επιφέρουν στον Ισολογισμό :

Οι προβλέψεις επιφέρουν μείωση του Ενεργητικού με την υποτίμηση των ενεργητικών στοιχείων και αύξηση του Παθητικού με την υπερτίμηση των παθητικών στοιχείων ενώ τα αποθεματικά αυξάνουν την καθαρή θέση της επιχείρησης δηλαδή πρόκειται για έναν έμμεσο τρόπο αυτοχρηματοδότησης.

- Σε σχέση με τις φθορές απώλειας κεφαλαίου :

Οι προβλέψεις φορολογούνται αλλά απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να εκπέσουν από τα ακαθάριστα έσοδα ως δαπάνη. Τα αποθεματικά αποτελούν κέρδη τα οποία φορολογούνται (εξαιρούνται τα αφορολόγητα αποθεματικά).

- Ανάλογα με το χρόνο δημιουργίας τους :

Οι προβλέψεις σχηματίζονται προτού καθοριστεί το τελικό αποτέλεσμα χρήσης και συντελούν στην οριστική διαμόρφωσή του. Τα αποθεματικά δημιουργούνται μετά τον καθορισμό του τελικού αποτελέσματος χρήσης χωρίς να υπάρξει αλλοίωση του οριστικού αποτελέσματος.

- Ανάλογα με το αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία) :

Οι προβλέψεις σχηματίζονται άσχετα από την ύπαρξη κερδών ή όχι. Τα αποθεματικά δημιουργούνται υπό την προϋπόθεση ύπαρξης καθαρών κερδών, αφού ως επί το πλείστον δημιουργούνται από αυτά.

- Ανάλογα με την διανομή τους ή μη :

Οι προβλέψεις σχηματίζονται για πιθανές ζημιές ή απώλειες γι' αυτό και δεν διανέμονται. Τα αποθεματικά δημιουργούνται όπως αναφέραμε από τα καθαρά κέρδη κατά το κλείσιμο του Ισολογισμού και επομένως είναι δυνατόν να διανεμηθούν εκτός από το τακτικό αποθεματικό και το αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

- Ανάλογα με την εμφάνισή τους στον ισολογισμό :

Οι προβλέψεις εμφανίζονται στο Παθητικό σε ιδιαίτερη κατηγορία λογαριασμών ανάμεσα στα Ίδια Κεφάλαια και τις υποχρεώσεις. Τα αποθεματικά εμφανίζονται στο Παθητικό στην ιδιαίτερη κατηγορία των Ιδίων Κεφαλαίων.

**Συνοπτικός Πίνακας των διαφορών μεταξύ
Προβλέψεων - Αποθεματικών**

A/A	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ
1	Υποχρεωτικά	Προαιρετικά (πλην τακτικού)
2	Αντικείμενο το υποτιμώμενο Ενεργητικό ή υπερτιμώμενο Παθητικό	Αντικείμενο, γενικό, όχι καθορισμένο για διάφορους κινδύνους
3	Μείωση ενεργητικού ή αύξηση παθητικού	Αύξηση καθαρής θέσης
4	Διατήρηση ακεραιότητας κεφαλαίου	Αποτελούν πρόσθετο ίδιο κεφάλαιο
5	Άσχετα από κέρδη	Μόνον όταν υπάρχουν κέρδη
6	Προτού τελικού αποτελέσματος χρήσης	Μετά τελικού αποτελέσματος χρήσης
7	Δεν διανέμονται	Διανομή ορισμένων
8	Εμφάνιση στο Παθητικό	Εμφάνιση στο Παθητικό
9	Εκπίπτουν υπό προϋποθέσεις από ακαθάριστα έσοδα	Φορολογούνται εκτός τα αφορολόγητα αποθεματικά

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ Εμμανουήλ Σακέλλη
- Ο ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Α.Ε. ΚΑΙ Ε.Π.Ε. Εμμανουήλ Σακέλλη
- Ο ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ Α.Ε. ΚΑΙ Ε.Π.Ε. Νικολάου Χ. Τότση
- ΑΝΑΛΥΣΗ - ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ Ε.Γ.Λ.Σ. Θεόδωρου Γ. Γρηγοράκου
- ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ -
- ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ - ΜΕΤΑΤΑΞΕΙΣ -
- ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ - ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ - ΛΥΣΕΙΣ Δημητρίου Ι. Καραγιάννη
- ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ Δημητρίου Ηλιόκαυτου
- ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ Μιλτιάδη Κ. Λεοντάρη
- ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ Νικολάου & Χρήστου Τότση
- Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Α.Ε. & ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ Νικολάου & Χρήστου Τότση
- Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ Χρήστου Ν. Τότση
- ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ Δημητρίου Π. Σταματόπουλου
- ΚΩΔΙΚΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ Α.Ε. & Ε.Π.Ε. Χρήστου Ν. Τότση
- ΚΩΔΙΚΑΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ Δημητρίου Ν. Αλικάκου
- ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

- ΛΟΓΙΣΤΗΣ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
- ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

